

การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

**Developing a Model for Certifying External Assessors in Educational
Quality Assessment of Basic Education**

สุมาลี ศรีพุทธรินทร์

รายงานการวิจัย

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

ปีงบประมาณ 2550

ต้องมีประสบการณ์เป็นที่ยอมรับในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน การบริหารหรือนิติศาสตร์ การศึกษา ในระดับที่ทำการประเมิน ไม่น้อยกว่า 5 ปี และไม่เคยถูกถอนใบประกอบวิชาชีพครู หรือผู้บริหารหรือผู้ประเมินภายนอก ขึ้นการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก ต้องใช้วิธีการที่เหมาะสม ในการคัดเลือกเพื่อให้ได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณสมบัติเหมาะสมตามต้องการ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก มีจำนวน 3 องค์ประกอบรอง ได้แก่ ด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะ ประกอบด้วย 39 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก มีจำนวน 6 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การคัดเลือกโดยการ สักการบรรม การเทียบวุฒิการศึกษา การเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน การพิจารณาจาก การปฏิบัติงานด้านการประเมิน การพิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมินและการคัดเลือก โดยบูรณาการ ขึ้นการรับรองผู้ประเมินภายนอก ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรอง ผู้ประเมินภายนอก มีจำนวน 5 องค์ประกอบรอง ได้แก่ เกณฑ์การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ระดับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก หน่วยประเมิน ต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอกและการพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก ประกอบด้วย 16 องค์ประกอบย่อย และ 3 ตัวบ่งชี้ ขึ้นการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก จะดำเนินการ ครอบคลุมขึ้นการรับสมัคร การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก และการรับรองผู้ประเมินภายนอก เพื่อให้การรับรองผู้ประเมินภายนอกมีประสิทธิภาพสูงสุด ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก มีจำนวน 3 องค์ประกอบรอง ได้แก่ หน่วยงานที่ตรวจสอบ คุณภาพผู้ประเมินภายนอก การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก และระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมิน ภายนอก ประกอบด้วย 17 องค์ประกอบย่อย

ผลการประเมินคุณภาพของ ASCQ Model โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พบว่า โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับ มากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.60 - 4.00$)

แบบจำลองที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ (ASCQ Model) เป็นอีกแนวคิดที่เป็นทางเลือกสำหรับ องค์การที่เกี่ยวข้องกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการรับรองผู้ประเมิน ภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

TITLE Developing a Model for Certifying External Assessors
in Educational Quality Assessment of Basic Education

AUTHOR Mrs. Sumalee Sriputtarin

ADVISORS Assoc. Prof. Dr. Prasart Isarapreeeda and Dr. Montree Anuntaruk

DEGREE Ed.D. MAJOR Educational Administration and Development

UNIVERSITY Mahasarakham University DATE 2007

ABSTRACT

An external assessment is an assessment of educational quality and standards of an educational institution. The external assessors must have been certified by The Office of Educational Standards Certification and Quality Assessment. However, the certifying process has not yet had a variety of models. This study aimed to develop a model for certifying external assessors in educational quality assessment of basic education and to assess that model. The study procedure used the process of research and development by collecting data from related literature and by asking for opinions of 23 experts, obtained using the purposive sampling technique. The delphi technique was applied to analyze for 3 rounds. Congruent opinions of the group of experts were used to construct a model for certifying external assessors in quality assessment of basic education. The model from this study was then assessed by 5 qualified persons. The statistics used in the study were percentage, mean, standard deviation, interquartile ranges and median.

The results of the study revealed that the developed model, called ASCQ Model, consisted of these 4 stages : application (A), selection (S), certification (C), and quality control (Q). All the 4 stages comprised 5 major components, 11 minor components, 39 sub – components and 50 indicators. At the application stage, applicants for being selected to be external assessors had to have qualifications according to the major component 1 with general qualification of external assessors comprising these 8 indicators : 30 and more years of age, holding a bachelor’s degree and higher in education/teacher education, Thai nationality, good health without any obstacles to assessment, having never been disciplinarily punished or never been imprisoned by the final sentence to be imprisonment except the punishment for the guilty made due to carelessness or minor

punishment; in case of being government official, applicants had to be permitted by their superior or the attached agency to be able to conduct external quality assessment; having acceptable experiences in teaching – learning performance, educational administration or supervision at the assessment level for no less than 5 years, and having never been withdrawn of the license in teaching profession or educational administrator or external assessment. At the selection stage, an appropriate method of selection had to be used in order to obtain external assessors with suitable qualification as needed. The selection stage consisted of the major component 2. Specific qualification of external assessors comprised these 3 minor components; knowledge, skills, and characteristics, all with 39 indicators; for the major component 3, the method of selecting external assessors had 6 sub – components : selections by training, comparing educational qualifications, comparing experiences in assessment, considering from competency of assessors, and integrated selection. The certification stage consisted of the major component 4. The certification of external assessors had 5 minor components : criteria for certifying external assessors, levels of certifying of external assessors, lengths of time of certifying assessors, and attached assessment agencies of external assessors, and termination of external assessors, all with 16 sub-components and 3 indicators. The quality control state could cover the application stage, selection stage, and certification stage for certification of external assessors with the highest efficiency comprising the major component 5, external assessor quality control comprising 3 minor components : agencies which examined the quality of external assessors, external assessor development, and lengths of time for assessing external assessor quality, all with 17 sub-components.

For the results of assessing the ASCQ Model by 5 qualified persons, it was found as a whole to have quality at a high level ($\bar{X} = 3.74$). When each aspect was considered, the quality was found to be at a high level in every aspect ($\bar{X} = 3.60-4.00$).

In conclusion, the ASCQ Model obtained from this study was a concept that organizations involving in certification of external assessors could apply to certifying external assessors in educational quality assessment of basic education.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับทุนสนับสนุนในการวิจัยจาก
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)
ปีงบประมาณ 2550

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธ อิศรปริดา และอาจารย์ ดร.มนตรี อนันตรักษ์ ประธานกรรมการ
และกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด ประธานกรรมการสอบ
วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.กุลธิดา ท้วมสุข และอาจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ กรรมการสอบ
วิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.นุชนา เหลืองอังกูร อาจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน
นายสง่า สุณรรงค์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1 นายนคร ตั้งคะพิภพ
ผู้อำนวยการ โรงเรียนเบ็ญจมเทพอุทิศ และนายประยงค์ แก่นลา ผู้อำนวยการ โรงเรียนศิลาทองพิทยา
สรรค์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องและความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหาของเครื่องมือ
ที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 ท่าน ที่กรุณาตอบแบบสอบถามโดยการประยุกต์
ใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ รวมไปถึงผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
ทั้ง 5 ท่าน ที่กรุณาให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ยิ่งในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การ
มหาชน) ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา รุ่นที่ 1
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และคุณจากรุวรรณ เขียวน้ำชุม ที่ช่วยเหลือประสานงาน
ตลอดจนผู้ที่เคารพนับถือทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คุณแม่ดวงใจ ศรีพุทธรินทร์ และญาติพี่น้องทุกคน ที่ให้การสนับสนุน
และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา
มารดา ผู้ให้ชีวิต ความรักและความอบอุ่น ตลอดจนบูรพาจารย์ที่มีส่วนสร้างพื้นฐานการศึกษา
ทุกท่าน

สุมาลี ศรีพุทธรินทร์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	6
ความมุ่งหมายของการวิจัย	10
ความสำคัญของการวิจัย	10
ขอบเขตของการวิจัย	10
นิยามศัพท์เฉพาะ	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
การประกันคุณภาพการศึกษา	16
ตัวบ่งชี้	39
การพัฒนาแบบจำลอง	47
เทคนิคเดลฟาย	51
แนวคิด ทฤษฎีการประเมิน	55
ผู้ประเมิน	59
การรับรองผู้ประเมิน	68
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	81
3 วิธีดำเนินการวิจัย	112
ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัย	112
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	113
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	114
ขั้นตอนดำเนินการวิจัย	120
การเก็บรวบรวมข้อมูล	127
การวิเคราะห์ข้อมูล	127
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	130

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	133
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	133
ลำดับชั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล	133
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	136
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามรอบที่ 1 ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	139
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามรอบที่ 2 ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	179
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามรอบที่ 3 ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	210
การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาน้ำหนักคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ..	241
การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	259
การประเมินคุณภาพของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	272
การปรับปรุงแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ	275
เปรียบเทียบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และการรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.	287
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	298
ความมุ่งหมายของการวิจัย	298
ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัย	298
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	299
การเก็บรวบรวมข้อมูล	300
การวิเคราะห์ข้อมูล	301
สรุปผลการวิจัย	302
อภิปรายผล	304

บทที่	หน้า
ข้อเสนอแนะ	319
บรรณานุกรม	322
ภาคผนวก	328
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถามโดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย ..	329
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	333
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	335
ภาคผนวก ง ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	412
ภาคผนวก จ แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง)	422 ...
ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการวิจัย	478
ประวัติย่อของผู้วิจัย	485

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เปรียบเทียบระบบประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยกับต่างประเทศ	37
2 การลดลงของความคลาดเคลื่อนและจำนวนของผู้เชี่ยวชาญ	54
3 ข้อสังเกตของวิธีรับรองผู้ประเมิน	71
4 เนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	75
5 สรุปความสัมพันธ์ของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด ของการวิจัย องค์กรประกอบที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก	98
6 สรุปความสัมพันธ์ของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด ของการวิจัย องค์กรประกอบที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก	100
7 สรุปความสัมพันธ์ของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด ของการวิจัย องค์กรประกอบที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก	106
8 สรุปความสัมพันธ์ของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด ของการวิจัย องค์กรประกอบที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก	107
9 สรุปความสัมพันธ์ของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด ของการวิจัย องค์กรประกอบที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก	110
10 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	125
11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้เชี่ยวชาญ จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในการประเมินคุณภาพภายนอก	137
12 องค์กรประกอบหลักที่ใช้สำหรับรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	140
13 องค์กรประกอบรองที่ใช้สำหรับรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	142
14 ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์กรประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติ ทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก	145
15 ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์กรประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติ เฉพาะของผู้ประเมินภายนอก	148

16	องค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการรับรองคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก	160
17	องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก	162
18	องค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการรับรองคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก	168
19	แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาของ องค์ประกอบหลักที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2	180
20	แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณา ขององค์ประกอบรอง ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2	182
21	แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาของตัวบ่งชี้ ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไป ของผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 2	185
22	แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาของตัวบ่งชี้ ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะ ของผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 2	188
23	แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาขององค์ประกอบ ย่อยที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือก ผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 2	195

24	แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 2	197
25	แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาขององค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 2	201
26	แสดงจำนวนองค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์ จากผลการตอบแบบสอบถาม ในรอบที่ 2 จำแนกตามองค์ประกอบหลัก	207
27	แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาขององค์ประกอบหลักที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 3	211
28	แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาขององค์ประกอบรอง ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 3	213
29	แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 3	216
30	แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 3	219

31	แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณา ขององค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมิน คุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 3	226
32	แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณา ขององค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมิน คุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 3	228
33	แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณา ขององค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมิน คุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 3	232
34	แสดงจำนวนองค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์ จากผลการตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบหลัก ในรอบที่ 3	238
35	แสดงค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบหลักที่ใช้ในการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	242
36	แสดงค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบรองที่ใช้ในการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	243
37	แสดงค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก	245
38	แสดงค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก	247
39	แสดงค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 3 การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก	252

40	แสดงค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้ ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรอง ผู้ประเมินภายนอก	253
41	แสดงค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก	256
42	แสดงผลการประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	273
43	เปรียบเทียบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และการรับรอง ผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.	287
44	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ของแบบสอบถาม	413
45	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ของแบบประเมินแบบจำลองเพื่อรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	421

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
2 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน	19
3 การดำเนินการก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา	22
4 การดำเนินการระหว่างตรวจเยี่ยมสถานศึกษา	23
5 การดำเนินงานหลังตรวจเยี่ยมสถานศึกษา	24
6 โครงสร้างองค์กรของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา	26
7 โครงสร้างการบริหารของ ERO	29
8 กระบวนการประเมินภายนอกของ ERO	31
9 โครงสร้างองค์กรของ Ofsted	33
10 กระบวนการประเมินภายนอกของ Ofsted	36
11 กระบวนการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	72
12 กระบวนการสรรหาผู้ประเมินสถานศึกษาของ ERO	79
13 แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ASCQ Model (ฉบับร่าง)	260
14 แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ASCQ Model ที่สมบูรณ์	276

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 81 กำหนดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ มีการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 49 กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เรียกโดยย่อว่า สมศ. มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีหน้าที่พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก กำหนดกรอบ แนวทาง วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด พัฒนามาตรฐานและเกณฑ์สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก กำกับ ดูแล และกำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกที่ดำเนินการ โดยผู้ประเมินภายนอก โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน นอกจากนี้ในบทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าวได้กำหนดไว้ว่าจะต้องจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งภายในหกปีนับตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลใช้บังคับ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 ก : 13)

จากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ดังกล่าวส่งผลให้โรงเรียนทุกแห่งต้องดำเนินการประเมินภายใน (Internal Assessment) สถานศึกษาหรือการประเมินตนเอง (Self Assessment) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีลักษณะของการตรวจสอบโดยผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินตามภารกิจของตนเอง โดยบุคคลในสถานศึกษานั้น ๆ และหน่วยงานต้นสังกัด โดยใช้วงจรคุณภาพในการดำเนินการประเมินภายใน คือ ร่วมกันวางแผน (Plan : P) ร่วมกันปฏิบัติ (Do : D) ร่วมกันตรวจ (Check : C) และร่วมกันปรับปรุง (Act : A) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ช่วยในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งมีกลไกการพัฒนาอยู่ 3 ด้าน คือ การพัฒนาคุณภาพ การตรวจติดตามคุณภาพ

และการประเมินคุณภาพ ซึ่งจะปรากฏในรายงานการประเมินผลตนเอง (Self Assessment Report : SAR) ให้ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบ และในด้านการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพ การศึกษานั้น เมื่อสถานศึกษาปรับปรุงและพัฒนาได้ถึงเกณฑ์มาตรฐานแล้ว ให้สำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ประเมินเพื่อรับรองคุณภาพการศึกษา (สถาบันส่งเสริมการ ประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 6)

การประเมินภายนอกเป็นการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ที่ผ่านมาเป็นการประเมินโดยใช้รูปแบบ กัลยาณมิตรประเมิน ยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม โปร่งใส ประเมินตามหลักฐานข้อมูล ตามสภาพจริง มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ โดยดำเนินการตรวจสอบยืนยันสภาพจริงในการ ดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตามกรอบแนวทางและวิธีการที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษากำหนด และสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด ให้ข้อมูลซึ่งช่วย สะท้อนให้เห็นจุดเด่น จุดที่ต้องพัฒนาของสถานศึกษา เงื่อนไขความสำเร็จและสาเหตุของปัญหา ช่วยเสนอแนะแนวทางปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง รายงานผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2548 ก : 30)

ผู้ประเมินภายนอก เป็นบุคลากรที่ทำหน้าที่สำคัญยิ่งของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา โดยต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ ระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินภายนอก มีความรู้และทักษะด้านการประเมิน ซึ่งได้แก่ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุป การให้ข้อเสนอแนะและการเขียนรายงาน มีทักษะในการสื่อสาร ด้วยวาจา มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ รอบคอบ และสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม มีบุคลิกสุภาพเรียบร้อย มีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา เป็นกัลยาณมิตร มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น มีความสามารถในการประสานงาน มีจรรยาบรรณของผู้ประเมิน คือ ตรวจสอบ และประเมินสถานศึกษาอย่างตรงไปตรงมาตามความชำนาญในวิชาชีพ มีความเที่ยงตรง เป็นกลาง รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริงอย่างชัดเจน มีเหตุผลและหลักฐานสนับสนุน ไม่ใช้ความรู้สึก หรือลำเอียงเข้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สามารถสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้อย่างชัดเจนและเปิดเผย รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศส่วนบุคคลที่ได้รับระหว่างตรวจสอบและประเมิน

ไม่เรียกร้องในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพสถานศึกษา (ทองอยู่ แก้วไทรชะ และคณะ. 2548 : 86)

ผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 3 ประเภท คือ หน่วยประเมินภายนอก ประเภทนิติบุคคล คณะบุคคล และสถาบันอุดมศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาได้มีการรับรองผู้ประเมินภายนอกใน 2 วิธี คือ การฝึกอบรมและการเทียบวุฒิทางการศึกษา การฝึกอบรมนั้นสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก ประกอบด้วยภาคความรู้และภาคปฏิบัติ ใช้เวลาทั้งสิ้น 7 วัน หรือ 60 ชั่วโมง การรับรองผู้ประเมินภายนอกจะพิจารณาจากการเข้าร่วมการฝึกอบรม ผลการสอบและการเขียนรายงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม รวมทั้งประสบการณ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นส่วนเสริม ส่วนการรับรองโดยการเทียบวุฒิทางการศึกษา จะพิจารณาคณะสมบัติเบื้องต้นของผู้สมัคร โดยจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ สัญชาติไทย สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแผน ก ระดับบัณฑิตศึกษาขึ้นไป ต้องเรียนวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิต หรือเทียบเท่าและวิชาที่ว่าด้วยการวิจัยการวัดและประเมินผลการศึกษา การพัฒนาตัวบ่งชี้ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันรวมกับวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพแล้วไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต หรือเทียบเท่า และต้องมีการฝึกงานประเมินคุณภาพสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 60 ชั่วโมง โดยมีหนังสือรับรองจากหัวหน้าภาคหรือประธานหลักสูตรหรือผู้อำนวยการ ผู้สมัครเป็นผู้ประเมินภายนอกจะต้องผ่านเกณฑ์การคัดเลือกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา คือ เข้ารับการปฐมนิเทศเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกตามระบบของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา โดยครบถ้วน มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม และมีมนุษยสัมพันธ์ดีโดยมีหนังสือรับรองจากหัวหน้าภาคหรือประธานหลักสูตรหรือผู้อำนวยการ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 ข : 1-10)

ในบริบทของต่างประเทศ การรับรองผู้ประเมินมีการดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การใช้แบบสอบถามเขียนและการสัมภาษณ์เพื่อวัดสมรรถนะ การระบุคุณสมบัติเฉพาะทางการศึกษา การใช้โครงการฝึกอบรม การสนับสนุนทุนการศึกษาต่อเนื่อง การพิจารณาทบทวนรายงานการประเมิน โดยการรับรองผู้ประเมินนี้อาจใช้วิธีเดียวหรือหลายวิธีควบคู่กัน ในขณะที่ Worthen (1999 : 545) ได้เสนอวิธีการรับรองผู้ประเมินว่ามีอยู่อย่างน้อย 4 วิธี คือ การรับรองที่เน้นการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ (Certification Based on Formal Training) การรับรองที่เน้นประสบการณ์ทางการประเมิน (Certification Based on Assessments Experience) การรับรองที่เน้นการปฏิบัติงานทางการประเมิน (Certification Based on Performance)

และการรับรองที่เน้นสมรรถนะของผู้ประเมิน (Certification Based on Competencies)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอกหลายวิธีด้วยกัน นับตั้งแต่การให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประเมินภายนอก มีมาตรการควบคุมโดยกำหนดระยะเวลาการเป็นผู้ประเมินภายนอก 3 ปี หากผู้ประเมินภายนอกปฏิบัติผิดจรรยาบรรณตามเกณฑ์ที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กำหนดในขั้นแรกจะเป็นการกล่าวตักเตือนในเบื้องต้น ขั้นต่อมาเป็นการถอดถอนใบอนุญาตซึ่งไม่สามารถเป็นผู้ประเมินภายนอกได้อีก มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกหลายวิธี ได้แก่ การติดตามผู้ประเมินภายนอกจากแบบประเมินรายงานการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกจากสถานศึกษา การติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก และการติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกโดยคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาระบบการประเมิน พัฒนาผู้ประเมินและพัฒนามาตรฐานของหน่วยประเมิน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2548 ก : 45) นอกจากนี้ในการควบคุมคุณภาพของผู้ประเมินภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้ให้การสนับสนุนหน่วยประเมินภายนอกให้มีระบบการติดตามของหน่วยประเมินภายนอกเองด้วย เพื่อให้มีมาตรฐานสมดังเจตนารมณ์ที่จะต้องมีการพัฒนาผู้ประเมินภายนอกของหน่วยประเมินเอง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2548 ก : 37)

ถึงแม้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จะมีการควบคุมคุณภาพของผู้ประเมินภายนอกด้วยการใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย แต่ปรากฏว่าผู้ประเมินส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาสำคัญหลายประการ เช่น คุณภาพและมาตรฐานของหน่วยประเมินภายนอก ขึ้นพื้นฐานยังแตกต่างกันมาก มีการจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพที่ไม่มีคุณภาพ มีการลอกรายงานการประเมินคุณภาพฉบับอื่นแล้วเปลี่ยนข้อมูลบางส่วน มีการใช้รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกจำนวนหนึ่งเป็นฐานแล้วสลับข้อมูลไปมาเมื่อเขียนรายงานการประเมิน โรงเรียนฉบับอื่น ๆ ไม่ศึกษารายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนให้ชัดเจน รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกจึงไม่สอดคล้องกับรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียน (Self Assessment Report : SAR) ผู้ประเมินภายนอกขาดความสามารถในการเขียนรายงาน การจดบันทึกภาคสนามส่วนใหญ่ยังไม่สมบูรณ์มีปัญหาในการเขียนรายงานเพื่อสื่อความหมาย นอกจากนั้นยังพบว่า การประเมินและการให้ข้อเสนอแนะยังไม่มีคุณภาพเพียงพอ เช่น ใช้ประสบการณ์เดิมของผู้ประเมินเป็นหลักทำให้ตีกรอบโรงเรียนมากเกินไป สะท้อนภาพโรงเรียนเป็นภาพรวมมากเกินไป ไม่แยกแยะประเด็น ไม่สามารถบอกร่องรอย จุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาได้ (ทองอยู่ แก้วไทรสะ และคณะ, 2548 : 90)

ผู้ประเมินภายนอกบางคณะไม่เข้าใจวิธีการบริหารจัดการ สภาพพื้นฐานและลักษณะผู้เรียนของสถานศึกษา จากการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รอกแรก ในปี พ.ศ. 2544 – 2548 พบว่าบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่วิตกกังวล หวาดกลัวการประเมิน (Evaluation Phobia) (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2549 : 3) และจากการประเมินรอบที่สอง จำนวน 1,428 โรงเรียน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาได้รับแบบประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกจากสถานศึกษา พบว่า มีโรงเรียนร้อยละ 1.5 ที่พบข้อมูลเชิงลบ โดยมีประเด็นที่สอดคล้องกันว่าผู้ประเมินภายนอกทำให้สถานศึกษาไม่เชื่อมั่นในระบบการประเมิน รู้สึกผิดหวังกับการประเมินรอบสอง และมีโรงเรียนจำนวน 4 แห่ง หรือร้อยละ 0.3 ที่สะท้อนข้อมูลกลับว่าการประเมินภายนอกอยู่ในขั้นวิกฤติ คือ หมดศรัทธาต่อผู้ประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา อย่างสิ้นเชิง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2549 : 27)

จากการสังเคราะห์รายงานการประเมินสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พบว่า การกำหนดคุณสมบัติทั้งคุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก การกำหนดวิธีการได้มา และการรับรองผู้ประเมินภายนอก รวมทั้งการจัดคณะผู้ประเมินภายนอกของสถาบันอุดมศึกษา ล้วนแต่เป็นกลไกสำคัญที่รับประกันได้ว่า คณะผู้ประเมินภายนอกมีศักยภาพในการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานในระดับหนึ่ง แต่กลไกดังกล่าวยังไม่สามารถประกันความมีมาตรฐานระดับเดียวกันของคณะผู้ประเมินภายนอกได้ ดังจะเห็นได้จากการรายงานการประเมินคุณภาพสถานศึกษาที่ยังไม่มีเอกภาพ รายงานส่วนใหญ่มีสาระค่อนข้างจำกัดแม้จะมีสาระตรงตามกรอบที่กำหนดไว้ แต่ไม่มีการเพิ่มเติมรายละเอียดที่จำเป็น ซึ่งจะทำให้เห็นคุณภาพของสถานศึกษาที่ชัดเจนมากขึ้นแต่อย่างใด ทีมงานประเมินคุณภาพภายนอกแต่ละทีมมีศักยภาพในการดำเนินงานแตกต่างกัน คุณภาพรายงานผลการประเมินมีความแตกต่างกันความแตกต่างกันในเรื่องศักยภาพการประเมินของคณะผู้ประเมินภายนอกหรือคณะผู้ประเมินภายนอกทุกคณะมีศักยภาพการประเมินเท่าเทียมกันแต่มีมาตรฐานในการปฏิบัติงานแตกต่างกันหรือคณะผู้ประเมินภายนอกทุกคณะมีศักยภาพการประเมินและมาตรฐานในการปฏิบัติงานเท่าเทียมกันแต่มีความละเอียดประณีตในการจัดทำรายงานการประเมินแตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการกำกับการประเมินคุณภาพภายนอกให้มีเอกภาพและมาตรฐานเท่าเทียมกันระหว่างคณะผู้ประเมินภายนอก ถึงเวลาแล้วที่ต้องดำเนินการตรวจสอบศักยภาพของคณะผู้ประเมินภายนอกและจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ประเมินภายนอกบางส่วนหรือการจัดประชุมสัมมนาเพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์อันจะนำไปสู่ความเป็นมาตรฐานระดับสูงที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน (นงลักษณ์ วิรัชชัย และวรรณี เจตจำนงนุช. 2548 : ค - ป)

จากข้อมูลที่กำลังมาข้างหน้า จะเห็นได้ว่าผู้ประเมินภายนอก จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีมาตรฐาน หรือต้องมีการพิจารณาถึงวิธีการเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกใหม่เพื่อให้สามารถคัดกรองผู้ประเมินภายนอก ให้ได้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีจรรยาบรรณของนักประเมินที่แท้จริง นอกจากนี้ยังไม่ปรากฏงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษาในบริบทของประเทศไทย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพจะสามารถทำหน้าที่ประเมินคุณภาพสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เทียบตรงและเชื่อถือได้ สถานศึกษาสามารถนำผลการประเมินไปพัฒนาศักยภาพให้ดียิ่งขึ้นและสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพผลและความน่าเชื่อถือของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและใช้กรอบแนวคิด 5 เรื่อง เป็นแนวคิดพื้นฐานของการวิจัย คือ

1. แนวคิดของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เกี่ยวกับ

1.1 คุณสมบัติของผู้ประเมินภายนอก ทั้งคุณสมบัติเบื้องต้น คุณสมบัติเฉพาะจรรยาบรรณของผู้ประเมิน และกัลยาณมิตรประเมิน

1.2 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก

1.3 การรับรองผู้ประเมินภายนอก

1.4 การควบคุมคุณภาพของผู้ประเมินภายนอก

2. แนวคิดของสำนักงานตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษา (Education Review Office) ประเทศนิวซีแลนด์ เกี่ยวกับ

2.1 คุณสมบัติของผู้ประเมิน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และประสบการณ์

2.2 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมิน

2.3 การรับรองผู้ประเมิน

2.4 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมิน

3. แนวคิดของสำนักงานมาตรฐานการศึกษา (Office for Standards in Education) ประเทศอังกฤษ เกี่ยวกับ

3.1 คุณสมบัติของผู้ประเมินภายนอก ทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และประสบการณ์

3.2 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมิน

3.3 การรับรองผู้ประเมิน

3.4 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมิน

4. แนวคิดของวอร์ทเธน (Worthen) เกี่ยวกับ

4.1 สมรรถนะของผู้ประเมิน

4.2 วิธีการที่เป็นไปได้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ซึ่งประกอบด้วย การรับรองที่เน้นการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ (Certification Based on Formal Training) การรับรองที่เน้นประสบการณ์ทางการประเมิน (Certification Based on Evaluation Experience) การรับรองที่เน้นการปฏิบัติงานทางการประเมิน (Certification Based on Performance) และการรับรองที่เน้นสมรรถนะของผู้ประเมิน (Certification Based on Competencies)

5. แนวคิดจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของผู้ประเมิน คุณภาพ/สมรรถนะของผู้ประเมินภายนอก ได้แก่

5.1 งานวิจัยระดับปริญญาเอกของ ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน เรื่องการพัฒนารูปแบบ การประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1. ด้านความรู้
2. ด้านประสบการณ์ที่เอื้อต่อประสิทธิภาพในการประเมิน
3. ด้านบุคลิกภาพ เจตคติ คุณธรรม และจรรยาบรรณ
4. ด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
5. ด้านคุณภาพของเอกสารรายงานผลการประเมินสถานศึกษา

5.2 งานวิจัยระดับปริญญาเอกของ เกื้อ กระแสโสม เรื่องการพัฒนารับรองผู้ประเมินภายนอกตามแนวคิดที่เน้นสมรรถภาพสำหรับการประเมินสถานศึกษา ผลการวิจัยได้สมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประเมินภายนอก 3 ด้าน คือ

1. สมรรถนะด้านความรู้
2. สมรรถนะด้านทักษะ
3. สมรรถนะด้านคุณลักษณะ

5.3 งานวิจัยของคิง และคณะ (King and others)

ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้ประเมิน พบว่า สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้ประเมิน แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก (Domain) คือ

องค์ประกอบหลักที่ 1 การสืบเสาะหาความรู้อย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบหลักที่ 2 สามารถปฏิบัติกรประเมินได้

องค์ประกอบหลักที่ 3 ทักษะทั่วไปสำหรับการประเมิน

องค์ประกอบหลักที่ 4 วิชาชีพนักประเมิน

จากแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์จนได้ร่างกรอบแนวคิดเบื้องต้นที่ใช้ในการวิจัยในการพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้องค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน ดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก

1. ด้านความรู้
2. ด้านทักษะ
3. ด้านคุณลักษณะ

องค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก

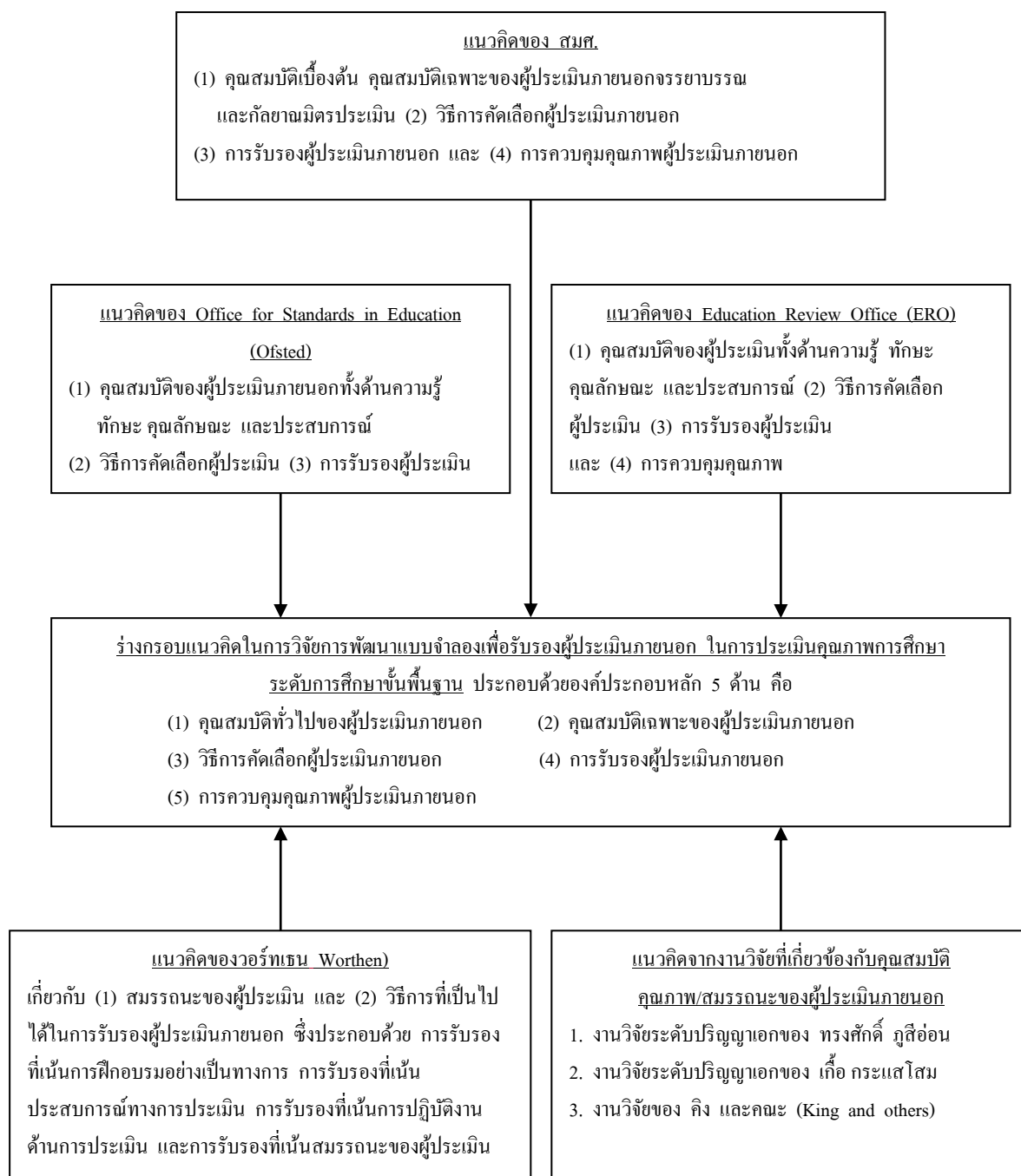
องค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก

1. เกณฑ์การรับรองผู้ประเมินภายนอก
2. ระดับการรับรองผู้ประเมินภายนอก
3. ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก
4. หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

1. หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพผู้ประเมินภายนอก
2. การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก
3. ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ในการนำแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการรับรองผู้ประเมินภายนอก ให้สามารถคัดเลือกคัดกรองผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพและมีกระบวนการพัฒนาศักยภาพของผู้ประเมินภายนอกให้สามารถทำงานได้เต็มตามศักยภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) เพื่อพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Techniques) ในการวิจัย
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา
  - ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการวิจัยครั้งนี้ไว้ดังนี้
    1. คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก
    2. คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก
    3. วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก
    4. การรับรองผู้ประเมินภายนอก

5. การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

4. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลการพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

4.1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Experts) ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์สูงเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการศึกษา ใช้ในการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย 3 รอบ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

4.1.1 อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์สูงในการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หรือเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาเกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา หรือมีผลงานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 7 คน

4.1.2 ผู้อำนวยการของโรงเรียนประถมศึกษาหรือโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีวิทยฐานะระดับเชี่ยวชาญ และเป็นโรงเรียนได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบแรก ในปี พ.ศ. 2544 - 2548 จำนวน 9 คน

4.1.3 ผู้บริหารการศึกษาและนักวิชาการซึ่งรับผิดชอบงานด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 7 คน

4.2 ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วยอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาด้านแบบของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

4.3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง) ได้แก่ บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์สูง และได้รับการยอมรับในการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน

5. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่

5.1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 5 ด้าน คือ คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก

คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก การรับรองผู้ประเมินภายนอก และการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

5.1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อคุณภาพเบื้องต้นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.3 ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แบบจำลอง (Model) หมายถึง แผนภูมิโครงสร้างที่แสดงถึงขั้นตอน องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้สำหรับการรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก (Developing a Model for Certifying External Assessors) หมายถึง การนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก มาพัฒนาเป็นแผนภูมิโครงสร้างที่แสดงถึงขั้นตอน องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้รับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก หมายถึง แผนภูมิโครงสร้างซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 5 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบรอง 39 องค์ประกอบย่อย และ 50 ตัวบ่งชี้สำหรับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพัฒนามาจากแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญจากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ และความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินคุณภาพของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. การประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การตรวจสอบและตัดสินคุณภาพ รวมถึงข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับร่าง ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยการนำแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญจากการ

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายจำนวน 3 รอบ มาพัฒนาเป็นแผนภูมิโครงสร้างที่แสดงถึงขั้นตอน องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้รับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. การประกันคุณภาพการศึกษา (Educational Quality Assurance) หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวม

6. การประเมินคุณภาพภายนอก (External Quality Assessment) หมายถึง การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งกระทำโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือผู้ประเมินภายนอก เพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

7. ผู้ประเมินภายนอก (Assessors) หมายถึง บุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพศึกษากำหนด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษา และได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ให้ทำการประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

8. คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก (General Qualifications of External Assessors) หมายถึง คุณสมบัติทั่วไปของบุคคลที่สมัครคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น คุณสมบัติด้านอายุ วุฒิการศึกษา ความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การมีเวลาให้กับการประเมินอย่างเต็มที่ ไม่เคยได้รับการลงโทษทางวินัยหรือทำผิดกฎหมาย

9. คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก (Specific Qualifications of External Assessors) หมายถึง คุณสมบัติที่เหมาะสมสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ

10. วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก (Selection) หมายถึง กระบวนการ วิธีการที่ใช้ในการคัดเลือก คัดกรองเพื่อให้ได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย การฝึกอบรม การเทียบวุฒิทางการศึกษา การเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน การพิจารณาจากการทำงานด้านการประเมิน การพิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมินและการคัดเลือกโดยการบูรณาการ

11. การรับรองผู้ประเมินภายนอก (Certification) หมายถึง เกณฑ์การรับรองผู้ประเมินภายนอก ระดับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก หน่วยงานต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก รวมทั้งการพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก

ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

12. การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก (Quality Control) หมายถึง กระบวนการตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก และระยะเวลาที่ทำการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

13. ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์สูงเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

13.1 อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์สูงในการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาเกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา หรือมีผลงานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

13.2 ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาหรือโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีวิทยฐานะระดับเชี่ยวชาญและเป็นโรงเรียนที่ได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รอบแรก ในปี พ.ศ. 2544 - 2548

13.3 ผู้บริหารการศึกษาและนักวิชาการซึ่งรับผิดชอบงานด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

14. ผู้ทรงคุณวุฒิ (Experts) หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์สูงและได้รับการยอมรับในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

15. ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีความสอดคล้องกันเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความเป็นไปได้ในการเก็บข้อมูล โดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ($Q_3 - Q_1$) ไม่เกิน 1.50 และค่ามัธยฐานมากกว่า 3.50

16. การคัดเลือกโดยการฝึกอบรม (Selecting by Training) หมายถึง การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกโดยใช้รูปแบบการฝึกอบรมเป็นหลักในการคัดเลือก

17. การคัดเลือกโดยการเทียบวุฒิทางการศึกษา (Selecting by Comparing Educational Qualification) หมายถึง การคัดเลือกโดยกำหนดวุฒิการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ประเมินภายนอก

18. การคัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน (Selecting by Comparing Experience in Assessment) หมายถึง การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกโดยกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ประเมินภายนอกต้องมีประสบการณ์ในการประเมินสถานศึกษา ในระดับที่ทำการประเมิน และผ่านการทดสอบคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้

19. การคัดเลือกโดยพิจารณาจากการปฏิบัติงานด้านการประเมิน (Selecting by Considering from Work Performance Assessment) หมายถึง การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกโดยกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ประเมินภายนอกต้องปฏิบัติงานด้านการประเมิน ในระดับที่ทำการประเมินและผ่านการทดสอบคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้

20. การคัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมิน (Selecting by Considering from Competency of Assessors) หมายถึง การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกโดยการทดสอบสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้ประเมินภายนอก

21. การคัดเลือกโดยการบูรณาการ (Integrated Method) หมายถึง การคัดเลือกโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ผสมผสานกันเพื่อให้ได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณสมบัติตามต้องการ เช่น การทดสอบสมรรถนะและการฝึกอบรม การฝึกอบรมผู้ที่วุฒิทางการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ตามที่กำหนด หรือการทดสอบสมรรถนะของผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการประเมินและปฏิบัติงานด้านการประเมิน เป็นต้น

22. ผู้ประเมินภายนอกระดับชำนาญการ หมายถึง ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอกและสามารถทำการประเมินคุณภาพสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

23. ผู้ประเมินภายนอกระดับชำนาญการพิเศษ หมายถึง ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมมากสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก สามารถทำการประเมินคุณภาพสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเป็นหัวหน้าทีมผู้ประเมินภายนอกได้

24. ผู้ประเมินภายนอกระดับเชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก สามารถทำการประเมินคุณภาพสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นหัวหน้าทีมผู้ประเมินภายนอก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. การประกันคุณภาพการศึกษา
2. ตัวบ่งชี้
3. การพัฒนาแบบจำลอง
4. เทคนิคเดลฟาย
5. แนวคิด ทฤษฎีการประเมิน
6. ผู้ประเมิน
7. การรับรองผู้ประเมิน
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประกันคุณภาพการศึกษา

คำว่า ประกัน ในภาษาอังกฤษ มี 2 คำ คือ Insure กับ Assure การนำมาใช้ในภาษาไทย มีความมุ่งหมายที่แตกต่างกันกล่าวคือ Insure ใช้ในความหมายของคำว่า ประกัน โดยมุ่งที่ประกันชีวิต ประกันอุบัติเหตุ ประกันวินาศภัย ส่วน Assure ภาษาไทยใช้คำว่า ประกัน เช่นกัน แต่มุ่งที่การให้ความมั่นใจแก่เจ้าของเงินว่า ผลผลิตของหน่วยงานน่าจะมีคุณภาพ ส่วนคำว่า Quality ซึ่งแปลว่า คุณภาพ หมายถึง ลักษณะความเป็นเลิศของบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ รวมไปถึงความรับผิดชอบของบุคคลนั้น ๆ ด้วย (อุทุมพร จามรمان. 2544 : 1)

การประกันคุณภาพการศึกษา (Educational Quality Assurance) จึงหมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชนและสังคมโดยรวม (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 ค : 9) ระบบการประกันคุณภาพ

ทางการศึกษา มีแนวคิดเพื่อส่งเสริมและเสนอแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ (1) การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพและการพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน (2) การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Audit) เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และ (3) การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในเขตพื้นที่และหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง ถึงแม้จะเป็นบุคคลภายนอก แต่ก็ยังถือว่าเป็นการประเมินภายในเพราะดำเนินการโดยหน่วยงานที่อยู่ในสายการบริหารของสถานศึกษา ซึ่งจะดำเนินการตรวจเยี่ยมและประเมินสถานศึกษาเป็นระยะ ๆ ตามที่กำหนด โดยหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพอันเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

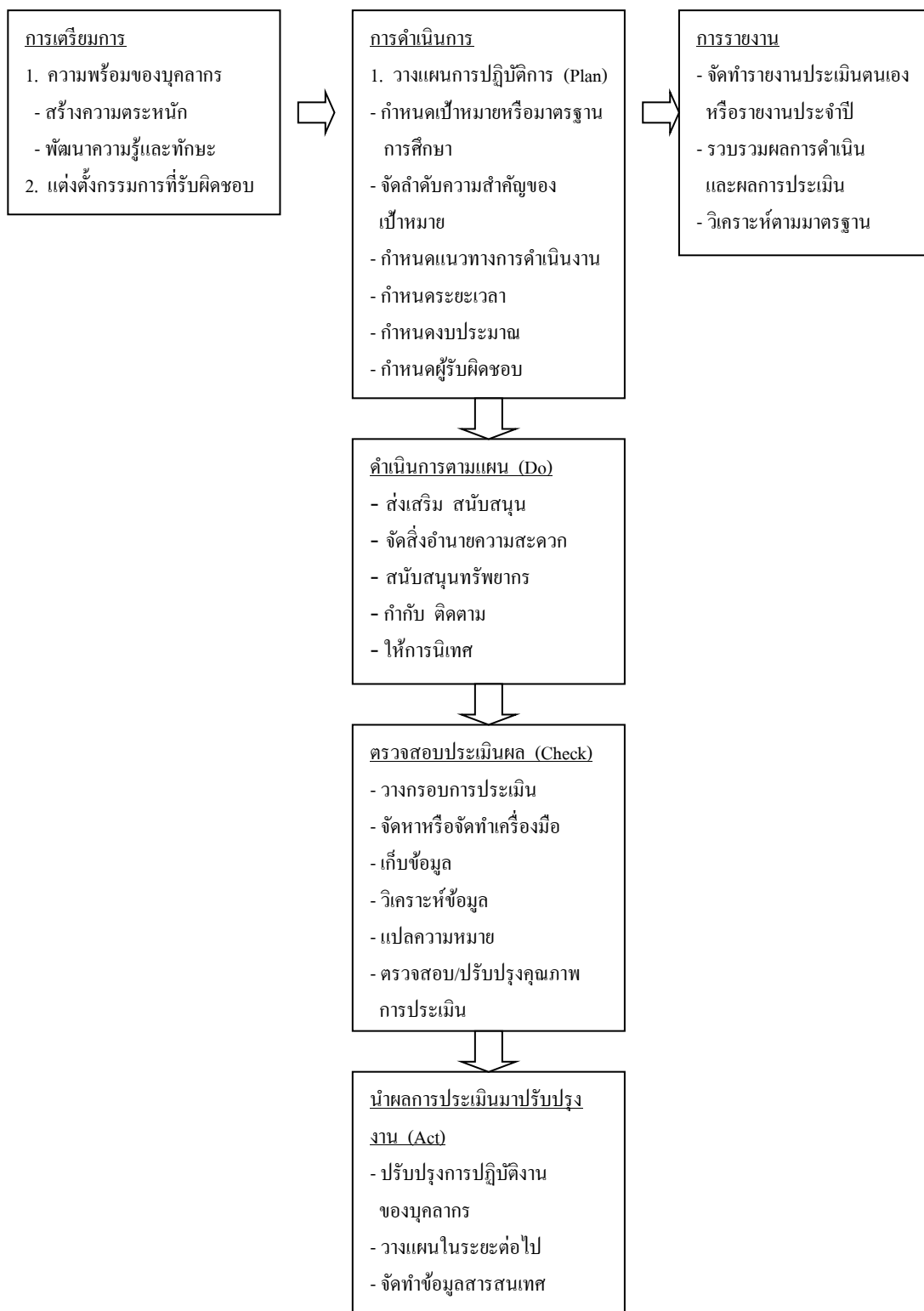
การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายใน (Internal Quality Assurance) เป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและเพื่อให้เป็นไปตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ สถานศึกษาจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นประจำทุกปี เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2543 โดยให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อันประกอบด้วย การวางแผนการดำเนินงาน (Plan) การดำเนินงาน (Do) การประเมินผล (Check) และการปรับปรุงการดำเนินงาน (Act) โดยสถานศึกษาต้องจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาและเป้าหมายปรัชญา ธรรมนูญสถานศึกษา กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจน ติดตามประเมินผลการทำงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง และนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา การดำเนินการประกันคุณภาพภายในทุกขั้นตอน ควรเน้นการประสานงานและการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการที่ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 10)

สถานศึกษาควรจัดทำรายงานผลการประกันคุณภาพภายในให้เรียบร้อย ก่อนเริ่มปีการศึกษาใหม่ของทุกปี โดยแสดงผลการประเมินคุณภาพการศึกษาแนวทางหรือแผนงานในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษาต่อไป แล้วเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามที่กระทรวงกำหนดและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษาตลอดจนสาธารณชน จัดทำรายงานโดยสรุปปิดประกาศไว้ที่สถานศึกษาแจ้งให้ผู้ปกครอง และเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้รับทราบรวมทั้งมีรายงานที่มีรายละเอียดครบถ้วนที่พร้อมจะให้ ผู้ที่สนใจขอดูได้ตลอดเวลา การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาควรมีการเตรียมการเพื่อสร้าง ความพร้อมให้แก่บุคลากรและจัดให้มีกลไกในการดำเนินงานในเรื่องนี้ หลังจากนั้นบุคลากรทุกคน ในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องจึงร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบ และร่วมกัน ปรับปรุง (สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 13)

ดั่งภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายนอก

การประกันคุณภาพภายนอก (External Quality Assurance) จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพ เนื่องจากจะทำให้องค์กรดำรงคุณภาพและช่วยป้องกันความเสียหาย หรืออุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้น เช่น การประเมินโรงงานนิวเคลียร์ จากการศึกษาค้นคว้ารายงาน การวิจัยและบทความทางวิชาการพบว่าจำนวนผลงานที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของการประเมินภายนอกหรือการบริหารจัดการการประเมินมีจำนวนเพียงเล็กน้อย

การประเมินคุณภาพภายนอก (External Quality Assessment) คือ การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา โดยผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อมุ่งให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นผู้ประเมินภายนอกหรือคณทอมโรงเรียนต้องมีความเป็นอิสระ เป็นกลาง ไม่มีผลประโยชน์ขัดแย้งกับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งจะนำไปสู่การเข้าถึงคุณภาพการศึกษาด้วยความเป็นกลางเพื่อสร้างสรรค์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างแท้จริง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 ค : 26)

การประเมินคุณภาพภายนอกมีความสำคัญและมีความหมายต่อสถานศึกษาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน เพราะการประเมินภายนอกเป็นการส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานและพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพอย่างต่อเนื่อง เพิ่มความมั่นใจและคุ้มครองประโยชน์ให้ผู้รับบริการทางการศึกษาว่าสถานศึกษาได้จัดการศึกษามุ่งสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุขเพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม นอกจากนั้นสถานศึกษาและหน่วยงานที่กำกับดูแล เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนท้องถิ่นยังมีข้อมูลที่จะช่วยตัดสินใจในการวางแผนและดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นที่พอใจในทิศทางที่ต้องการและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบายก็มีข้อมูลสำคัญในภาพรวมเกี่ยวกับคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาทุกระดับทุกสังกัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแนวนโยบายทางการศึกษาและการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดและหลักการของการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. เป็นการประเมินโดยใช้รูปแบบกัลยาณมิตรประเมินโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ตรวจสอบ ยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด (2) เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นจุดเด่น - จุดด้อยของสถานศึกษา เงื่อนไขความสำเร็จ

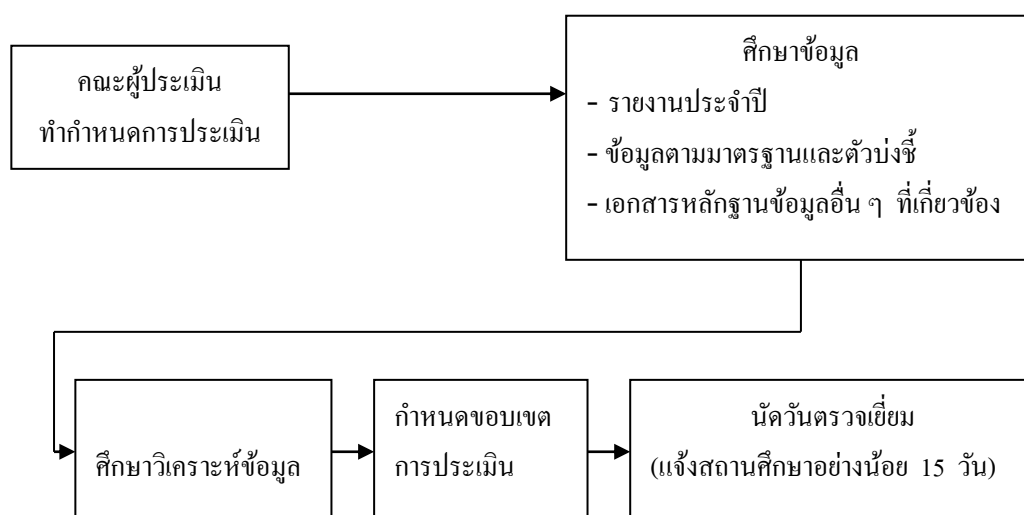
และสาเหตุของปัญหา (3) เพื่อช่วยเสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา แก่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด (4) เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพ และประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง และ (5) เพื่อรายงานผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

กัลยาณมิตรประเมิน

รูปแบบกัลยาณมิตรประเมิน (Amicable Assessment Model) ของ สมศ. มีขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ (1) ส่งเสริมและพัฒนา โดยการสร้างเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพ การศึกษา โดยเฉพาะการประเมินคุณภาพภายนอกและส่งเสริมพัฒนาให้สถานศึกษาพร้อมพัฒนา ผู้คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันและพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ. (2) สร้างศรัทธาต่อหอโรงเรียน เป็นการพัฒนาคัดสรรผู้ประเมินภายนอกที่มีความเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้สถานศึกษาเกิดศรัทธาและไว้วางใจต่อผู้ประเมินภายนอกและมีความเป็นมิตรต่อกันในการ ปฏิบัติภารกิจการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา (3) เพียรประเมินอย่างกัลยาณมิตร คือ การประเมินสภาพจริงเพื่อยืนยันผลประเมินจากการประกัน คุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานโดยการบูรณาการการประเมินตนเอง การประเมินเชิงประจักษ์ การประเมินเสริมพลัง การประเมินเชิงคุณภาพและการประเมินเทียบ มาตรฐาน และ (4) ชี้นำและเสริมแรงพัฒนา คือ การรายงานผลการประเมินอย่างตรงไปตรงมา พร้อมทั้งร่วมมือกับต้นสังกัดในการให้แรงเสริมเพื่อให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2549 : 4)

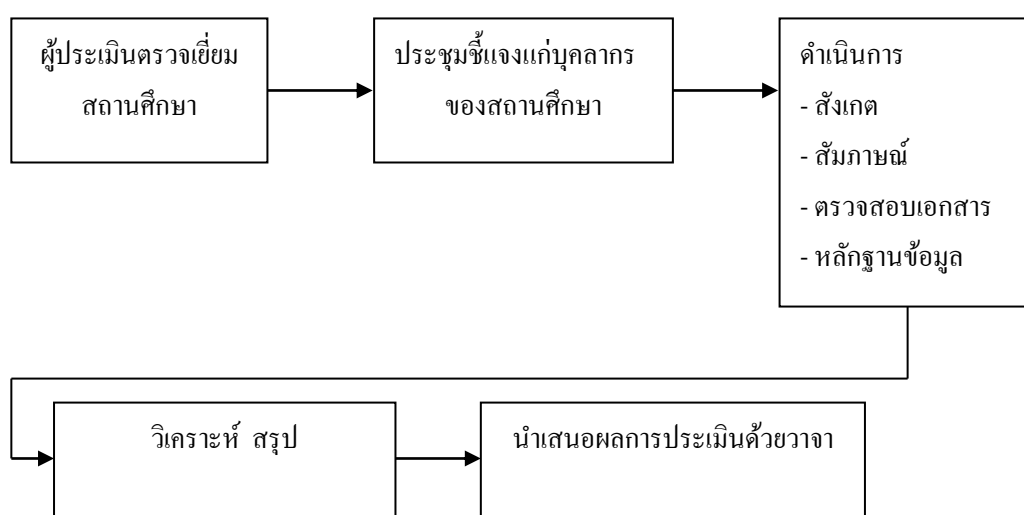
กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก เป็นกระบวนการที่คณะผู้ประเมินภายนอก ดำเนินการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา โดยการรวบรวมและศึกษาข้อมูลจากรายงาน ผลการ ประเมินตนเองของสถานศึกษา ข้อมูลจากเอกสารรายงานต่าง ๆ ตลอดจนการเก็บรวบรวมข้อมูล การปฏิบัติจริงจากการสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อประเมินสถานศึกษานั้น ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ เพื่อให้สถานศึกษามีการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน นิสิต นักศึกษา และผลผลิตของสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา ขั้นตอนระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาและขั้นตอนหลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดในการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา สมศ. จะดำเนินการคัดเลือกและเตรียม คณะผู้ประเมินภายนอกและกำหนดสถานศึกษาที่จะประเมิน คณะผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับกิ ร์รับรองและมอบหมายให้เป็นผู้ประเมินสถานศึกษาแต่ละแห่งทำการศึกษารวบรวมข้อมูลจากรายงาน การประเมินตนเอง/รายงานประจำปีของสถานศึกษาและเอกสารรายงานอื่น ๆ ซึ่งสถานศึกษา จัดส่งมาให้และทำการศึกษาวิเคราะห์เอกสารรายงานประจำปีของสถานศึกษา ข้อมูลตามมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ของ สมศ. และเอกสารข้อมูลอื่น ๆ คณะผู้ประเมินภายนอกจะมีการประชุมปรึกษาหารือ กำหนดประเด็นและรายการข้อมูล ที่จะตรวจสอบระหว่างการตรวจเยี่ยมว่าจะต้องรวบรวมข้อมูล อะไรบ้าง จากแหล่งใด ด้วยวิธีการอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้มีหลักฐานครบถ้วนเพียงพอในการสรุป ผลการประเมินอย่างถูกต้องชัดเจน หลังจากนั้นจึงจะร่วมกันวางแผนการตรวจเยี่ยมและแผนการ ประเมิน กำหนดตารางการปฏิบัติงาน และมอบหมายภาระงานให้ผู้ประเมินแต่ละคนให้ชัดเจน แล้วนัดวันที่จะไปตรวจเยี่ยมกับสถานศึกษา โดยขอให้สถานศึกษาช่วยเตรียมสถานที่ในสถานศึกษา ที่คณะผู้ประเมินภายนอกจะสามารถทำงานและมีโอกาสที่จะประชุม ปรึกษาหารือกันอย่างเป็นอิสระ และไม่รบกวนผู้อื่นในระหว่างการตรวจเยี่ยม รวมทั้งจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่ได้แจ้งไว้ ล่วงหน้าและส่วนที่อาจขอเพิ่มเติม ตลอดจนนัดหมายผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร คณะครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักเรียน นักศึกษา เป็นต้น เพื่อให้คณะผู้ประเมินภายนอกเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการ สอบถาม สัมภาษณ์ตามกำหนดการในตารางการปฏิบัติงานของคณะผู้ประเมินภายนอก (สำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 ก : 19) ดังภาพประกอบ 3

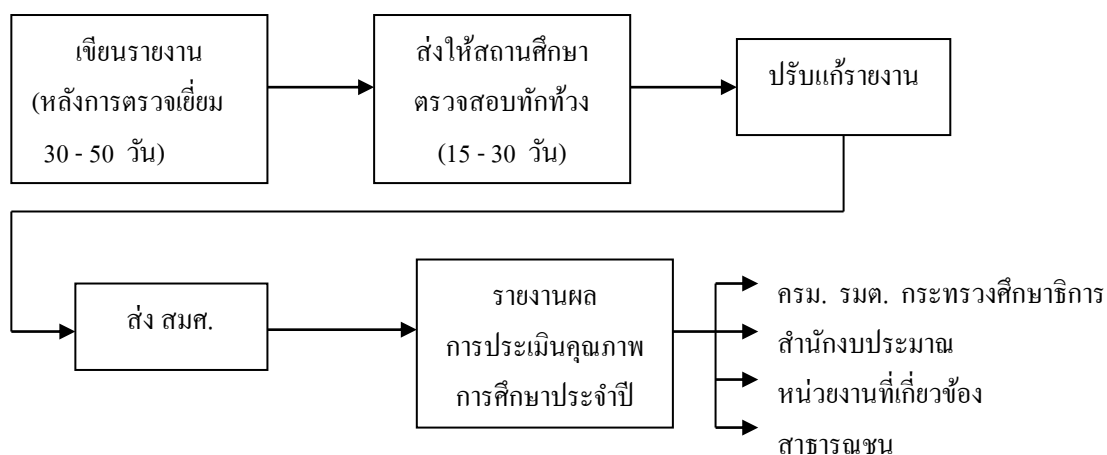
ภาพประกอบ 3 การดำเนินการก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา คณะผู้ประเมินภายนอกเดินทางไปสถานศึกษาตามกำหนดวันเวลาที่ได้นัดหมายกับสถานศึกษาไว้ เมื่อเดินทางไปถึงสถานศึกษาในวันแรก จะมีการประชุมชี้แจงแก่คณะผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อให้รับทราบถึงกระบวนการและวัตถุประสงค์ในการประเมิน/ตรวจเยี่ยม ซึ่งมุ่งเน้นการร่วมมือกันในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา และสร้างความคุ้นเคยระหว่างคณะผู้ประเมินกับผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษา รวมทั้งเพื่อแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับแผนและตารางการปฏิบัติงานของคณะผู้ประเมินภายนอก และการปฏิบัติตนของสถานศึกษาระหว่างการตรวจเยี่ยม การพูดคุยในการประชุมอาจเป็นลักษณะไม่เป็นทางการ (Informal) และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชักถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและร่วมมือซึ่งกันและกัน ในระหว่างการตรวจเยี่ยมคณะผู้ประเมินภายนอก จะทำการประเมินคุณภาพสถานศึกษาตามขอบข่ายและประเด็นที่กำหนดไว้ เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้วคณะผู้ประเมินภายนอกจะนำข้อค้นพบหรือข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาอภิปรายร่วมกันเพื่อวิเคราะห์สรุปผลการตรวจเยี่ยมและข้อเสนอแนะนำเสนอข้อสังเกตต่อผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรด้วยวาจาเพื่อรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลต่าง ๆ และให้โอกาสสถานศึกษาได้ชี้แจงในกรณีที่สถานศึกษาเห็นว่า ข้อสังเกตยังไม่ถูกต้อง ไม่ชัดเจน หรือไม่ครอบคลุมบางประเด็น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 ก : 20) ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 การดำเนินการระหว่างตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 หลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา เมื่อเสร็จภารกิจในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา คณะผู้ประเมินภายนอกจะร่วมกันจัดทำรายงานผลการประเมินสถานศึกษาจากข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ทั้งหมดที่รวบรวมได้ เสนอรายงานผลการประเมินสถานศึกษาต่อสถานศึกษาภายใน 30 - 60 วัน หลังจากการตรวจเยี่ยม เพื่อให้สถาบันพิจารณาตรวจสอบและทักท้วงหรือให้ข้อมูลเพิ่มเติมภายใน 15 - 30 วัน นับจากวันที่สถานศึกษาได้รับรายงานผลการประเมิน ผู้ประเมินปรับปรุงแก้ไขรายงานผลการประเมินและเสนอรายงานต่อ สมศ. เพื่อให้การรับรองรายงานผลการประเมิน ส่วน สมศ. จะดำเนินการจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องสำนักงานประมาณเพื่อประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายทางการศึกษาและจัดสรรงบประมาณการศึกษา รวมทั้งเผยแพร่รายงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด สมศ. จะจัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากสถานศึกษามีได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไข สมศ. จะรายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไขต่อไป (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 ก : 21) ดังภาพประกอบ 5

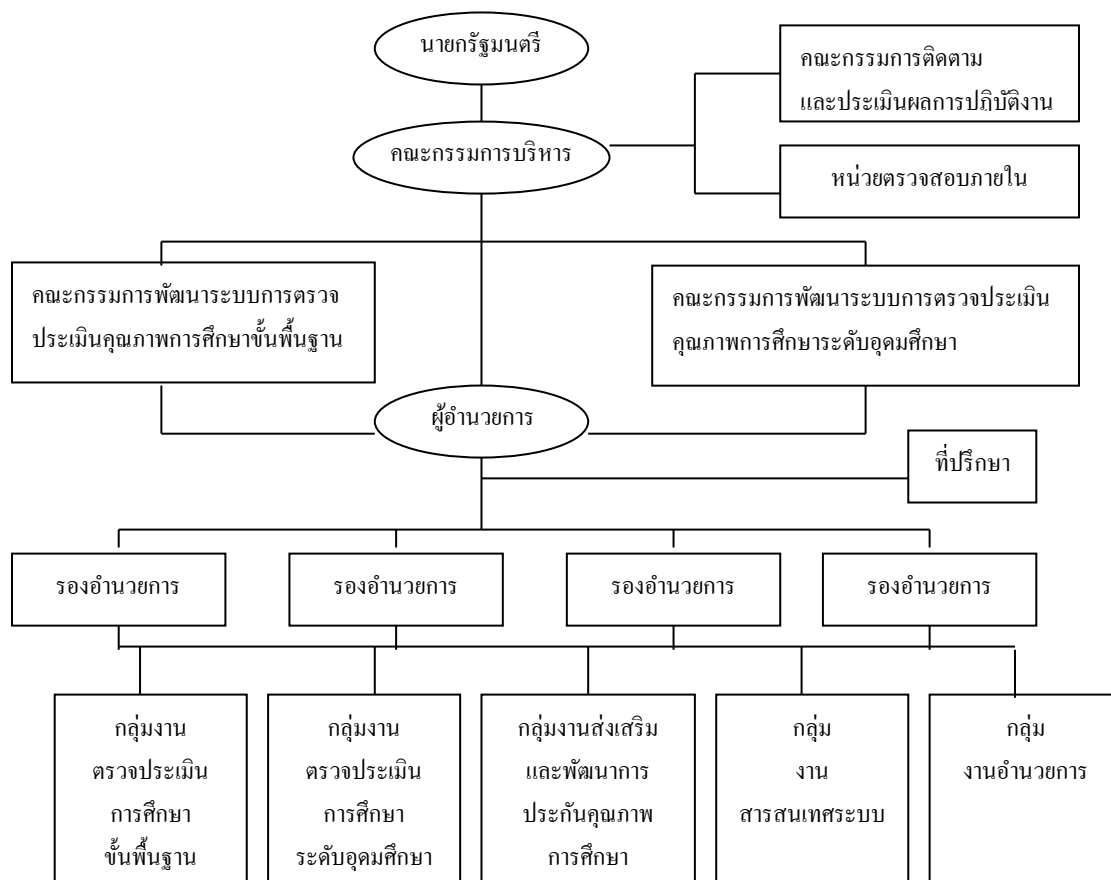
ภาพประกอบ 5 การดำเนินงานหลังตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

ในการประเมินคุณภาพภายนอกระยะที่ 1 (พ.ศ. 2544 - 2548) เป็นการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อพัฒนาโดยให้สถานศึกษาประเมินตนเองอย่างแม่นยำทั้งในสายตาของตนเอง (SAR) และสายตาของรัฐบาล จากนักวิชาการและสาธารณชนซึ่งเป็นตัวแทนของ สมศ. เพื่อยืนยันสภาพที่แท้จริงของสถานศึกษาและหาแนวทางพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพตามมาตรฐาน ส่วนการประเมินคุณภาพภายนอกระยะที่ 2 (พ.ศ. 2549 - 2553) เป็นการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อพัฒนาโดยการรับรองสถานศึกษาว่าได้มาตรฐานซึ่งผลการประเมินจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2548 ข : 91)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 กำหนดให้มีมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการกำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือ สมศ. เนื่องจากรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินคุณภาพภายนอกจากหน่วยงานที่เป็นกลางเพราะจะทำให้เกิดกลไกในการตรวจสอบคุณภาพอย่างเป็นระบบ โดย สมศ. มีโครงสร้างองค์กร ดังนี้ (ทองอยู่ แก้วไพโรษะ และคณะ. 2548 : 62)

ภาพประกอบ 6 โครงสร้างองค์กรของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีวิสัยทัศน์ คือ จะเป็นองค์กรทางวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของไทยให้มีคุณภาพและให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาในสถานศึกษาที่มีการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก ทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชนซึ่ง สมศ. มีพันธกิจ

ตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งสำนักงาน คือ พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก กำหนดกรอบแนวทางและวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด พัฒนามาตรฐานและเกณฑ์สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก กำกับดูแล กำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกที่ดำเนินการโดยผู้ประเมินภายนอก รวมทั้งให้การรับรองมาตรฐาน พัฒนาและฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกจัดทำหลักสูตรการพัฒนาและฝึกอบรมและสนับสนุนให้องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพหรือวิชาการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและฝึกอบรมผู้ประเมินคุณภาพอย่างมีประสิทธิภาพ เสนอรายงานการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาประจำปีต่อคณะรัฐมนตรี รัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายทางการศึกษา การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา รวมทั้งเผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน

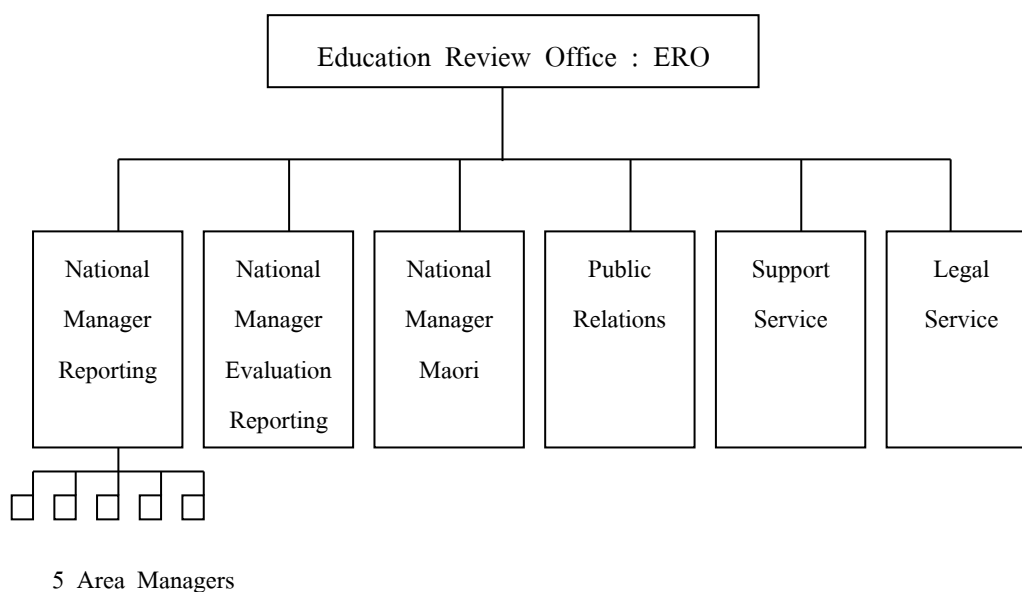
เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามพันธกิจดังกล่าว สมศ. จึงได้กำหนดนโยบายในการดำเนินงาน คือ จะมีการบริหารงานที่คล่องตัว อิสระ เทียบตรง เป็นธรรม มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) ถ่วงดุล (Check and Balance) อย่างจริงจัง มุ่งเน้นคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงาน ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ จัดวางระบบข้อมูล เชื่อมโยงกับระบบข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จุดมุ่งหมายหลักของการประเมิน คือ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพ ไม่ได้มุ่งเน้นการตัดสินให้คุณให้โทษโดย สมศ. ไม่ทำการประเมินเอง ยกเว้นกรณีเพื่อการพัฒนาและวิธีการประเมินภายนอกจะต้องทำงานโปร่งใส มีหลักฐานสนับสนุนองค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพหรือวิชาการ ให้มีส่วนร่วมในการอบรมผู้ประเมินภายนอก สมศ. คัดเลือกผู้ประเมินภายนอกตามเกณฑ์ความสามารถเพื่อให้การรับรองและขึ้นทะเบียนผู้ประเมินพร้อมทั้งตรวจสอบผู้ประเมินเป็นระยะ ๆ มีการทำงานในลักษณะเครือข่ายกับฝ่ายต่าง ๆ เพื่อสร้างจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษาร่วมกัน

การประกันคุณภาพการศึกษาของต่างประเทศ

สำหรับกรณีต่างประเทศ มีหลายประเทศที่มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่โดดเด่น และมีหลายประเทศที่มีระบบประกันคุณภาพที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย ผู้วิจัยขอนำเสนอระบบประกันคุณภาพการศึกษาของต่างประเทศที่น่าสนใจ 2 ประเทศ คือ ประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศอังกฤษ (ทองอยู่ แก้วไทรสะ และคณะ. 2548 : 37 ; วิจารณ์ พานิช และคณะ. 2544 : 17 ; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 2) ดังนี้

1. ประเทศนิวซีแลนด์ การจัดการศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์มีคุณภาพดี เป็นที่ยอมรับของประเทศอื่น ๆ นั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษาในลักษณะที่เป็นการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check & Balance) โดยมีระบบการติดตามประเมินผลเพื่อมุ่งปรับปรุงพัฒนาคุณภาพใน 3 ลักษณะ คือ (1) การติดตามประเมินผลภายใน (Internal Evaluation) กระทรวงศึกษาธิการมีการติดตามประเมินผลแบ่งเป็น 2 ระดับ คือระดับกระทรวงและระดับสถานศึกษา ระดับกระทรวง มีสำนักงานประเมินและตรวจสอบภายในกระทรวงทำหน้าที่ทบทวน ตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ในระดับกระทรวง ให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลและสำนักพัฒนานโยบายสู่การปฏิบัติคอยกำกับดูแลธรรมเนียมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ ส่วนในระดับสถานศึกษา เป็นการติดตามประเมินผล โดยบุคคล/คณะบุคคล 5 กลุ่ม ได้แก่ กรรมการบริหารสถานศึกษา อาจารย์ใหญ่ ครู นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครอง เพื่อดูว่ามีการดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมายหลักสูตรและธรรมเนียมสถานศึกษาหรือไม่ (2) การติดตามประเมินผลภายนอก (External Evaluation) โดยสำนักงานตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษา (Education Review Office : ERO) เป็นหน่วยงานอิสระทำหน้าที่ติดตามและตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียนจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและ (3) สำนักงานรับรองคุณวุฒิทางการศึกษา ของนิวซีแลนด์ (New Zealand Qualifications Authority : NZQA) เป็นหน่วยงานกลางภายใน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่รับรองคุณวุฒิของนักเรียนนักศึกษาและคุณภาพของสถานศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปโดยทำการทดสอบนักเรียน นักศึกษา และออกประกาศนียบัตร วุฒิบัตร หรือใบรับรองต่าง ๆ ให้กับผู้ผ่านการทดสอบ

โครงสร้างการบริหารของ ERO ประกอบด้วย National Manager 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายจัดทำรายงาน ฝ่ายงานด้านเมารีและฝ่ายการรายงานผลการประเมินในภาพรวมของประเทศ รับผิดชอบการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ รายงานเสนอต่อรัฐบาลเป็นรายปี และฝ่ายสนับสนุน 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายบริการ และฝ่ายกฎหมาย ดังภาพประกอบ 7

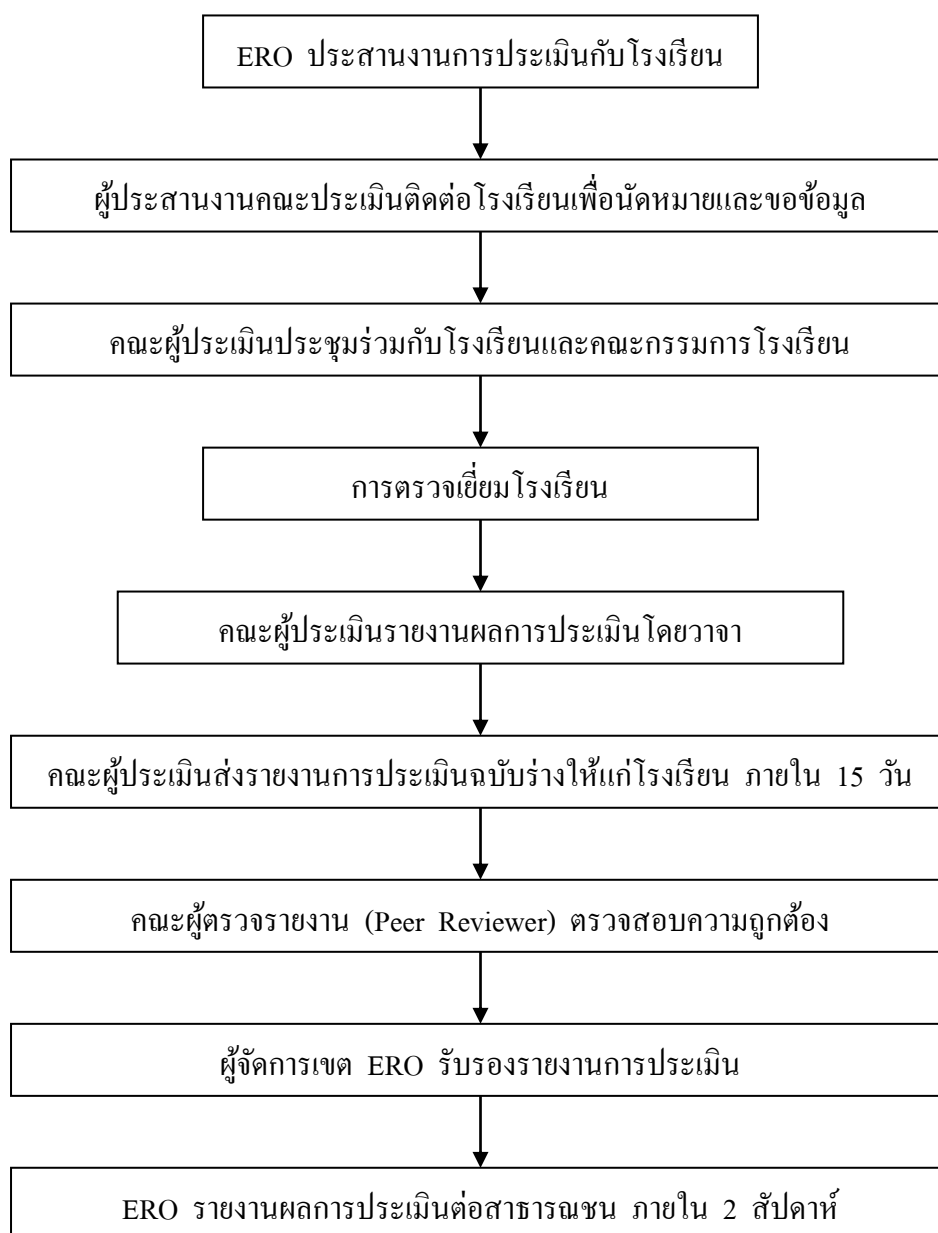
ภาพประกอบ 7 โครงสร้างการบริหารของ ERO

การประกันคุณภาพภายในของ ERO มีการทบทวนการดำเนินงาน โดยในแต่ละปี ERO จะให้ทุกคนในสำนักงานพิจารณาประเด็นความเสี่ยงต่าง ๆ แล้วเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ค่าน้ำหนักโดยคำนึงถึงโอกาสที่ความเสี่ยงจะเกิดขึ้นและผลกระทบของความเสี่ยงที่จะมีต่อการดำเนินงานของ ERO ซึ่งการวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญในการจัดทำแผนงานประจำปี ที่ ERO จะต้องดำเนินการ โดยเป็นแผนที่ยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงได้

การประเมินคุณภาพสถานศึกษาโดยปกติ ERO จะประเมินสถานศึกษาแต่ละแห่งทุก 3-4 ปี กรณีที่สถานศึกษามีข้อที่ต้องปรับปรุงมากจะติดตามผลทุก 6 เดือน สำหรับขั้นตอนในการดำเนินงานจะมีการวางแผนการประเมินและคัดเลือกสถานศึกษา ERO จะคัดเลือกสถานศึกษาวางแผนจะโดยพิจารณาจากข้อมูลการวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk) ของสถานศึกษา จัดคณะประเมิน ประกอบด้วยผู้ประเมินสถานศึกษาและผู้ประสานงานการประเมินซึ่งต้องรับผิดชอบในการประเมินและเขียนรายงานการประเมิน รวบรวมหลักฐานข้อมูล คณะประเมินจะรวบรวมหลักฐานข้อเท็จจริงทุกอย่างจากสถานศึกษา ชุมชน หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูล ผู้ประเมินวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักฐานที่รวบรวมมาได้เพื่อกำหนดกรอบและแผนการตรวจเยี่ยมและประเมินสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและมีผลกระทบต่อการเรียน

การเดินทางไปประเมินและตรวจเยี่ยมสถานศึกษาผู้ประเมินจะประชุมร่วมกับ กรรมการบริหารสถานศึกษา พบปะคณะครูและบุคลากรในสถานศึกษา ตรวจเยี่ยมห้องเรียน สังเกต การเรียนการสอน สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องและตรวจคู่มือเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งในการประเมินจะต้อง พิจารณาจากหลักฐานข้อเท็จจริงต่าง ๆ 80 % ส่วนที่เป็นความเห็นของผู้ประเมินมีเพียง 20 % โดยจะต้องเป็นความเห็นจากการประมวลหลักฐานจากแหล่งต่าง ๆ อย่างน้อย 3 แหล่ง เพื่อเป็นการ ยืนยันข้อมูลที่ถูกต้องและในการตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะต้องเป็นการตัดสินใจของคณะผู้ประเมิน ทั้งคณะ โดยแต่ละคณะจะต้องมีผู้ประเมินอย่างน้อย 2 คน เพื่อให้ผลการประเมินถูกต้อง และเชื่อถือได้

การจัดทำร่างรายงานและตรวจสอบร่างรายงาน ผู้ประเมินทั้งคณะร่วมจัดทำร่าง รายงานซึ่งจะได้รับการตรวจสอบ (Peer Reviewer) โดยบุคคลอื่นที่มีทักษะและประสบการณ์ ซึ่งไม่ได้อยู่ในคณะผู้ประเมิน เพื่อพิจารณาในภาพรวมของร่างรายงานว่ามีหลักฐานเป็นเหตุเป็นผล มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อการพิจารณาตัดสินหรือไม่แล้วส่งร่างรายงานให้สถานศึกษาเพื่อตรวจสอบ ผู้ประเมินส่งรายงานฉบับร่างไปยังสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาตรวจสอบข้อมูลหรือโต้แย้งในกรณี ที่เห็นว่าข้อมูลยังไม่ถูกต้อง พิจารณาการตอบกลับจากสถานศึกษาโดยใช้เวลาสถานศึกษาในการ ตัดสินใจว่าจะแก้ไขหรือโต้แย้งข้อมูลในร่างรายงานเป็นระยะเวลา 15 วันทำการแล้วจัดทำรายงาน ฉบับสมบูรณ์ ผู้ประเมินจัดทำรายงานฉบับจริงหลังจากที่ส่งให้สถานศึกษาตอบกลับมาแล้ว จากนั้น จึงส่งรายงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ทราบ มีการเผยแพร่รายงานโดยส่งให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและสื่อต่าง ๆ เพื่อให้สาธารณชนรับทราบผลการ ปฏิบัติงานของสถานศึกษา กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอกของ ERO สามารถสรุปได้ ดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 กระบวนการประเมินภายนอกของ ERO

การควบคุมคุณภาพการประเมิน ERO เน้นระบบการควบคุมคุณภาพในการประเมินอย่างมากรวมถึงการควบคุมทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การคัดเลือกผู้ประเมิน คณะผู้ประเมิน และผู้จัดการระดับพื้นที่ในการควบคุมคุณภาพของกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบจะมี

Senior Review Officers เป็นผู้ดูแลควบคุมคุณภาพในระดับพื้นที่โดยรายงานฉบับสมบูรณ์จะส่งให้ Area Manager ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์และความน่าเชื่อถือสูงเป็นผู้มีอำนาจลงนามรับรองรายงาน ซึ่งการลงนามดังกล่าวจะต้องมั่นใจว่าผู้ประเมินเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดี ทำงานมีคุณภาพ และปฏิบัติตามกระบวนการอย่างถูกต้อง

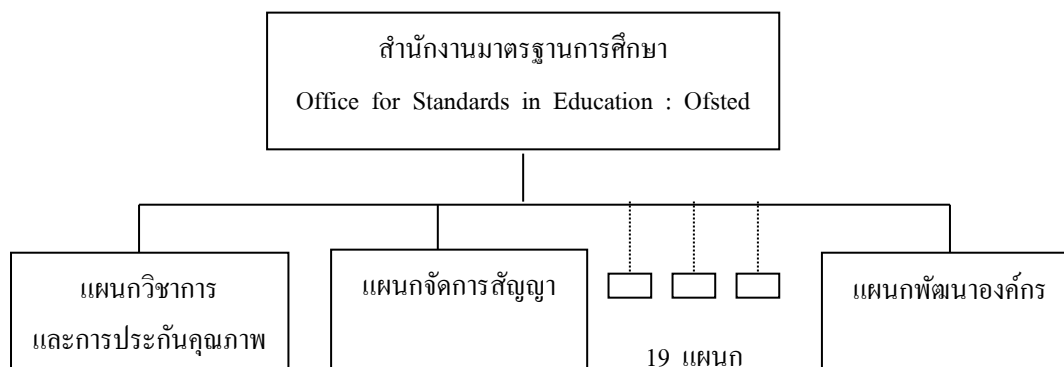
การคัดเลือกและการรับผู้ประเมินเข้ามาทำงาน ERO พิจารณาการคัดเลือกผู้ประเมินโดยดูจากประสบการณ์ ความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะความสามารถเชิงเทคนิค ได้แก่ ทักษะโดยทั่วไป (ทักษะในการวิเคราะห์ การจัดการกับข้อมูล การเขียน การสื่อสารโดยวาจา ทักษะด้านบุคคล) และทักษะเฉพาะในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาหรือการบริหารงานบุคคลมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการต่าง ๆ รวมทั้งต้องเคารพในกฎเกณฑ์ กระบวนการและขั้นตอนที่หน่วยงานกำหนด คุณลักษณะและคุณค่าส่วนบุคคล ได้แก่ การมองเห็นคุณค่าของการรับข้อมูลย้อนกลับเป็นคนทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ข่าวสารต่าง ๆ เป็นอย่างดี ผู้สมัครที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ประเมินสถานศึกษาจะต้องผ่านกระบวนการทดลองปฏิบัติงาน นอกจากนี้ผู้ประเมินและเจ้าหน้าที่ของ ERO จะได้รับการพัฒนาและการฝึกอบรมตามความต้องการจำเป็นของแต่ละคน การฝึกอบรมผู้ประเมินใช้เวลานานตั้งแต่ 6 สัปดาห์ถึง 3-6 เดือน นอกจากนี้ยังมีการฝึกอบรมผู้ประเมินเป็นประจำทุกปีโดยจัดครั้งละ 5 วัน และทุกระยะ 1-2 ปี จะมีการประชุมผู้ประเมินทุกคนในประเทศ เจ้าหน้าที่อื่น ๆ ของ ERO ก็ได้รับการพัฒนา ฝึกอบรม และประชุมหารือระหว่างปฏิบัติงานตลอดเวลาเช่นเดียวกันเพื่อยกระดับความน่าเชื่อถือและมาตรฐานการทำงาน ของ ERO ให้เป็นที่ยอมรับแก่หน่วยงานอื่น ๆ และประชาชน

2. ประเทศอังกฤษ เนื่องจากสถานะสิ่งแวดล้อมและความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปการศึกษาและเพื่อให้การปฏิรูปการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลใน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการศึกษาของประเทศอังกฤษจึงกำหนดให้โรงเรียนทั้งหลายที่ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลต้องได้รับการประเมินเป็นระยะเพื่อให้แน่ใจว่าโรงเรียนต่าง ๆ มีการดำเนินงานที่มีคุณภาพและมีกระบวนการที่สามารถประกันได้ว่าการจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพและคุ้มค่ากับงบประมาณที่ได้รับ

แม้ว่าจะมีองค์กรที่รับผิดชอบในเรื่องคุณภาพของโรงเรียนแล้ว คือ กระทรวงการศึกษาและทักษะ (Department of Education and Skills : DfES) และองค์การบริหารการศึกษาท้องถิ่น (Local Education Authority : LEA) แต่เพื่อให้การประเมินคุณภาพโรงเรียนเป็นระบบที่เชื่อถือได้จึงมีการจัดตั้งองค์กรประเมินภายนอกขึ้นเมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2535 เรียกว่าสำนักงานมาตรฐานการศึกษา (Office for Standards in Education : Ofsted) โดยกำหนดให้เป็นองค์กรอิสระ มีหัวหน้าหน่วยงานเรียกว่าหัวหน้าผู้ตรวจการ โรงเรียนในสมเด็จพระราชินีแห่งอังกฤษ

(Her Majesty's Chief Inspector of Schools in England : HMCI) Ofsted มีแผนกต่าง ๆ 22 แผนก เช่น แผนกก่อนประถมศึกษา แผนกกลยุทธ์ แผนกประเมินองค์การศึกษาท้องถิ่น แผนกการจัดการองค์การเป็นต้น เนื่องจาก Ofsted มีจำนวนโรงเรียนที่ต้องรับผิดชอบเป็นจำนวนมากจึงต้องมีสำนักงานระดับเขตภูมิภาคอีก 8 เขต โครงสร้างหน่วยงานของ Ofsted เป็นดังนี้

ภาพประกอบ 9 โครงสร้างองค์กรของ Ofsted

Ofsted เริ่มปฏิบัติหน้าที่การประเมินคุณภาพภายนอกเมื่อ พ.ศ. 2536 โดยมิชอบด้วยความรับผิดชอบคือ ฝึกอบรมและประเมินผู้สมัครเป็นผู้ประเมิน ขึ้นทะเบียนบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อกำหนด ประเมินและขึ้นทะเบียนหน่วยประเมินและตรวจติดตามหน่วยประเมิน จัดสรรสถานศึกษาให้แก่หน่วยประเมินโดยวิธีการประมูล ปรับปรุงกระบวนการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายนอก รับข้อร้องเรียนที่เกี่ยวกับผู้ประเมินหน่วยประเมินและการประเมินคุณภาพภายนอก ประเมินคุณภาพองค์การบริหารการศึกษาระดับท้องถิ่น จัดทำระเบียบและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายนอก พระราชบัญญัติมาตรฐานการศึกษาได้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมอยู่เสมอ พระราชบัญญัติมาตรฐานการศึกษา พ.ศ. 2545 กำหนดไว้ว่าการประเมินคุณภาพภายนอกให้ประเมินและรายงานเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียน มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน คุณภาพของภาวะผู้นำในการบริหารจัดการโรงเรียน รวมทั้งการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนานักเรียนในด้านจิตใจ ศีลธรรม สังคมและวัฒนธรรม และประสิทธิภาพของโรงเรียนในการบริการและพัฒนานักเรียนในด้านสุขภาพ สวัสดิการ สวัสดิภาพและการแนะแนว

Ofsted มีหน้าที่ในการจัดทำคู่มือและแบบฟอร์มต่าง ๆ ที่จะต้องใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอก เช่น ขอบข่ายและคู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก แบบฟอร์มสำหรับผู้ประเมินและโรงเรียน แบบสอบถามนักเรียนและผู้ปกครอง และแนวการทำรายงานฉบับย่อและฉบับสมบูรณ์

หน่วยประเมิน (Inspection Provider) จะต้องมีความสอดคล้องตามที่ Ofsted กำหนด และมีผู้ประเมินอยู่ในสังกัดจำนวนหนึ่งหรืออาจจะมีผู้ประเมินประเภทอื่นมาทำงานด้วยในลักษณะเป็นผู้รับช่วงธุรกิจ (Subcontractor) ก็ได้ หน่วยประเมินที่เป็นองค์กรธุรกิจ เช่น บริษัท Cambridge Education Associates ซึ่งเป็นองค์กรที่ให้บริการหลายประเภทเกี่ยวกับการศึกษาเริ่มทำธุรกิจนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 ในปัจจุบันมีผู้ประเมินอยู่ในสังกัดมากกว่า 3,000 คน และได้ประเมินโรงเรียนมาแล้วมากกว่า 3,200 โรงเรียน หรือบริษัท Nord Anglia ซึ่งเสนอบริการเกี่ยวกับการศึกษาหลายประเภท เช่นเดียวกัน เช่น การให้คำปรึกษาแก่องค์กรการศึกษาในระดับท้องถิ่น การให้คำปรึกษาด้านการบริหารและการบริการในโรงเรียนรวมทั้งการประเมินคุณภาพภายนอก บริษัทนี้รับผู้ผ่านการรับรองของ Ofsted แล้วเข้าร่วมทำงานและเป็นหน่วยอบรมที่ผ่านการรับรองจาก Ofsted ให้จัดการฝึกอบรมให้แก่ ผู้ประเมิน มีผลงานการประเมินปีละประมาณ 2,000 โรงเรียน หน่วยประเมินมีหน้าที่พิจารณารับเข้าและฝึกอบรมผู้ที่ต้องการจะทำหน้าที่เป็นผู้ประเมิน

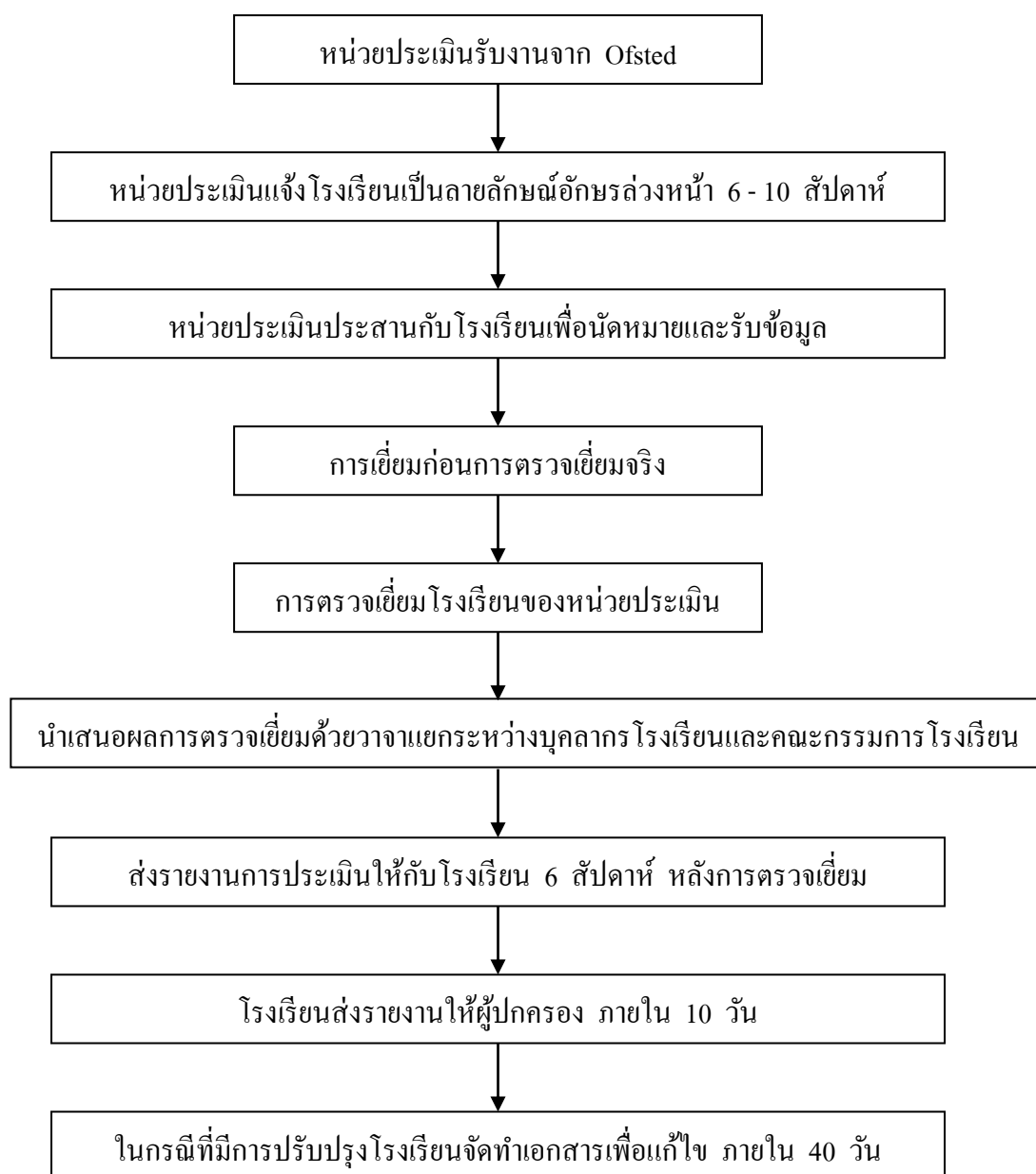
หน่วยประเมินจะรับงานจาก Ofsted โดยวิธีการประมูล โดยหน่วยประเมินที่ยื่นขอประมูลได้จะต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการประกันคุณภาพ หากหน่วยประเมินใดหยุดกิจกรรมชั่วคราวแล้วจะเข้าร่วมประมูลจะต้องผ่านการประเมินคุณสมบัติใหม่ เมื่อหน่วยประเมินจะยื่นประมูลขอรับการจัดสรรโรงเรียนเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกต่อ Ofsted จะต้องแนบหลักฐานหลายอย่างรวมทั้งเอกสารรับรองความสามารถของตนที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย การประเมินตนเองโดยครอบคลุมหัวข้อต่าง ๆ เช่น หลักฐานการประเมินและการจัดทำรายงาน คำร้องเรียนและการจัดการคำร้องเรียน มาตรฐานการประกันคุณภาพและการบริหารจัดการทรัพยากรของหน่วยประเมิน เช่น แผนการจัดการบุคลากรที่อายุจะเกินเกณฑ์และจะต้องออกจากตำแหน่ง แผนการจัดการแก้ปัญหาการประเมินในรายวิชาที่ขาดแคลนผู้ประเมิน แผนการจัดการงบประมาณ แผนการพัฒนาและฝึกอบรมผู้ประเมินในสังกัด

Ofsted จะประกาศรายชื่อหน่วยประเมินและโรงเรียนที่จะรับการประเมินล่วงหน้า 2 ปี หน่วยประเมินทั้งหลายจะเป็นผู้รับผิดชอบและรับรองต่อ Ofsted ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การสรรหา สนับสนุน คัดเลือกและการจัดผู้ประเมินออกตรวจ การติดต่อประสานงานกับโรงเรียน การประกันความถูกต้องของรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก

จากประเภทของผู้ประเมิน (Inspector) ที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อจะออกปฏิบัติหน้าที่การประเมินจะมีการจัดคณะผู้ประเมินโดยประกอบด้วยผู้ประเมินทั่วไปซึ่งเป็นผู้ที่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติได้รับการฝึกอบรมและสอบผ่านข้อสอบของ Ofsted และหัวหน้าผู้ประเมิน (Lead Inspector) ซึ่งจะต้องผ่านการอบรม การสอบ และต้องขึ้นทะเบียน (Register) เป็นหัวหน้าผู้ประเมิน ตามปกติคณะผู้ประเมินของโรงเรียนจะประกอบด้วยหัวหน้าผู้ประเมินและผู้ประเมินทั่วไป แต่ในบางครั้งอาจจะมีเจ้าหน้าที่ประเมินของ Ofsted ร่วมปฏิบัติงานด้วย ในกรณีที่โรงเรียนที่จะรับการประเมินคุณภาพภายนอกมีโครงการพิเศษจะต้องมีผู้ประเมินที่มีความรู้ในด้านนั้น ๆ ร่วมอยู่ในคณะด้วย เช่น โรงเรียนที่มีการสอนภาษาสเปนต้องมีผู้ประเมินที่รู้ภาษาสเปนด้วย เวลาในการประเมินครั้งหนึ่งประมาณ 4 - 5 วัน ปัจจุบันมีผู้ประเมินทุกประเภทประมาณ 6,000 คน

กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก หน่วยประเมินจะแจ้งโรงเรียนเป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้า 6-10 สัปดาห์ แต่ Ofsted จะมีประกาศวันเวลาการตรวจเยี่ยมไว้ในเว็บไซต์ล่วงหน้า 2 ปี สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กใช้ผู้ประเมิน 2 คน เวลาปฏิบัติงานประมาณ 3 วัน ถ้าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มากอาจจะมีผู้ประเมินถึง 15 คน และใช้เวลา 4 วัน ก่อนการตรวจเยี่ยมมีการติดต่อระหว่างคณะผู้ประเมินและโรงเรียน เพื่อให้รับรู้กำหนดการและวิธีการ คณะผู้ประเมินจะขอให้โรงเรียนส่งเอกสารเท่าที่จำเป็นสำหรับข้อมูลของโรงเรียน นักเรียน และการประเมินตนเองโรงเรียนจะต้องกรอกลงในแบบฟอร์มที่ Ofsted กำหนดไว้ ผู้ประเมินอาจจะใช้วิธีการรับข้อมูลของโรงเรียนโดยทางอินเทอร์เน็ต มีการเยี่ยมก่อนการตรวจเยี่ยมจริงเพื่อพบปะสนทนากับอาจารย์ใหญ่ บุคลากร นักเรียน กรรมการโรงเรียน เพื่อทำความคุ้นเคยและสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนและคณะผู้ประเมินจะต้องมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องขอบข่ายและประเด็นการประเมิน โรงเรียนจะรับทราบการยืนยันกำหนดการตรวจเยี่ยมล่วงหน้าประมาณ 6-10 สัปดาห์ ในการตรวจเยี่ยมจะมีการสัมภาษณ์ สังเกตและตรวจเอกสาร ข้อมูลที่ต้องเตรียมพร้อม ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมพิเศษ ผลงานของนักเรียน ก่อนเสร็จสิ้นการตรวจเยี่ยมจะมีการประชุมเพื่อให้ข้อมูลแก่โรงเรียนโดยวาจา แต่ละเกณฑ์จะมีการให้ระดับคะแนนตั้งแต่ 1 - 7 ระดับ 1 หมายถึง คุณภาพสูงสุด (Excellent) ระดับ 7 หมายถึง คุณภาพต่ำสุด (Very Poor) โดยคณะผู้ประเมินต้องบอกเหตุผลของการตัดสินคะแนนและบอกจุดอ่อน จุดแข็ง โดยเฉพาะการเรียนการสอนวิชาที่ได้เข้าไปตรวจ มีการแยกประชุมระหว่างบุคลากรโรงเรียน และคณะกรรมการโรงเรียน คณะผู้ประเมินต้องทำรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรส่งให้กับโรงเรียนตามแบบฟอร์มของ Ofsted ภายใน 6 สัปดาห์หลังจากวันตรวจเยี่ยม คณะกรรมการโรงเรียนสรุปส่งให้ผู้ปกครองภายใน 10 วัน ในกรณีที่ผลการประเมินไม่เป็นที่พอใจโรงเรียนจะต้องจัดทำเอกสารแผนการแก้ปัญหาภายใน 40 วันทำการหลังจากที่ได้รับรายงาน แผนนี้จะต้องแสดง

ให้เห็นว่า โรงเรียนจะทำอะไรเพื่อแก้ปัญหาตามประเด็นที่ได้จากการประเมินและต้องส่งเอกสารนี้ให้ผู้ปกครองนักเรียนรับทราบด้วยกระบวนการประเมินคุณภาพภายนอกของ Ofsted สรุปได้ดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 กระบวนการประเมินภายนอกของ Ofsted

จากการศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยและการประกันคุณภาพการศึกษาของต่างประเทศ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถสรุป เป็นตารางได้ดังนี้ (ทองอยู่ แก้วไทรสะ และคณะ. 2548 : 73)

ตาราง 1 เปรียบเทียบการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศไทย และต่างประเทศ

ประเด็นเปรียบเทียบ	ไทย	นิวซีแลนด์	อังกฤษ
องค์กรที่รับผิดชอบ	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.)	Education Review Office (ERO)	Office for Standards in Education (Ofsted)
หน่วยประเมินภายนอก	<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยประเมิน นิติบุคคล - คณะบุคคล - สถาบันอุดมศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ประเมินของERO - ผู้บริหารระดับสูงของโรงเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ประเมินของOfsted - ผู้ประเมินชั้นทะเบียน - ผู้ประเมินจากบุคคลทั่วไป
การพัฒนาผู้ประเมิน	<ul style="list-style-type: none"> - สมศ. จัดการประชุม การฝึกอบรม - สมศ. จัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัย 	<ul style="list-style-type: none"> - การฝึกอบรมทั้ง ทฤษฎีและปฏิบัติ - การศึกษาต่อ - การให้บริการห้องสมุด - การฝึกประเมินโรงเรียนกับคณะผู้เชี่ยวชาญ 	<ul style="list-style-type: none"> - การฝึกอบรม - ผู้ประเมินต้องเข้าอบรมอย่างน้อยปีละ 5 วัน - เรียนรายวิชา Online - การเลื่อนระดับของผู้ประเมิน

ตาราง 1 (ต่อ)

ประเด็นเปรียบเทียบ	ไทย	นิวซีแลนด์	อังกฤษ
ขอบข่ายของการประเมินคุณภาพภายนอก	ประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ สมศ. กำหนด	- จุดเน้นของโรงเรียน - มาตรฐานการปฏิบัติ - จุดเน้นประจำปีของรัฐบาล	- ประสิทธิภาพของโรงเรียน - คุณภาพนักเรียน - คุณภาพการศึกษา - ภาวะผู้นำและการบริหารจัดการ
การใช้ประโยชน์จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก	- โรงเรียนต้องนำผลการประเมินไปปรับปรุงตนเอง - การเผยแพร่ต่อสาธารณชน - การเสนอรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาต่อ กรม. และต้นสังกัด - แนวทางการจัดสรรงบประมาณและวางนโยบายการศึกษา	- โรงเรียนต้องนำผลการประเมินไปปรับปรุงตนเอง - ผลการประเมินโดยรวมเสนอต่อกระทรวงและรัฐสภา	- โรงเรียนต้องนำผลการประเมินไปทำแผนการปรับปรุงตนเอง - การนำแนวปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนไปเผยแพร่ - หน่วยการศึกษาท้องถิ่นนำไปพิจารณา

ตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้ในภาษาอังกฤษ คือ Indicator มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน in = in, to + declare, = declare, point out หรือ indicare = to point out, to indicate เริ่มใช้ในภาษาอังกฤษครั้งแรก ในปี ค.ศ. 1660 และให้ความหมายว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง เครื่องมือ (Device) เครื่องวัดระบุปริมาณ (Gauge) หน้าปัด (Dial) เครื่องบันทึก (Register) หรือตัวชี้ (Pointer) ใด ๆ สำหรับวัดหรือบันทึก หรือแสดง อีกนัยหนึ่ง หมายถึง กลุ่มของค่าสถิติที่นำมารวมกันเพื่อระบุสภาพเศรษฐกิจ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2541 : 1 - 2)

ศิริชัย กาญจนวาสิ (2544 : 68) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวประกอบ ตัวแปร หรือค่าที่สังเกตได้ ซึ่งใช้บ่งบอกสถานภาพหรือสะท้อนลักษณะการดำเนินงานหรือผลการดำเนินงาน

เพชรมณี วิริยะสีบพงศ์ (2547 : 18) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง สารสนเทศที่ใช้บ่งชี้ หรือบ่งบอกสภาพหรือสภาวะในลักษณะใดลักษณะหนึ่งของสิ่งที่สนใจมุ่งวัดหรือบ่งบอกลักษณะ การดำเนินงานหรือคุณภาพผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือองค์การในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ว่ามีระดับของการปฏิบัติงานหรือการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ในระดับใดหรือเป็นอย่างไร โดยสารสนเทศดังกล่าวเป็นมาตรวัดซึ่งอาจอยู่ในรูปของข้อความ ตัวประกอบ ตัวแปร หรือค่าที่สังเกตได้เชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพซึ่งอาจเป็นค่าสถิติเฉพาะเรื่อง หรือค่าสถิติรวมก็ได้ โดยต้องมีเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังต้องให้สารสนเทศ ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการวัดด้วย

ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2547 : 92) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง สิ่งที่สามารถบอกเกี่ยวกับ คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เราต้องการศึกษาหรือทราบเกี่ยวกับสิ่งนั้น

วิเชียร ชิวพิมาย และชัยยุทธ ศิริสุทธิ (2548 : 192) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้ คือสิ่งที่ ถูกประเมินซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษา เช่น คุณภาพของผู้เรียน (ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน คุณธรรมและจริยธรรม)

โดยสรุป ตัวบ่งชี้ หมายถึง สารสนเทศ ตัวประกอบ ตัวแปรหรือสิ่งที่บ่งบอกสภาพ ลักษณะหรือคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เราสนใจมุ่งวัดหรือต้องการศึกษา

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2539 : 4 - 7) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้คุณภาพที่ดี มีคุณสมบัติดังนี้ (1) ความเป็นกลางของตัวบ่งชี้ (Neutrality) คือ ความไม่ลำเอียงของตัวบ่งชี้ที่ผลการประเมิน อาจเกี่ยวเนื่องต่อกิจกรรม โครงการหรือแผนงานที่เป็นประเภทเดียวกันแต่จัดทำโดยหน่วยงานที่แตกต่าง กัน (2) ความเป็นวัตถุวิสัยของตัวบ่งชี้ (Objectivity) คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับค่าของตัวบ่งชี้ ไม่ได้เกิด

จากการคิดเอาเองตามความรู้สึกของผู้ประเมินหรือที่เรียกว่าตามจิตวิสัย (Subjectivity) แต่อยู่กับสถานะที่เป็นอยู่หรือเป็นรูปแบบของคุณสมบัติที่ผู้ประเมินต้องการประเมิน (3) ความไวต่อความแตกต่างของตัวบ่งชี้ (Sensitivity) คือ ความสามารถของตัวบ่งชี้ที่วัดความแตกต่างระหว่างหน่วยวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง (4) ค่าของมาตรวัดหรือตัวบ่งชี้ที่ได้ควรมีความหมายหรือตีความหมายได้อย่างสะดวก (Meaningfulness and Interpretability) คือ ค่าของมาตรวัดควรมีจุดสูงสุดและต่ำสุดง่ายแก่ความเข้าใจ (5) ความถูกต้องในเนื้อหาของตัวบ่งชี้ที่นำมาใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Content Validity) คือ ไม่มีปัญหาสำหรับการประเมินสิ่งที่เป็นกายภาพ แต่เป็นปัญหาค่อนข้างมากในการประเมินสิ่งที่ไม่ใช่กายภาพ เช่น การประเมินผลโครงการเกี่ยวกับการพึ่งพาตนเองอะไรคือเนื้อหาของการพึ่งพาตนเองและ (6) ความถูกต้องในการสร้างตัวบ่งชี้ (Construct Validity) เป็นประเด็นปัญหาหากมีการสร้างตัวบ่งชี้ผลการปฏิบัติงานซึ่งต้องประกอบด้วยตัวแปรหลาย ๆ ตัวในการสร้างตัวบ่งชี้หรือการนำเอาตัวแปรหลายตัวเหล่านี้มารวมกัน วิธีการรวมตัวแปรหลายตัวเข้าด้วยกันไม่ว่าจะนำมาบวกกัน หารกัน หรือคูณกันนั้นถูกต้องหรือไม่ และตีความได้อย่างไร

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2541 : 28) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้การศึกษาที่มีคุณภาพและใช้เป็นสารสนเทศในการบริหารและจัดการระบบการศึกษา ควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ 4 ประการ คือ (1) ตัวบ่งชี้การศึกษาควรมีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ สารสนเทศที่ได้จากตัวบ่งชี้การศึกษาต้องสามารถบอกถึงสถานะและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงหรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ทันเวลาให้ผู้บริหารสามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้ทันท่วงที (2) ตัวบ่งชี้การศึกษาควรตรงกับความต้องการหรือจุดมุ่งหมายของการใช้งาน ตัวบ่งชี้การศึกษาที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายการศึกษาไม่ควรมีลักษณะเป็นแบบเดียวกับตัวบ่งชี้การศึกษาที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการบรรยายสภาพระบบการศึกษา แต่อาจมีตัวบ่งชี้ย่อยบางตัวเหมือนกันได้ (3) ตัวบ่งชี้การศึกษาควรมีคุณสมบัติตามคุณสมบัติของการวัด คือ มีความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น ความเป็นปรนัยและใช้ปฏิบัติได้จริง คุณสมบัติข้อนี้มีความสำคัญมากในการสร้างหรือพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษาจึงต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้การศึกษาทุกครั้ง และ (4) ตัวบ่งชี้การศึกษาควรมีกฎเกณฑ์การวัด (Measurement Rules) ที่มีความเป็นกลาง มีความเป็นทั่วไปและให้สารสนเทศเชิงปริมาณที่ใช้เปรียบเทียบกันได้ไม่ว่าจะเป็นการเปรียบเทียบระหว่างจังหวัด ระหว่างเขตในประเทศใดประเทศหนึ่งหรือการเปรียบเทียบระหว่างประเทศ

ตัวบ่งชี้อาจมีหลายประเภทขึ้นอยู่กับวิธีและเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่ง บางเกณฑ์อาศัยวิธีการนำตัวบ่งชี้ไปใช้ บางเกณฑ์อาศัยแนวคิดของวิธีการสร้างตัวบ่งชี้ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้ (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และแสวง ปิ่นมณี. 2533 : 5-7 ; นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2541 : 6-10)

1. ตัวบ่งชี้ที่แบ่งตามวิธีการสร้าง โดยอาศัยแนวการใช้ตัวแปรต่าง ๆ ที่นำมากำหนด เป็นเครื่องชี้การแบ่งประเภทนี้ แบ่งได้ 3 ประเภท คือ (1) ตัวบ่งชี้ตัวแทน (Representative Indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นจากตัวแปรตัวเดียวให้เป็นตัวแทนตัวแปรอื่น ๆ แสดงลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ศึกษา เช่น อัตราการไม่รู้หนังสือ อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรในระบบการศึกษา ตัวบ่งชี้ประเภทนี้ใช้กันมากในการวิจัย การวางแผน และการบริหาร การศึกษาในระยะแรก ๆ การเลือกเอาเฉพาะตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งมาใช้เป็นตัวบ่งชี้เพื่อแสดงความพยายามของการจัดการศึกษานี้จึงเป็นเรื่องที่แต่ละบุคคลเลือกและกำหนดเอง โดยไม่ได้มีเหตุผล อ่างอิงชัดเจนว่าเหตุใดจึงเลือกตัวแปรนี้โดยไม่เลือกตัวแปรอื่น ๆ การขาดเหตุผลอ้างอิงนี้เป็นผลทำให้ไม่สามารถสรุปผลทั่วไปได้หรือไม่สามารถนำไปเปรียบเทียบระหว่างงานวิจัยที่คล้ายคลึงกัน หรือเปรียบเทียบระหว่างประเทศได้ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดจุดด้อย คือ ความลำเอียง (Bias) การเลือกตัวแปรเพียงตัวเดียวไม่เหมาะสมกับลักษณะของระบบการศึกษาหรือระบบสังคมซึ่งเป็นระบบที่มีความซับซ้อน (2) ตัวบ่งชี้แยก (Disaggregate Indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่มีสถานะ คล้ายกับตัวแปรหรือตัวบ่งชี้ย่อย โดยที่ตัวบ่งชี้ย่อยแต่ละตัวเป็นอิสระต่อกันบ่งชี้ลักษณะหรือปริมาณ ของสภาพที่ต้องการศึกษาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว การที่จะบ่งชี้สภาพองค์รวมจะต้องใช้ ตัวบ่งชี้ย่อยทุกตัวรวมกันทั้งหมด การวิเคราะห์และนำเสนอตัวบ่งชี้ประเภทนี้จึงค่อนข้างยุ่งยาก และเสียเวลา เนื่องจากตัวบ่งชี้ทั้งหมดมีจำนวนตัวบ่งชี้จำนวนมากและยังมีปัญหาเนื่องจากตัวบ่งชี้ย่อย มีความสัมพันธ์กันจึงเป็นการบ่งชี้ลักษณะซ้ำซ้อนกัน การใช้ตัวบ่งชี้ประเภทนี้มักจะไม่มีอยู่ในรูปแบบ ที่เหมาะสมหรือประหยัดและลักษณะของดัชนีประเภทนี้จะไม่ช่วยอธิบายลักษณะของระบบ การศึกษาได้ถูกต้อง และ (3) ตัวบ่งชี้รวม (Composite Indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่เกิดจากการ รวมตัวแปรการศึกษาหลาย ๆ ตัวแปรเข้าด้วยกัน โดยให้น้ำหนักความสำคัญของตัวแปรตามที่ เป็นจริง ค่าที่ได้ของตัวบ่งชี้จะเป็นค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่นำมารวมกัน ตัวแปรชนิดนี้ให้สารสนเทศ ที่มีคุณค่า มีความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่นสูงกว่าตัวบ่งชี้สองประเภทแรก จึงเป็นประโยชน์ต่อการ วางแผนการศึกษา การกำกับ ติดตาม ดูแลและประเมินผลการศึกษาเพราะตัวบ่งชี้รวมนี้จะสามารถ อธิบายลักษณะหรือสถานการณ์ของการศึกษาได้เป็นอย่างดี จึงเป็นที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน

2. ตัวบ่งชี้ที่แบ่งตามลักษณะตัวแปรที่ใช้สร้างตัวบ่งชี้ ลักษณะตัวแปรที่นำมาสร้าง ตัวบ่งชี้นี้มีลักษณะแตกต่างกันแบ่งได้หลายประเภทตามเกณฑ์ในการแบ่ง ดังนั้นการจัดแยกประเภท ตัวบ่งชี้การศึกษา จึงแบ่งได้หลายวิธีดังนี้ (1) การจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้การศึกษาตามระดับการวัด ตัวแปร วิธีการจัดแยกได้เป็น 4 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้นามบัญญัติ (Nominal Indicators) ตัวบ่งชี้

เรียงอันดับ (Ordinal Indicators) ตัวบ่งชี้ช่วง (Interval Indicators) และตัวบ่งชี้อัตราส่วน (Ratio Indicators) โดยทั่วไปตัวบ่งชี้ที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่ ตัวบ่งชี้ช่วง ตัวบ่งชี้อัตราส่วน และตัวบ่งชี้เรียงอันดับ (2) การจัดแยกประเภทตัวบ่งชี้ตามประเภทของตัวแปร วิธีนี้จัดแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้สต็อก (Stock Indicators) และตัวบ่งชี้การเคลื่อนไหว (Flows Indicators) ตัวบ่งชี้สต็อกแสดงถึงสถานะที่เป็นพลวัตในระบบที่ศึกษา ณ จุดใดจุดหนึ่ง ส่วนตัวบ่งชี้การเคลื่อนไหวแสดงถึงสถานะที่เป็นพลวัตในระบบที่ศึกษา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (3) การจัดแยกประเภทตามคุณสมบัติทางสถิติของตัวแปร วิธีนี้จัดแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการแจกแจง (Distributive Indicators) และตัวบ่งชี้ไม่เกี่ยวกับการแจกแจง (Non Distributive Indicators) ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการแจกแจงสร้างจากตัวบ่งชี้ที่เป็นค่าสถิติบอกลักษณะการแจกแจงของข้อมูล เช่น สัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of Variation) ดัชนีจินี (Gini's Index) ส่วนตัวบ่งชี้ที่ไม่เกี่ยวกับการแจกแจงสร้างจากตัวบ่งชี้ที่เป็นปริมาณหรือเป็นค่าสถิติบอกลักษณะค่ากลาง เช่น ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐานของตัวแปร เป็นต้น

3. ตัวบ่งชี้แบ่งตามลักษณะค่าของตัวบ่งชี้ที่สร้างขึ้นได้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

(1) ตัวบ่งชี้สัมบูรณ์ (Absolute Indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ค่าของตัวบ่งชี้บอกปริมาณที่แท้จริง และมีความหมายในตัวเอง เช่น จำนวนโรงเรียน จำนวนครู และ (2) ตัวบ่งชี้สัมพัทธ์หรือตัวบ่งชี้อัตราส่วน (Relative or Ratio Indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่ค่าของตัวบ่งชี้เป็นปริมาณเทียบเคียงกับค่าอื่น เช่น จำนวนนักเรียนต่อครู 1 คน สัดส่วนของครูผู้ปฏิบัติต่อจำนวนนักศึกษา ในคณะวิชาหรือภาควิชา ตัวบ่งชี้ทั้งสองประเภทนี้ ตัวบ่งชี้สัมบูรณ์ใช้เปรียบเทียบได้เฉพาะระบบที่มีขนาดหรือศักยภาพเท่าเทียมกัน ถ้าเป็นระบบที่มีขนาดหรือศักยภาพต่างกันควรใช้ตัวบ่งชี้สัมพัทธ์ในการเปรียบเทียบ

4. ตัวบ่งชี้แบ่งตามมาตรฐานการเปรียบเทียบในการแปลความหมาย ในกระบวนการสร้างตัวบ่งชี้ต้องมีการกำหนดนิยามและเกณฑ์ที่ใช้ ตลอดจนการแปลความหมาย ตัวบ่งชี้การศึกษาแบ่งตามฐานในการเปรียบเทียบเพื่อตีความ/แปลความหมายตัวบ่งชี้ได้ 3 ประเภท คือ (1) ตัวบ่งชี้อิงกลุ่ม (Norm - Referenced Indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับกลุ่ม เช่น การเปรียบเทียบระบบการศึกษาต่าง ๆ ในระยะเวลาเดียวกัน (2) ตัวบ่งชี้อิงเกณฑ์ (Criterion - Referenced Indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่น การเปรียบเทียบระบบการศึกษาปัจจุบันกับระบบในอดีต หรืออุดมคติ หรืออุดมมุ่งหมายในแผน หรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้และ (3) ตัวบ่งชี้อิงตน (Self - Referenced Indicators) หมายถึง ตัวบ่งชี้ที่มีการแปลความหมายเทียบกับสภาพเดิม ณ จุดหรือช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เช่น การเปรียบเทียบระบบการศึกษาเดียวกันแต่ต่างกันในด้านระยะเวลาหรือเป็นการเปรียบเทียบกับตนเอง

ตัวบ่งชี้ทางการศึกษามีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และแสวง ปิ่นมณี. 2533 : 2 - 4)

1. การกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบาย การนำตัวบ่งชี้มาช่วยในการกำหนด วัตถุประสงค์และนโยบายจะช่วยให้ทราบถึงสิ่งที่ต้องการให้บรรลุผลได้ชัดเจนขึ้น โดยการกำหนด วัตถุประสงค์และนโยบายที่สามารถนำตัวบ่งชี้มาใช้ในกระบวนการวางแผนได้อย่างชัดเจน สามารถ ดำเนินการได้ใน 2 ลักษณะ คือ (1) การกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบายในลักษณะการใช้ ข้อความกว้าง ๆ ไว้ก่อน หลังจากนั้นก็กำหนดตัวบ่งชี้สำหรับวัตถุประสงค์และนโยบายที่กำหนดไว้ และ (2) การกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบายในลักษณะที่ระบุตัวบ่งชี้ที่ต้องการให้บรรลุผล ตามแผนที่วางไว้อย่างชัดเจน

2. การติดตามผลการศึกษา สามารถนำตัวบ่งชี้ทางการศึกษามาใช้ตรวจสอบ การเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาว่าเป็นไปในทิศทางตามต้องการและพึงประสงค์หรือไม่ และมากน้อยเพียงใด ในการกำหนดดัชนีเพื่อตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาเพื่อวัด ความก้าวหน้าหรือการพัฒนาการศึกษานั้น จะต้องกำหนดในลักษณะที่สามารถนำไปใช้วัดได้ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

3. การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา การใช้ตัวบ่งชี้ทางการศึกษาเพื่อแทนลักษณะ บางประการของระบบการศึกษาในงานวิจัย เนื่องจากการใช้ตัวบ่งชี้เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ ในงานวิจัยจะดีกว่าการใช้ตัวแปร (Variables) หลาย ๆ ตัว หรือการเลือกใช้ตัวแปรเฉพาะบางตัว มาเป็นหน่วยในการวิเคราะห์

4. การจัดลำดับระบบการศึกษา ตัวบ่งชี้สามารถช่วยกระตุ้นการพัฒนาและช่วยจัด ลำดับขั้นการพัฒนาของระบบการศึกษาได้อย่างเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ การสร้างชุดตัวบ่งชี้ ที่เหมาะสมจะช่วยลดความผิดพลาดลงได้

5. ความเป็นกลางของตัวบ่งชี้ ประโยชน์ของตัวบ่งชี้อีกประการคือ ความมีลักษณะ เป็นกลางของตัวบ่งชี้ โดยไม่ได้มีลักษณะเอนเอียงหรือมีลักษณะเชิงวิพากษ์ไว้ ตัวบ่งชี้ทางการศึกษา ที่จะนำมาใช้ต้องมีลักษณะเป็นกลาง ผู้ที่จะแปลค่าของดัชนีเป็นผู้ที่กำหนดปกติสถานเพื่อตัดสินเอง

การพัฒนาตัวบ่งชี้มีหลายวิธีด้วยกัน โดยทั่วไปต้องใช้หลักเหตุผลทั้งหมด กำหนดนิยาม ของตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นว่ามีความหมายอย่างไร มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงปรากฏการณ์เรื่องใด วิธีการ สร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษา โดยทั่วไปมีอยู่ 3 วิธี วิธีแรกเป็นการกำหนดตัวแปรหรือการ รวมตัวแปรจำนวนหนึ่งเข้าด้วยกันแล้วนำตัวแปรเหล่านั้นไปใช้งาน วิธีที่สองเป็นการรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันด้วยวิธีการทางคณิตศาสตร์ โดยอาศัยข้อกำหนดเชิงทฤษฎี และวิธีที่สามเป็นการ สร้างตัวบ่งชี้โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ที่นำมาวิเคราะห์แล้วจัดกลุ่มตัวแปรโดยอาศัยหลักทางสถิติ

กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ นงลักษณ์ วิรัชชัย (2541 : 20 - 29) ได้กำหนดกระบวนการไว้ทั้งหมด 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Statement of Purposes)

ขั้นที่ 2 การนิยาม (Definition)

ขั้นที่ 3 การรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

ขั้นที่ 4 การสร้าง (Construction)

ขั้นที่ 5 การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Check)

ขั้นที่ 6 การจัดเข้าบริบทและการนำเสนอรายงาน (Contextualization and Presentation)

ขั้นที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ เป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาตัวบ่งชี้ โดยนักวิจัยต้องกำหนดล่วงหน้าว่าจะนำตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประโยชน์ในเรื่องอะไรและอย่างไร เช่น วัตถุประสงค์สำคัญในการพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษาคือ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นให้ได้ตัวบ่งชี้การศึกษาที่จะนำไปใช้ประโยชน์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ การบรรยายสภาพของระบบการศึกษา การแสดงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษา และการเปรียบเทียบระบบศึกษากับเกณฑ์ รวมทั้งการเปรียบเทียบระหว่างระบบการศึกษา การใช้ประโยชน์จากตัวบ่งชี้การศึกษาทั้งสามประการนี้ทำโดยมีวัตถุประสงค์ในการบริหาร การพัฒนา และการวิจัยการศึกษาในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญรวม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์การศึกษา ด้านการกำกับและประเมินระบบการศึกษา ด้านการจัดลำดับและการจำแนกประเภทระบบการศึกษา ทั้งที่เป็นการจำแนกประเภทภายในชาติและนานาชาติ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการศึกษา รวมทั้งการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบการศึกษากับระบบอื่น ๆ ในสังคม ด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ (Accountability) และการประกันคุณภาพ (Quality Assurance) ของหน่วยปฏิบัติงานในระบบการศึกษา และด้านการกำหนดเป้าหมายระยะสั้นที่ตรวจสอบได้ตามแนวคิดและหลักการประเมินผลระบบการศึกษาแบบใหม่

ขั้นที่ 2 การนิยามตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้น เป็นตัวนำวิธีการที่ต้องใช้ในขั้นตอนต่อไปของกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ เนื่องจากตัวบ่งชี้หมายถึงองค์ประกอบที่ประกอบด้วยตัวแปรย่อย ๆ รวมกันเพื่อแสดงสารสนเทศของสิ่งที่ต้องการชี้บ่งหรือคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ ดังนั้นในขั้นตอนการนิยามตัวบ่งชี้ นี้ นอกจากจะเป็นการกำหนดนิยามในลักษณะเดียวกับการนิยามตัวแปรในการวิจัยทั่วไปแล้วผู้วิจัยยังต้องกำหนดด้วยว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไรและรวมตัวแปรย่อยเป็นตัวบ่งชี้ได้อย่างไร การนิยามตัวบ่งชี้ แบ่งได้เป็น 2 ส่วน (เพชรมณี วิริยะสืบพงศ์.

2547 : 24) คือ (1) การกำหนดกรอบความคิดหรือการสร้างแนวคิด (Conceptualization) โดยนิยามในส่วนนี้เป็นการให้ความหมายคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้โดยการกำหนดรูปแบบหรือโมเดลแนวคิด (Conceptual Model) ของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ก่อนว่ามีส่วนประกอบแยกย่อยเป็นกี่มิติ (Dimension) และกำหนดว่าแต่ละมิติประกอบด้วยแนวคิดอะไรบ้าง และ (2) การพัฒนาตัวแปรส่วนประกอบหรือตัวแปรย่อย (Development of Component Measures) และการสร้างและการกำหนดมาตร (Construction and Scaling) การนิยามในส่วนนี้เป็นการกำหนดนิยามปฏิบัติการตัวแปรย่อยตามโมเดลแนวคิดและการกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อยเข้าเป็นตัวบ่งชี้ การกำหนดนิยามตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย การกำหนดรายละเอียด 3 ประการ คือ (1) การกำหนดส่วนประกอบ (Components) หรือตัวแปรย่อย (Component Variables) ของตัวบ่งชี้ (2) การกำหนดวิธีการรวม (Combination Method) ตัวแปรย่อย นักวิจัยต้องศึกษาและตัดสินใจเลือกวิธีการรวมตัวแปรย่อยให้ได้ตัวบ่งชี้ ซึ่งโดยทั่วไปทำได้ 2 แบบ คือ การรวมเชิงบวก (Additive) และการสังเคราะห์ตัวแปรด้วยการหาค่ามัธยฐานของตัวแปรองค์ประกอบและการรวมแบบทวีคูณ (Multiplicative)

ส่วนการกำหนดน้ำหนัก (Weight) การรวมตัวแปรย่อยเข้าเป็นตัวบ่งชี้ นักวิจัยต้องกำหนดน้ำหนักแทนความสำคัญของตัวแปรย่อยแต่ละตัวในการสร้างตัวบ่งชี้วิธีการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยทำได้ 3 วิธี (วรรณิ แกมเกตุ. 2540 : 22) ดังนี้ (1) กำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรให้เท่ากัน (Equal Weight) (2) กำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรให้ต่างกัน (Differential Weight) สำหรับการกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรให้ต่างกันนั้ อาจใช้วิธีการพิจารณาตัดสินโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgments) วิธีวัดความสำคัญของตัวแปรโดยพิจารณาจากเวลา (Time Taken) หรือค่าใช้จ่าย (Cost) ของการกระทำกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกั้กับตัวแปรนั้น หรือวิธีการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Data) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ทางสถิติก็ได้

โดยสรุป วิธีการกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัวว่าควรใช้วิธีการใดจึงจะมีความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการที่ต้องพิจารณา เช่น ธรรมชาติของตัวแปรที่นำมาใช้พัฒนาตัวบ่งชี้ รวมทั้งธรรมชาติของตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้น ตลอดจนการนำตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นนั้นไปใช้ประโยชน์ต่อไป ในทางปฏิบัติมักใช้ทั้งหลักการเชิงทฤษฎีและการวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่กันไป กล่าวคือ ในขั้นการวางแผนรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ ใช้หลักการเชิงทฤษฎีในการระบุคุณลักษณะของสิ่งที่มุ่งศึกษาและคัดเลือกตัวแปรที่สามารถใช้วัดแต่ละคุณลักษณะเมื่อได้ข้อมูลมาแล้วจึงอาศัยหลักการทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปร

ขั้นที่ 3 การรวบรวมข้อมูล ในกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ เป็นการดำเนินการวัดตัวแปรย่อย ได้แก่ การสร้างเครื่องมือสำหรับการทดลองใช้และการปรับปรุงเครื่องมือ ตลอดจน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การออกภาคสนาม เพื่อใช้เครื่องมือเก็บข้อมูล และการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่เป็นตัวแปรย่อย ซึ่งนำมารวมเป็นตัวบ่งชี้การศึกษา ในขั้นตอนนี้มีวิธีการดำเนินงานคล้ายกับกระบวนการวัดตัวแปรที่ได้กล่าวมาแล้ว

ขั้นที่ 4 การสร้างตัวบ่งชี้ ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยจะสร้างสเกล (Scaling) ตัวบ่งชี้ โดยนำตัวแปรย่อยที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์รวมให้ได้เป็นตัวบ่งชี้ โดยใช้วิธีการรวมตัวแปรย่อยหลังจากการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยตามที่ได้นิยามตัวบ่งชี้การศึกษาไว้

ขั้นที่ 5 การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ ที่พัฒนาขึ้น ครอบคลุมถึงการตรวจสอบคุณภาพของตัวแปรย่อยและตัวบ่งชี้ด้วย โดยตรวจสอบทั้งเรื่องความเที่ยงตรง (Validity) ความเชื่อมั่น (Reliability) ความเป็นไปได้ (Feasibility) ความเป็นประโยชน์ (Utility) ความเหมาะสม (Appropriateness) และความเชื่อถือได้ (Credibility)

ขั้นที่ 6 การจัดเก็บบริบทและการนำเสนอรายงาน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ เพราะเป็นการสื่อสาร (Communication) ระหว่างนักวิจัยที่เป็นผู้พัฒนากับผู้ใช้ตัวบ่งชี้ หลังจากที่ได้สร้างและตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้แล้ว นักวิจัยต้องวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ว่าค่าของตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมกับบริบท (Context) เช่น อาจวิเคราะห์ตีความแยกตามระดับเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัด อำเภอ โรงเรียนหรือแยกตามประเภทของบุคลากร หรืออาจวิเคราะห์ตีความในระดับมหัพภาค แล้วจึงรายงานค่าของตัวบ่งชี้การศึกษาให้ผู้บริโภค ผู้บริหาร นักวางแผน หรือนักวิจัย ตลอดจนนักการศึกษาทั่วไปได้ทราบและใช้ประโยชน์จากตัวบ่งชี้การศึกษาได้อย่างถูกต้องต่อไป

ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ ต้องให้ความสำคัญในการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 2 ประการคือ (1) การตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ภายใต้กรอบแนวคิดทางทฤษฎี ในขั้นตอนนี้ถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะหากการพัฒนาตัวบ่งชี้เริ่มต้นจากกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ขาดคุณภาพแล้ว ไม่ว่าจะใช้เทคนิควิธีการทางสถิติที่ได้อย่างไร ผลที่ได้จากการพัฒนาก็ย่อมด้อยคุณภาพไปด้วย และ (2) การตรวจสอบด้วยวิธีการทางสถิติ ในขั้นตอนนี้มีความสำคัญน้อยกว่าขั้นตอนแรก เพราะเป็นเพียงการนำข้อมูลที่ได้มาสนับสนุนคุณภาพของตัวบ่งชี้เท่านั้น

จากหลักการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้ได้ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพของตัวแปรและการคัดเลือกตัวแปร จะต้องมีการรอบแนวคิดในเชิงทฤษฎีที่ชัดเจน มีความครอบคลุมในการวัดตัวแปร และความเป็นตัวแทนของตัวแปร มีนิยามเชิงปฏิบัติการที่ถูกต้อง สอดคล้องกับเป้าหมายในการนำตัวบ่งชี้ไปใช้ประโยชน์ รวมถึงลักษณะ

ประเภท ระดับการวัด และการสร้างโมเดล และการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยสิ่งที่กล่าวมาจะช่วยให้สารสนเทศที่ได้มีคุณภาพมากขึ้น

2. การศึกษาและพิจารณาวิธีการรวบรวมหรือการสังเคราะห์ตัวแปรแต่ละวิธีแต่ละเงื่อนไขและความเหมาะสมในการนำไปใช้ประโยชน์แตกต่างกัน เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับเป้าหมายในการนำไปใช้มากขึ้น

3. การกำหนดน้ำหนักของตัวแปร ควรเลือกวิธีการที่เหมาะสมกับธรรมชาติของตัวแปรและเป้าหมายในการนำไปใช้ประโยชน์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำการกำหนดน้ำหนักคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้มาใช้ในการหาความสำคัญของตัวแปรย่อยแต่ละตัว ซึ่งเป็นการตรวจสอบคุณภาพด้วยวิธีการทางสถิติ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เทคนิคเดลฟาย ในรอบที่ 3 ส่วนการตรวจสอบคุณภาพภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีนั้น ผู้วิจัยได้นำร่างแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาระดับพื้นฐานเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบคุณภาพเชิงทฤษฎี

การพัฒนาแบบจำลอง

การพัฒนาแบบจำลองหรือการพัฒนารูปแบบ (A Development of Model) ได้มีนักการศึกษาให้ความหมายไว้ ดังนี้

การพัฒนา (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทางหรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้าและดีขึ้น (สัจญา สัจญาวิวัฒน์. 2526 : 5)

แบบจำลอง (Model) หมายถึง การจำลองแบบจากของจริง การกำหนดแนวทาง โครงสร้างสังเขป ระบบ แนวคิดซึ่งอยู่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพื่อช่วยให้นักวิเคราะห์สามารถอธิบายให้เข้าใจได้ (ธวัชชัย ผลเพิ่ม. 2424 : 9 ; ธวัชชัย พงศ์ประยูร. 2525 : 18)

แบบจำลอง หมายถึง โครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยสามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ หรือตัวแปรต่าง ๆ ที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในระบบต่าง ๆ อธิบายลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบ (บุญชม ศรีสะอาด. 2533 : 19)

โดยสรุป การพัฒนาแบบจำลอง หมายถึง การกำหนดโครงสร้าง สังเขป ระบบ หรือแนวคิดที่อยู่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม

การพัฒนาแบบจำลอง มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาการศึกษาในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นอย่างยิ่ง รูปแบบหรือแบบจำลองที่ถูกสร้างขึ้นในอดีตจึงควรได้รับการพัฒนาขึ้นมาใหม่หรือควรได้รับการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานเพราะแบบจำลองจะทำหน้าที่จัดระเบียบด้วยวิธีวางลำดับและแสดงความสัมพันธ์ของระบบต่าง ๆ ว่าสัมพันธ์กันอย่างไร สามารถช่วยในการอธิบายโดยให้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในลักษณะที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ช่วยในการค้นหาความจริง ช่วยในการทำนายผลหรือแนวทางที่จะเป็นไปได้ของเหตุการณ์ต่าง ๆ และยังมีมีความสำคัญต่อการสื่อความหมาย ระบบโครงสร้างของงาน ปฏิสัมพันธ์ของระบบย่อย ทำให้มองเห็นภาพรวมของระบบใหญ่ได้ใช้ในการแสวงหากระบวนการในการปฏิบัติ ใช้ในการกำกับกระบวนการ การตรวจสอบงาน สามารถควบคุมติดตามงานได้อย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญที่สุดคือมีประโยชน์ต่อการนำไปพัฒนาซึ่งแบบจำลองต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นมาจะต้องนำไปดำเนินการอย่างครบวงจรและเป็นระบบ (นิคม ทาแดง. 2536 : 124 ; สวนิต ยมาภย์ และระวีวรรณ ประกอบผล. 2528 : 2)

สำหรับวิธีการพัฒนาแบบจำลองนั้น จะต้องคำนึงถึงหลักการและแนวทางในการสร้างแบบจำลองซึ่ง นิคม ทาแดง (2536 : 127) ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาแบบจำลองไว้ว่า การสร้างแบบจำลองจากระบบใหญ่สู่ระบบย่อยทำได้โดยการนำข้อมูลสารสนเทศมาวิเคราะห์ถึงปัจจัยนำเข้า ผลลัพธ์ เพื่อทราบตัวกระบวนการแล้วจึงสร้างแบบจำลองหรือรูปแบบขึ้นกับการสร้างแบบจำลองจากระบบย่อยสู่ระบบใหญ่โดยการค้นหากระบวนการจากข้อมูลสารสนเทศแล้วเชื่อมต่อเส้นแสดงทิศทางของปัจจัยนำเข้าผลลัพธ์ของแต่ละระบบ กระบวนการ ผลลัพธ์ และผลย้อนกลับให้อยู่ในลำดับและตำแหน่งที่เหมาะสม ส่วน ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2536 : 99) ได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาแบบจำลองทางการศึกษาว่าเป็นการระบอบองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบรอง กำหนดวิธีระบบ การจัดเรียงองค์ประกอบตามลำดับก่อนหลัง การใส่รหัสแสดงขั้นตอน การอธิบายรายละเอียดแต่ละขั้นตอนและการกำหนดชื่อระบบที่พัฒนาขึ้น

การพัฒนาแบบจำลองสามารถดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ (1) พัฒนาจากระบบย่อยสู่ระบบใหญ่ และ (2) พัฒนาจากระบบใหญ่สู่ระบบย่อย ซึ่งมีวิธีการกำหนดขั้นตอนของระบบทางการศึกษา คือ การระบอบองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบรอง กำหนดวิธีระบบ การจัดเรียงองค์ประกอบตามลำดับก่อนหลัง การใส่รหัสแสดงขั้นตอนการอธิบายรายละเอียดขั้นตอน และการกำหนดชื่อระบบที่พัฒนาขึ้น

ชนิดของแบบจำลองหรือรูปแบบสามารถจำแนกได้หลายรูปแบบ ซึ่งนิคม ทาแดง (2536 : 125) ได้สรุปไว้ ดังนี้

1. แบบจำลองที่มีกฎเกณฑ์ เป็นแบบจำลองที่มีระเบียบใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา เช่น การใช้แบบจำลองชนิดนี้กับระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์จะช่วยพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุด

2. แบบจำลองที่ใช้พรรณนา เป็นแบบจำลองที่ใช้บรรยายสิ่งที่เป็นอยู่ว่ามีลักษณะ เช่นไร เช่น รูปภาพ แผนงาน การก่อสร้าง ประโยชน์ของแบบจำลองชนิดนี้คือ ใช้เพื่อการเรียนรู้ พฤติกรรมของระบบ ซึ่งจะเป็แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขระบบต่อไป

3. แบบจำลองที่มีตัวตน เป็นแบบจำลองที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน เช่น แบบจำลองของเครื่องบิน เป็นต้น

4. แบบจำลองที่ไม่มีตัวตน เป็นแบบจำลองที่ต้องจินตนาการ เช่น แบบจำลองที่เป็น ภาษาพูด ภาษาเขียน หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ และรูปแบบทางคณิตศาสตร์

นอกจากแบบจำลองที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว บางครั้งก็นิยมแบ่งออกเป็นแบบอื่น ๆ เช่น แบบจำลองทางกายภาพ เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นเลียนแบบสภาพของจริง เช่น แบบจำลองเครื่องบิน แบบจำลองรถยนต์ เป็นต้น การทำรูปแบบชนิดนี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง และรูปแบบทางคณิตศาสตร์ เป็นรูปแบบที่อาศัยการสร้างสมการทางคณิตศาสตร์เพื่ออธิบายลักษณะหรือพฤติกรรมของระบบการทำรูปแบบชนิดนี้เสียค่าใช้จ่ายไม่มากนัก

การจะเลือกใช้แบบจำลองหรือเปรียบเทียบรูปแบบต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือและง่ายต่อการเข้าใจ ฉะนั้นการที่จะเลือกรูปแบบใดมาใช้ จะต้องมีการวิเคราะห์ ปัญหา รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุดและพิจารณาหาทางเลือกนั้น

แบบจำลองมีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ (นิคม ทาแดง. 2536 : 131)

1. ส่วนประกอบ เป็นส่วนหนึ่งของระบบซึ่งถูกกำหนดขึ้นอย่างอิสระการกระทำต่าง ๆ ที่รวบรวมขึ้นมาเพื่อแสดงผลลัพธ์ของระบบไม่ว่าส่วนประกอบนั้นจะเป็นส่วนประกอบที่แสดงอยู่ในระบบทั้งหมด มักจะเป็นตัวแปรส่วนต่ออย่างที่ได้ชัดของส่วนประกอบของระบบ เช่น เครื่องจักร มนุษย์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2. ตัวแปร เป็นคุณสมบัติที่กำหนดขึ้นของระบบ มีหลายค่าภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ กัน หรือในสภาวะที่แตกต่างกันของระบบตัวแปร สามารถจำแนกได้หลายชนิด เช่น (1) ตัวแปรภายนอกหรือตัวแปรนำเข้า เป็นตัวแปรที่เกิดขึ้นภายนอกระบบและนำมาใช้ในการปฏิบัติการจำลองสภาพ (2) ตัวแปรภายในหรือตัวแปรนำออกเป็นตัวแปรที่เกิดขึ้นภายในระบบหรือหลังจากการปฏิบัติการจำลองสภาพ (3) ตัวแปรแสดงสถานะหรือตัวแปรภายใน เป็นตัวแปรที่แสดงสถานะของระบบ และ (4) ตัวแปรควบคุม มักจะเป็นตัวแปรที่แสดงสถานะของระบบ เช่น ตัวแปรสุ่ม เป็นต้น

3. พารามิเตอร์ เป็นคุณสมบัติของระบบ มักจะกำหนดไว้ในลักษณะที่คงที่ในรูปแบบ

4. ฟังก์ชันความสัมพันธ์ เป็นฟังก์ชันที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพารามิเตอร์ และตัวแปรต่าง ๆ ในระบบ ซึ่งจะบอกพฤติกรรมของระบบนั้น

ลักษณะการเสนอแบบจำลอง

บุญชม ศรีสะอาด (2533 : 19) กล่าวว่า การเสนอแบบจำลองหรือรูปแบบทำได้หลายลักษณะ เช่น ในรูปของสมการ ในรูปของ Flow Chart ในรูปของแผนภูมิธรรมดา เช่น

$$Y = f(S, F, T, C)$$

อธิบายได้ว่า ผลการเรียนรู้ (Y) แปรผันตามองค์ประกอบด้านนักเรียน (S = Student) องค์ประกอบด้านพื้นฐานทางครอบครัว (F = Family) องค์ประกอบด้านครู (T = Teacher) และ องค์ประกอบด้านบรรยากาศในชั้นเรียน (C = Classroom Climate)

การวิจัยโดยใช้แบบจำลอง

การวิจัยโดยใช้แบบจำลอง แบ่งได้ 2 ขั้นตอน (บุญชม ศรีสะอาด. 2533 : 19 - 25) คือ ขั้นการสร้างหรือการพัฒนาแบบจำลองและขั้นการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบจำลอง

ขั้นการสร้างหรือพัฒนานาแบบจำลองหรือรูปแบบ ผู้วิจัยจะต้องสร้างหรือพัฒนาแบบจำลองขึ้นมาก่อน เป็นแบบจำลองสมมุติฐาน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด แบบจำลองหรือรูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่น ๆ และผลการศึกษาหรือวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในแบบจำลอง รวมทั้ง ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อน หลัง ของแต่ละองค์ประกอบในแบบจำลองนั้น โดยจะต้องใช้หลักของเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญ และการศึกษาค้นคว้ามากจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแบบจำลองอย่างยิ่ง โดยผู้วิจัยอาจคิด โครงสร้างของแบบจำลองขึ้นมาก่อน แล้วปรับปรุงโดยอาศัยข้อเสนอแนะจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด แบบจำลอง หรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือทำการวิจัยองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรแต่ละตัวแล้วคัดเลือกองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญประกอบกันขึ้นเป็น โครงสร้างของแบบจำลองได้

การทดสอบความเที่ยงตรงของแบบจำลอง หลังจากที่ได้พัฒนาแบบจำลองในขั้นแรกแล้ว จำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของแบบจำลองดังกล่าวเพราะแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นนั้น ถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิดแบบจำลองของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมา แต่ก็ยังเป็นเพียงแบบจำลองตามสมมุติฐานเท่านั้น จึงจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูล

ในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นแบบจำลองที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังหรือไม่ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในสถานการณ์จริง หรือทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่าง ๆ ในแบบจำลองและอิทธิพลหรือความสำคัญของกลุ่มองค์ประกอบหรือกลุ่มตัวแปรในแบบจำลอง ผู้วิจัยอาจปรับปรุงแบบใหม่โดยตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่ามีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากแบบจำลองของตน ซึ่งจะทำให้ได้แบบจำลองที่มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

เทคนิคเดลฟาย

เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เป็นวิธีที่ใช้ความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ในประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่ต้องการรู้และเป็นเทคนิคการสื่อสารระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้มาซึ่งฉันทามติ (Consensus) หรือความคิดเห็นที่สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยไม่มีการเผชิญหน้าโดยตรง ทำให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเต็มที่ เป็นอิสระ และไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเสียงส่วนใหญ่หรือความคิดของผู้เชี่ยวชาญคนอื่น ๆ (อาทิตยา ดวงมณี. 2540 : 30)

เทคนิคเดลฟาย ตั้งชื่อตามชื่อของวิหารเดลฟายซึ่งเป็นวิหารศักดิ์สิทธิ์สมัยกรีกโบราณ พัฒนาขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2493 (ค.ศ. 1950) โดยนักวิจัยของบริษัทแรนด์ (The Rand Corporation) ชื่อโอลาฟ เฮลเมอร์ (Olaf Helmer) นอร์แมน ดาลกี (Norman Dalkey) และนิโคลาฟ เรสเชอร์ (Nicholas Rescher) เพื่อประโยชน์ในการทำนาย วางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคตเป็นสำคัญต่อมาได้เริ่มพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบในปี พ.ศ. 2495 เพื่อใช้ในการศึกษาและวิจัยทางการทหารของกองทัพอากาศออเมริกันและได้ถูกปกปิดเป็นความลับนานถึง 10 ปี และเปิดเผยเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2505 และมีการกระจายเรื่องราวเกี่ยวกับเทคนิคเดลฟายอย่างกว้างขวางจากบทความเรื่อง An Experimental Application of the Delphi Method of the Use of Expert ในวารสาร Management Sciences ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 เดือนเมษายน พ.ศ. 2506 ซึ่งเขียนโดยโอลาฟ เฮลเมอร์ (Olaf Helmer) และนอร์แมน ดาลกี (Norman Dalkey) (อาทิตยา ดวงมณี. 2540 : 30 ; อ้างอิงมาจาก Linstone and Turoff. 1975 ; Murry and Hammons. 1995) และได้ให้คำนิยามของเทคนิคเดลฟายว่า เป็นโครงการจัดทำอย่างละเอียดรอบคอบในการที่จะสอบถามบุคคลด้วยแบบสอบถามในเรื่องต่าง ๆ เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูล

และความคิดเห็นกลับมา โดยมุ่งที่จะรวบรวมการพิจารณาการตัดสินใจ และสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในเรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นไปได้ในอนาคต

ประยูร ศรีประสาธน์ (2523 : 46) ได้ให้ความหมายของเทคนิคเดลฟายว่าเป็นกระบวนการที่จะเสาะหาความคิดเห็นที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มคนเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในอนาคตในเรื่องที่เกี่ยวกับเวลา ปริมาณและ/หรือสภาพการณ์ที่ต้องการจะให้เป็นที่นี้โดยใช้วิธีการเสาะหาความคิดเห็นด้วยการใช้แบบสอบถามแทนการเรียกประชุม

อาทิตยา ดวงมณี (2540 : 32) กล่าวว่า เทคนิคเดลฟาย เป็นกระบวนการรวบรวมความคิดเห็นหรือการตัดสินใจอย่างอิสระจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการสื่อสารให้ข้อมูลและผลย้อนกลับ (Feedback) สำหรับผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเพื่อนำมาซึ่งข้อมูลที่เป็นมติส่วนใหญ่หรือสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Consensus) ถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือมากที่สุด

ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2547 : 103) กล่าวว่า เทคนิคเดลฟาย คือกระบวนการหรือเครื่องมือที่ใช้ในการตัดสินใจเพื่อลงข้อสรุปในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเป็นระบบ โดยการสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญอย่างอิสระโดยปราศจากการครอบงำใด ๆ และจะได้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการตอบเพื่อให้บทวนการตอบอีกครั้ง

โดยสรุป เทคนิคเดลฟาย เป็นกระบวนการหรือเครื่องมือในการรวบรวมความคิดเห็นหรือการตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างอิสระ ไม่ครอบงำหรือถูกครอบงำแนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญคนอื่น ๆ มุ่งที่จะรวบรวมพิจารณาการตัดสินใจและสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในเรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นไปได้ในอนาคต

ปัญหาที่ควรวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย โดยทั่วไปผู้ทำการวิจัยจะตัดสินใจเลือกใช้เทคนิคเดลฟาย (ขนิษฐา วิทยานุมาศ. 2530 : 26 ; อาทิตยา ดวงมณี. 2540 : 33) เมื่อมีปัญหาที่จะทำการวิจัยไม่มีคำตอบที่ถูกต้องแน่นอน แต่สามารถวิจัยปัญหาได้จากการรวบรวมการตัดสินใจอัตวิสัย (Subjective Judgments) จากผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ หรือเป็นปัญหาที่จะทำการวิจัยต้องการความคิดเห็นหลาย ๆ ด้าน จากประสบการณ์หรือความรู้ ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ เป็นเรื่องคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป็นการตัดสินใจเชิงนโยบายหรือวางแผนในอนาคตเป็นปัญหาที่ผู้ทำการวิจัยไม่ต้องการให้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมีผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อการพิจารณาตัดสินใจปัญหานั้น ๆ การพบปะเพื่อนัดประชุมกลุ่มทำได้ไม่สะดวกเนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์หรือเสียค่าใช้จ่ายและเวลามากเกินไป เมื่อไม่ต้องการเปิดเผยรายชื่อบุคคลในกลุ่ม เพราะความคิดเห็นของคนในกลุ่มเกี่ยวกับการวิจัยมีความขัดแย้งอย่างมาก เป็นเรื่องที่

ต้องการความคิดเห็นหลาย ๆ ด้าน จากประสบการณ์หรือความรู้ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ หรือเป็นการศึกษาการรับรู้ในสถานการณ์ปัจจุบัน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า เทคนิคเดลฟายมีข้อดี (อาทิตยา ดวงมณี. 2540 : 34) คือ สามารถหาความสอดคล้องของความคิดเห็น จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากได้โดยไม่ต้องจัดให้มีการประชุมกลุ่ม ทำให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเต็มที่ เป็นอิสระ และไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจทางความคิดหรืออำนาจของเสียงส่วนใหญ่ ข้อมูลที่ได้เป็นคำตอบที่น่าเชื่อถือ เพราะเป็นความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ อย่างแท้จริง และเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการข้ถามหลายรอบ ถือเป็นคำตอบที่ผ่านการกลั่นกรองมาแล้วอย่างรอบคอบ เป็นเทคนิคในการแลกเปลี่ยนการศึกษาความเชี่ยวชาญของผู้เชี่ยวชาญทางตรง โดยที่เขาไม่รู้ตัว เพราะตามกระบวนการของเทคนิควิธี จะช่วยผสมผสานความเชี่ยวชาญของผู้เชี่ยวชาญไปด้วย เป็นเทคนิคที่สามารถรับรู้ข้อมูลจากคนจำนวนมากได้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องสภาพภูมิศาสตร์ เวลา กลไกการดำเนินงานง่าย และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่ำ ผู้ทำการวิจัยสามารถทราบลำดับความสำคัญของข้อมูลและเหตุผลในการตอบ รวมทั้งความสอดคล้องในเรื่องความคิดเห็นได้เป็นอย่างดีและการตอบแบบสอบถามเดลฟายไม่ต้องลงชื่อผู้ตอบทุกคนจึงสามารถคิดทบทวนและเปลี่ยนแนวคิดได้โดยอิสระ ส่วนข้อจำกัดของเทคนิคเดลฟายที่ผู้นำไปใช้ควรคำนึงถึงหลายประการ เช่น การกำหนดกรอบให้ผู้เชี่ยวชาญ เป็นการจำกัดกรอบความคิดของผู้เชี่ยวชาญ ทำให้แนวคิดที่ได้ถูกจำกัดอยู่ในกรอบเฉพาะที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเท่านั้น การคัดเลือกและเกณฑ์การพิจารณาเลือกผู้เชี่ยวชาญ ถ้าไม่เหมาะสมจะทำให้ได้ผู้ที่ไม่มีความรู้หรือเชี่ยวชาญในเรื่องที่ต้องการความคิดเห็นอย่างแท้จริง ทำให้ข้อมูลขาดความน่าเชื่อถือได้ ผู้วิจัยขาดความรอบคอบหรือมีความลำเอียงในการพิจารณาวิเคราะห์คำตอบแต่ละรอบ การใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามปลายเปิดมากเกินไปและต้องตอบหลาย ๆ รอบ เพื่อกลั่นกรองความคิด ทำให้ผู้ตอบรู้สึกเบื่อหน่ายหรือรู้สึกว่าคุณกรบกวนมากเกินไป จนอาจจะไม่ได้รับความร่วมมือในการตอบรอบหลัง ๆ การสูญหายระหว่างทางของการส่งแบบสอบถามหรือการไม่ได้รับแบบสอบถามกลับคืนในแต่ละรอบ ผลการวิจัยเป็นความรู้ลึก (Intuition) มากกว่าเป็นวิทยาศาสตร์ (Science) การทำเทคนิคเดลฟายมีความยุ่งยาก เช่น การวิเคราะห์คำถามและการส่งแบบสอบถาม ไม่แน่นอนว่าวิธีการทำเดลฟายแบบใดดีที่สุด ใครจึงจะเหมาะสมที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญ คำตอบที่ได้เกิดจากความสนใจที่ต่างกันของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน และตามสภาพโดยรวมของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในขณะนั้น และเป็นการยากที่จะยืนยันความถูกต้องของผลจากการเดลฟาย แม้ว่าผู้ตอบจะมีความตั้งใจและกระตือรือร้นที่จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีก็ตาม

การใช้เทคนิคเดลฟายในการวิจัย มีปัจจัยสำคัญที่ทำให้เทคนิคเดลฟายใช้ได้อย่างสมบูรณ์

ที่ผู้วิจัยควรคำนึงถึงและให้ความสำคัญอย่างมาก (อาทิตยา ดวงมณี. 2540 : 36 ; ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. 2547 : 104) ได้แก่ (1) เวลา ผู้ทำการวิจัยควรมีเวลามากพอที่จะดำเนินการวิจัยด้วยเทคนิควิธีนี้การเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละรอบ ผู้วิจัยต้องกำหนดเวลาให้เหมาะสมไม่เร่งรัดหรือเว้นระยะนานเกินไป (2) ผู้เชี่ยวชาญ เทคนิคเคลฟายต้องอาศัยความคิดเห็นจากแบบสอบถามความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับจะต้องขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของผู้ตอบแบบสอบถามว่ามีความรู้ความสามารถเป็นเลิศในสาขานั้น ๆ อย่างแท้จริง (3) แบบสอบถามมี 2 ชนิด คือ แบบสอบถามปลายเปิดและแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า การเก็บรวบรวมข้อมูลรอบแรกใช้แบบสอบถามปลายเปิด ส่วนรอบต่อ ๆ มา ใช้แบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (4) ผู้วิจัยต้องมีความละเอียด รอบคอบในการพิจารณาคำตอบ ให้ความสำคัญต่อคำตอบที่ได้รับอย่างเสมอกันทุกข้อ ไม่ว่าผู้ตอบแต่ละคนจะตอบครบทุกข้อหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้เพื่อมิให้พลาดข้อความหรือเหตุผลที่แท้จริงของเรื่องไป รวมทั้งต้องวางตัวเป็นกลาง ไม่มีความลำเอียงหรือนำความคิดเห็นส่วนตัวเข้าไปพิจารณาร่วมด้วยเพราะอาจส่งผลให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อน และ (5) เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคำตอบ (Consensus) ที่เหมาะสม สำหรับคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในรอบที่ 2 และ 3 นั้น จะนำมาคำนวณหาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ($Q_3 - Q_1$) เพื่อพิจารณาหาฉันทมติของผู้เชี่ยวชาญ การกำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสม แมคมิลแลน ได้เสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญว่าเท่าใดจึงจะเหมาะสม (เกษม บุญอ่อน. 2522 : 26 ; อ้างอิงมาจาก Macmillan. 1971) ดังตาราง 2

ตาราง 2 การลดลงของความคลาดเคลื่อนและจำนวนของผู้เชี่ยวชาญ

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	การลดลงของความคลาดเคลื่อน	ความคลาดเคลื่อนลดลง
1 - 5	1.20 - 0.70	0.50
5 - 9	0.70 - 0.58	0.12
9 - 13	0.58 - 0.54	0.04
13 - 17	0.54 - 0.50	0.04
17 - 21	0.50 - 0.48	0.02
21 - 25	0.48 - 0.46	0.02
26 - 29	0.46 - 0.44	0.02

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เทคนิคเคลฟาย จำนวน 23 คน เมื่อเทียบกับตารางการลดลงของความคลาดเคลื่อนแล้วพบว่า ความคลาดเคลื่อนลดลง 0.02 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่น่าเชื่อถือและมีจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสม

แนวคิด ทฤษฎีการประเมิน

การประเมิน เป็นกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหารหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการประเมินต่อไป

การประเมิน เป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพหรือคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมิน ตามเกณฑ์ภายในและภายนอก (บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ. 2535 : 17 ; พิชิต ฤทธิจรูญ. 2545 : 5 ; อุทุมพร จามรมาน. 2530 : 6)

การประเมิน จึงหมายถึง การตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน โดยเก็บข้อมูลจากมาตรฐาน และตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นและนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานเพื่อแสดงถึงจุดเด่น จุดด้อยของสิ่งที่ประเมิน

ในการดำเนินงานจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องทราบถึงความเป็นไปได้ ความพร้อม ความก้าวหน้าและความสำเร็จของงานนั้น ๆ ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากการประเมิน จะช่วยตอบคำถามต่าง ๆ ได้ ถ้าการดำเนินงานปราศจากการประเมิน ผู้ปฏิบัติจะไม่ทราบถึงปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น ความพร้อม ความเหมาะสมของการดำเนินงานและเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน ก็จะไม่ทราบว่าผลการดำเนินงานเป็นอย่างไรบ้าง ควรยกเลิกหรือปรับหรือขยายโครงการหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้เพราะไม่มีสารสนเทศจากการประเมินมาช่วยสนับสนุนการตัดสินใจนั่นเอง ดังนั้นสารสนเทศที่ได้จากการประเมินจึงเป็นสารสนเทศที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ผู้ประเมินจึงมีบทบาทสำคัญในการนำเสนอผลการประเมินในลักษณะที่เหมาะสมกับผู้ใช้ผลการประเมินแต่ละกลุ่ม

ประเภทของการประเมิน

การประเมินมีอยู่ด้วยกันหลายลักษณะ ซึ่งถ้าพิจารณาจัดประเภทของการประเมินแล้ว สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้

กลุ่มแรกแบ่งตามวัตถุประสงค์การประเมิน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างการดำเนินการ เพื่อพิจารณาความก้าวหน้าของการดำเนินงานว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงส่วนใด

เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพของการดำเนินงานมากขึ้นและ (2) การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการ เพื่อตัดสินความสำเร็จว่าการดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดหรือบรรลุเป้าหมายที่ควรจะเป็นเพียงใด

กลุ่มที่สองแบ่งตามช่วงเวลาของการประเมิน แบ่งได้เป็น 6 ประเภท คือ

(1) การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เป็นการประเมินความต้องการและความจำเป็นของการดำเนินการในเบื้องต้นก่อนที่จะมีการดำเนินการใด ๆ เป็นการประเมินที่มีประโยชน์ ต่อการวางนโยบายและการวางแผนเพื่อให้ได้แนวคิดของการดำเนินการที่สามารถสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้ (2) การประเมินความเป็นไปได้ (Feasibility Study) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการที่จะดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ถึงปัจจัยและเงื่อนไขที่จำเป็นต่อความสำเร็จของโครงการ มักจะประเมินในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการบริหาร (3) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินสิ่งที่ป้อนเข้าสู่องค์กรว่าเหมาะสมเพียงใดก่อนที่จะเริ่มโครงการ สิ่งที่ป้อนเข้า เช่น คน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ งบประมาณ เป็นต้น (4) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการดำเนินงานตามที่กำหนดทำการประเมินในขณะที่กำลังดำเนินการอยู่เพื่อใช้ผลการปรับปรุงหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ซึ่งมีลักษณะครอบคลุมการประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินการ (5) การประเมินผลผลิต (Output/Product Evaluation) เป็นการประเมินผลที่ได้จากการดำเนินการขององค์กรทั้งที่คาดหวังและไม่ได้คาดหวังซึ่งเป็นผลทางบวกและทางลบเพื่อนำผลไปประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ เช่น การยกเลิกหรือดำเนินการต่อไป และ (6) การประเมินงานประเมิน (Meta Evaluation) เป็นการประเมินผลของการประเมินอีกครั้งหนึ่งเพื่อศึกษาความถูกต้องและความเหมาะสมของการประเมินและผลการประเมิน วิธีการนี้ยังไม่แพร่หลายมากนัก

ขั้นตอนของการประเมิน

นงลักษณ์ วิรัชชัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 42) กล่าวว่า การประเมิน มีขั้นตอนดำเนินการ 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. การระบุเหตุผลของการประเมิน นักประเมินต้องสามารถบอกได้ว่าทำไมจึงต้องประเมิน โดยทั่วไปการประเมินทำเพื่อตัดสินคุณค่าเพื่อเรียนรู้ผลการดำเนินงานและเพื่อนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงโครงการและพัฒนางาน นักประเมินมีหน้าที่ต้องปรึกษาสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้วัตถุประสงค์ของการประเมินที่แท้จริง
2. การระบุผู้มีส่วนได้เสียกับโครงการ (Stakeholders) หมายถึง ผู้ที่เป็นเจ้าของ

หรือผู้รับผิดชอบหรือผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการและผู้ที่ได้รับผลประโยชน์หรือผลกระทบจากโครงการ อาจารย์รวมทั้งผู้ที่มีความสนใจต้องการทราบผลการดำเนินการโครงการด้วย นักประเมินต้องรู้จักและรวบรวมข้อมูลจากบุคคลเหล่านี้เพราะข้อมูลที่ได้จากผู้มีส่วนได้เสียทุกกลุ่มจะเป็นประโยชน์มากสำหรับการประเมิน

3. การกำหนดวัตถุประสงค์และคำถามการประเมิน นักประเมินนิยมดำเนินการเป็นสองขั้นตอน ขั้นตอนแรกเป็นการศึกษาและการสำรวจความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสีย โดยอาจสำรวจทั้งวัตถุประสงค์และเกณฑ์ในการประเมินความสำเร็จของการดำเนินงานแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจมาจัดเตรียมเป็นวัตถุประสงค์และคำถามของการประเมิน ขั้นตอนที่สองเป็นการประชุมเฉพาะผู้มีส่วนได้เสียที่เป็นบุคคลสำคัญของการดำเนินงานเพื่อพิจารณาจัดลำดับความสำคัญและกำหนดวัตถุประสงค์และคำถามการประเมินเฉพาะที่สำคัญและมีจำนวนเหมาะสมที่จะทำการประเมิน

4. การวิเคราะห์หรือบรรยายโครงการ (Program Analysis or Delineation) การวิเคราะห์หรือการบรรยายโครงการ หมายถึง การศึกษารายละเอียดของโครงการรวมทั้งทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ การดำเนินงานขั้นตอนนี้มีความสำคัญมากในการประเมินเพราะหากไม่มีการวิเคราะห์โครงการ นักประเมินอาจประเมินโครงการได้ไม่ครบถ้วนทุกแง่มุม หลักการวิเคราะห์โครงการโดยทั่วไปนิยมตั้งคำถามหรือระบุประเด็นต่าง ๆ

5. การออกแบบการประเมิน ในขั้นตอนนี้ นักประเมินต้องศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่ผู้พัฒนาโครงการได้ใช้เป็นพื้นฐานของโครงการเพื่อกำหนดตัวบ่งชี้สำคัญของโครงการ และต้องศึกษาแนวทางการประเมินแบบต่าง ๆ เพื่อตัดสินใจเลือกใช้แนวทางการประเมินให้เหมาะสมกับคำถามการประเมินและลักษณะโครงการ จากนั้นจึงออกแบบการประเมิน โดยพิจารณาว่าจะให้ความสำคัญกับความตรงภายในและความตรงภายนอกของการประเมินมากน้อยเพียงใด หากเน้นความตรงภายในเพื่อตรวจสอบอิทธิพลของโครงการต้องออกแบบการประเมินอิงการทดลองโดยมีกลุ่มควบคุม หากเน้นความตรงภายนอกเพื่ออ้างอิงไปสู่กลุ่มประชากร ต้องพิจารณาเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร สาธารณะในการออกแบบการประเมิน ต้องครอบคลุมหัวข้อแนวทางการประเมิน ตัวบ่งชี้หรือตัวแปรในการประเมินประชากร และกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือและวิธีการรวบรวมข้อมูล เกณฑ์การประเมินและการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้ต้องกำหนดกรอบเวลาในการดำเนินงานด้วย

6. การสร้างเครื่องมือและการรวบรวมข้อมูล เครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูลนั้น

นักประเมินอาจใช้เครื่องมือที่มีอยู่แล้วหรือสร้างขึ้นใหม่ก็ได้ แต่ต้องพิจารณาทั้งเครื่องมือและวิธีการรวบรวมข้อมูลให้มีความเหมาะสมกับคำถามและวัตถุประสงค์การประเมินและเหมาะสมที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างภายในเงื่อนไขเวลาและงบประมาณที่กำหนดไว้รวมทั้งต้องมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและมีการทดลองรวบรวมข้อมูลก่อนปฏิบัติจริงด้วยแนวทางการรวบรวมข้อมูลทำได้หลายวิธีตามแนวทางการรวบรวมข้อมูลแบบต่าง ๆ ทั้งในการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

7. การกำหนดเกณฑ์การประเมินและการวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนนี้เป็นกำหนดเกณฑ์การประเมิน (Evaluation Criteria) ซึ่งหมายถึง มาตรฐานการปฏิบัติงานหรือผลงานที่ใช้เป็นหลักในการเปรียบเทียบว่าสิ่งที่ประเมินมีคุณภาพตามมาตรฐานหรือไม่ การกำหนดเกณฑ์การประเมินทำได้หลายแบบ เช่น เกณฑ์แบบอิงกลุ่มหรือเกณฑ์สัมพัทธ์ เกณฑ์แบบอิงมาตรฐานหรือเกณฑ์สมบูรณ์และเกณฑ์แบบอิงตน โดยอาจใช้เกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้เสียหรือใช้เกณฑ์ที่กำหนดขึ้นใหม่โดยผู้เชี่ยวชาญ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลในการประเมินโครงการเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อตัดสินคุณค่าของโครงการและการอธิบายสาเหตุหรือหาปัจจัยและเงื่อนไขของความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการ

8. การรายงานผลและการใช้ประโยชน์ การรายงานผลการประเมินแตกต่างจากการรายงานผลการวิจัย โดยทั่วไปนักวิจัยเขียนรายงานวิจัยเพียงฉบับเดียวและ/หรือนำเสนอผลการวิจัยในที่ประชุมทางวิชาการหรือจัดทำเป็นบทความวิจัยลงพิมพ์เผยแพร่ในวารสารแต่นักประเมินส่วนใหญ่ต้องจัดทำรายงานการประเมินต้องทำหลายฉบับและในรายงานอาจจะมีการประเมินอภิมาน (Meta - Evaluation) อันเป็นการประเมินว่ารายงานการประเมินที่นำเสนอมีความตรง โดยทั่วไปนักประเมินนิยมทำรายงานอย่างน้อย 3 ฉบับ ได้แก่ รายงานการประเมินฉบับผู้บริหารเป็นรายงานฉบับย่อที่มีการย่อ (Digest) ผลการประเมินเพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับโครงการ รายงานการประเมินฉบับสมบูรณ์ที่มีรายละเอียดทางเทคนิครวมทั้งผลการวิเคราะห์โดยละเอียดสำหรับผู้มีส่วนได้เสียกับโครงการนำไปใช้ประโยชน์ และรายงานสรุปการประเมินฉบับผู้ใช้ประโยชน์ที่สรุปประเด็นการประเมินและประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อเนื่องในการปรับปรุงโครงการ รายงานสรุปการประเมินเป็นรายงานที่มีประโยชน์สำหรับการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ และนิยมทำเป็นรายงานเสนอในที่ประชุมทางวิชาการเพื่อปรับปรุงและพัฒนาโครงการ โดยผู้รับผิดชอบโครงการ

ผู้ประเมิน

ผู้ประเมิน (Assessors) เป็นบุคคลที่มีบทบาทยิ่งในการประเมินทางการศึกษา โดยบทบาทของผู้ประเมิน คือ การเป็นนักวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับมนุษย์ (Human Data Analysis) และผู้ประเมินต้องมีทั้งความเชี่ยวชาญและชำนาญ โดยจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือการประเมินแบบเดิม ๆ วิธีการหรือระเบียบวิธีวิจัย และรู้ถึงวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ผู้ประเมินเคยใช้ ๆ กันมา ผู้ประเมินที่มีลักษณะของนักสร้างสรรค์ (Constructivist) จะใช้วิธีการเชิงคุณภาพขั้นต้นและอาจใช้วิธีการเชิงปริมาณด้วย ผู้ประเมิน ควรมีบทบาทดังต่อไปนี้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2544 : 39)

ประการแรก ผู้ประเมินต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุมมาเป็นผู้ให้ความร่วมมือ (Collaborator) โดยผู้ประเมินจะต้องตั้งใจและให้เกียรติแก่ข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่เพียงแต่เนื้อหาสาระของข้อมูลเท่านั้น แต่จะต้องเคารพต่อระเบียบวิธีการวิจัย (Methodology) ของการประเมินด้วยและในกระบวนการมีส่วนร่วมนั้นบทบาทที่สำคัญของผู้ประเมิน คือ จะต้องรู้ถึงสภาพแวดล้อมของการมีส่วนร่วมนั้นด้วย

ประการที่สอง ผู้ประเมินจะต้องมีบทบาทเป็นทั้งผู้เรียน (Learner) และผู้สอน (Teacher) มากกว่าที่จะเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ (Investigator) กระบวนการเรียนรู้และสอนเป็นความรับผิดชอบของผู้ประเมินในฐานะที่เป็นผู้มีบทบาทในการจัดการจัดเวทีให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเรียนรู้และสอนซึ่งกันและกัน

ประการที่สาม ผู้ประเมินต้องเป็นผู้สร้างความจริงขึ้นมากกว่าที่จะเป็นเพียงผู้ค้นพบความจริง (Discover) ทั้งนี้ในการประเมินแบบเดิม ๆ ที่ผ่านมา ผู้ประเมินสามารถหลบหลีกความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองค้นพบ โดยใช้คำอ้างว่าสิ่งที่ตนค้นพบเป็นความจริงที่ปลอดจากการใส่คุณค่าหรือค่านิยมของตนเองเข้าไป พร้อมกับสรุปว่า มีความจริงเพียงความจริงเดียวเท่านั้น ข้อมูลเป็นสิ่งที่เปิดเผยความจริงของมันออกมา โดยผู้ประเมินไม่ได้เข้าไปแทรกแซง ผู้ประเมินจะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมที่กระตือรือร้นในการสร้างผลผลิตและจะต้องยอมรับผลลัพธ์ที่ตนเองได้สร้างสรรค์ (Reconstruct) ขึ้นด้วย

ประการสุดท้าย ผู้ประเมินจะต้องละทิ้งบทบาทของการเป็นผู้สังเกตการณ์แบบไม่มีบทบาท (Passive) และยอมรับบทบาทของตนเองว่า เป็นตัวกลางที่เปลี่ยนแปลง (Change Agent) การประเมินแบบเดิม ๆ อาจมองผู้ประเมินเป็นเพียงเครื่องมือที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงไม่ใช่เป็นตัวกลางที่เปลี่ยนแปลงเพราะอาจจะไปขัดกับกฎเกณฑ์ภววิสัย (Objectivity) ของการประเมิน

และการตั้งคำถามแบบเดิม ๆ แต่ผู้ประเมินคือกุญแจสำคัญในกระบวนการสร้างสรรค์ความจริง (Reality) ชนิดใหม่และมีความซับซ้อนขึ้น ผู้ประเมินมีหน้าที่สอนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการสร้างความจริงอื่น ๆ พร้อมกับแนะนำข้อมูลอื่น ๆ เช่น การวิเคราะห์เอกสารจากการประเมินอื่น ๆ ที่อยู่ในสถานการณ์หรือบริบทที่คล้ายคลึงกันหรือให้ข้อมูลของพวกมืออาชีพและอื่น ๆ ดังนั้น ผู้ประเมินจึงเป็นตัวแทน (Agent) ที่มีบทบาทในกระบวนการสร้างขึ้นมาใหม่ (Reconstruction) ของความจริงที่มีอยู่เดิม

ประเภทของผู้ประเมิน

ในการประเมินนั้นสามารถแบ่งประเภทของผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ (1) ผู้ประเมินภายใน (Internal Assessors) ได้แก่ ผู้ประเมินที่เป็นบุคคลที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษานั้นซึ่งเป็นผู้ที่รับผิดชอบต่องานนั้นโดยตรง (2) ผู้ประเมินภายนอก (External Assessors) ได้แก่ ผู้ประเมินที่เป็นบุคคลภายนอก ที่ไม่ได้ปฏิบัติงานในสถานศึกษานั้นและไม่มีส่วนในการดำเนินการ ซึ่งอาจเป็นบุคคลจากหน่วยงานอื่นภายใต้สังกัดเดียวกันแต่อยู่นอกโครงการ หรืออาจเป็นบุคคลจากสังกัดอื่นก็ได้ กรณีที่ผู้ประเมินเป็นบุคคลภายนอกผู้ประเมินจะต้องพยายามสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงานว่าการประเมินไม่ใช่การจับผิดแต่เป็นการนำเสนอข้อมูลเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงาน โดยเฉพาะถ้านำเสนอต่อผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นทางเลือกสำคัญเพื่อประกอบการตัดสินใจต่อการดำเนินการขององค์กรว่าจะปรับขยายเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานในลักษณะใดจึงจะเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการประเมินและยอมรับการประเมินว่าเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ไม่ใช่ทำลาย ซึ่งจะส่งผลต่อการให้ความร่วมมือในการเก็บและรวบรวมข้อมูลของผู้ประเมิน

คุณสมบัติของผู้ประเมิน

ผู้ประเมินสถานศึกษา ในระบบประกันคุณภาพการศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการประเมินเพราะถ้าผู้ประเมินมีคุณภาพก็จะสามารถทำการประเมินได้ดี มีความน่าเชื่อถือ สามารถสะท้อนจุดเด่น จุดด้อยของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นผู้ประเมินจึงต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ โดยต้องมีคุณสมบัติทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และสามารถจัดทำรายงานการประเมินได้อย่างมีคุณภาพ โดยควรมีคุณสมบัติด้านต่าง ๆ (เกื้อ กระแสโสม, 2547 : 93 - 106 ; ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2547 : 300 - 339 ; พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2545 : 24 ; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2544 : 48 ; อ้างอิงมาจาก Worthen, 1975 ; King and others, 2001 : 229 - 247) ดังนี้

ด้านความรู้ ผู้ประเมินจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับนโยบายการศึกษา ความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษา การบริหารการศึกษา ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบัน ความมุ่งหมาย หลักการ การบริหาร/การจัดการศึกษาและวิธีการพัฒนาสถานศึกษา มาตรฐานการศึกษา การจัด

กระบวนการเรียนรู้ บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ระบบประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐาน และตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพการศึกษา มีความรู้เกี่ยวกับบทบาท หน้าที่ขององค์กรที่ทำหน้าที่ ประเมิน/ผู้ประเมินภายนอก หลักการ วิธีการประเมินเพื่อพัฒนามาตรฐาน การกำหนดประเด็น และรายการประเมิน การสร้างเครื่องมือในการประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐาน การศึกษา หลักการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ หลักการสรุปผลการประเมินและการ ให้ข้อเสนอแนะ การเขียนรายงานการประเมิน มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับองค์กรทางสังคม การเมือง และบริบทของการประเมิน มีความรู้ด้านการวิจัยทางการศึกษา การใช้สถิติและการแปล ความหมายข้อมูล รู้และเข้าใจการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยขององค์กร มีความรู้ด้านจิตวิทยา และการเสริมแรงให้เกิดการพัฒนาตนเองของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ฐักฎ ระเบียบและข้อบังคับ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน เป็นต้น

ด้านทักษะ ผู้ประเมินจะต้องมีทักษะในการวิเคราะห์รายงานการประเมินตนเอง ของสถานศึกษา การกำหนดประเด็นและรายการข้อมูลที่จะต้องตรวจสอบ การตั้งกรอบการประเมิน ทำการประเมินตามแผนการประเมินอย่างเป็นระบบ การใช้คำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง ตรงประเด็น การใช้เครื่องมือประเมินได้อย่างเหมาะสม การรวบรวมข้อมูลหลักฐานตามมาตรฐาน การศึกษาและตัวบ่งชี้ การศึกษาจากแหล่งต่าง ๆ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย การบันทึกข้อเท็จจริง ต่าง ๆ และข้อคิดเห็นที่ประมวลมาจากหลักฐานต่าง ๆ ที่ปรากฏ มีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ สามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่าง ดำเนินการประเมินได้ การตรวจสอบผลการพัฒนาเทียบกับแผนของสถานศึกษา การได้มา ซึ่งสารสนเทศที่มีความแม่นยำและเที่ยงตรง ทำการประเมินความต้องการและความจำเป็นได้ สามารถแสวงหาสารสนเทศและเชื่อมโยงสิ่งที่ตรวจพบเข้ากับมาตรฐานหรือข้อกำหนดเพื่อใช้ ในการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมินได้ สามารถแปลความหมายและลงข้อสรุป จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม สามารถระบุจุดเด่น จุดด้อยของสถานศึกษาพร้อมเงื่อนไข ของความสำเร็จและสาเหตุของปัญหา การให้ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาปรับปรุงมาตรฐานคุณภาพ การศึกษา มีทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร มีทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร เป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจได้ มีความสามารถในการเจรจาประสานงานกับบุคคล การหาความสมเหตุสมผลของสิ่งที่ปรากฏจริงกับสิ่งที่ป็นหลักฐาน การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีเหตุผล การทำงานเป็นทีม การสร้างกลุ่มสัมพันธ์ การให้ ความร่วมมือกับผู้อื่น มีทักษะการอำนวยความสะดวกแก่กลุ่ม การแปลความหมายและการตัดสินใจ คุณค่ามีความกระจ่างชัดเจน มีการตัดสินใจที่ถูกต้องและเหมาะสม มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อการนำเสนอ เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล และเพื่อการจัดทำรายงานการประเมินสถานศึกษา

ด้านคุณลักษณะ ผู้ประเมินจะต้องยึดหลักจรรยาบรรณของผู้ประเมิน มีความเป็นกัลยาณมิตร และมีบุคลิกภาพที่ดีโดยจะต้องเป็นบุคคลที่มีความเที่ยงตรง เป็นกลาง ยุติธรรม มีเหตุผลใช้หลักฐานสนับสนุน ไม่ใช่ความรู้สึกส่วนตัว รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ไม่เรียกร้องในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประเมิน รับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ซื่อสัตย์ สุจริต ไม่ประพฤติดนินาให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของตนและองค์กรการประเมินไม่แสวงหาผลประโยชน์ให้ตัวเองไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ตรงต่อเวลา มีความทุ่มเท และเสียสละในการทำงาน เป็นผู้ที่มีความไวต่อการรับรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้รวดเร็ว เป็นผู้ให้คำแนะนำ และเป็นທີ່ปรึกษาที่ดี เคารพต่อการประเมินภายนอก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์และความคิดเห็นของผู้อื่น มีความสุภาพ อ่อนน้อม เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับและเข้าใจคนอื่น มีมนุษยสัมพันธ์มีทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความละเอียดและรอบคอบ

ด้านผลผลิตของการประเมิน ซึ่งก็คือรายงานการประเมินสถานศึกษา ผู้ประเมินจะต้องจัดทำรายงานที่มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วน ทั้งด้านเนื้อหา และรูปแบบการนำเสนอ กล่าวคือ จะต้องจัดทำรายงานที่มีผลการประเมินถูกต้อง ชัดเจน ตรงประเด็นตามตัวบ่งชี้และเกณฑ์ เชื่อถือได้ และมีหลักฐานข้อมูลรองรับ รายงานอย่างตรงไปตรงมา มีความเป็นกลาง สื่อความเข้าใจง่าย มีความลุ่มลึก สะท้อนภาพรวมและรายละเอียดของการประเมิน รายงานผลการประเมิน มีความสมบูรณ์ ยุติธรรม โดยเสนอทั้งจุดเด่น จุดด้อย ของสถานศึกษา การลงข้อสรุป ผลการประเมินมีความสมเหตุสมผล ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ส่วนรูปแบบการนำเสนอ จะต้องนำเสนออย่างกระชับแต่มีรายละเอียดเพียงพอที่จะทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ สามารถตีความ และวิจารณ์การประเมินได้ รายงานผลการประเมินอย่างเป็นปรนัย ใช้ภาษาสรุปและอภิปราย ผลการประเมินได้อย่างเหมาะสม แยกแยะและจัดลำดับหัวข้อต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม จัดรูปแบบการพิมพ์และการนำเสนอได้อย่างเหมาะสมและน่าสนใจ และที่สำคัญต้องสรุปและรายงานผลการประเมินเสร็จทันเวลาที่กำหนด

นอกจากนั้นสมาคมการประเมินของสหรัฐอเมริกา (The American Evaluation Association : AEA) ได้กำหนดหลักปฏิบัติของผู้ประเมิน (Guiding Principles for Evaluators) ไว้ 5 ข้อ (The American Evaluation Association . July14, 2006) มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้ประเมินต้องมีการสืบเสาะหาข้อมูลอย่างเป็นระบบ (Systematic Inquiry) โดย (1) ผู้ประเมินต้องประเมินด้วยเทคนิควิธีการที่เหมาะสมและมีความเป็นมาตรฐาน (2) ผู้ประเมินควรร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดประเด็นการประเมิน การวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง การเลือกประเด็นประเมินที่สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง ใช้วิธีการที่หลากหลาย

ในการเสาะแสวงหาคำตอบ และ (3) ผู้ประเมินควรมีการสื่อความหมายหรือนำเสนอรายงานที่ตรงประเด็นและมีรายละเอียดที่เพียงพอที่จะทำให้ผู้อื่นเข้าใจ ดีความและวิจารณ์การประเมินได้

2. สมรรถนะของผู้ประเมิน (Competence) ผู้ประเมินจะต้องมีสมรรถนะในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) ด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ที่เหมาะสมกับการประเมิน (2) ผู้ประเมินควรประเมินตามกรอบแห่งวิชาชีพการประเมินและควรปฏิบัติตามการประเมินที่นอกกรอบขีดความสามารถของตนเอง และ (3) ผู้ประเมินควรพัฒนาสมรรถนะด้านต่าง ๆ ของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการประเมินที่มีคุณภาพ

3. ผู้ประเมินต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity/Honesty) ผู้ประเมินควร (1) เกรงจากกับผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยความซื่อสัตย์เกี่ยวกับค่าใช้จ่าย การดำเนินการประเมิน ข้อจำกัดของการประเมิน ขอบเขตของผลการประเมินที่ได้รับ (2) บันทึกการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างไปจากการเจรจาวางแผน โครงการตั้งแต่แรกเริ่มพร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลประกอบว่าทำไมจึงมีการเปลี่ยนแปลง (3) หาวิธีการหรือทางออกที่เหมาะสมสำหรับตนเอง ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้สนใจในผลการประเมิน (4) เปิดเผยบทบาทความสัมพันธ์เกี่ยวกับสิ่งที่ถูกประเมินซึ่งอาจจะเป็นข้อขัดแย้งสำคัญกับบทบาทนั้น (5) ไม่นำเสนอข้อค้นพบ วิธีการซึ่งไม่เป็นตัวแทนภายใต้ข้อจำกัดของการประเมิน ผู้ประเมินควรพยายามปกป้องและให้สารสนเทศที่ถูกต้องในการนำไปใช้ (6) ถ้ากระบวนการประเมินหรือกิจกรรมนำไปสู่การได้สารสนเทศและการสรุปที่ผิดพลาด ผู้ประเมินควรมีความรับผิดชอบในการสื่อสารให้เหตุผลแก่ผู้เกี่ยวข้อง และ (7) ควรเปิดเผยแหล่งเงินทุนสนับสนุนการประเมิน

4. ผู้ประเมินควรนับถือในความเป็นคน (Respect for People) ผู้ประเมินควร (1) ศึกษาสภาพบริบทของการประเมิน เช่น สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ นโยบาย สังคม เศรษฐกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งผลต่อการประเมิน (2) ยึดถือจรรยาบรรณและมาตรฐานการประเมินในอันที่จะไม่เกิดผลกระทบหรืออันตรายต่อผู้มีส่วนร่วมในการประเมิน (3) บางครั้งผู้ประเมินให้ผลเชิงนิเสธหรือเป็นอันตรายต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในกรณีนี้ผู้ประเมินควรพยายามรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมพยายามลดอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น (4) ควรดำเนินการประเมินโดยคำนึงถึงคุณค่าและผลที่จะเกิดขึ้นต่อผู้เกี่ยวข้อง (5) ถ้าเป็นไปได้ในการประเมิน ผู้ประเมินควรพยายามคำนึงถึงความเสมอภาคทางสังคมเพื่อจะได้รับผลประโยชน์จากการประเมินอย่างทั่วถึง และ (6) ควรเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ที่มีส่วนร่วมในการประเมิน

5. ผู้ประเมินควรมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (Responsibilities for General and Public Welfare) ผู้ประเมินจะต้อง (1) วางแผนและรายงานผลการประเมิน โดยพิจารณาให้ครอบคลุมมิติที่สำคัญที่เป็นความสนใจของผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ (2) ผู้ประเมินไม่เพียงแต่พิจารณาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นชั่วขณะเท่านั้น แต่ควรพิจารณาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

ในระยะยาวด้วย (3) ผู้ประเมินควรคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณชน ควรให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดสามารถเข้าถึงสารสนเทศ โดยการเผยแพร่สารสนเทศอย่างเสมอภาค

(4) ควรรักษาความสมดุลระหว่างความต้องการและความจำเป็นของผู้เกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ

และ (5) ผู้ประเมินจำเป็นต้องตอบสนองความสนใจและเสนอสิ่งที่ดีต่อสาธารณชน

ผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

ผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลทั้งที่เป็นนักวิชาการ/วิชาชีพ หรือผู้ประกอบการ/แทนชุมชนที่มีคุณสมบัติตามที่ สมศ. กำหนด และได้รับการรับรองจาก สมศ. ให้ทำการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2545 : 1)

ในการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ประเมินภายนอกจะสังกัด หน่วยประเมินภายนอก ซึ่งมีอยู่ 3 ประเภท คือ (1) หน่วยประเมินที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานสาธารณประโยชน์อื่นที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์ประการเดียว คือการประเมินคุณภาพภายนอก (2) บุคคลที่รวมตัวกันเป็นคณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับการรับรองจาก สมศ. และ (3) สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านการวิจัยการศึกษา การวัดผลและตรวจประเมินผลทางการศึกษา สถิติทางการศึกษา การบริหารการศึกษาหรือการประกันคุณภาพการศึกษา

หน่วยประเมินมีหน้าที่ประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยยึดหลักความเที่ยงธรรม เป็นธรรม โปร่งใส และประเมินตามหลักฐาน ข้อมูลตามสภาพจริง มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้และประสานงานกับสถานศึกษาในลักษณะ กัลยาณมิตรมากกว่ากำกับควบคุม

เนื่องจากผู้ประเมินเป็นบุคลากรที่ทำหน้าที่สำคัญยิ่ง สมศ. จึงได้กำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น ความรู้ ความสามารถและจรรยาบรรณของผู้ที่จะสมัครเป็นผู้ประเมินภายนอกไว้ดังนี้

คุณสมบัติเบื้องต้น ผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องมีความ ไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ แต่ต้องไม่เกิน 65 ปี ในวันที่ยื่นใบสมัคร มีสัญชาติไทย สามารถปฏิบัติงานได้เต็มเวลา มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า หรือมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์การทำงานที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพเป็นที่ยอมรับและไม่เคยถูกลงโทษ ทางจรรยาบรรณ และในกรณีที่เป็นข้าราชการต้องได้รับหนังสืออนุญาตจากผู้บังคับบัญชาหรือต้นสังกัด ให้สามารถยื่นใบสมัครเพื่อเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อทำการประเมินภายนอกได้

ด้านความรู้ ความสามารถและทักษะของผู้ประเมิน ผู้ประเมินภายนอกจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ ระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระบบ มีความรู้และมีทักษะด้านการประเมินผล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุป การให้ข้อเสนอแนะและการเขียนรายงาน มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ รอบคอบและสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มีบุคลิกภาพสุภาพเรียบร้อย มีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา เป็นกัลยาณมิตร มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกับ ผู้อื่นและมีความสามารถในการประสานงาน

ด้านจรรยาบรรณของผู้ประเมิน ผู้ประเมินภายนอกจะต้องตรวจเยี่ยมและประเมินสถานศึกษาอย่างตรงไปตรงมาตามความชำนาญในวิชาชีพ มีความเที่ยงตรง เป็นกลางและรายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริงอย่างชัดเจน มีเหตุผลและมีหลักฐานสนับสนุน ไม่ใช้ความรู้สึกหรือลำเอียงเข้าฝ้ายใดฝ้ายหนึ่ง สามารถสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้อย่างชัดเจน เปิดเผยและที่สำคัญจะต้องรักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศส่วนบุคคลที่ได้รับระหว่างการตรวจเยี่ยมและประเมิน ไม่เรียกร้องในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพสถานศึกษา

ผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะได้รับการรับรองเป็นผู้ประเมินของ สมศ. เป็นระยะเวลา 3 ปี และจะพ้นจากการเป็นผู้ประเมินเมื่อ (1) ตาย (2) หนังสือรับรองหมดอายุ (3) ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามที่กำหนดไว้ในระเบียบ (4) โดนเพิกถอนหนังสือรับรองโดยสำนักงาน และ (5) กรณีอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

สมศ. มีการควบคุมคุณภาพของผู้ประเมินหลายกระบวนการด้วยกัน นับตั้งแต่การให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประเมินภายนอก การกำหนดระยะเวลาการเป็นผู้ประเมินภายนอก 3 ปี หากผู้ประเมินภายนอกมีความประพฤติหรือปฏิบัติผิดจรรยาบรรณตามเกณฑ์ที่ สมศ. กำหนด ในขั้นแรกจะเป็นการกล่าวตักเตือนในเบื้องต้น ขั้นต่อมาเป็นการถอดถอนใบอนุญาตซึ่งไม่สามารถเป็นผู้ประเมินภายนอกได้อีก

ในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สมศ. ได้ดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลาย (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2548 ก : 30) ได้แก่ (1) การติดตามผู้ประเมินภายนอกจากแบบประเมินรายงานการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกจากสถานศึกษา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์แบบประเมินดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหน่วยประเมินและผู้ประเมินภายนอกและเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงกระบวนการประเมินภายนอกให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตลอดจนเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณารับรองหน่วยประเมินและผู้ประเมินต่อไป (2) การติดตามการปฏิบัติงาน

ของผู้ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกทั้ง 3 ภาค คือ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออก เชียงเหนือ และ (3) การติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกโดยคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานของ สมศ. เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาระบบการประเมิน พัฒนาผู้ประเมิน และพัฒนา มาตรฐานของหน่วยประเมิน

หน่วยประเมินของ สมศ. มีลักษณะใกล้เคียงกับองค์กรรับรองระบบงานของระบบ คุณภาพ ISO แต่ยังมีความแตกต่างกันอยู่บางประการ คือ หน่วยประเมินภายนอกของ สมศ. ไม่ต้องรับรองระบบ มีแต่การประเมินอย่างเดียว ประการที่สอง คือ ยังไม่มีองค์กรที่รับผิดชอบ หน่วยประเมินภายนอกอย่างเป็นทางการและครบวงจร ดังนั้น การศึกษาตัวอย่างการประเมิน รับรองและพัฒนาองค์กรรับรองระบบงานของระบบคุณภาพ ISO จึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดแนวคิด และแนวปฏิบัติที่เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาคุณภาพของหน่วยประเมิน

ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษาของต่างประเทศ

ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษาของต่างประเทศ ได้กำหนดให้ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการประเมิน (ทองอยู่ แก้วไพฑูริ และคณะ. 2548 : 38 ; วิจารณ์ พานิช และคณะ. 2544 : 35) ดังนี้

1. ประเทศนิวซีแลนด์ ผู้ประเมินภายนอกของสำนักตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษา (Education Review Office : ERO) ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

ด้านความรู้ ผู้ประเมินภายนอกต้องมีความรู้ในเรื่องวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ หลักสูตรที่เหมาะสมในปัจจุบัน การประเมินคุณภาพการศึกษา ความต้องการและความคาดหวัง เกี่ยวกับการศึกษาของชนเผ่าเมารีและกลุ่มเชื้อชาติอื่น การใช้คอมพิวเตอร์และเครื่องมือทางธุรกิจ

ด้านทักษะ ผู้ประเมินภายนอกของ ERO จะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และมีทักษะสูง ทั้งที่เป็นทักษะทั่วไปและทักษะเฉพาะของผู้ประเมิน คือ (1) ทักษะในการคิด วิเคราะห์เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้ประเมินโดยจะต้องสามารถให้ความเห็นอย่างมีอาชีพ ใช้การอ้างอิงและวิเคราะห์จากหลักฐานที่ปรากฏและต้องมีทักษะทางการคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ สังเคราะห์และคิดรอบด้าน ทักษะดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะต้องใช้ในการประเมินสถานศึกษา จึงไม่จำเป็นที่อดีตอาจารย์ใหญ่หรือครูผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินได้ดีที่สุด เพราะทักษะ การวิเคราะห์เป็นทักษะที่แตกต่างออกไปมากจากทักษะที่ใช้ในการสอนทักษะในการจัดการกับข้อมูล การตัดสินใจให้ข้อพิจารณาใด ๆ เป็นสิ่งที่ยากโดยเฉพาะถ้าการพิจารณานั้นจะต้องสามารถเปิดเผย เป็นข้อมูลสาธารณะและถูกนำมาอภิปราย ผู้ประเมินจะต้องมีความมั่นใจในสิ่งที่ตนคิดหรือทำ โดยอาศัยหลักฐานข้อมูลซึ่งบางครั้งผู้ประเมินอาจมีความลังเลใจในการพิจารณาให้ความเห็น และต้องการได้ข้อมูลต่าง ๆ เพิ่มมากมายเพื่อประกอบการลงความเห็น อย่างไรก็ตามผู้ประเมิน

ไม่ควรใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลให้มากจนเกินไปแต่ควรมีความสามารถในการจัดการนำข้อมูลหรือหลักฐานรายละเอียดต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการพิจารณาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) ทักษะในการเขียน ผู้ประเมินที่ปฏิบัติงานตรวจเยี่ยมสถานศึกษาจะต้องมีความสามารถในการเขียนเชิงรายละเอียด วิเคราะห์ได้ดี ไม่ใช่ศัพท์เฉพาะที่เข้าใจยาก มีความสามารถในการเขียนให้ชัดเจน ถูกต้องตามกฎหมาย สิ่งที่เป็นข้อค้นพบสำคัญในการตรวจเยี่ยม ต้องระบุอย่างชัดเจน ไม่สับสนและสามารถทำให้ผู้ที่อ่านรายงานเห็นอย่างชัดเจนว่าข้อพิจารณาต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ได้มาจากหลักฐาน มิใช่ข้อคิดเห็นส่วนตัวของผู้ประเมิน (3) ทักษะการสื่อสารโดยวาจา เป็นเรื่องสำคัญ

และต้องใช้ในหลายโอกาสโดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องรู้จักใช้เทคนิค No Surprise กล่าวคือแม้รายงานของสถานศึกษาจะออกมาไม่ค่อยดีและต้องเป็นการรายงานที่ตรงไปตรงมา ผู้ประเมินที่มีประสบการณ์ จะต้องสามารถใช้การเจรจาให้สถานศึกษาไม่มีความประหลาดใจที่ผลการตรวจเยี่ยมออกมาเช่นนั้น จะต้องพยายามชี้ให้เห็นประโยชน์ให้สถานศึกษายอมรับรายงานนั้น

(4) ทักษะด้านบุคคล ซึ่งรวมถึงแต่ความสามารถ/ทักษะในการเจรจาต่อรอง การเจรจาเชิงการพูด การจัดการกับความขัดแย้ง การเจรจาอย่างมีมิตรไมตรี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนโดยไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (Non Partisan) ต้องมียุทธวิธีในการเจรจา/ประสานงานกับบุคคลต่าง ๆ ในทุกระดับ รวมทั้งมีทักษะในการพูดคุยกับนักเรียนในสถานศึกษาเพื่อเก็บข้อมูล (5) ทักษะเฉพาะ ได้แก่ ทักษะในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาหรือการบริหารงานบุคคล โดยคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งของผู้ที่เข้ามาปฏิบัติงาน คือจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการต่าง ๆ รวมทั้งต้องเคารพในกฎเกณฑ์ กระบวนการและขั้นตอนที่หน่วยงานกำหนด ผู้ที่จะเข้ามาปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินจะต้องยอมรับมาตรฐานคุณภาพของหน่วยงานก่อนเป็นประการสำคัญ และ (6) ทักษะทางการบริหารจัดการ ผู้ประเมินต้องมีความชำนาญและประสบการณ์ในเรื่องการเป็นผู้บริหารระดับกลางหรือระดับสูง ความสามารถในการแสดงออกที่มีสามัญสำนึกและการตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณและความเป็นกัลยาณมิตร ความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างมีหลักการ โดยพิจารณาจากหลักฐานที่มีอยู่ และตรวจสอบเหตุผลของการตัดสินใจได้ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ โครงการ โดยแสดงให้เห็นทักษะในการวางแผนและการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อการวางแผนเป้าหมายและการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย และมีความสามารถในการประเมินและบริหารจัดการความเสี่ยง

ด้านคุณลักษณะและคุณค่าส่วนบุคคล ได้แก่ การมองเห็นคุณค่าของการรับข้อมูลย้อนกลับ (Value of Feedback) เป็นคนทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ข่าวสารต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ด้านประสบการณ์ ผู้ที่จะเป็นผู้ประเมินสถานศึกษาของ ERO จะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนหรือการบริหารสถานศึกษาในระดับที่จะทำการประเมินเพราะจะทำให้

ผู้ประเมินทราบถึงสภาพการบริหารจัดการ การจัดกระบวนการเรียนรู้ในระดับนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

2. ประเทศอังกฤษ ผู้ประเมินภายนอกของสำนักงานมาตรฐานการศึกษา (Office for Standards in Education : Ofsted) ต้องมีคุณสมบัติดังนี้ (1) ความรู้เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการศึกษา (2) ความรู้เกี่ยวกับนโยบายการศึกษา ความเสมอภาคทางการศึกษา การพัฒนา นักเรียนทางด้านจิตใจ ศิลธรรม สังคมและวัฒนธรรม และ (3) การเขียนรายงานจากหลักฐานที่รวบรวมมาจากการประเมินคุณภาพภายนอก

นอกจากนี้ Ofsted ยังได้กำหนดจรรยาบรรณของผู้ประเมินไว้ 6 ประการ คือ (1) ปฏิบัติงานอย่างมีหลักการและมีความเป็นมืออาชีพ (2) ประเมินโรงเรียนอย่างเป็นภาวีสัย (3) รายงานผลการตรวจเยี่ยมโรงเรียนอย่างเป็นธรรม (4) สื่อสารอย่างจริงใจและเปิดเผย (5) ปฏิบัติงานโดยยึดหลักผลประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลัก และ (6) ให้ความเคารพข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับจากการไปตรวจเยี่ยมโรงเรียน

การรับรองผู้ประเมิน

การรับรองผู้ประเมิน (Certification for Assessors) ได้รับความนิยมนในสหรัฐอเมริกา และแคนาดา มาตั้งแต่ปี 1972 ในปัจจุบันผู้ประเมินได้รับความสนใจกันมาก โดยจะเห็นได้จาก ในต่างประเทศมีงานเขียนจำนวนมากที่เกี่ยวกับประเด็นการรับรองผู้ประเมิน โดยวิธีการที่น่าจะเป็นไปได้และเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการรับรองผู้ประเมินได้แก่ (1) การแยกแยะความแตกต่างของพื้นฐานปรัชญาการประเมิน ทฤษฎี วิธีการประเมิน วิธีวิทยาการประเมิน หลักจรรยาบรรณสำหรับแต่ละกลุ่มวิธีหรือแต่ละประเภทของการประเมิน (2) การหาจุดร่วมหรือเพิ่มความชัดเจนเกี่ยวกับกลุ่มสมรรถนะของผู้ประเมินที่ถูกคาดหวังอย่างสมเหตุสมผล ว่าควรมี (3) การทำงานเป็นทีมร่วมกันระหว่างผู้ประเมินที่ได้รับการอบรมในหลักการประเมินกับผู้ประเมิน ผู้ซึ่งมีทักษะเดิมเต็มอยู่แล้ว (Sawin. 2000 : 231)

การรับรองผู้ประเมิน เป็นกระบวนการอย่างเป็นทางการที่ใช้สำหรับการกำหนดหรือตัดสินคุณภาพของผู้ประเมินแต่ละคนตามระดับความสามารถในการประเมินและสำหรับผู้ซึ่งมีความสามารถทางการประเมินถึงหรือมากกว่าระดับขั้นต่ำที่กำหนดไว้ การรับรองผู้ประเมินเกี่ยวข้องกับความสามารถเฉพาะบุคคลที่จะปฏิบัติงานวิชาชีพ ทั้งนี้บุคคลควรได้รับการรับรองโดยขึ้นอยู่กับทักษะ ความสามารถหรือสมรรถนะเฉพาะซึ่งถูกตัดสินพิจารณาโดยคณะกรรมการรับรองหรือสมาคมวิชาชีพ

การรับรองผู้ประเมินมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้ (1) เพื่อให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพและระดับสมรรถนะของผู้ประเมิน (2) เพื่อป้องกันการปฏิบัติการปฏิบัติที่มีขอบในวิชาชีพการประเมิน และ (3) เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งในสถานภาพของวิชาชีพการประเมิน (เกื้อ กระแสโสม. 2547 : 14 ; Altschuld. 1999 : 507 - 517 ; Jones and Worthen. 1999 : 495 - 506) ส่วนประโยชน์ของการรับรองผู้ประเมิน สามารถจำแนกออกเป็นประเด็นที่สำคัญได้ ดังนี้

ประการแรก ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อผู้ใช้ผลการประเมิน การรับรองผู้ประเมินทำให้ผู้ใช้ผลการประเมินทราบว่า ผู้ประเมินคนใดเป็นผู้ที่ได้รับการรับรองให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการทำ การประเมิน ช่วยป้องกันการใช้สารสนเทศจากการประเมินแก่ผู้ใช้สารสนเทศ โดยเพิ่มความมั่นใจแก่ผู้ใช้สารสนเทศว่าผู้ประเมินได้ให้สารสนเทศที่ถูกต้องแก่ผู้ใช้ผลการประเมิน ช่วยให้ผู้ใช้ผลการประเมินเกิดความมั่นใจในคุณภาพของการประเมินและผลของการประเมินเนื่องจากผู้ประเมินมีคุณภาพทำการประเมินและช่วยให้ได้ฐานข้อมูลสำหรับการเลือกใช้ผู้ประเมินที่มีความสามารถ เฉพาะ ช่วยแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างผู้ประเมินที่มีคุณภาพกับผู้ประเมินที่ไม่มีคุณภาพ

ประการที่สอง ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อผู้ประเมิน การรับรองผู้ประเมินจะช่วยยืนยัน ความสามารถหรือคุณภาพของผู้ประเมิน เพิ่มความเป็นมาตรฐานด้านทักษะ ความรู้พื้นฐาน ของผู้ประเมิน สนับสนุนให้ผู้ประเมินปฏิบัติการประเมินได้อย่างถูกต้องตามหลักจรรยาบรรณ เพิ่มความมั่นใจในการสื่อสารระหว่างผู้ประเมิน ช่วยเพิ่มโอกาสแก่ผู้ประเมินในการเป็นที่ปรึกษา แก่องค์กรที่ต้องการว่าจ้างผู้ประเมิน นอกจากนี้การรับรองผู้ประเมินยังเป็นแรงจูงใจให้ผู้ประเมิน พัฒนาขีดความสามารถของตนเองให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นอีกด้วย

ประการที่สาม ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อผู้ฝึกอบรม การมีระบบการรับรองผู้ประเมิน จะช่วยกระตุ้นให้มีโครงการอบรมพัฒนาทางการประเมินแก่ผู้ที่จะเป็นผู้ประเมิน นอกจากนี้ ผู้รับผิดชอบโครงการฝึกอบรมยังให้ความสำคัญและสนับสนุนเงินทุนในการจัดอบรมผู้ประเมิน มากขึ้น

ประการที่สี่ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อหน่วยงาน/องค์กรที่รับผิดชอบต่อผู้ประเมิน การมี ระบบการรับรองผู้ประเมินจะทำให้หน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบผู้ประเมินมีความมั่นใจใน คุณภาพของผู้ประเมินมากขึ้นอันจะนำไปสู่การปฏิบัติงานด้านการประเมินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประการสุดท้าย ประโยชน์ต่อวิชาชีพการประเมิน การรับรองผู้ประเมินจะช่วยพัฒนา คุณภาพของวิชาชีพการประเมิน โดยให้ความเชื่อมั่นในสมรรถนะของผู้ประเมิน ป้องกันการ ฉวยโอกาสการทำประเมินในทางที่ผิด ช่วยผลักดันให้ผู้ประเมินปรับตัวให้เข้ากับวิธีการประเมิน และการปฏิบัติการประเมินที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ช่วยสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อวิชาชีพการ ประเมิน องค์กรเกิดการยอมรับบทบาทของการประเมิน ช่วยสนับสนุนภาพของวิชาชีพการประเมิน

ให้เข้มแข็งขึ้น

วิธีการรับรองผู้ประเมิน

สำหรับวิธีการในการรับรองผู้ประเมินมีหลายวิธีที่เป็นไปได้ เช่น การใช้แบบสอบข้อเขียนและการสัมภาษณ์เพื่อวัดสมรรถนะ การระบุคุณสมบัติเฉพาะทางการศึกษา การใช้โครงการฝึกอบรม การสนับสนุนทุนการศึกษาต่อเนื่อง การพิจารณาบททวนรายงานการประเมิน โดยอาจใช้วิธีเดียวหรือหลายวิธีควบคู่กันก็ได้ ขณะที่เวอร์ทเธน (Worthen. 1999 : 533 - 555) ได้เสนอวิธีพื้นฐานสำหรับการรับรองผู้ประเมิน ซึ่งมีอยู่อย่างน้อย 4 วิธีที่เป็นไปได้ คือ การรับรองที่เน้นการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ (Certification Based on Formal Training) การรับรองที่เน้นประสบการณ์ทางการประเมิน (Certification Based on Evaluation Experience) การรับรองที่เน้นการปฏิบัติงาน (Certification Based on Performance) และการรับรองที่เน้นสมรรถนะของผู้ประเมิน (Certification Based on Competencies) โดยได้ตั้งข้อสังเกตทั้ง 4 วิธี สรุปได้ดังตาราง 3

ตาราง 3 ข้อสังเกตของวิธีรับรองผู้ประเมิน

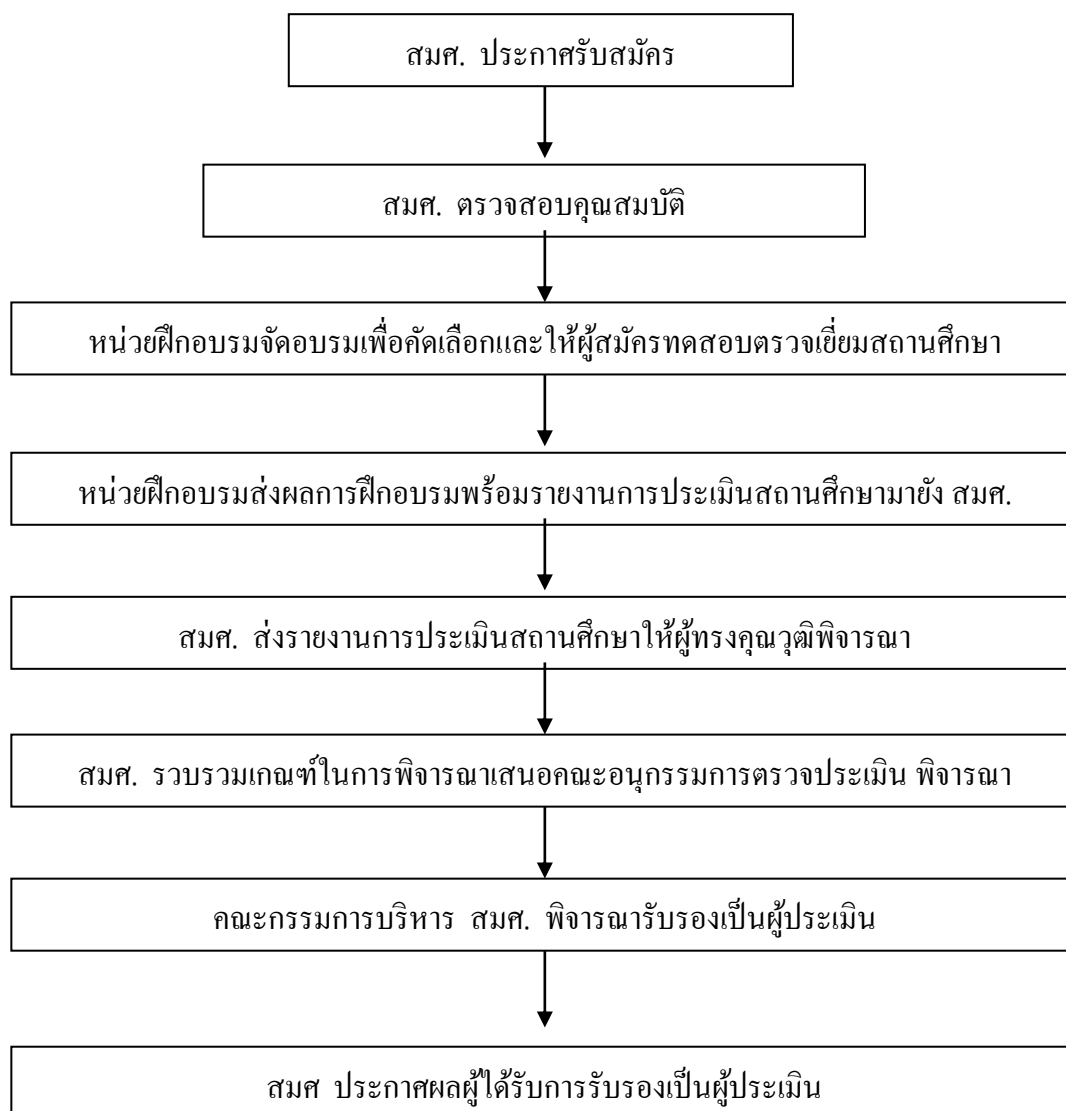
วิธีการรับรองผู้ประเมิน	ข้อสังเกต
การรับรองที่เน้นการฝึกอบรม อย่างเป็นทางการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะผู้รับรองผู้ประเมินมีการทบทวนเนื้อหาหลักสูตรร่วมกันอย่างน้อยมาก ไม่แน่ใจว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะได้รับความรู้หรือมีความสามารถครบถ้วนตามหลักสูตรหรือไม่ 2. การอบรมดำเนินการอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผ่าน ให้ได้จำนวนผู้ประเมินตามที่ต้องการ
การรับรองที่เน้นประสบการณ์ ทางการประเมิน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่แน่ใจในประสบการณ์ทางการประเมินว่ามีคุณภาพจริงหรือไม่ 2. เป็นการยากในการกำหนดน้ำหนักของประสบการณ์ทางการประเมินว่าเท่าไรจึงจะรับรองผู้ประเมินได้
การรับรองที่เน้นการปฏิบัติงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความยากลำบากในการกำหนดตัวบ่งชี้ในการปฏิบัติงาน 2. การสร้างเครื่องมือและดำเนินการวัดการปฏิบัติงานโดยตรงมักใช้แรงงาน และการลงทุนสูง
การรับรองที่เน้นสมรรถนะ ของผู้ประเมิน	มักประสบปัญหาในการกำหนดสมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประเมินที่จะทำให้การดำเนินการประเมินมีคุณภาพ

การรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐานของไทย

การรับรองผู้ประเมินภายนอก อยู่ในความรับผิดชอบของ สมศ. โดยการรับรอง
ผู้ประเมินภายนอกมีการดำเนินการอยู่ 2 ลักษณะ คือ (1) การเข้ารับการฝึกอบรม
และ (2) การเทียบวุฒิทางการศึกษา

การเข้ารับการฝึกอบรม ผู้ประเมินภายนอกทั้ง 3 ประเภท ต้องเข้ารับการฝึกอบรม
ในหลักสูตรของ สมศ. จากหน่วยฝึกอบรมที่ สมศ. ให้การรับรองและต้องมีผลคะแนนในระดับผ่าน
จากข้อสอบมาตรฐานของ สมศ. ผู้ประเมินที่ผ่านการอบรม สมศ. จะออกหนังสือรับรองให้
โดยมีอายุ 3 ปี นับตั้งแต่วันที่ได้รับการรับรอง ผู้ประเมินคนหนึ่งสามารถสังกัดหน่วยประเมิน

ได้เพียงแห่งเดียว กระบวนการคัดเลือกผู้ประเมินระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเภทนิติบุคคล
 ดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 กระบวนการคัดเลือกผู้ประเมินระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอก เพื่อให้ได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐานเดียวกันและภายใต้ขอบเขตของการประเมินที่ถูกต้องตรงกัน สมศ. จึงจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกเพื่อเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจและเตรียมความพร้อมให้กับผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินภายนอกให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับ

และเชื่อถือได้ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดย สมศ. ได้กำหนดหลักสูตรฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอก โดยมีเนื้อหาสาระ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อให้ผู้ผ่านการอบรมมีความสามารถในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดได้ในมาตรฐานเดียวกัน และมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อให้ผู้ผ่านการอบรม (1) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินการของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประเมินภายนอก สาระสำคัญของมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการประเมินคุณภาพสถานศึกษา (2) มีทักษะการประเมินคุณภาพสถานศึกษาในเรื่อง การวิเคราะห์รายงาน การประเมินตนเองของสถานศึกษา การวางแผนการปฏิบัติงานเพื่อประเมินคุณภาพสถานศึกษา การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนรายงานการประเมินคุณภาพสถานศึกษา (3) มีเจตคติที่ดีและถูกต้องในเรื่องการประเมินคุณภาพ และ (4) มีจรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก

ผลสำเร็จที่คาดหวัง ผู้ผ่านการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ และจรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก สามารถปฏิบัติงานประเมินคุณภาพสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวการจัดหลักสูตร การจัดหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกมีหลักการคือเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจและเตรียมความพร้อมให้กับผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินภายนอก โดยจัดเนื้อหาสาระที่ผู้ประเมินภายนอกควรรับรู้ ทำความเข้าใจที่เป็นภาคทฤษฎี รวมทั้งการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระ เทคนิควิธีการ และกรอบของการประเมินที่จะต้องใช้ในการปฏิบัติงานจริง ตลอดจนการเสริมสร้างและปรับทัศนคติในการประเมินคุณภาพสถานศึกษา การวางแผนและบทบาทในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา ข้อกำหนดและข้อพึงระวังในการประเมินคุณภาพสถานศึกษา กระบวนการฝึกอบรมจึงจัดตามลำดับขั้นตอนก่อนหลังของการรับรู้ การทำความเข้าใจและการฝึกประสบการณ์ โดยต้องใช้เทคนิคการฝึกอบรมหลากหลายวิธีซึ่งจะเน้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (Participatory Model) และการฝึกปฏิบัติจริงเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกกระทำตามกระบวนการประเมินคุณภาพภายนอกหลาย ๆ ครั้ง จนเกิดความชำนาญและกลายเป็นทักษะในที่สุด ความเชื่อถือศรัทธาที่จะเกิดขึ้นในระบบการประเมินคุณภาพภายนอกขึ้นอยู่กับความเป็นมืออาชีพของผู้ประเมินภายนอก การฝึกอบรมจึงต้องมุ่งสู่การสร้างผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณสมบัติครบถ้วนและต้องมั่นใจว่าผู้ผ่าน

การประเมินผลการฝึกอบรมจะเป็นผู้ที่มีความเหมาะสมจริงทั้งในด้านคุณสมบัติเฉพาะบุคคล เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความเข้าใจ ความสามารถและความตั้งใจจริงที่จะทำงานเพื่อช่วยกัน พัฒนาคุณภาพการศึกษา

ระยะเวลาและวิธีการฝึกอบรม การฝึกอบรมจะใช้เวลา 7 วัน หรือประมาณ 60 ชั่วโมง โดยจะเป็นการให้ความรู้ภาคทฤษฎี 3 วัน หรือประมาณ 27 ชั่วโมง และการฝึกปฏิบัติ และสรุปผล 4 วัน หรือประมาณ 33 ชั่วโมง โดยใช้วิธีการ ให้ศึกษาด้วยตนเอง ฟังคำบรรยาย แบ่งกลุ่มปฏิบัติตามบัตรงาน ปฏิบัติการภาคสนามในสถานศึกษา นำเสนอ อภิปราย ซักถาม และประเมินผล

สำหรับรูปแบบการจัดการฝึกอบรมนั้น ผู้จัดการฝึกอบรมจะต้องพิจารณา ความพร้อม ความรู้ ความสามารถของผู้ที่จะเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อจัดการฝึกอบรมให้สอดคล้อง กับประสบการณ์และความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่ม ซึ่งอาจใช้รูปแบบ ในการฝึกอบรมวิธีใดวิธีหนึ่ง ดังนี้

1. จัดการฝึกอบรมแบบครั้งเดียวจนตลอดหลักสูตร เหมาะสำหรับผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมที่มีความพร้อมด้านเวลาในการเข้ารับการฝึกอบรมและมีความพร้อมด้านเนื้อหาสาระ การฝึกอบรมจึงเน้นการทำความเข้าใจในกติกากฎระเบียบของการตรวจเยี่ยม ปรับเจตคติและวิธีการ จากที่เคยกระทำมาก่อน ให้เป็นไปในแนวทางที่กำหนด การฝึกอบรมในกลุ่มนี้สามารถถ่ายทอด ความรู้ความเข้าใจได้ง่าย แต่ข้อควรระวังคือการปรับพฤติกรรม เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และรอบรู้ในเรื่องนี้มาก่อน จึงมักนำประสบการณ์เดิมมาเป็นเครื่องกีดขวางการพัฒนาไปสู่การ ตรวจเยี่ยมตามแนวทางที่กำหนด เมื่อออกปฏิบัติงานก็จะมีพฤติกรรมแบบเดิมที่เคยปฏิบัติมา การจัดการฝึกอบรมของกลุ่มนี้ สามารถจัดต่อเนื่องกันจัดครบ 60 ชั่วโมงในครั้งเดียว โดยเน้น พฤติกรรมการตรวจเยี่ยมและการแปลผลข้อมูล

2. จัดการฝึกอบรมแบบแบ่งเป็นช่วงชุดของเนื้อหา (Module) ซึ่งสามารถ ดำเนินการโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นขั้นตอนและใช้เวลาในการฝึกอบรมทีละขั้นตอน เมื่อจบแต่ละ ขั้นตอนจะเว้นระยะไปช่วงหนึ่งเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปทำความเข้าใจ ศึกษาหาความรู้ เพื่อให้มีความชัดเจนก่อนที่จะเข้ารับการฝึกอบรมขั้นต่อไป วิธีนี้เป็นการใช้เวลาแก่ผู้เข้ารับการอบรม ได้ฝึกฝนตนเอง มีเวลาไปศึกษาทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระจากเอกสารประกอบการฝึกอบรม อย่างละเอียด และนำมาทบทวนในห้องฝึกอบรมอีกครั้ง

อย่างไรก็ตาม การจัดการฝึกอบรมอาจเลือกวิธีอื่นที่เห็นว่าเหมาะสม ทั้งนี้วิทยากร ตลอดการฝึกอบรมควรเป็นทีมงานเดียวกันและมีการวางแผนการฝึกอบรมร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ควรอยู่ร่วมกันในการฝึกอบรมตลอดช่วงเวลาของการฝึกอบรม สำหรับเนื้อหาที่ใช้ในการอบรม สามารถแสดงได้ ดังตาราง 4

ตาราง 4 เนื้อหาหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หน่วยที่	เนื้อหา	เวลา (ชั่วโมง)
1	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการศึกษา 1. แนวคิดและหลักการการประเมินคุณภาพการศึกษา 2. ความหมาย หลักการ วัตถุประสงค์ ความสำคัญ และขอบข่ายของการประเมินคุณภาพภายนอก 3. การดำเนินงานประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ.	2
2	ผู้ประเมินภายนอก 1. ความหมาย คุณสมบัติ บทบาทหน้าที่ 2. จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก 3. การจัดคณะผู้ประเมินภายนอก	1
3	ขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายนอก 1. ความสำคัญของการตรวจเยี่ยมเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก 2. กระบวนการและขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายนอก	1 : 30
4	มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก 1. ความเป็นมา หลักการและจุดมุ่งหมาย 2. องค์ประกอบของมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3. เกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอก	2
5	การวิเคราะห์รายงานการประเมินตนเอง	5
6	การรวบรวมและตรวจสอบข้อมูลระหว่างการตรวจเยี่ยม	3 : 30
7	เทคนิคการรวบรวมข้อมูล 1. วิธีการเก็บรวบรวม และตรวจสอบข้อมูล 2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	5

ตาราง 4 (ต่อ)

หน่วยที่	เนื้อหา	เวลา (ชั่วโมง)
8	การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษา	2
9	การจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก	2
10	การวางแผนปฏิบัติงานประเมินคุณภาพสถานศึกษา	3
11	การฝึกปฏิบัติตรวจเยี่ยม เก็บข้อมูลเพื่อประเมินคุณภาพสถานศึกษา 1. การปฏิบัติงานภาคสนามเพื่อทดลองตรวจเยี่ยมสถานศึกษา 2. การสรุปผลการตรวจเยี่ยม และยกร่างรายงานประเมินคุณภาพสถานศึกษา	27
12	การสรุปผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษา และประเมินผู้เข้าอบรม	6

สำหรับการประเมินผลการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้คะแนน 60 คะแนนขึ้นไป จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน จะได้รับการเสนอชื่อต่อ สมศ. เพื่อรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอกต่อไป

การรับรองผู้ประเมินภายนอกโดยการเทียบวุฒิทางการศึกษา เนื่องจากการรับรองผู้ประเมินภายนอกโดยการฝึกอบรมยังได้จำนวนผู้ประเมินภายนอกไม่เพียงพอและความต้องการที่จะได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพ ดังนั้นการรับรองผู้ประเมินภายนอก โดยการเทียบวุฒิทางการศึกษาจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพ โดยผู้ที่ประสงค์จะเป็นผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องมีความสอดคล้องกับ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 ข : 1 - 6)

คุณสมบัติเบื้องต้น ผู้สมัครเป็นผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา โดยการเทียบวุฒิทางการศึกษานั้นจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ โดยมีคณะกรรมการบริหารให้อายุเกิน 65 ปีได้ เป็นผู้มีสัญชาติไทย สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแผน ก. ระดับบัณฑิตศึกษาขึ้นไปที่ต้องทำวิทยานิพนธ์ ต้องเรียนวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิตหรือเทียบเท่า และวิชาที่ว่าด้วยการวิจัย การวัดและประเมินผลการศึกษา การพัฒนาตัวบ่งชี้ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและอื่น ๆ

ที่คล้ายคลึงกันรวมกับวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพแล้วไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต หรือเทียบเท่า และต้องมีการฝึกงานประเมินคุณภาพสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 60 ชั่วโมง โดยมีหนังสือรับรองจากหัวหน้าภาคหรือประธานหลักสูตรหรือ ผู้อำนวยการ

คุณสมบัติเฉพาะ ผู้สมัครเป็นผู้ประเมินภายนอกจะต้อง (1) ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกของ สมศ. คือ เข้ารับการปฐมนิเทศเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกตามระบบของ สมศ. โดยครบถ้วน และ (2) มีความสามารถในการทำงานเป็นทีมและมีมนุษยสัมพันธ์ดี โดยมีหนังสือรับรองจากหัวหน้าภาคหรือประธานหลักสูตรหรือผู้อำนวยการ

ผู้ประเมินต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม คือ (1) เป็นผู้กายพิการหรือจิตบกพร่องอันเป็นเหตุให้เป็นผู้ห่อนสมรรถนะในการเป็นผู้ประเมินภายนอก (2) เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ (3) อยู่ระหว่างลงโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก (4) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และ (5) ในกรณีของผู้ที่เคยรับราชการ ต้องไม่เคยได้รับโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง

ขั้นตอนการเป็นผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการเทียบวุฒิทางการศึกษา มีขั้นตอนดังนี้ (1) ผู้สมัครกรอกแบบฟอร์มใบสมัครพร้อมแนบเอกสารหลักฐานการรับสมัครมายัง สมศ. ซึ่งประกอบด้วย ใบแสดงวุฒิการศึกษา Transcript หนังสือรับรองการฝึกงานการประเมินคุณภาพสถานศึกษา/หนังสือรับรองในการทำงานเป็นทีมและมีมนุษยสัมพันธ์ดี และเอกสารอื่น ๆ ที่ สมศ. กำหนด (2) สมศ. เสนอให้คณะกรรมการพิจารณาคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ สมศ. กำหนด (3) ได้รับการปฐมนิเทศเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกตามระบบของ สมศ. และ (4) สมศ. พิจารณาและเสนอให้คณะกรรมการบริหาร สมศ. รับรองเป็นผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษาของต่างประเทศ

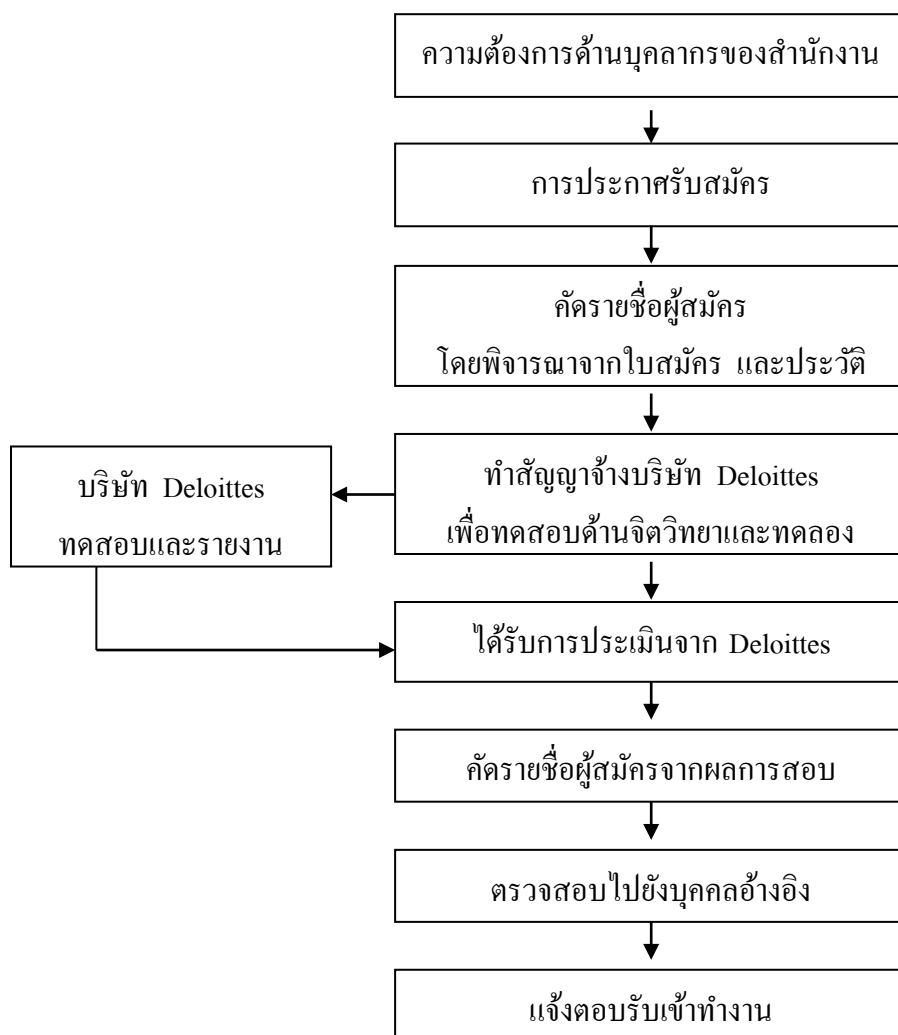
ผู้วิจัยขอเสนอการรับรองผู้ประเมินของต่างประเทศที่สำคัญ และมีระบบที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย คือ ประเทศนิวซีแลนด์ และประเทศอังกฤษ ดังนี้

ประเทศนิวซีแลนด์

การรับรองผู้ประเมินภายนอกของสำนักงานตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษา (ERO) ของประเทศนิวซีแลนด์ จะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ Human Resources Unit เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบตั้งแต่การประกาศรับสมัคร การจ้างบริษัททำการทดสอบ

การแนะนำงาน และการพัฒนาฝึกอบรมบุคลากร การประกาศรับสมัครบุคคลเข้าทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ โดยการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย State Sector Act 1988 มาตรา 81 ซึ่งจะให้มีความยืดหยุ่นพอเพียงที่สรรหาผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและจะต้องทำโดยระบบคุณธรรม การประกาศรับสมัครจะทำทั้งภายในโดยใช้จดหมายข่าวของสำนักงานและภายนอกทางหนังสือพิมพ์ทางเว็บไซต์ และสื่ออื่น ๆ ตามความเหมาะสม

ในการคัดเลือกผู้ประเมินนั้น จะต้องทราบถึงคุณลักษณะของผู้ประเมินก่อน โดยคุณลักษณะดังกล่าว จะเชื่อมโยงกับข้อมูลพื้นฐานที่จะใช้ในการประเมินสถานศึกษา ตัวอย่างข้อมูล เช่น การบริหารจัดการโดยคณะกรรมการสถานศึกษา แผนพัฒนาประจำปีของสถานศึกษา ระบบการประเมินตนเองของสถานศึกษา การบริหารงานของผู้อำนวยการสถานศึกษา การสอนของครูในชั้นเรียนซึ่งข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้ จะสะท้อนให้ทราบถึงทักษะและคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้ามาเป็นผู้ประเมินสถานศึกษา สิ่งสำคัญที่ ERO พิจารณาในการคัดเลือกผู้ประเมิน ได้แก่ ประสิทธิภาพ ความรู้ทางวิชาชีพ ทักษะความสามารถเชิงเทคนิค คุณลักษณะและคุณค่าส่วนบุคคล ซึ่งการคัดเลือกผู้ประเมิน ERO ใช้ข้อมูลหลักฐานและกิจกรรม ดังนี้ (1) ประวัติการศึกษาและการทำงาน (2) เอกสารสนับสนุนอื่น ๆ เกี่ยวกับประสิทธิภาพและทักษะ (3) การทดสอบทางจิตวิทยา ความรู้และข้อเขียนอื่น ๆ (4) การสัมภาษณ์ และ (5) การหารือบุคคลอ้างอิงหรือนายจ้างเก่าในกรณีที่จำเป็นสำหรับกระบวนการและขั้นตอนในการคัดสรรผู้ประเมินสถานศึกษา มีดังภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 กระบวนการคัดเลือกผู้ประเมินสถานศึกษาของ ERO

ในการแต่งตั้งบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งการกำหนดอัตราเงินเดือนจะมีความแตกต่างกันไปโดยพิจารณาจากประสบการณ์เดิมและการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องมาก่อนทั้งที่ได้รับค่าจ้างและไม่ได้รับค่าจ้าง คุณสมบัติทางด้านความรู้ทางวิชาการ ทักษะเฉพาะที่เป็นที่ต้องการ ความมั่นใจในความสามารถที่จะปฏิบัติงานในระดับที่ต้องการได้ สำหรับตำแหน่งผู้ประเมินสถานศึกษา เงินเดือนจะขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาและทักษะความสามารถในการประเมิน ERO ได้ใช้ระบบการกำหนดขนาดของงาน (Job Sizing System) มาใช้เพื่อให้คุณค่าแก่ตำแหน่งต่าง ๆ ในสำนักงาน ซึ่งรวมทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ประเมินด้วย

เมื่อผู้สมัครได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ประเมินสถานศึกษาแล้วจะต้องผ่านกระบวนการทดลองปฏิบัติงาน (Induction Process) ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานในทุก ๆ ตำแหน่งของ ERO ต้องผ่านตามขั้นตอนทุกคน ซึ่งแบ่งเป็นการแนะนำองค์กรโดยรวม การแนะนำงานเฉพาะตำแหน่ง และการแนะนำงานเฉพาะบุคคล เมื่อรับบุคคลเข้ามา ผู้รับผิดชอบบุคคลเข้าใหม่จะต้องมีบัญชี (Checklist) เพื่อตรวจสอบว่าบุคคลนั้นจะต้องทราบเรื่องใดเมื่อใด โดยผู้จัดการพื้นที่จะพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ในสำนักงานและสิ่งใดเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ร่วมกับทีมในระยะของการทำงานจริง

สำหรับการพัฒนาผู้ประเมินสถานศึกษานั้น ERO ใช้เวลาในการฝึกอบรมผู้ประเมินเกี่ยวกับการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาค่อนข้างนานและมีความเห็นว่าการฝึกอบรมในระยะเวลาสั้น ๆ เช่น 1 สัปดาห์ อาจทำให้การตรวจเยี่ยมสถานศึกษาเกิดข้อผิดพลาด ซึ่งจะแก้ไขได้ยาก และทำให้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือและถ้าเกิดเหตุการณ์เช่นนี้แล้วก็จะแก้ไขได้ต้องใช้เวลาอย่างน้อย 5 ปี ระยะเวลาของการฝึกอบรมจะนานเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการและความจำเป็นของผู้ประเมินแต่ละคน ถ้าผู้ประเมินมีประสบการณ์และมีความรู้มากแล้วก็อบรมในระยะเวลาสั้น ๆ แต่ถ้าเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้สมัครก็ต้องใช้เวลามากขึ้นโดยการฝึกอบรมทั่วไปของ ERO อยู่ในช่วง 6 สัปดาห์ ขณะที่บางคนอาจใช้เวลานานถึง 3-6 เดือน

นอกจากนี้ ERO ยังได้ดำเนินการฝึกอบรมผู้ประเมินเป็นประจำทุกปี โดยจัดครั้งละ 5 วัน โดย 2 วันแรกเป็นการศึกษาเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์กับงาน เนื่องจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ERO ถือว่าการหาความรู้ในแนวนั้นเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นต่อผู้ประเมินทุกคนเพื่อใช้เป็นกรอบในการทำงาน ในระหว่างหยุดพักการตรวจเยี่ยมจะมีการฝึกอบรมเน้นหนักเป็นพิเศษ มีการประชุมกันระหว่างทีมต่าง ๆ ในพื้นที่ประมาณปีละ 3-4 ครั้ง ทุกระยะ 1-2 ปี จะมีการประชุมผู้ประเมินทุกคนในประเทศ ซึ่งถือว่าการประชุมระดับชาติเป็นเวลา 3 วัน

ในการฝึกอบรม ERO ไม่มีสิ่งที่เรียกว่าเป็นหลักสูตรมาตรฐานในการอบรม (Standard Training Curriculum) แต่เน้นในเรื่องการมีทักษะสำคัญพื้นฐาน (Core Competencies) ของผู้ที่รับเข้ามาใหม่โดย Area Manager ซึ่งรับผิดชอบโดยตรงในการรับบุคคลเข้าปฏิบัติงาน จะต้องระบุให้ได้ว่าผู้ที่ตนรับเข้ามาใหม่นั้นจะต้องได้รับการฝึกอบรมในเรื่องใดเพิ่มเติมในระดับพื้นที่ ซึ่งมี Area Manager รับผิดชอบ อาจเน้นการฝึกอบรมในเรื่องการทำงานเป็นทีม แต่การฝึกอบรมในเรื่องเทคนิคหรือวิชาการความรู้ใหม่ ๆ จะดำเนินการโดยหน่วยงานระดับกลาง (National Level) นอกจากนี้ ERO ยังมีการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาเฉพาะบุคคล เพื่อยกระดับมาตรฐานการทำงานและความทันสมัย การฝึกอบรมจะทำได้ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การไปฝึกงาน

ในพื้นที่อื่น การมีวิทยากรจากภายนอกมาฝึกอบรมให้หรือรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการส่วนบุคคล ERO จะสนับสนุนงบประมาณและจัดเวลาให้ ผู้ประเมินจะเข้ารับการอบรมได้หลังจากที่ได้ให้ความเห็นชอบแล้ว ซึ่งลักษณะการอบรมอาจทำโดยบุคคลหรือหน่วยงานโดยสำนักงานในส่วนกลาง

ประเทศอังกฤษ

เนื่องจากประเทศอังกฤษมีโรงเรียนที่จะต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นจำนวนมาก ผู้ประเมินในสังกัดของ Ofsted ไม่สามารถทำงานได้ทันความต้องการ Ofsted จึงใช้วิธีจ้างองค์กรเอกชนภายนอก (Inspection Provider) มาทำหน้าที่ประเมิน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนั้นประเทศอังกฤษจึงมีผู้ประเมินอยู่หลายประเภท เช่น ผู้ประเมินที่ได้รับการรับรอง (Approved Inspector) ผู้ประเมินขึ้นทะเบียน (Registered Inspector) ผู้ประเมินบุคคลธรรมดา (Lay Inspector) และผู้ประเมินสมทบ (Additional Inspector) ผู้ประเมินเหล่านี้มีระดับความรับผิดชอบแตกต่างกันไปแต่ทุกคนจะต้องผ่านการฝึกอบรมและการรับรองจาก Ofsted

ตัวอย่างหลักสูตรการอบรมที่หน่วยประเมินจัดให้แก่ผู้ประเมินจะเป็นผู้ประเมิน เช่น อบรมความรู้เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพ 4 วัน ลงทะเบียนเรียนทางไกล (Distance Learning) 4 หัวเรื่อง อบรมหัวข้อที่เป็นจุดเน้นในนโยบายการศึกษาใหม่ คือ ความเสมอภาคทางการศึกษา (Inclusion) การพัฒนานักเรียนทางด้านจิตใจ ศิลธรรม สังคมและวัฒนธรรม การเข้าร่วมสังเกตการสอนในโรงเรียน 1 วัน การฝึกงานการประเมินคุณภาพภายนอกพร้อมกับคณะผู้ประเมินที่มีประสบการณ์ 4 วัน การฝึกเขียนรายงานจากหลักฐานที่รวบรวมมาจากการประเมินคุณภาพภายนอก

ทั้งนี้ Ofsted วางกฎไว้ว่าผู้ประเมินทุกคนจะต้องเข้าร่วมการอบรมที่ Ofsted จัดขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาตนเองปีละ 5 วัน ถ้าไม่เข้าร่วมจะมีผลต่อสภาพการเป็นผู้ประเมินของตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากงานวิจัยฉบับนี้ เป็นการพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2547 : 300 - 339) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบย่อย และ 61 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านความรู้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย และ 8 ตัวบ่งชี้ คือ องค์ประกอบย่อยที่ 1.1 ความรู้ด้านการวัดและประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความรู้ด้านการวัดและประเมินผล ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายในการประเมิน การกำหนดคำถามการประเมิน การระบุข้อมูลที่จำเป็น กำหนดวิธีการประเมิน การสร้างเครื่องมือ การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน การรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปและให้ข้อเสนอแนะ และการเขียนรายงานการประเมิน องค์ประกอบย่อยที่ 1.2 ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความรู้ ความเข้าใจคุณลักษณะของสิ่งที่ประเมิน ได้แก่ ปรัชญา ความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ การปฏิรูปการศึกษา การบริหารการศึกษา หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน การประกันคุณภาพภายใน ระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ เพื่อประเมินคุณภาพภายนอกของการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบย่อยที่ 1.3 ความรู้ทั่วไปที่เอื้อต่อประสิทธิภาพในการประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์กรทางสังคม การเมือง และบริบทของการประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีความรู้ด้านการวิจัยทางการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้สถิติและแปลความหมายข้อมูล ตัวบ่งชี้ที่ 6 มีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยขององค์กร ตัวบ่งชี้ที่ 7 มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนางานวิชาชีพทางด้านการศึกษา (Professional Development) และหลักจิตวิทยาที่จะกระตุ้นและเสริมแรงให้เกิดการพัฒนาตนเองของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และตัวบ่งชี้ที่ 8 มีความรู้เกี่ยวกับกฎ ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินภายนอก สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบที่ 2 ด้านประสบการณ์ที่เอื้อต่อประสิทธิภาพในการประเมิน ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 9 ระยะเวลาที่เคยปฏิบัติงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะใดฐานะหนึ่ง ตัวบ่งชี้ที่ 10 จำนวนครั้งที่เคยปฏิบัติกรประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 11 จำนวนครั้งที่เคยปฏิบัติการประเมินประสิทธิภาพองค์กรอื่น ๆ ตัวบ่งชี้ที่ 12 ระดับการศึกษาสูงสุด ตัวบ่งชี้ที่ 13 สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาในระดับใด ๆ ตัวบ่งชี้ที่ 14 จำนวนชั่วโมงที่เข้ารับกรฝึกอบรมเกี่ยวกับการประเมินและตัวบ่งชี้ที่ 15 จำนวนชั่วโมงที่เคยเป็นวิทยากรฝึกอบรมเกี่ยวกับการประเมิน

องค์ประกอบที่ 3 ด้านบุคลิกภาพ คุณธรรม และจรรยาบรรณ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย และ 18 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบย่อยที่ 3.1 บุคลิกภาพ ตัวบ่งชี้ที่ 16 มีมนุษยสัมพันธ์และมีทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ตัวบ่งชี้ที่ 17 มีความเป็นกัลยาณมิตร น่าเชื่อถือ ตัวบ่งชี้ที่ 18 เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับและเข้าใจบุคคลอื่น ตัวบ่งชี้ที่ 19 สุภาพ อ่อนน้อม ไม่วางอำนาจเหนือบุคคลในสถานศึกษาและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม ตัวบ่งชี้ที่ 20 ใจเย็น ไม่ฉุนเฉียวง่าย มีความอดทนอดกลั้นสูง ตัวบ่งชี้ที่ 21 มองโลกในแง่ดี และสร้างสรรค์ ตัวบ่งชี้ที่ 22 มีความละเอียดรอบคอบ ตัวบ่งชี้ที่ 23 มีความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้าและแต่งกายเหมาะสม ตัวบ่งชี้ที่ 24 ไม่มีปัญหาสุขภาพร่างกายที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ตัวบ่งชี้ที่ 25 มีความกระตือรือร้นในการทำงาน องค์ประกอบย่อยที่ 3.2 เจตคติต่อการประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 26 มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพทั้งภายในและภายนอก องค์ประกอบย่อยที่ 3.3 คุณธรรมและจรรยาบรรณ ตัวบ่งชี้ที่ 27 มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหา/เรียกร้อยผลประโยชน์ใด ๆ จากสถานศึกษาที่รับการประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 28 มีความรับผิดชอบ ตัวบ่งชี้ที่ 29 มีความยุติธรรม และไม่มีอคติ ตัวบ่งชี้ที่ 30 มีความตรงต่อเวลา ตัวบ่งชี้ที่ 31 รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศอย่างเคร่งครัด ตัวบ่งชี้ที่ 32 ให้ความเคารพสิทธิมนุษยชน โดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น และตัวบ่งชี้ที่ 33 มีความทุ่มเท และเสียสละในการทำงาน

องค์ประกอบหลักที่ 4 ด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานประเมิน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย และ 19 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบย่อยที่ 4.1 การปฏิบัติงานประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 34 มีการวางแผนการประเมินที่เหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ ตัวบ่งชี้ที่ 35 สามารถวิเคราะห์ SAR ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวบ่งชี้ที่ 36 สามารถระบุประเด็นที่มุ่งประเมินได้ ตัวบ่งชี้ที่ 37 ทำการประเมินตามแผนการประเมินอย่างเป็นระบบ ตัวบ่งชี้ที่ 38 สามารถพัฒนาและเลือกวิธีการ/เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างเหมาะสม ตัวบ่งชี้ที่ 39 กล้าถาม และตั้งคำถามที่สื่อความได้ดี ตรงประเด็น ตัวบ่งชี้ที่ 40 สามารถบรรยายองค์ประกอบสำคัญที่แวดล้อมที่มุ่งประเมินได้อย่างกลุ่มลึกและสอดคล้องกับสภาพจริง ตัวบ่งชี้ที่ 41 ทำการประเมินด้วยเทคนิควิธีที่เหมาะสม มีมาตรฐาน ไม่ว่าจะเป็นเทคนิควิธีเชิงปริมาณหรือคุณภาพเพื่อให้ได้สารสนเทศจากการประเมินที่มีความถูกต้อง แม่นยำและเชื่อถือได้ ตัวบ่งชี้ที่ 42 สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่สังเกตหรือตรวจสอบได้ ตัวบ่งชี้ที่ 43 สามารถแก้ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการประเมินได้ ตัวบ่งชี้ที่ 44 สามารถวิเคราะห์เอกสารและหลักฐานที่ใช้ประกอบการประเมินได้ ตัวบ่งชี้ที่ 45 สามารถทำงานเป็นทีมและประสานงานกับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นทั้งผู้นำ/ผู้ตามที่ดีและสามารถสร้างเครือข่ายการทำงานได้อย่างเหมาะสม ตัวบ่งชี้ที่ 46 สามารถแสวงหาสารสนเทศและเชื่อมโยงสิ่งที่ตรวจพบเข้ากับมาตรฐานหรือข้อกำหนด

เพื่อใช้ในการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมินได้ ตัวบ่งชี้ที่ 47 สามารถแปลความหมาย และลงข้อสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม ตัวบ่งชี้ที่ 48 มีความสามารถในการให้ข้อมูลย้อนกลับด้วยวาจา ซึ่งจุดแข็ง/จุดอ่อน และข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งได้ชัดเจนเหมาะสม ตัวบ่งชี้ที่ 49 สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ในผลการประเมิน โดยส่งเสริมการนำผลไปใช้ให้เกิดประโยชน์และป้องกันการนำผลไปใช้ในทาง ที่ผิด องค์กรประกอบย่อยที่ 4.2 ทักษะอื่นที่เอื้อต่อประสิทธิภาพในการประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 50 มีทักษะ ในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบมีเหตุผล สามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ตัวบ่งชี้ที่ 51 มีทักษะในการเขียนและจดบันทึก และตัวบ่งชี้ที่ 52 มีทักษะในการสื่อสาร ด้วยวาจากับผู้อื่นเป็นทั้งผู้พูดและผู้ฟังที่ดี

องค์กรประกอบหลักที่ 5 ด้านคุณภาพของเอกสารรายงานผลการประเมินสถานศึกษา ประกอบด้วย 2 องค์กรประกอบย่อย และ 9 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์กรประกอบย่อยที่ 5.1 เนื้อหาสาระ ตัวบ่งชี้ที่ 53 ผลการประเมินถูกต้อง ชัดเจน ครบถ้วนตรงประเด็นตามตัวบ่งชี้และเกณฑ์เชื่อถือได้ และมีหลักฐานข้อมูลรองรับ ตัวบ่งชี้ที่ 54 รายงานอย่างตรงไปตรงมา มีความเป็นกลาง สื่อความเข้าใจได้ง่ายและรายงานข้อจำกัดของการประเมินไว้ด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 55 รายงานมีความลุ่มลึก สะท้อนทั้งภาพรวมและรายละเอียดของการประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 56 ให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ ต่อแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้ดีขึ้นและเป็นไปได้จากบริบทที่มีอยู่ องค์กรประกอบย่อยที่ 5.2 รูปแบบ/การนำเสนอ ตัวบ่งชี้ที่ 57 นำเสนออย่างกระชับ แต่มีรายละเอียดเพียงพอที่จะทำให้ผู้อ่าน เกิดความเข้าใจ สามารถตีความและวิจารณ์การประเมินได้ ตัวบ่งชี้ที่ 58 ใช้ภาษาในการสรุป และอภิปรายผลการประเมินได้อย่างเหมาะสม ตัวบ่งชี้ที่ 59 แยกและจัดลำดับหัวข้อต่าง ๆ ได้อย่าง เหมาะสม ตัวบ่งชี้ที่ 60 จัดรูปแบบการพิมพ์/การนำเสนอรายงานได้อย่างเหมาะสมและน่าสนใจ และตัวบ่งชี้ที่ 61 สรุปรายงานเสร็จทันเวลาที่กำหนด

วรารักษ์ บุญเจียม (2547 : 42) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมิน ภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ควรส่งเสริม ให้ผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอกให้มากขึ้น โดยการจัดฝึกอบรม เพื่อทำความเข้าใจในหลักการและเป้าหมายของการประเมินคุณภาพภายนอก พร้อมทั้งแลกเปลี่ยน ทัศนะเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งพัฒนากระบวนการประเมิน คุณภาพภายนอกให้มีคุณภาพและเป็นมาตรฐาน เพื่อให้เป็นที่ยอมรับแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังพบว่า ระดับผลการประเมินคุณภาพภายนอกและทักษะการสื่อสาร

ของผู้ประเมินภายนอก ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา สถานศึกษาบางแห่งเห็นว่าผลการประเมินภายนอกยังไม่ถูกต้องตรงตามสภาพที่เป็นจริงของ สถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการประเมินภายนอกและผู้ประเมินภายนอกที่ยังไม่เป็นมาตรฐาน ทั้งในเรื่องความรู้ ความสามารถและจรรยาบรรณของนักประเมิน ผู้ประเมินภายนอกบางท่าน ไม่สามารถตอบข้อซักถามและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาได้ เท่าที่ควร ถ้าผู้ประเมินภายนอกมีทักษะการสื่อสารที่ดี สถานศึกษาก็จะมีโอกาสให้ผลการประเมิน ภายนอกในเชิงปฏิบัติมากขึ้น ดังนั้นสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก โดยเฉพาะในส่วนของผู้ประเมินคุณภาพภายนอกควรพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นผู้ประเมินที่มี จรรยาบรรณ มีความเชี่ยวชาญในการประเมินและเป็นผู้ที่มีความรู้และความสามารถในการตอบ ข้อซักถามและให้ข้อเสนอแนะในการจัดการและบริหารด้านการศึกษาได้เป็นอย่างดีเพื่อให้ ผู้ประเมินภายนอกมีคุณภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกันซึ่งจะทำให้ผลการประเมินคุณภาพภายนอก มีความถูกต้องและตรงตามสภาพจริงมากยิ่งขึ้น

เกื้อ กระแสโสม (2547 : 93 - 106) ได้ศึกษาการพัฒนาการรับรองผู้ประเมินภายนอก ตามแนวคิดที่เน้นสมรรถภาพสำหรับการประเมินสถานศึกษา ผลการศึกษาสมรรถนะที่จำเป็น ของผู้ประเมินภายนอกโดยใช้วิธีแบบผสมได้สมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประเมินภายนอก 3 ด้าน คือ สมรรถนะด้านความรู้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย และ 16 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบย่อยที่ 1 การจัดการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 1 ระบบการศึกษาของไทยในปัจจุบัน ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความมุ่งหมาย หลักการ กระบวนการ เรียนรู้ การบริหารและการจัดการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 3 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 4 มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 5 หลักการและวิธีการ พัฒนาสถานศึกษา องค์ประกอบย่อยที่ 2 บทบาทหน้าที่ขององค์กร/ผู้ประเมินภายนอก ตัวบ่งชี้ที่ 6 บทบาทและหน้าที่ของสำนักงานรับรองและประเมินมาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 7 บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินภายนอก ตัวบ่งชี้ที่ 8 บทบาทและหน้าที่ของ สถานศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 9 บทบาทและหน้าที่ของบริษัท องค์กรนิติบุคคล (บริษัทประเมิน) องค์ประกอบย่อยที่ 3 หลักการวิธีการประเมินคุณภาพ ตัวบ่งชี้ที่ 10 หลักการ วิธีการประเมิน เพื่อพัฒนามาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 11 หลักการ วิธีการกำหนดประเด็นและรายการข้อมูล ตัวบ่งชี้ที่ 12 หลักการ วิธีการสร้างความเข้าใจในการตรวจเยี่ยมกับบุคลากรในสถานศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 13 หลักการ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามมาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 14 หลักการ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ ตัวบ่งชี้ที่ 15 หลักการสรุปผลการประเมิน

และการให้ข้อเสนอแนะ และตัวบ่งชี้ที่ 16 รูปแบบและหลักการเขียนรายงานการประเมินสถานศึกษา

สมรรถนะด้านทักษะ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย และ 20 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบย่อยที่ 1 การวางแผนการประเมินสถานศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 1 การวิเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 2 การกำหนดประเด็นและรายการข้อมูลที่ต้องตรวจสอบ ตัวบ่งชี้ที่ 3 การตั้งกรอบการประเมิน องค์ประกอบย่อยที่ 2 การดำเนินการประเมินสถานศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 4 การใช้คำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง ตัวบ่งชี้ที่ 5 การใช้เครื่องมือประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 6 การรวบรวมข้อมูลหลักฐานตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้การศึกษาจากแหล่งต่าง ๆ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ตัวบ่งชี้ที่ 7 การบันทึกข้อเท็จจริงต่าง ๆ และข้อคิดเห็นที่ประมวลมาจากหลักฐานต่าง ๆ ที่ปรากฏ ตัวบ่งชี้ที่ 8 การวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ ตัวบ่งชี้ที่ 9 การตรวจสอบผลการพัฒนาเทียบกับแผนของสถานศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 10 การตัดสินคุณค่าในสิ่งที่ประเมิน องค์ประกอบย่อยที่ 3 การสรุปผลการประเมินและเขียนรายงาน ตัวบ่งชี้ที่ 11 การสรุปผลการประเมินสถานศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 12 การระบุจุดเด่นจุดด้อยของสถานศึกษาพร้อมเงื่อนไขของความสำเร็จและสาเหตุของปัญหา ตัวบ่งชี้ที่ 13 การให้ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาปรับปรุงมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 14 การเขียนรายงานผลการประเมินสถานศึกษา องค์ประกอบย่อยที่ 4 ทักษะการสื่อสารและการประสานงาน ตัวบ่งชี้ที่ 15 การอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อนให้เข้าใจได้ ตัวบ่งชี้ที่ 16 การเจรจาประสานงานกับบุคคล องค์ประกอบย่อยที่ 5 ทักษะทางการคิดเชิงตรรกะและการคิดวิเคราะห์ ตัวบ่งชี้ที่ 17 การหาความสมเหตุสมผลของสิ่งที่มีปรากฏจริงกับสิ่งที่เป็นหลักฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 18 การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ องค์ประกอบย่อยที่ 6 ทักษะการทำงานเป็นทีม ตัวบ่งชี้ที่ 19 การทำงานเป็นทีมและตัวบ่งชี้ที่ 20 การสร้างกลุ่มสัมพันธ์

สมรรถนะด้านคุณลักษณะ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย และ 7 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบย่อยที่ 1 จรรยาบรรณในการประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความเที่ยงตรงและเป็นกลางในการประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความซื่อสัตย์ในการประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความรับผิดชอบต่อผลการประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีความละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติการประเมิน องค์ประกอบย่อยที่ 2 ความเป็นกัลยาณมิตรในการประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีความไวต่อการรับรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้รวดเร็ว ตัวบ่งชี้ที่ 6 เป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาที่ดี และตัวบ่งชี้ที่ 7 ยอมรับฟังการวิพากษ์ วิจาร์ณและความคิดเห็นของผู้อื่น

ทองอยู่ แก้วไทรอะ และคณะ (2548 : 145 - 156) ได้วิจัยมาตรฐานและรูปแบบ การพัฒนาหน่วยประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. มาตรฐานของหน่วยประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม กับบริบทของระบบการศึกษาไทย ประกอบด้วย 7 มาตรฐาน 21 เกณฑ์ และ 35 ตัวบ่งชี้คุณภาพ มาตรฐาน ได้แก่ การกำหนดทิศทางและวิธีปฏิบัติเชิงรุก การนำหน่วยประเมินให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนา การใส่ใจข้อตกลงของ สมศ. และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียหลัก การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศและความรู้ของหน่วยประเมินอย่างเป็นระบบและให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้ การพัฒนาผู้ประเมินและบุคลากรเพื่อเพิ่มคุณภาพการทำงาน การบริหารกระบวนการทำงานของ หน่วยประเมินอย่างมีประสิทธิภาพ มุ่งประสิทธิผลและคุณภาพของผลลัพธ์จากการประเมิน ส่วนเกณฑ์นั้นเป็นองค์ประกอบของมาตรฐาน สำหรับตัวบ่งชี้คุณภาพ หมายถึงสิ่งที่เป็นตัวแทน ซึ่งสามารถแสดงผลการปฏิบัติงานขององค์กรตามมาตรฐาน

2. การศึกษาเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานปัจจุบันของหน่วยประเมินภายนอก กับมาตรฐานการปฏิบัติงานที่พัฒนาขึ้น พบว่า หน่วยประเมินยังไม่มีระบบหรือแนวปฏิบัติในการ จัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ แต่ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดทำ เริ่มมีแนวปฏิบัติในการนำหน่วยประเมินให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนา ปฏิบัติตามเงื่อนไข ของสำนักงานรับรองและประเมินมาตรฐานการศึกษาครบถ้วนและใส่ใจความคาดหวังของโรงเรียน มีการจัดทำเป็นกระบวนการมาตรฐานและมีกิจกรรมเชิงป้องกันสำหรับการพัฒนาคุณภาพ การดำเนินงานแต่ยังไม่เป็นระบบและยังไม่กระจายไปถึงระดับผู้ปฏิบัติมีแนวปฏิบัติ ระบบ และกระบวนการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ แต่ผลลัพธ์ยังไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง มีแนวปฏิบัติ ระบบและกระบวนการสรรหาและคัดเลือกกระจายความรับผิดชอบ แต่ยังไม่มีการ บันทึกรับเป็นกระบวนการมาตรฐานและยังไม่มีแผนชัดเจนในการพัฒนาผู้ประเมินและบุคลากรยังไม่ได้ จัดทำกระบวนการบริหารธุรกิจของหน่วยอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร แต่มีแนวปฏิบัติสำหรับ กระบวนการประเมินคุณภาพโรงเรียน มีการจัดทำเป็นระบบสมบูรณ์ มีการปฏิบัติเป็นกิจวัตร และผลลัพธ์เป็นไปตามที่กำหนดไว้ คุณภาพของรายงานการประเมินยังไม่บรรลุถึงผลลัพธ์ที่ต้องการ และไม่มีการติดตามการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพของโรงเรียนหลังการประเมิน

3. รูปแบบการพัฒนาหน่วยประเมินภายนอกที่คณะวิจัยเสนอ เรียกว่า DMIE Model ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ การนำองค์กร (Directing) การบริหารจัดการ (Managing) การนำทิศทางสู่การไปปฏิบัติ (Implementing) และการประเมินผลทางปฏิบัติ (Evaluating) หลักการสำคัญสำหรับการนำรูปแบบและกลไกไปปฏิบัติมี 4 ข้อ คือ เน้นการพัฒนา หน่วยประเมิน ผู้ประเมินและบุคลากรสนับสนุน ให้ผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ใช้ความรู้วิชาชีพ บริบทการทำงานและกระบวนการเป็นฐานร่วมกันในการปฏิบัติงาน และประการสุดท้ายคือมีภาวะผู้นำร่วม

นางลัทธน์ วิรัชชัย และวรรณิ เจตจำนงนุช (2548 : ค - ม) ได้สังเคราะห์รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา สามารถสรุปประเด็นสำคัญและข้อค้นพบจากการประเมินอภิมานและการวิเคราะห์อภิมาน นำเสนอสาระแยกเป็น 5 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพของรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถาบันอุดมศึกษา

1.1 ความเป็นเอกภาพของรายงานระหว่างสถาบันจากการที่ผู้วิจัยได้ประเมินรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกจำนวน 42 ฉบับ พบว่า การรายงานข้อมูลยังไม่สมบูรณ์ทั้งหมด รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกหลายฉบับมีการรายงานข้อมูลที่ขาดหายไม่ครบถ้วน โดยเฉพาะในการรายงานตัวแปรบางตัวที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เช่น มีรายงานการประเมินภายนอกเพียง 31 ฉบับที่รายงานหลักสูตรการเปิดสอนในระดับปริญญาตรี มี 41 ฉบับ ที่รายงานจำนวนนักศึกษารวมมี 35 ฉบับ ที่รายงานโดยระบุจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรี มี 40 ฉบับ ที่รายงานจำนวนอาจารย์ประจำ มี 16 ฉบับ ที่รายงานตำแหน่งทางวิชาการในตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์และรองศาสตราจารย์ มี 10 ฉบับ ที่รายงานจำนวนงานวิจัยของอาจารย์และมีนักวิจัยประจำ มี 21 ฉบับ ที่รายงานจำนวนอาจารย์เป็นกรรมการวิชาการ/วิชาชีพ/กรรมการวิทยานิพนธ์ภายนอกสถาบัน เป็นต้น นอกจากนี้การรายงานข้อมูลระดับคณะขาดความสมบูรณ์ รายงานบางฉบับไม่มีการรายงานข้อมูลระดับคณะ จะเห็นได้ว่ารายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถาบันอุดมศึกษาที่ไม่มีเอกภาพในการรายงาน นอกจากจะทำให้รายงานไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของสำนักงานรับรองและประเมินมาตรฐานการศึกษาแล้ว ยังทำให้การสังเคราะห์รายงานผลการประเมินคุณภาพเพื่อนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ ไม่สามารถทำได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยเห็นว่า การประเมินคุณภาพภายนอกสถาบันอุดมศึกษา 42 สถาบันนี้ เป็นการประเมินครั้งแรก นักประเมินภายนอกอาจยังไม่คุ้นชินกับกรอบ เกณฑ์และข้อกำหนดการประเมินของสำนักงานรับรองและประเมินมาตรฐานการศึกษา ควรมีการจัดประชุมซักซ้อมความเข้าใจและควรเน้นความสำคัญในการตรวจสอบรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกให้มีการรายงานข้อมูลเบื้องต้นที่สมบูรณ์และเป็นเอกภาพและให้เติมเต็มข้อมูลในส่วนที่ขาดหายให้เรียบร้อยก่อนนำส่งสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

1.2 ความเหมาะสมของรายงานในการสังเคราะห์ตามหลักการวิเคราะห์อภิมาน เพื่อมุ่งสังเคราะห์รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถาบันอุดมศึกษาหลายฉบับ ซึ่งมีกรอบการประเมินมาตรฐานและตัวบ่งชี้รวมทั้งเกณฑ์การประเมินที่เป็นเอกภาพย่อมสามารถนำผลการประเมินมาสังเคราะห์ให้ได้ภาพรวมของผลการประเมินและสามารถอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้

ผลการประเมินมีความแตกต่างกันได้ ในกรณีที่ผลการประเมินไม่สอดคล้องกันแต่ในการประเมิน อภิमानรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถาบันอุดมศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยไม่สามารถทำการวิเคราะห์ อภิमानได้เต็มรูปแบบเนื่องจากมีความแตกต่างในการรายงานตัวบ่งชี้ซึ่งเกิดขึ้นจากสาเหตุสำคัญ ที่นำเสนอในที่นี้สองประการ ประการแรก การรายงานเฉพาะค่าของตัวบ่งชี้โดยไม่มีข้อมูลรองรับ ทำให้การแปลความหมายตัวบ่งชี้ไม่สมบูรณ์ ประการที่สอง ความแตกต่างการรายงานตัวบ่งชี้ที่มี ฐานการวัดแตกต่างกัน

รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถาบันอุดมศึกษา มีฐานการวัดตัวบ่งชี้ แตกต่างกันด้วยสาเหตุสี่ประการ ประการแรก มหาวิทยาลัยราชภัฏรายงานจำนวนบัณฑิตหลักสูตร ภาคพิเศษซึ่งส่วนใหญ่มีงานทำแล้ว ทำให้ตัวบ่งชี้การได้งานทำของมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่ สูงเกินกว่าร้อยละ 80 ในขณะที่มหาวิทยาลัยของรัฐมีรายงานไม่ถึงร้อยละ 70 ประการที่สอง ที่มาของตัวบ่งชี้มีฐานข้อมูลการสำรวจแตกต่างกัน สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งไม่รายงานที่มา ของข้อมูลว่าได้มาจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างเท่าใด ส่วนสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งที่รายงาน ฐานข้อมูลในการสำรวจมีขนาดร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันมาก ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ แตกต่างกัน ประการที่สาม ขอบเขตการวัดตัวบ่งชี้แตกต่างกัน สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งไม่มี รายละเอียดของประเด็นคำถามในการสำรวจทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบได้ว่าเป็นตัวบ่งชี้เดียวกัน หรือไม่ และประการที่สี่ ช่วงระยะเวลาของการสำรวจแตกต่างกันเนื่องจากสถาบันอุดมศึกษา ส่วนใหญ่ดำเนินการสำรวจในช่วงการรับพระราชทานปริญญาบัตรซึ่งแต่ละสถาบันมีกำหนดการ ต่างกันทำให้ช่วงระยะเวลาการทำงานทำของบัณฑิตแต่ละสถาบันแตกต่างกันไปด้วย เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดงานรับพระราชทานปริญญาบัตรช่วงเดือนกรกฎาคม มหาวิทยาลัย ราชภัฏจัดงานรับพระราชทานปริญญาบัตรในช่วงปลายปี

2. ความเหมาะสมของกระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก

2.1 ความเหมาะสมในการกำกับการทำรายงาน สมศ. ได้จัดทำเอกสารเรื่อง กรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา ให้คณะผู้ประเมินภายนอกมีความเข้าใจ ที่ชัดเจนตรงกันในการเตรียมการประเมินคุณภาพภายนอกและใช้เป็นแนวทางในการวางแผน และการดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับอุดมศึกษา เอกสารดังกล่าวจัดว่าเป็นกลไก เพียงอย่างเดียวที่ สมศ. ใช้กำกับการรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกและเป็นการกำกับ ที่ใช้ได้ผลดี ทำให้ได้รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับอุดมศึกษา ส่วนใหญ่มีรูปแบบ โครงสร้าง และสาระตรงตามที่ สมศ. กำหนดไว้ ข้อดีของกำกับการรายงานผลการประเมินคุณภาพ ภายนอกดังกล่าว ได้แก่ ความมีเอกภาพของกระบวนการประเมิน การกำหนดขอบข่ายสารสนเทศ ในมาตรฐานและตัวบ่งชี้การประเมิน รวมทั้งเกณฑ์การประเมินที่สมบูรณ์และความชัดเจน

ของขอบเขตรายงานการประเมิน ส่วนที่เป็นข้อดีของการกำกับกรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก ได้แก่ (1) ความละเอียดประณีตของรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกซึ่งยังไม่มีเอกภาพระหว่างคณะผู้ประเมินภายนอกแต่ละคณะเพราะรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกบางฉบับมีสาระและรายละเอียดที่มีความสมบูรณ์ทำให้เห็นภาพฉายด้านคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา ทุกแง่มุม ในขณะที่รายงานส่วนใหญ่มีสาระค่อนข้างจำกัดแม้จะมีสาระตรงตามกรอบที่กำหนดไว้แต่ไม่มีการเพิ่มเติมรายละเอียดที่จำเป็นซึ่งจะทำให้เห็นคุณภาพของสถานศึกษาที่ชัดเจนมากขึ้นแต่อย่างใด (2) ความสอดคล้องของข้อมูลสารสนเทศในแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้ซึ่งยังมีส่วนที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเนื่องจากความแตกต่างของนิยามที่ใช้ระหว่างสถาบัน

2.2 มาตรฐานในการรับรองรายงานในการรับรองรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก สมศ. ใช้กลไกสองแบบที่ช่วยประกันว่ารายงานทุกฉบับมีมาตรฐานเดียวกัน แบบแรกเป็นการรับรองคุณภาพผู้ประเมินภายนอก แบบที่สองเป็นการตรวจสอบและรับรองรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งผู้ประเมินภายนอกจัดทำขึ้นโดยหลักการกลไกทั้งสองแบบมีความสำคัญ มีความจำเป็นและน่าจะเพียงพอที่จะรับประกันมาตรฐานในการรับรองรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกได้ ผลการประเมินอภิमानพบว่าแม้รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกมีคุณภาพตามมาตรฐานขั้นต่ำแต่ยังมีความแตกต่างระหว่างคุณภาพรายงานและความแตกต่างระหว่างคุณภาพนักประเมินภายนอกแต่ละคณะซึ่งมีผลทำให้มาตรฐานการรับรองรายงานยังไม่มีเอกภาพเท่าที่ควร

2.3 ความเหมาะสมของมาตรฐานและตัวบ่งชี้ผลการวิจัยครั้งนี้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้หลายประเด็น ผลจากการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นได้ตัวบ่งชี้ที่ไม่มีความแปรปรวน ผลจากการวิเคราะห์วงรอบข้อมูลได้ตัวบ่งชี้ที่สถาบันอุดมศึกษาซึ่งยังด้อยประสิทธิภาพควรต้องพัฒนา เช่น ปัจจัยป้อนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่อนักศึกษา (Input 3) จำนวนงานวิจัยเผยแพร่ระดับชาติต่ออาจารย์ (Input 4) และจำนวนงานวิจัยเผยแพร่ระดับนานาชาติต่ออาจารย์ (Input 5) ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้านจุดเด่นของสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นประเด็นร่วม เช่น ประเด็นบัณฑิตสำเร็จการศึกษาและมีงานทำค่อนข้างมาก มีการเรียนการสอนเน้นการฝึกประสบการณ์และการปฏิบัติจริง สถาบันสนับสนุนจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย สถาบันมีนโยบายส่งเสริมให้อาจารย์ทำวิจัยนำเสนอและเผยแพร่ สถาบันให้บริการวิชาการแก่สังคมและชุมชนและเป็นที่พักของสังคมและชุมชน บุคลากรทุกฝ่ายตระหนักในความสำคัญของการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษา

ประเด็นเหล่านี้มีคำเนิการเกือบทุกสถาบันจึงเป็นตัวบ่งชี้ที่ไม่มีความแปรปรวนและเป็นตัวบ่งชี้ที่มีประโยชน์น้อย ข้อค้นพบเหล่านี้เป็นประโยชน์ในการพิจารณาปรับปรุงตัวบ่งชี้และมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ควรมีการวิจัยเพื่อสังเคราะห์รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมด เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ไม่มีข้อจำกัด เพราะกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กในการวิจัยครั้งนี้

2.4 การสร้างคะแนนตัวบ่งชี้รวมคุณภาพสถาบันอุดมศึกษาตามหลักการประเมินคุณภาพภายนอกสถาบันอุดมศึกษา การรายงานผลการประเมินนิยมนเสนอรายงานผลการประเมินคุณภาพสถานศึกษาแยกเป็นรายมาตรฐาน โดยนำเสนอเป็นแผนภูมิแสดงโปรไฟล์ (Profile) แต่การเสนอผลการประเมินคุณภาพแยกรายมาตรฐานทำให้การพิจารณาจัดกลุ่มสถาบันเพื่อการพัฒนาทำได้ยาก แนวคิดใหม่ในการนำเสนอผลการประเมิน คือ การสร้างตัวบ่งชี้รวม (Composite Indicators Building) หรือการสร้างมาตรฐานรวมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ห้อยค์ประกอบลำดับที่สองสร้างตัวบ่งชี้รวมคุณภาพสถาบันอุดมศึกษาแต่ยังมีข้อจำกัดเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก ควรมีการวิจัยโดยใช้รายงานจำนวนมากต่อไป

3. คุณภาพสถาบันอุดมศึกษา

ผลการวิจัยครั้งนี้พบความแตกต่างของคุณภาพสถาบันอุดมศึกษา ทั้งความแตกต่างระหว่างกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐและในกำกับของรัฐ กลุ่มมหาวิทยาลัยเอกชนและกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ ความแตกต่างระหว่างกลุ่มมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด และความแตกต่างระหว่างสถาบันอุดมศึกษา/มหาวิทยาลัยภายในแต่ละกลุ่มสถาบัน/มหาวิทยาลัย นอกจากนี้ผลการวิจัยด้านผลการวิเคราะห์วางแผนกรอบข้อมูลและผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา ด้านจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของสถาบัน ให้ข้อค้นพบที่เป็นรายละเอียดแนวทางการพัฒนาปรับปรุงสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในระดับภาพรวมและระดับสถาบัน ความแตกต่างตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. ช่วยสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างด้านคุณภาพระหว่างกลุ่มสถาบันและความไม่เสมอภาคในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งควรจะต้องได้รับการพัฒนาโดยเร่งด่วน

4. ศักยภาพของผู้ประเมินภายนอก

ตามรูปแบบและกรอบการประเมินคุณภาพภายนอก สถาบันอุดมศึกษาของ สมศ. ไม่มีการกำหนดรูปแบบการพัฒนาผู้ประเมินภายนอกอย่างเป็นทางการเนื่องจาก สมศ. เชื่อว่ามีนักการศึกษาผู้ทรงคุณวุฒิที่ผ่านการศึกษามากที่สุดเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพสถาบันอุดมศึกษาและมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะทำหน้าที่ผู้ประเมินภายนอกระดับอุดมศึกษาได้

สมศ. จึงกำหนดแต่เพียงวิธีการได้มาซึ่งผู้ประเมินภายนอกและให้การรับรองผู้ประเมินภายนอกเท่านั้น การกำหนดคุณสมบัติทั้งคุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก การกำหนดวิธีการได้มาและการรับรองผู้ประเมินภายนอก รวมทั้งการจัดคณะผู้ประเมินภายนอกของสถาบันอุดมศึกษาล้วนแต่เป็นกลไกสำคัญที่รับประกันได้ว่าคณะผู้ประเมินภายนอกมีศักยภาพในการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐานในระดับหนึ่ง แต่กลไกดังกล่าวยังไม่สามารถประกันความมีมาตรฐานระดับเดียวกันของคณะผู้ประเมินภายนอกได้ ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าอาจจะถึงเวลาที่ สมศ. ต้องดำเนินการตรวจสอบศักยภาพของคณะผู้ประเมินภายนอกและจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ประเมินภายนอกบางส่วน หรือการจัดประชุมสัมมนาเพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์อันจะนำไปสู่ความเป็นมาตรฐานระดับสูงที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

5. บทบาทในการประเมินอภิมานของผู้ประเมินภายนอก

จากการประเมินอภิมานรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับอุดมศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ประเมินคุณภาพภายนอกหลายคนได้ประเมินผลงาน การประเมินคุณภาพภายนอกสถาบันอุดมศึกษาของตนเองและเสนอข้อจำกัดของการประเมิน รวมทั้งแนวทางพัฒนาวิธีการประเมินในรายงานด้วยแม้ว่าการประเมินดังกล่าวจะยังไม่ใช่เป็นการประเมินอภิมานเต็มรูปแบบ แต่ผลงานดังกล่าวเป็นตัวบ่งชี้สำคัญว่านักประเมินภายนอก ระดับอุดมศึกษาหลายคนเข้าถึงวัฒนธรรมการประเมินและแสดงบทบาทในการประเมินอภิมานอย่างชัดเจน ผู้ประเมินภายนอกกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่จัดทำรายงานการประเมินคุณภาพภายนอก สถาบันอุดมศึกษา ได้อย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐานในระดับสูง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เดวิส (Davis, 1989 : Abstract) ได้ทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาเอกเพื่อเสนอต่อ มหาวิทยาลัยบอสตัน (Boston College) โดยได้ทำการศึกษาการรับรู้สิ่งที่เป็นจริงและความคาดหวังของผู้ประเมินและนักการศึกษาที่มีต่อบทบาทของผู้ประเมิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ของผู้ประเมินและนักการศึกษาที่มีต่อบทบาทของผู้ประเมินในการเป็นคณะประเมินโรงเรียนของรัฐในแมสซาชูเซตต์ (Massachusetts) ผลการวิจัยพบว่า ในการรับรู้สภาพที่เป็นจริง นักการศึกษาและผู้ประเมินมีความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของผู้ประเมินสอดคล้องกันเพียงบางข้อ ซึ่งข้อที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การสื่อสาร การควบคุม และเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการประเมิน

ในส่วนของความคาดหวังที่มีต่อบทบาทของผู้ประเมิน พบว่า นักการศึกษาและผู้ประเมินมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับสูง ซึ่งเป็นความสอดคล้องกันในทางความคิด

ที่ต้องการให้ผู้ประเมินมีบทบาทตามอุดมคติในกระบวนการประเมิน นอกจากนั้นยังพบว่า
ทั้งนักการศึกษาและผู้ประเมินมีความเชื่อว่า ผู้ประเมินสามารถแสดงบทบาทตามที่ควรจะเป็นได้
ดังนั้นจึงเป็นสารสนเทศให้ผู้ประเมินได้มีการปรับบทบาทในกระบวนการประเมินให้มีความ
เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ทอมบส์ (Toomb. 1989 : Abstract) ได้ทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องการเปรียบเทียบ
ผลการประเมินงานของผู้ประเมินที่มีเพศและอาชีพแตกต่างกัน การตรวจสอบเชิงประจักษ์
ตามการรับรู้ของผู้ประเมิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของคะแนนการประเมินงาน
จากผู้ประเมินที่มีเพศและอาชีพแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า เพศของผู้ประเมินไม่ส่งผลให้การ
ประเมินงานเกิดความลำเอียง แต่พบว่าคะแนนการประเมินจากนักวิชาการจะแตกต่างจากผู้ประเมิน
ที่เป็นผู้จัดการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความลำเอียงของการประเมินขึ้นอยู่กับอาชีพของผู้ประเมินนั่นเอง

ฟูลเลอร์ (Fuller. 1990 : Abstract) ได้ทำวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการศึกษา
ความสอดคล้องและความเที่ยงของผู้ประเมินในการประเมินการปฏิบัติงานของครู โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกอบรมผู้ประเมินที่มีต่อความสอดคล้องของผลในการประเมิน
การปฏิบัติงานของครู ผลการวิจัยพบว่า พิสัยของการประเมินในระหว่างปี ค.ศ. 1988 - 1989
ต่ำกว่าระหว่างปี ค.ศ. 1987 - 1988 และผู้ประเมินในระดับประถมศึกษา มีคะแนนสูงกว่าระดับ
มัธยมศึกษา จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า (1) ผู้ประเมินที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมจะมีคะแนนกระจายมาก
และผลการประเมินไม่สอดคล้องกัน (2) การฝึกอบรมสามารถทำให้เกิดความสอดคล้องของผลการ
ประเมินและทำให้พิสัยของคะแนนลดต่ำลงด้วย (3) ความสอดคล้องของผลประเมินทำให้เกิด
ความน่าเชื่อถือในระบบการประเมิน และ (4) ควรมีการฝึกอบรมผู้ประเมินเพื่อให้เกิด
ความสอดคล้องและความน่าเชื่อถือของการประเมิน

คิง และคณะ (King and others. 2001 : 229 - 247) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ
สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้ประเมิน ซึ่งได้ใช้วิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประกอบกัน
แต่แยกวิเคราะห์คนละส่วน ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 31 คน ตรวจสอบความตรง
ด้วยวิธี MACR Process (A Multi - Attribute Consensus Reaching Process) ผลการศึกษาพบว่า
สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้ประเมิน แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก (Domain)

16 กลุ่มสมรรถนะ (Competency Categories) และ 49 ข้อย่อย (Competency item) ดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 1 การสืบเสาะหาความรู้อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย
3 สมรรถนะ และ 19 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ สมรรถนะที่ 1. สามารถทำการวิจัยได้ ตัวบ่งชี้ที่ 1
การกำหนดกรอบคำถามการวิจัย ตัวบ่งชี้ที่ 2 การออกแบบการวิจัย ตัวบ่งชี้ที่ 3 ทำการวัดผลได้

ตัวบ่งชี้ที่ 4 รู้วิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ คุณภาพและแบบผสมผสาน สมรรถนะที่ 2 สามารถทำการประเมินได้ ตัวบ่งชี้ที่ 1 รู้ทฤษฎีประเมิน รูปแบบ ปรัชญาของการประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 2 การประเมินความต้องการและความจำเป็นได้ ตัวบ่งชี้ที่ 3 กำหนดกรอบคำถามการประเมินได้ ตัวบ่งชี้ที่ 4 ออกแบบการประเมินได้ ตัวบ่งชี้ที่ 5 กระบวนการประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 6 ตัดสินใจได้ ตัวบ่งชี้ที่ 7 แนะนำคนอื่นได้ ตัวบ่งชี้ที่ 8 ประเมินงานประเมินได้ สมรรถนะที่ 3 สามารถทำการวิจัยควบคุมการประเมินได้ ตัวบ่งชี้ที่ 1 ทบทวนวรรณกรรม ตัวบ่งชี้ที่ 2 การสุ่มตัวอย่าง ตัวบ่งชี้ที่ 3 การสร้างเครื่องมือ ตัวบ่งชี้ที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวบ่งชี้ที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล และตัวบ่งชี้ที่ 6 การแปลความหมายข้อมูล ตัวบ่งชี้ที่ 7 การรายงานผล

องค์ประกอบหลักที่ 2 สามารถปฏิบัติการประเมินได้ ประกอบด้วย 3 สมรรถนะ และ 14 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ สมรรถนะที่ 1 สามารถให้ข้อมูลที่ต้องการสำหรับผู้ใช้ข้อมูลได้ สมรรถนะที่ 2 สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ได้ ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาองค์กร การปรับเปลี่ยนและการเมือง ตัวบ่งชี้ที่ 2 สามารถวิเคราะห์บริบททางการเมืองขององค์กรได้ ตัวบ่งชี้ที่ 3 เคารพสถานที่ประเมินและผู้ว่าจ้าง ตัวบ่งชี้ที่ 4 เปิดรับตัวบ่อนอื่น ๆ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็น สมรรถนะที่ 3 สามารถสร้างและจัดการโครงการประเมินได้ ตัวบ่งชี้ที่ 1 ตอบสนองสิ่งที่นำเสนอ ตัวบ่งชี้ที่ 2 สามารถเขียนความคิดเห็นแบบเป็นทางการได้ ตัวบ่งชี้ที่ 3 สามารถจัดสรรงบประมาณสำหรับการประเมินได้ ตัวบ่งชี้ที่ 4 สามารถจัดการทรัพยากรที่ต้องการและจำเป็นได้ ตัวบ่งชี้ที่ 5 สามารถดูแลบุคคลอื่นได้ ตัวบ่งชี้ที่ 6 สามารถฝึกหัดบุคคลอื่นได้ ตัวบ่งชี้ที่ 7 ทำการประเมินด้วยวิธีที่ไม่ก่อให้เกิดความแตกแยก ตัวบ่งชี้ที่ 8 ทำงานให้เสร็จทันเวลา และตัวบ่งชี้ที่ 9 จัดการอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างโครงการได้

องค์ประกอบหลักที่ 3 ทักษะทั่วไปสำหรับการประเมิน ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ และ 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ สมรรถนะที่ 1 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและมีเหตุผล สมรรถนะที่ 2 ทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสาร สมรรถนะที่ 3 ทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร สมรรถนะที่ 4 ความสามารถระหว่างบุคคล ตัวบ่งชี้ที่ 1 ทักษะการเจรจา ตัวบ่งชี้ที่ 2 ทักษะการกำจัดความขัดแย้ง ตัวบ่งชี้ที่ 3 ทักษะการอำนวยความสะดวกแก่กลุ่ม ตัวบ่งชี้ที่ 4 ทักษะการดำเนินการเกี่ยวกับกลุ่ม ตัวบ่งชี้ที่ 5 ทักษะการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือ ตัวบ่งชี้ที่ 6 ทักษะการเชื่อมโยงวัฒนธรรม และสมรรถนะที่ 5 ทักษะการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์

องค์ประกอบหลักที่ 4 วิชาชีพนักประเมิน ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ และ 10 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ สมรรถนะที่ 1 ความรู้ของการเป็นนักประเมิน สมรรถนะที่ 2 มีจริยธรรม ตัวบ่งชี้ที่ 1 ชื่อสัตย์ในการประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 2 ใช้วิธีการและทักษะที่มีอยู่อย่างเต็มความสามารถ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 เคารพต่อโครงการ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตัวบ่งชี้ที่ 4 รับผิดชอบสิ่งที่เปิดเผยต่อสาธารณะ สมรรถนะที่ 3 ความรู้ของมาตรฐานวิชาชีพ สมรรถนะที่ 4 การประยุกต์มาตรฐานวิชาชีพ สมรรถนะที่ 5 การพัฒนาวิชาชีพ ตัวบ่งชี้ที่ 1 ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาวิชาชีพ ตัวบ่งชี้ที่ 2 สะท้อนผลการปฏิบัติ ตัวบ่งชี้ที่ 3 สร้างเครือข่ายในการทำงาน ตัวบ่งชี้ที่ 4 ศึกษาความรู้ทางการประเมินที่ทันสมัยอยู่เสมอ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ปรับปรุงความรู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัย และตัวบ่งชี้ที่ 6 เขียนหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการประเมิน

สรุปความสัมพันธ์ของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่กล่าวมาข้างต้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดของหน่วยงาน องค์กร และบุคคลดังนี้

1. แนวคิดของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
เกี่ยวกับ
  - 1.1 คุณสมบัติของผู้ประเมินภายนอก ทั้งคุณสมบัติเบื้องต้น คุณสมบัติเฉพาะจรรยาบรรณของผู้ประเมิน และกัลยาณมิตรประเมิน
  - 1.2 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก
  - 1.3 การรับรองผู้ประเมินภายนอก
  - 1.4 การควบคุมคุณภาพของผู้ประเมินภายนอก
2. แนวคิดของสำนักงานตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษา (Education Review Office) ประเทศนิวซีแลนด์ เกี่ยวกับ
  - 2.1 คุณสมบัติของผู้ประเมินทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และประสบการณ์
  - 2.2 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมิน
  - 2.3 การรับรองผู้ประเมิน
  - 2.4 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมิน
3. แนวคิดของสำนักงานมาตรฐานการศึกษา (Office for Standards in Education) ประเทศอังกฤษ เกี่ยวกับ
  - 3.1 คุณสมบัติของผู้ประเมินภายนอกทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และประสบการณ์
  - 3.2 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมิน

3.3 การรับรองผู้ประเมิน

3.4 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมิน

4. แนวคิดของวอร์ทเธน (Worthen) เกี่ยวกับ

4.1 สมรรถนะของผู้ประเมิน

4.2 วิธีการที่เป็นไปได้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ซึ่งประกอบด้วย

การรับรองที่เน้นการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ (Certification Based on Formal Training)

การรับรองที่เน้นประสบการณ์ทางการประเมิน (Certification Based on Evaluation Experience)

การรับรองที่เน้นการปฏิบัติงานทางการประเมิน (Certification Based on Performance)

และการรับรองที่เน้นสมรรถนะของผู้ประเมิน (Certification Based on Competencies)

5. แนวคิดจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของผู้ประเมิน คุณภาพ/สมรรถนะของผู้ประเมินภายนอก ได้แก่

5.1 งานวิจัยระดับปริญญาเอก ของ ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน เรื่องการพัฒนารูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพผู้ประเมินภายนอก สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

5.1.1 ด้านความรู้

5.1.2 ด้านประสบการณ์ที่เอื้อต่อประสิทธิภาพในการประเมิน

5.1.3 ด้านบุคลิกภาพ เจตคติ คุณธรรม และจรรยาบรรณ

5.1.4 ด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

5.1.5 ด้านคุณภาพของเอกสารรายงานผลการประเมินสถานศึกษา

5.2 งานวิจัยระดับปริญญาเอก ของ เกื้อ กระแสโสม เรื่องการพัฒนารับรองผู้ประเมินภายนอกตามแนวคิดที่เน้นสมรรถภาพสำหรับการประเมินสถานศึกษา ผลการวิจัยได้สมรรถนะที่จำเป็นของผู้ประเมินภายนอก 3 ด้าน คือ

5.2.1 สมรรถนะด้านความรู้

5.2.2 สมรรถนะด้านทักษะ

5.2.3 สมรรถนะด้านคุณลักษณะ

5.3 งานวิจัยของคิง และคณะ (King and others. 2001 : 229 - 247)

ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้ประเมิน พบว่า สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้ประเมิน แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบหลัก (Domain) คือ

องค์ประกอบหลักที่ 1 การสืบเสาะหาความรู้อย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบหลักที่ 2 สามารถปฏิบัติการประเมินได้

องค์ประกอบหลักที่ 3 ทักษะทั่วไปสำหรับการประเมิน

องค์ประกอบหลักที่ 4 วิชาชีพนักประเมิน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์จนได้กรอบแนวคิดเบื้องต้นที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก คือ (1) คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก (2) คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก (3) วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก (4) การรับรองผู้ประเมินภายนอก และ (5) การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก โดยเอกสารและงานวิจัยที่นำมาเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยมีความสัมพันธ์กัน ดังตาราง 5 - 9

ตาราง 5 สรุปความสัมพันธ์ของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย องค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปผู้ประเมินภายนอก

เจ้าของแนวคิด	ประเด็นเปรียบเทียบ
ผู้วิจัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. อายุ 30 ปีขึ้นไป 2. วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปด้านการศึกษา 3. สัญชาติไทย 4. มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่เป็นอุปสรรคต่อการประเมิน 5. ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรม 6. ถ้าเป็นข้าราชการต้องได้รับการอนุญาตจากต้นสังกัดให้สามารถทำการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาได้
สมศ.	<p><u>กรณีฝึกอบรม</u></p> <p>อายุ 30 – 65 ปี สัญชาติไทย การศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ทำการประเมินได้เต็มเวลา ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรม ถ้าเป็นข้าราชการต้องได้รับการอนุญาตจากต้นสังกัด</p> <p><u>กรณีเทียบวุฒิการศึกษา</u></p> <p>อายุ 30 ปี ขึ้นไป สัญชาติไทย การศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป เรียนวิชาว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษาไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิต และเรียนวิชาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษารวมกับวิชาวัดผลแล้วไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ทำการประเมินได้เต็มเวลา ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรม</p>
ERO	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นผู้ที่มิประสบการณ์ในการสอนหรือการบริหารสถานศึกษาในระดับที่จะทำการประเมิน 2. คุณสมบัติทางด้านความรู้ด้านวิชาการ 3. ทักษะเฉพาะที่เป็นที่ต้องการ 4. ความมั่นใจในความสามารถที่จะปฏิบัติงานในระดับที่ต้องการ

ตาราง 5 (ต่อ)

เจ้าของแนวคิด	ประเด็นเปรียบเทียบ
Ofsted	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีประสบการณ์การทำงานในระดับที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอก 2. คุณสมบัติด้านความรู้ทางวิชาการ
Worthen	จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปด้านการวัดและประเมินผลทางการศึกษา
ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เคยปฏิบัติงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 5 ปี 2. เคยปฏิบัติการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 5 ครั้ง 3. เคยปฏิบัติการประเมินประสิทธิภาพองค์กรอื่น ๆ ไม่น้อยกว่า 5 ครั้ง 4. การศึกษาสูงสุดปริญญาโท 5. เข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประเมิน ไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง 6. เป็นวิทยากรอบรมเกี่ยวกับการประเมิน ไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง

ตาราง 6 สรุปความสัมพันธ์ของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย องค์ประกอบที่ 3 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก

เจ้าของแนวคิด	ประเด็นเปรียบเทียบ
ผู้วิจัย	<p><u>ด้านความรู้</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบายการศึกษา ความมุ่งหมายหลักการ แนวการจัดการศึกษา การบริหารการศึกษา 2. มีความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา 3. มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา 4. มีความรู้ทั่วไปที่เอื้อต่อประสิทธิภาพในการประเมิน เช่น ความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับองค์กรทางสังคม การเมืองและบริบทของการประเมิน <p><u>ด้านทักษะ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีทักษะในการวางแผนการประเมินสถานศึกษา เช่น การวิเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา 2. มีทักษะในการดำเนินการประเมินสถานศึกษา สามารถทำการประเมินตามแผนการประเมินอย่างเป็นระบบ 3. มีทักษะในการสรุปและการเขียนรายงาน 4. มีทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการประเมิน เช่น การสื่อสารและการประสานงาน ทักษะการคิดเชิงตรรกะและการคิดเชิงวิเคราะห์ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการตัดสินใจ <p><u>ด้านคุณลักษณะ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีจรรยาบรรณ เช่น ความเที่ยงตรง เป็นกลาง และยุติธรรม มีเหตุผล 2. มีความเป็นกัลยาณมิตร เช่น ความไวต่อการรับรู้ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้รวดเร็ว เป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาที่ดี เคารพต่อกรประเมินภายนอก 3. มีบุคลิกภาพที่ดี สุภาพ อ่อนน้อม เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับและเข้าใจคนอื่น

ตาราง 6 (ต่อ)

เจ้าของแนวคิด	ประเด็นเปรียบเทียบ
สมศ.	<p><u>ด้านความรู้</u> มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ ระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาเพื่อการประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบ มีความรู้ด้านการประเมินผล</p> <p><u>ด้านทักษะ</u> มีทักษะด้านการประเมินผล การให้ข้อเสนอแนะและการเขียนรายงาน มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ รอบคอบ และสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม</p> <p><u>ด้านคุณลักษณะ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จรรยาบรรณจะต้องตรวจเยี่ยมและประเมินสถานศึกษาอย่างตรงไปตรงมา มีความเที่ยงตรง เป็นกลาง และรายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริง มีเหตุผลและมีหลักฐานสนับสนุน รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับระหว่างการประเมินไม่เรียกร้องในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประเมิน 2. กัลยาณมิตรประเมิน ประกอบด้วย (1) ส่งเสริมและพัฒนา (2) สร้างศรัทธาต่อหอโรงเรียน (3) เพียรประเมินอย่างกัลยาณมิตร (4) ซื่อสัตย์และเสริมแรงพัฒนา
ERO	<p><u>ด้านความรู้</u> มีความรู้ในเรื่องการสอนที่มีประสิทธิภาพ หลักสูตรที่เหมาะสม ในปัจจุบันการประเมินคุณภาพการศึกษา ความต้องการและความคาดหวังเกี่ยวกับการศึกษาของชนเผ่าแมรีและกลุ่มเชื้อชาติอื่น การใช้คอมพิวเตอร์ และเครื่องมือทางธุรกิจ</p>

ตาราง 6 (ต่อ)

เจ้าของแนวคิด	ประเด็นเปรียบเทียบ
ERO	<p><u>ด้านทักษะ</u></p> <p>มีทักษะขั้นสูงทั้งที่เป็นทักษะทั่วไปและทักษะเฉพาะของผู้ประเมิน คือ การคิด วิเคราะห์ การเขียน การสื่อสารด้วยวาจา ทักษะด้านบุคคล ทักษะด้านการบริหารจัดการ</p> <p><u>ด้านคุณลักษณะ</u></p> <p>การมองเห็นคุณค่าของการรับข้อมูลย้อนกลับ (Value of Feedback) เป็นคนทันสมัย ทนต่อเหตุการณ์ข่าวสารต่าง ๆ เป็นอย่างดี</p> <p><u>ด้านประสบการณ์</u></p> <p>เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนหรือการบริหารสถานศึกษาในระดับที่จะทำการประเมิน</p>
Ofsted	<p><u>ด้านความรู้และทักษะ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการศึกษา 2. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบายการศึกษา ความเสมอภาคทางการศึกษา การพัฒนานักเรียนทางด้านจิตใจ ศิลธรรม สังคมและวัฒนธรรม 3. การเขียนรายงานจากหลักฐานที่รวบรวมมาจากการประเมิน <p><u>จรรยาบรรณของผู้ประเมิน</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ปฏิบัติงานอย่างมีหลักการและมีความเป็นมืออาชีพ 2. ประเมินโรงเรียนอย่างเป็นกาววิสัย 3. รายงานผลการตรวจเยี่ยมโรงเรียนอย่างเป็นธรรม 4. สื่อสารอย่างจริงใจและเปิดเผย 5. ปฏิบัติงานโดยยึดหลักผลประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลัก 6. ให้ความเคารพข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับจากการตรวจเยี่ยมโรงเรียน

ตาราง 6 (ต่อ)

เจ้าของแนวคิด	ประเด็นเปรียบเทียบ
Worthen	<p><u>สมรรถนะที่จำเป็นของนักประเมินผลการศึกษา</u></p> <p>สามารถแสวงหาสารสนเทศเกี่ยวกับการประเมินได้ เข้าถึงแก่นสิ่งที่มุ่งประเมิน เลือกวิธีประเมินได้อย่างเหมาะสม ระบุข้อมูลหรือหลักฐานที่จำเป็นในการประเมินได้ เลือกวิธีการประเมินได้อย่างเหมาะสม ระบุเป้าหมายของการประเมินได้ ระบุมาตรฐาน (Standard) ที่จะใช้ในการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมินได้ สามารถเลือกและใช้เทคนิคการวิเคราะห์ให้ได้ข้อมูลเหมาะสมใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการประเมินได้ แปลความหมายและลงข้อสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม รายงานผลการประเมินและข้อเสนอแนะได้อย่างเหมาะสมสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับได้ทันที สามารถจัดหา จัดการทรัพยากรที่จำเป็นต้องมีการประเมิน</p>
ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน	<p><u>ด้านความรู้</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความรู้ด้านการวัดและประเมิน 2. ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ประเมิน 3. ความรู้ทั่วไปที่เอื้อต่อประสิทธิภาพในการประเมิน <p><u>ด้านบุคลิกภาพคุณธรรมและจรรยาบรรณ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การมีมนุษยสัมพันธ์ เช่น มีความเป็นกัลยาณมิตรน่าเชื่อถือ เคารพให้เกียรติผู้อื่น 2. เจตคติต่อการประเมิน มีเจตคติที่มีต่อการประเมินทั้งการประเมินภายในและการประเมินภายนอก 3. คุณธรรมและจรรยาบรรณ เช่น มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาหรือเรียกร้องสิ่งใด ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประเมิน เสียสละ รับผิดชอบ ยุติธรรม ตรงต่อเวลา รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศ

ตาราง 6 (ต่อ)

เจ้าของแนวคิด	ประเด็นเปรียบเทียบ
ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน	<p><u>ด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานประเมิน ประกอบด้วย</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การปฏิบัติงานประเมิน เช่น สามารถวางแผนการประเมินได้ วิเคราะห์ SAR ได้ เลือกใช้เครื่องมือในการประเมินที่เหมาะสม ผลการประเมินมีความเที่ยงตรง แม่นยำ 2. ทักษะอื่นที่เอื้อต่อประสิทธิภาพการประเมิน เช่น การคิดวิเคราะห์ การเขียน การสื่อสาร <p><u>ด้านคุณภาพของเอกสารรายงานผลการประเมินสถานศึกษา</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เนื้อหาสาระผลการประเมินถูกต้อง ชัดเจน ครบถ้วน ตรงประเด็น มีหลักฐานยืนยัน ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ 2. รูปแบบการนำเสนอกระชับ มีเนื้อหาครบถ้วน ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ทำรายงานเสร็จทันเวลา
เกื้อ กระแส โสม	<p><u>สมรรถนะด้านความรู้</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษา 2. บทบาทหน้าที่ขององค์กร/ผู้ประเมินภายนอก 3. หลักการ วิธีการประเมินคุณภาพ <p><u>สมรรถนะด้านทักษะ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การวางแผนการประเมินสถานศึกษา 2. การดำเนินการประเมินสถานศึกษา 3. การสรุปผลการประเมินและเขียนรายงาน 4. ทักษะการสื่อสารและการประสานงาน 5. ทักษะทางการคิดเชิงตรรกะและการคิด วิเคราะห์ 6. ทักษะการทำงานเป็นทีม

ตาราง 6 (ต่อ)

เจ้าของแนวคิด	ประเด็นเปรียบเทียบ
เกื้อ กระแสโสม	<u>สมรรถนะด้านคุณลักษณะ</u> 1. จรรยาบรรณในการประเมิน 2. ความเป็นกัลยาณมิตรในการประเมิน
King and others	<u>สมรรถนะของผู้ประเมิน</u> 1. การสืบเสาะหาความรู้อย่างเป็นระบบ สามารถทำการวิจัยได้ ทำการประเมินได้ และทำการวิจัยควบคุมการประเมิน 2. สามารถปฏิบัติการประเมินได้ให้ข้อมูลที่ต้องการสำหรับผู้ใช้อ้างอิงได้ วิเคราะห์สถานการณ์ได้ สร้างและจัดการโครงการประเมินได้ 3. ทักษะทั่วไปสำหรับการประเมิน ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีเหตุผล การเขียนเพื่อการสื่อสาร การพูดเพื่อสื่อสาร ความสามารถระหว่างบุคคล ทักษะการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ 4. วิชาชีพนักประเมิน ได้แก่ ความรู้ของการเป็นนักประเมิน มีจริยธรรม มีความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ และการประยุกต์มาตรฐานวิชาชีพ การพัฒนาวิชาชีพ

ตาราง 7 สรุปความสัมพันธ์ของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย องค์ประกอบที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก

เจ้าของแนวคิด	ประเด็นเปรียบเทียบ
ผู้วิจัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม 2. คัดเลือกโดยการเทียบวุฒิการศึกษา 3. คัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน 4. คัดเลือกโดยพิจารณาจากการปฏิบัติงานด้านการประเมิน 5. คัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมิน
สมศ.	<ol style="list-style-type: none"> 1. การคัดเลือกโดยเน้นการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ 2. การคัดเลือกโดยการเทียบวุฒิทางการศึกษา
ERO	การคัดเลือกโดยการทดสอบทักษะในด้านต่าง ๆ การทดสอบทางจิตวิทยา การสัมภาษณ์และการทดลองปฏิบัติงาน
Ofsted	การคัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม
Worthen	<ol style="list-style-type: none"> 1. การคัดเลือกโดยเน้นการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ 2. การคัดเลือกที่เน้นประสบการณ์ทางการประเมิน 3. การคัดเลือกที่เน้นการปฏิบัติงาน 4. การคัดเลือกที่เน้นสมรรถนะของผู้ประเมิน
ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน	การคัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ
เกื้อ กระแสโสม	การคัดเลือกที่เน้นสมรรถนะของผู้ประเมิน

ตาราง 8 สรุปความสัมพันธ์ของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด
ของการวิจัย องค์ประกอบที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก

เจ้าของแนวคิด	ประเด็นเปรียบเทียบ
ผู้วิจัย	<p><u>เกณฑ์การรับรองผู้ประเมินภายนอก</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามตัวบ่งชี้ 2. มีคุณสมบัติเฉพาะครบตามตัวบ่งชี้ทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และอื่น ๆ <p><u>ระดับการรับรองผู้ประเมินภายนอก</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ระดับปฏิบัติการ 2. ระดับชำนาญการ 3. ระดับเชี่ยวชาญ 4. ระดับผู้ทรงคุณวุฒิ <p><u>ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ระดับปฏิบัติการ 1 ปี 2. ระดับชำนาญการ 3 ปี 3. ระดับเชี่ยวชาญ 5 ปี 4. ระดับผู้ทรงคุณวุฒิ 10 ปี <p><u>หน่วยงานที่รองรับผู้ประเมินภายนอก</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หน่วยประเมินที่เป็นนิติบุคคล 2. บุคคลที่รวมตัวกันเป็นคณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียน 3. สถาบันการอุดมศึกษา
สมศ.	<p><u>เกณฑ์การรับรองผู้ประเมินภายนอก</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องได้คะแนนไม่น้อยกว่า 60 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 (กรณีฝึกอบรม) 2. จบ ป.โท เรียนวัดผลและประกันคุณภาพไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต ผ่านการฝึกประสบการณ์การประเมิน ไม่น้อยกว่า 60 ชั่วโมง (กรณีเทียบวุฒิ)

ตาราง 8 (ต่อ)

เจ้าของแนวคิด	ประเด็นเปรียบเทียบ
สมศ.	<p><u>ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก</u> การรับรองมีระยะเวลา 3 ปี ถ้าครบ 3 ปี ต้องต่ออายุ การเป็นผู้ประเมิน <u>หน่วยงานที่รองรับผู้ประเมินภายนอก</u> 1. หน่วยประเมินที่เป็นนิติบุคคล 2. บุคคลที่รวมตัวกันเป็นคณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียน 3. สถาบันการอุดมศึกษา</p>
ERO	<p><u>เกณฑ์การรับรองผู้ประเมินภายนอก</u> ผ่านการฝึกทดสอบทักษะที่สำคัญสำหรับการประเมิน การทดสอบ จิตวิทยา การสัมภาษณ์ และการทดลองปฏิบัติงาน <u>ประเภทของผู้ประเมินภายนอก</u> ผู้ประเมินที่เป็นบุคลากรของ ERO</p>
Ofsted	<p><u>เกณฑ์การรับรองผู้ประเมินภายนอก</u> ผ่านการฝึกอบรมของ Ofsted <u>ประเภทของผู้ประเมินภายนอก</u> 1. ผู้ประเมินที่ได้รับการรับรอง 2. ผู้ประเมินขึ้นทะเบียน 3. ผู้ประเมินบุคคลธรรมดา 4. ผู้ประเมินสมทบ</p>
Worthen	<p><u>ระดับการรับรองผู้ประเมินภายนอก</u> 1. Para - Professional Evaluator 2. Professional Evaluator 3. Master Evaluator</p>

ตาราง 8 (ต่อ)

เจ้าของแนวคิด	ประเด็นเปรียบเทียบ
ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน	<p><u>เกณฑ์ขั้นต่ำ</u> ได้คะแนนร้อยละ 72 ขึ้นไป จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ โดยจำแนกเป็น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านความรู้ร้อยละ 75 2. ประสบการณ์ที่เอื้อต่อประสิทธิภาพในการประเมิน ร้อยละ 70 3. บุคลิกภาพ เจตคติ คุณธรรมและจรรยาบรรณ ร้อยละ 75 4. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานประเมิน ร้อยละ 70 5. คุณภาพของเอกสารรายงานการประเมินสถานศึกษา ร้อยละ 70
เกื้อ กระแสโสม	<p><u>เกณฑ์ขั้นต่ำผู้ประเมินภายนอก โดยการรับรองสมรรถนะ ของผู้ประเมิน</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ภาพรวม ร้อยละ 61 2. ด้านความรู้ ร้อยละ 58 3. ด้านทักษะ ร้อยละ 56 4. ด้านคุณลักษณะ ร้อยละ 75

ตาราง 9 สรุปความสัมพันธ์ของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด
ของการวิจัย องค์ประกอบที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

เจ้าของแนวคิด	ประเด็นเปรียบเทียบ
ผู้วิจัย	<p><u>หน่วยงานที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกโดย สมศ. 2. การตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดยหน่วยประเมินต้นสังกัด 3. การประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก <p><u>การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดประชุมสัมมนา 2. การฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน 3. การทำวิจัย 4. การส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำผลงานที่มีคุณภาพและการเลื่อนระดับของผู้ประเมิน <p><u>ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประเมินคุณภาพทุก 1 ปี 2. ประเมินเพื่อให้การรับรอง เมื่อใบรับรองหมดอายุ
สมศ.	<p><u>หน่วยงานที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การติดตามผู้ประเมินภายนอกจากแบบประเมินผู้ประเมินภายนอกของสถานศึกษา 2. การติดตามผู้ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกองค์กร 3. การติดตาม ผู้ประเมินภายนอกโดยคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานของ สมศ. <p><u>การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก</u></p> <p>มีการจัดประชุมผู้ประเมินภายนอกและส่งเสริมการวิจัย แต่ไม่มีการกำหนดรูปแบบ เนื้อหาสาระ หรือความถี่ในการพัฒนาคุณภาพผู้ประเมินภายนอกที่ชัดเจน</p>

ตาราง 9 (ต่อ)

เจ้าของแนวคิด	ประเด็นเปรียบเทียบ
สมศ.	<p>ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก</p> <p>มีการประเมิน 1 ครั้ง ในรอบ 3 ปี เพื่อต่ออายุใบรับรองการเป็นผู้ประเมินภายนอก</p>
ERO	<p>หน่วยงานที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มี Senior Review Manager ดูแลคุณภาพด้านการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา 2. มี Area Manager เป็นผู้ลงนามรับรองรายงานการประเมินสถานศึกษา <p>การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีการฝึกอบรมผู้ประเมินใหม่ ประมาณ 6 สัปดาห์ หรือบางคนอาจใช้เวลา 3-6 เดือน ขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์เดิม เน้นทักษะที่สำคัญ 2. มีการฝึกอบรมทุกปี ๆ ละ 5 วัน 3. มีการประชุมผู้ประเมินทุกคน ทุกระยะ 1-2 ปี 4. มีการปรับปรุงทักษะพื้นฐานที่สำคัญทุก ๆ 2 ปี <p>ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก</p> <p>มีการประเมินคุณภาพของผู้ประเมินทุกปี</p>
Ofsted	<p>หน่วยงานที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก</p> <p>ผู้ประเมินทุกคนจะต้องเข้าร่วมการอบรมที่ Ofsted จัดขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาตนเองปีละ 5 วัน ถ้าไม่เข้าร่วมจะมีผลต่อสภาพการเป็นผู้ประเมินของตนเอง</p> <p>การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก</p> <p>หน่วยประเมินจัดฝึกอบรมให้ผู้ประเมินในสังกัด เช่น อบรมความรู้เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพ 4 วัน ลงทะเบียนเรียนทางไกล อบรมหัวข้อที่เป็นจุดเน้นในนโยบายการศึกษาใหม่ การเข้าร่วมสังเกตการสอนในโรงเรียน</p> <p>ฝักงานการประเมินคุณภาพภายนอก</p> <p>ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก</p> <p>มีการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอกโดยหน่วยประเมินต้นสังกัด และ Ofsted ประเมินคุณภาพของหน่วยประเมิน</p>
ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน	มีการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอกทุก ๆ 3 ปี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ผู้วิจัยขอเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ขั้นตอนดำเนินการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ผู้เชี่ยวชาญสำหรับศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย 3 รอบ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

- 1.1 อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์สูง ในการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาเกี่ยวกับมาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา หรือมีผลงานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 7 คน

- 1.2 ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาหรือโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีวิทยฐานะระดับเชี่ยวชาญ และเป็นโรงเรียนที่ได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รอบแรก ในปี พ.ศ. 2544 – 2548

1.3. ผู้บริหารการศึกษาหรือนักวิชาการ ซึ่งรับผิดชอบงานด้านมาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 7 คน

2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินคุณภาพของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์สูงและได้รับการยอมรับในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 4 ฉบับ ดังนี้

1. แบบสอบถามฉบับที่ 1 ใช้สอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบ/วิธีการสำหรับรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในเทคนิคเดลฟาย รอบที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบตรวจรายการ (Checklist) และแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open Ended Form)
2. แบบสอบถามฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ ถึงความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ทสเกล (Likert Scale) ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย รอบที่ 2
3. แบบสอบถามฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย ตัวบ่งชี้ ถึงความเหมาะสมและเป็นไปได้ และกำหนดน้ำหนัก (Weight) คะแนนความสำคัญที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ทสเกล (Likert Scale) และแบบเติมค่าตัวเลขใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย รอบที่ 3
4. แบบประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ทสเกล (Likert Scale) และแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ

ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรายละเอียดของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และวิพากษ์หรือเสนอแนะเพิ่มเติม

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอนดังนี้

1. การสร้างแบบสอบถามแบบตรวจรายการและแบบสอบถามชนิดปลายเปิด

ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย รอบที่ 1

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา การรับรองผู้ประเมินภายนอก จากนั้นจึงสร้างกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ตามองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน คือ (1) คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก (2) คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก (3) วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก (4) การรับรองผู้ประเมินภายนอก และ (5) การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก กรอบแนวคิดที่ได้ผู้วิจัยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 คน พิจารณา พร้อมแบบสอบถามที่สร้างขึ้นด้วยคำถามในประเด็นกว้าง ๆ เกี่ยวกับ องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการรับรองผู้ประเมินภายนอกให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

แบบสอบถามความคิดเห็นต่อองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้สำหรับรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะดังตัวอย่าง

คำชี้แจงการตอบ โปรดพิจารณาการกำหนดองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่ใช้สำหรับรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน □ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมลงในช่องว่างที่กำหนดให้

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
คุณสมบัติทั่วไป ของผู้ประเมิน ภายนอก	1. อายุ 30 ปี ขึ้นไป		
	2. วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ด้านการศึกษา		
	3. สัญชาติไทย		
	4. มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่เป็นอุปสรรค ต่อการประเมิน		
	7. อื่น ๆ (โปรดระบุ)		

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

.....

.....

.....

.....

.....

2. การสร้างแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย รอบที่ 2

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดรอบแรกพร้อมข้อเสนอแนะที่ได้รับมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างเป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย รอบที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยพยายามคงรูปภาษาและสำนวนเดิมของผู้เชี่ยวชาญไว้ตลอดจนปรับแก้เครื่องมือตามที่คุณเชี่ยวชาญเสนอแนะโดยมีอาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์ จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขเครื่องมือในการวิจัย จำนวน 5 ท่าน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาด้านแบบของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์สูงเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และจัดเกลาภาษาที่ใช้ให้มีความชัดเจนทางการสื่อความหมาย แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ระหว่าง .06 - 1.00 ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย

1. อาจารย์ ดร.นุชชานา เหลืองอังกูร อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. อาจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. นายนคร ตั้งกะพิภพ ผู้บริหารสถานศึกษาด้านแบบ รุ่นที่ 1 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ปี 2544
4. นายประยงค์ แก่นลา ผู้บริหารสถานศึกษาด้านแบบ รุ่นที่ 2 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ปี 2545
5. นายสง่า สุธีรงค์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ยโสธร เขต 1

แบบสอบถามฉบับที่ 2 ประกอบด้วยช่องสำหรับแสดงความคิดเห็น 2 ช่อง คือ ช่องความเหมาะสมขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และช่องความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตัวอย่างแบบสอบถามฉบับที่ 2 สำหรับรวบรวมความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

**องค์ประกอบหลักที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

ท่านคิดว่า การรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ผู้วิจัยนำเสนอ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับใด

องค์ประกอบหลัก	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. คุณสมบัติตัวไปของผู้ประเมินภายนอก										
2. คุณสมบัตិเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก										

3. การสร้างแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย รอบที่ 3

การสร้างแบบสอบถามฉบับที่ 3 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบกลับของแบบสอบถามฉบับที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับที่ 3 ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้เหมือนกับแบบสอบถามฉบับที่ 2 นอกจากนี้ยังได้เพิ่มการแสดงตำแหน่งของค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนในรอบที่ผ่านมาทั้งรูปแบบของสัญลักษณ์และตัวเลขที่คำนวณได้เพื่อประกอบการพิจารณาการคงคำตอบเดิม นอกจากนี้ยังให้ผู้เชี่ยวชาญให้น้ำหนักคะแนน (Weight) ความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ด้วย

ตัวอย่างแบบสอบถามฉบับที่ 3 สำหรับรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

**องค์ประกอบหลักที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

ท่านคิดว่าการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลัก
ที่ผู้วิจัยนำเสนอ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับใด และในแต่ละองค์ประกอบมีน้ำหนักคะแนนความสำคัญในระดับใด

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม						ความเป็นไปได้						น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 – 10 คะแนน)		
	5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1		Mdn	IQR
1. คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก						4.73	0.50						4.52	0.50	
2. คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก						4.59	0.52						4.30	0.50	
3. วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก						4.61	0.54						4.30	1.26	

4. การสร้างแบบประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยนำข้อมูลจากแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาจัดลำดับข้อความคำถาม สร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อรับรองแบบจำลองจากงานวิจัย นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขเครื่องมือในการวิจัย จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบและพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วปรับปรุงแก้ไขขั้วกลางภาษาตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ แบบประเมินมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ระหว่าง .08 – 1.00 ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย

1. อาจารย์ ดร.นุชวรา เหลืองอังกูร อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. อาจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
3. นายนคร ตั้งคะพิภพ ผู้บริหารสถานศึกษาด้านแบบ รุ่นที่ 1 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ปี 2544
4. นายประยงค์ แก่นลา ผู้บริหารสถานศึกษาด้านแบบ รุ่นที่ 2 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ปี 2545
5. นายสง่า สุธีรงค์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ยโสธร เขต 1

แบบประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสอบถามชนิดปลายเปิด แบ่งเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ทรงคุณวุฒิ
- ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับรายละเอียดของแบบจำลอง
- ตอนที่ 3 ข้อวิพากษ์หรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

**ตัวอย่างแบบประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

คำชี้แจง เมื่อท่านได้ศึกษารายละเอียดของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วท่านมีความคิดเห็นประการใด โปรดทำเครื่องหมาย $\checkmark$ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ความเหมาะสมของหลักการและเหตุผล					
2. ความเหมาะสมของเป้าหมาย					
3. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์					
4. ความเหมาะสมของนิยามศัพท์เฉพาะ					

ข้อวิพากษ์หรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา คุณลักษณะ/สมรรถนะของผู้ประเมินภายนอก การรับรองผู้ประเมินภายนอก ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีวิทยาการวิจัย เช่น การพัฒนาการรับรองผู้ประเมินภายนอกตามแนวคิดที่เน้นสมรรถภาพสำหรับการประเมินสถานศึกษา (เกื้อ กระแสโสม, 2547) การพัฒนารูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอกสำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2547)

การประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา : กรณีศึกษานิวซีแลนด์ (วิจารณ์ พานิช และคณะ. 2544) ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 ค) ระเบียบสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ว่าด้วยการให้การรับรอง ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับดูแลผู้ประเมินภายนอก สำหรับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2545 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2545) การพัฒนาการวิจัยโดยใช้รูปแบบ (บุญชม ศรีสะอาด. 2533) แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จนได้ร่างกรอบแนวคิดของการวิจัย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1. คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก
  2. คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก
  3. วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก
  4. การรับรองผู้ประเมินภายนอก
  5. การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัยโดยนำกรอบแนวคิดของการวิจัยมาร่าง

เป็นแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขเครื่องมือ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหา จัดกล่าภาษา แล้วทำการปรับปรุงให้สมบูรณ์ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งสิ้น 4 ฉบับ ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่ใช้สอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยนำเสนอเกี่ยวกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีข้อเสนอแนะในประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติมหรือไม่ อย่างไรก็ตามเกี่ยวกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้สอบถามความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่ใช้สอบถามความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย ตัวบ่งชี้ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และกำหนดน้ำหนัก (Weight) คะแนนความสำคัญที่ใช้ในการรับรอง

ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบบสอบถามฉบับนี้จะแสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายรอบที่ 2 พร้อมทั้งแสดงตำแหน่งคำตอบรอบที่ 2 ของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาภาพรวมคำตอบของกลุ่มและพิจารณายืนยันหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบของตนเองอีกครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยฉบับที่ 4 เป็นแบบประเมินแบบจำลองเพื่อรับรอง

ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรายละเอียดของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และวิพากษ์หรือเสนอแนะเพิ่มเติม

3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีจำนวน 23 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

รอบที่ 1 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและใช้เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยนำเสนอต่อกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับประเด็นที่ผู้วิจัยนำเสนอ พร้อมทั้งเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รอบที่ 2 เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายรอบที่ 1 โดยนำองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากกว่าร้อยละ 50 และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มานำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาถึงความเหมาะสมและเป็นไปได้ขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รอบที่ 3 เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายรอบที่ 2 นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญเห็นภาพรวมคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

โดยผู้วิจัยได้นำเสนอค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งค่าตอบเดิมในรอบที่ 2 ของผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณายืนยันหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบอีกครั้ง พร้อมทั้งกำหนดค่าน้ำหนักคะแนน ความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้เกี่ยวกับการ รับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. หากความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ จากข้อมูลที่ได้จากเทคนิคเดลฟาย โดยการเปรียบเทียบคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนกับคำตอบของกลุ่ม กำหนดค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Rang) เกณฑ์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการพิจารณานันทามติของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจากการตอบแบบสอบถามปลายปิดชนิดประมาณค่า 5 ระดับ ในรอบที่ 2 และ 3 คือ องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ใด ที่มีค่ามัธยฐานมากกว่า 3.50 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 แสดงว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ใด ที่มีค่ามัธยฐานไม่เกิน 3.50 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มากกว่า 1.50 แสดงว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน

5. พัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง) จากแนวคิดของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม และข้อความที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจากแบบสอบถามในการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันและอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไปเป็นหลักเกณฑ์ในการพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. ประเมินคุณภาพของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง) โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ทรงคุณวุฒิมีรายชื่อ ดังนี้

- 6.1. ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
- 6.2. อาจารย์ ดร.วรรณณา สิ้นศิริ รองอธิการบดีฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 6.3. นางบุญชู ชรัญเชิฐร ผู้เชี่ยวชาญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
- 6.4. ผศ. ดร.ทวีชัย บุญเต็ม รองประธานกรรมการบริหารหลักสูตรปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

6.5. ดร.ผจญ โกจารย์ศรี ผู้ประเมินภายนอกผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด
มิตรประเมิน จังหวัดขอนแก่น

7. ปรับปรุง แก้ไขแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ
การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามข้อวิพากษ์และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้
แบบจำลองที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยในขั้นตอนนี้มีการปรับลดองค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ ปรับรวม
องค์ประกอบย่อยตัวบ่งชี้ และเพิ่มเติมองค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ด้วย

ตาราง 10 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการ	แหล่งข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	วิธีการวิเคราะห์/สถิติที่ใช้	ระยะเวลา	ผลลัพธ์ที่ได้
1. วิเคราะห์เอกสาร	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง		วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	มิถุนายน 2549	1. กรอบแนวคิดของการวิจัย 2. ร่างองค์ประกอบหลักที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	1. อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ จำนวน 2 ท่าน 2. ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 5 ท่าน	1. แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 3 ฉบับ 2. แบบประเมินแบบจำลอง จำนวน 1 ฉบับ	การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	กรกฎาคม 2549	1. แบบสอบถามฉบับที่ 1 มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) = .60 - 1.00 2. แบบประเมินแบบจำลองที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) = .80 - 1.00
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย 3 รอบ	ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 ท่าน	1. แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 3 ฉบับ	ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ค่าเฉลี่ย	สิงหาคม – ธันวาคม 2549	ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก

ตาราง 10 (ต่อ)

การดำเนินการ	แหล่งข้อมูล/กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือ	วิธีการวิเคราะห์/สถิติที่ใช้	ระยะเวลา	ผลลัพธ์ที่ได้
4. พัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง)	ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ			มกราคม 2550	แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง)
5. ประเมินคุณภาพของแบบจำลองฯ (ฉบับร่าง) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน	แบบประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก จำนวน 1 ฉบับ	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	กุมภาพันธ์ 2550	ค่าเฉลี่ย ซึ่งแสดงคุณภาพของแบบจำลองฯ (ฉบับร่าง) และข้อเสนอแนะข้อวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ
6. การปรับปรุงแบบจำลองให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น	ข้อมูลจากการตอบแบบประเมินแบบจำลองของผู้ทรงคุณวุฒิ			กุมภาพันธ์ 2550	แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเองแล้วแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อขอความร่วมมือตามความสมัครใจของผู้เชี่ยวชาญ โดยขอหนังสือจากโครงการคุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายรอบที่ 1 โดยส่งแบบสอบถามปลายเปิด พร้อมด้วยกรอบแนวคิดเบื้องต้นของการวิจัย และสรุปเค้าโครงวิทยานิพนธ์ติดต่อขอความร่วมมือ ทั้งด้วยตนเองพร้อมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยและระยะเวลาที่ระบุไว้ในแบบสอบถาม ให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามกลับคืน หรือตามแต่ผู้เชี่ยวชาญจะกรุณา
3. ดำเนินการส่งแบบสอบถาม รอบที่ 2 - 3 และขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญ ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์ โดยผู้วิจัยได้ทำหน้าที่จดหมายเขียนชื่อ ที่อยู่ ผู้วิจัย พร้อมติดแสตมป์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เชี่ยวชาญในการตอบแบบสอบถามและส่งกลับคืนให้ผู้วิจัย ในกรณีที่ยังไม่ได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยจะโทรศัพท์ติดตามและขอความอนุเคราะห์ ในการตอบแบบสอบถามและขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองหรือให้ผู้เชี่ยวชาญส่งแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์
4. ผู้วิจัยติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินคุณภาพของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมิน ภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 ท่าน ด้วยตนเอง แล้วแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ พร้อมกับขอความร่วมมือตามความสมัครใจของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยขอหนังสือจากโครงการคุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมเค้าโครงวิทยานิพนธ์ แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแบบประเมินแบบจำลองเพื่อ รับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย มีการวิเคราะห์ ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมโดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย รอบที่ 1 มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ระหว่าง .60 - 1.00 และแบบประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ระหว่าง .80 - 1.00

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน กับคำตอบของกลุ่ม โดยคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อพิจารณาความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจากการตอบแบบสอบถามปลายปิดชนิดประมาณค่า 5 ระดับ ในรอบที่ 2 และ 3 คือ

2.1 องค์กรประกอบหลัก องค์กรประกอบรอง องค์กรประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ใด ที่มีค่ามัธยฐานมากกว่า 3.50 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 แสดงว่าองค์กรประกอบหลัก องค์กรประกอบรอง องค์กรประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ นั้น กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน

2.2 องค์กรประกอบหลัก องค์กรประกอบรอง องค์กรประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ใดที่มี ค่ามัธยฐานไม่เกิน 3.50 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มากกว่า 1.50 แสดงว่าองค์กรประกอบหลัก องค์กรประกอบรอง องค์กรประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ นั้น กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน ค่ามัธยฐานที่ได้จากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญเป็นรายชื่อ โดยกำหนดเกณฑ์ในการ พิจารณาไว้ดังนี้

ค่ามัธยฐาน	ความหมาย
ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.51 ขึ้นไป	หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่ง ว่าองค์กรประกอบหลัก องค์กรประกอบรอง องค์กรประกอบย่อยและตัวบ่งชี้มีความเหมาะสม ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก และมีความเป็นไปได้มากที่สุด ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.51 - 4.50 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย
ว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสม
ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก
และข้อความนั้นมีความเป็นไปได้มาก
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 2.51 - 3.50 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจ
ว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้มีความเหมาะสม
ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก
และข้อความนั้นมีความเป็นไปได้ปานกลาง
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 1.51 - 2.50 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วย
ว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้มีความเหมาะสม
ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก
และข้อความนั้นมีความเป็นไปได้น้อย
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ค่ามัธยฐานน้อยกว่า 1.51 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้มีความเหมาะสม
ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก
และข้อความนั้นมีความเป็นไปได้น้อยที่สุด
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่ได้จากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญเป็นรายข้อ เพื่อพิจารณา
ความสอดคล้องกันของคำตอบ โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาไว้ดังนี้ (ละเอียด แจ่มจันทร์.
2540 : 111)

ค่า IQR	ความหมาย
1.51 – 5.00	แสดงว่าคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ“ไม่มีความสอดคล้องกัน”
0.00 – 1.50	แสดงว่าคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ“มีความสอดคล้องกัน”

3. การกำหนดน้ำหนัก (Weight) คะแนนความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่ใช้การรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีคะแนนเต็ม 10 คะแนน การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดน้ำหนัก (Weight) คะแนนความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ต่าง ๆ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ของน้ำหนักคะแนนความสำคัญ จากนั้นแปลงน้ำหนักคะแนนรวมที่ผู้เชี่ยวชาญให้ เป็นคะแนนเต็ม 1 คะแนน เพื่อความสะดวกในการนำไปประยุกต์ใช้ในกรณีอื่น ๆ จากนั้นจึงนำน้ำหนักคะแนนความสำคัญที่ผู้เชี่ยวชาญตอบมาเทียบบัญญัติไตรยางศ์ให้ได้คะแนนตัวบ่งชี้ตามสัดส่วนของคะแนน โดยน้ำหนักคะแนนความสำคัญจะนำมาให้ประกอบการพิจารณาลำดับความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ในแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยมีความหมายดังนี้

คะแนน 1 คะแนน หมายถึง องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
 องค์ประกอบย่อยหรือตัวบ่งชี้ที่น้อยที่สุด
 คะแนน 10 คะแนน หมายถึง องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
 องค์ประกอบย่อยหรือตัวบ่งชี้ที่มากที่สุด

4. การประเมินคุณภาพของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ความหมายของค่าเฉลี่ย

คะแนนเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายความว่า	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายความว่า	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายความว่า	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับข้อความนั้นปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายความว่า	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายความว่า	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2547 : 242) ดังนี้

$$IC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IC หมายถึง คำนวณความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของ
 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 และตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก
 ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 $\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทุกคน
 N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. สถิติที่ใช้ในการวิจัยโดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย มีดังนี้

2.1 ค่าร้อยละ

2.2 มัชฐาน (Median) จำนวนจากสูตร (สมนึก ภักดิ์ทิษณี. 2546 : 241)

$$Mdn = L + \left[\frac{\frac{N}{2} - F}{f} \right] i$$

เมื่อ Mdn แทน ค่ามัชฐาน

L แทน คะแนนขีดจำกัดล่างในชั้น Mdn ตกอยู่

F แทน ความถี่สะสมในชั้นคะแนนก่อนชั้นที่ Mdn ตกอยู่

f แทน ความถี่ในชั้นที่ Mdn ตกอยู่

i แทน อัตรากว้างชั้น

N แทน จำนวนคนทั้งหมด

2.3 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) จำนวนจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด.
 2541 : 82)

$$IQR = Q_3 - Q_1$$

เมื่อ IQR แทน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์
 Q_3 แทน ควอไทล์ที่ 3
 Q_1 แทน ควอไทล์ที่ 1

โดยคำนวณหา Q_3 และ Q_1

$$Q_x = L + \left[\frac{\frac{NX}{4} - F}{f} \right] i$$

เมื่อ Q_x แทน ค่าควอไทล์ที่ต้องการจะหา
 L แทน ขีดจำกัดล่างที่แท้จริงของชั้นคะแนนที่ควอไทล์นั้นอยู่
 i แทน อัตรากว้างชั้น
 N แทน จำนวนคะแนนทั้งหมด
 X แทน ตำแหน่งที่ควอไทล์นั้น
 F แทน ความถี่สะสมก่อนถึงชั้นคะแนนที่ควอไทล์นั้นอยู่
 f แทน ความถี่ของชั้นคะแนนที่ควอไทล์นั้นอยู่

3. สถิติที่ใช้ในการกำหนดค่าน้ำหนัก (Weight) คะแนนความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

4. สถิติที่ใช้ในการประเมินคุณภาพของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่

4.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

4.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประกอบการภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับชั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้

N	แทน	จำนวนคน
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
Mdn	แทน	ค่ามัธยฐาน (Mdn)
IQR	แทน	ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ($Q_3 - Q_1$)

ลำดับชั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. รายละเอียดทั่วไปของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ความถี่และร้อยละ

2. ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถามโดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ค่ามัธยฐาน

ความหมาย

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.51 ขึ้นไป หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่ง

ว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง

องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้มีความเหมาะสม

ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก

และมีความเป็นไปได้มากที่สุด

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.51 - 4.50 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย

ว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง

องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้มีความเหมาะสม

ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก

และข้อความนั้นมีความเป็นไปได้มาก

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 2.51 - 3.50 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจ

ว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง

องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้มีความเหมาะสม

ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก

และข้อความนั้นมีความเป็นไปได้ปานกลาง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 1.51 - 2.50 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วย

ว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง

องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้มีความเหมาะสม

ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก

และข้อความนั้นมีความเป็นไปได้น้อย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ค่ามัธยฐานน้อยกว่า 1.51 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
ว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสม
ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก
และข้อความนั้นมีความเป็นไปได้น้อยที่สุด
ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ความหมายของค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ค่า IQR	ความหมาย
1.51 – 5.00	แสดงว่าคำตอบของผู้เชี่ยวชาญไม่มีความสอดคล้องกัน
0.00 – 1.50	แสดงว่าคำตอบของผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกัน

3. การกำหนดน้ำหนัก (Weight) คะแนนความสำคัญขององค์ประกอบหลัก
องค์ประกอบรอง และตัวบ่งชี้ที่ใช้การรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีคะแนนเต็ม 10 คะแนน การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนด
น้ำหนัก (Weight) คะแนนความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย
และตัวบ่งชี้ต่าง ๆ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ของน้ำหนักคะแนนความสำคัญ จากนั้น
แปลงน้ำหนักคะแนนรวมที่ผู้เชี่ยวชาญให้เป็นคะแนนเต็ม 1 คะแนน เพื่อความสะดวกในการนำไป
ประยุกต์ใช้ในกรณีอื่น ๆ จากนั้นจึงนำน้ำหนักคะแนนความสำคัญที่ผู้เชี่ยวชาญตอบมาเทียบ
บัญญัติไตรยางศ์ให้ได้คะแนนตัวบ่งชี้ตามสัดส่วนของคะแนน

ความหมายของคะแนนน้ำหนักความสำคัญ คะแนนเต็ม 10 คะแนน

คะแนน 1 คะแนน หมายถึง องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยหรือตัวบ่งชี้ที่น้อยที่สุด
คะแนน 10 คะแนน หมายถึง องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยหรือตัวบ่งชี้ที่มากที่สุด

4. ความคิดเห็นของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินคุณภาพแบบจำลองเพื่อรับรอง
ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูล
โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ความหมายของค่าเฉลี่ย

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.0	หมายความว่า	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายความว่า	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายความว่า	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับข้อความนั้นปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายความว่า	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายความว่า	ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การรวบรวมความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญโดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถามโดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย
2. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเกี่ยวกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาน้ำหนักคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 2 การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การประเมินคุณภาพของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การปรับปรุงแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
4. เปรียบเทียบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและการรับรองผู้ประเมินภายนอก ของ สมศ.

ตอนที่ 1 การรวบรวมความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญโดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย
จำนวน 3 รอบ

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถาม

จากการที่ผู้วิจัยได้สอบถามกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 คน ประกอบด้วยอาจารย์
จากสถาบันอุดมศึกษา ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญของโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา
รวมทั้งผู้บริหารการศึกษา โดยมีรายละเอียดข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตาราง 11

ตาราง 11 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้เชี่ยวชาญ จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา
ตำแหน่งและประสบการณ์ในการประเมินคุณภาพภายนอก

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	20	87.0
หญิง	3	13.0
รวม	23	100.0
อายุ		
47 - 50 ปี	4	17.4
51 - 55 ปี	9	38.7
56 - 60 ปี	9	38.7
61 ปี ขึ้นไป	1	4.3
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	1	4.3
ปริญญาโท	16	69.6
ปริญญาเอก	6	26.1
ตำแหน่ง		
อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา	7	30.4
ผู้อำนวยการ โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา	9	39.1
ผู้บริหารการศึกษา/นักวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ	7	30.4

ตาราง 11 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการประเมินคุณภาพภายนอก		
มี	7	30.4
ไม่มี	16	69.6

จากตาราง 11 พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 คน จำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 87.0 เพศหญิง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.0 มีอายุระหว่าง 46 - 50 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 17.4 อายุระหว่าง 51 - 55 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 38.7 อายุระหว่าง 56 - 60 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 38.7 และอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 ด้านวุฒิการศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.3 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 69.6 และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 26.1 ด้านตำแหน่งหน้าที่การงาน เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาหรือโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 39.1 เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 และผู้บริหารการศึกษาหรือนักวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 ด้านประสบการณ์ในการเป็นผู้ประเมินคุณภาพภายนอก พบว่า มีประสบการณ์ในการเป็นผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 และไม่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 69.6

2. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เกี่ยวกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้สอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 คน ที่มีต่อการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามรอบที่ 1
ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 คน ได้พิจารณาในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยนำเสนอว่าเห็นด้วยหรือไม่ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ผลการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถามในรอบที่ 1 เป็นดังนี้

ตาราง 12 องค์ประกอบหลักที่ใช้สำหรับรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบหลัก ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การแปลผล	ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
1. คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก	100.0	0.0	เห็นด้วย	1. คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก
2. คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก	100.0	0.0	เห็นด้วย	2. คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก
3. วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก	100.0	0.0	เห็นด้วย	3. วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก
4. การรับรองผู้ประเมินภายนอก	100.0	0.0	เห็นด้วย	4. การรับรองผู้ประเมินภายนอก
5. การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก	100.0	0.0	เห็นด้วย	5. การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

จากตาราง 12 พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัยทั้ง 5 องค์ประกอบหลัก

ตาราง 13 องค์ประกอบรองที่ใช้สำหรับรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การแปลผล	องค์ประกอบรอง ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
1. คุณสมบัติทั่วไป ของผู้ประเมินภายนอก					
2. คุณสมบัติเฉพาะ ของผู้ประเมินภายนอก	2.1 ด้านความรู้	100.0	0.0	เห็นด้วย	2.1 ด้านความรู้
	2.2 ด้านทักษะ	100.0	0.0	เห็นด้วย	2.2 ด้านทักษะ
	2.3 ด้านคุณลักษณะ	100.0	0.0	เห็นด้วย	2.3 ด้านคุณลักษณะ
3. วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก					
4. การรับรองผู้ประเมินภายนอก	4.1 เกณฑ์การรับรอง ผู้ประเมินภายนอก	100.0	0.0	เห็นด้วย	4.1 เกณฑ์การรับรอง ผู้ประเมินภายนอก
	4.2 ระดับการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก	100.0	0.0	เห็นด้วย	4.2 ระดับการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก
	4.3 ระยะเวลาของการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก	100.0	0.0	เห็นด้วย	4.3 ระยะเวลาของการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก

ตาราง 13 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การแปลผล	องค์ประกอบรอง ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
	4.4 หน่วยงานที่รองรับ ผู้ประเมินภายนอก	100.0	0.0	เห็นด้วย	4.4 หน่วยประเมินต้นสังกัด ของผู้ประเมินภายนอก
					4.5 การพ้นจากการ เป็นผู้ประเมินภายนอก
5. การควบคุมคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก	5.1 รูปแบบ	100.0	0.0	เห็นด้วย	5.1 หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพผู้ ประเมินภายนอก
	5.2 การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก	100.0	0.0	เห็นด้วย	5.2 การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก
	5.3 ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก	100.0	0.0	เห็นด้วย	5.3 ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก

จากตาราง 13 พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบรองที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย แต่ได้เสนอให้เพิ่มองค์ประกอบรองและปรับแก้ภาษาให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับกรอบแนวคิดของผู้วิจัยและไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมองค์ประกอบรอง

องค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอให้ปรับเปลี่ยนภาษาในองค์ประกอบรองที่ 4.4 จาก หน่วยงานที่รองรับผู้ประเมินภายนอก เป็น หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก และเพิ่มเติมองค์ประกอบรองที่ 4.5 คือ การพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก ส่วนองค์ประกอบรองที่ 4.1, 4.2 และ 4.3 ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับกรอบแนวคิดของผู้วิจัย

องค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ผู้เชี่ยวชาญเสนอให้ปรับเปลี่ยนภาษาในองค์ประกอบรองที่ 5.1 จาก รูปแบบ เป็น หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ส่วนองค์ประกอบรองที่ 5.2 และ 5.3 ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับกรอบแนวคิดของผู้วิจัย

ตาราง 14 ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในองค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้ ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
	1. อายุ 30 ปี ขึ้นไป	78.3	21.7	เห็นด้วย	1. อายุ 30 ปี ขึ้นไป
	2. วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ด้านการศึกษา	69.6	30.4	เห็นด้วย	2. วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ด้านการศึกษา
	3. สัญชาติไทย	95.7	4.3	เห็นด้วย	3. สัญชาติไทย
	4. มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่เป็นอุปสรรคต่อการประเมิน	95.7	4.3	เห็นด้วย	4. มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่เป็นอุปสรรคต่อการประเมิน
	5. ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรม	100.0	0.0	เห็นด้วย	5. ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรม
	6. ถ้าเป็นข้าราชการต้องได้รับการอนุญาต จากต้นสังกัดให้สามารถทำการประเมิน คุณภาพภายนอกได้	91.3	8.7	เห็นด้วย	6. ถ้าเป็นข้าราชการต้องได้รับการอนุญาต จากต้นสังกัดให้สามารถทำการประเมิน คุณภาพภายนอกได้

ตาราง 14 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้ ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
					7. มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ด้านการเรียนการสอน การบริหาร หรือนิเทศการศึกษา ในระดับที่ทำการ ประเมิน ไม่น้อยกว่า 5 ปี
					8. สามารถปฏิบัติงานได้เต็มเวลา
					9. ไม่เคยถูกถอนใบประกอบวิชาชีพครู หรือผู้บริหารหรือผู้ประเมินภายนอก

จากตาราง 14 พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเห็นด้วยมากกว่าร้อยละ 50 (เห็นด้วยร้อยละ 62.0 - 100.0) ทั้ง 6 ตัวบ่งชี้ และได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมอีก 3 ตัวบ่งชี้ คือ

ตัวบ่งชี้ที่ 7 ต้องมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน การบริหาร หรือนิเทศการศึกษา ในระดับที่ทำการประเมิน ไม่น้อยกว่า 5 ปี

ตัวบ่งชี้ที่ 8 สามารถปฏิบัติงานได้เต็มเวลา

ตัวบ่งชี้ที่ 9 ไม่เคยถูกถอนใบประกอบวิชาชีพครูหรือผู้บริหาร หรือผู้ประเมินภายนอก

ตาราง 15 ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในองค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้ ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
2.1 ด้านความรู้	1. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบายการศึกษา ความมุ่งหมายหลักการ แนวการจัด การศึกษา การบริหารการศึกษา	100.00	0.00	เห็นด้วย	1. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบาย ความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษา และความเคลื่อนไหวทางการศึกษา
	2. มีความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพ การศึกษา	100.00	0.00	เห็นด้วย	2. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี การบริหารการศึกษา การจัดระบบ การศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
	3. มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา	100.00	0.00	เห็นด้วย	3. มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานและการจัดกระบวนการ เรียนรู้

ตาราง 15 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้ ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
	4. มีความรู้ทั่วไปที่เอื้อต่อประสิทธิภาพ ในการประเมิน เช่น ความรู้และเข้าใจ เกี่ยวกับองค์กรทางสังคม การเมือง และบริบทของการประเมิน	95.7	4.3	เห็นด้วย	4. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดด้านคุณภาพ เช่น QC, TQM
					5. มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา
					6. มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา
					7. มีความรู้ด้านจิตวิทยา
					8. มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย
					9. มีความรู้เกี่ยวกับสภาพบริบท ของสถานศึกษาที่ทำการประเมิน

ตาราง 15 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้ ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
					10. มีความรู้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เขียน การแก้ปัญหาในมาตรฐานที่ประเมิน ได้ระดับปรับปรุง
2.2 ด้านทักษะ	1. มีทักษะในการวางแผนการประเมิน สถานศึกษา เช่น การวิเคราะห์รายงาน การประเมินตนเองของสถานศึกษา	91.3	8.7	เห็นด้วย	<u>ขั้นวางแผนการประเมินสถานศึกษา</u> 1. มีทักษะในการวิเคราะห์รายงานประเมิน ตนเองของสถานศึกษา
	2. มีทักษะในการดำเนินการประเมิน สถานศึกษา สามารถทำการประเมิน ตามแผนการประเมินอย่างเป็นระบบ	87.0	13.0	เห็นด้วย	<u>ขั้นดำเนินการประเมินสถานศึกษา</u> 2. มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา
	3. มีทักษะในการสรุปและการเขียน รายงาน	100.0	0.0	เห็นด้วย	3. มีทักษะในการบริหารจัดการ

ตาราง 15 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้ ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
	4. มีทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการประเมิน เช่น การสื่อสารและการประสานงาน ทักษะการคิดเชิงตรรกะและการคิดเชิงวิเคราะห์ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการตัดสินใจ	100.0	0.0	เห็นด้วย	4. มีทักษะการสังเกต
					5. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล
					6. มีทักษะการทำงานเป็นทีม
					7. มีทักษะการประสานงานที่ดี
					8. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์
					9. มีทักษะการประเมิน

ตาราง 15 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้ ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
					<u>ขั้นสรุปและรายงานผลการประเมิน</u> 10. มีทักษะในการเขียน 11. มีทักษะในการแปลความ ตีความ และขยายความ 12. มีทักษะในการตัดสินใจและลงข้อสรุป อย่างสมเหตุสมผล 13. มีทักษะในการให้ข้อเสนอแนะ ที่สามารถนำไปดำเนินการพัฒนา สถานศึกษาได้
2.3 ด้านคุณลักษณะ	1. มีจรรยาบรรณ เช่น ความเที่ยงตรง เป็นกลาง ยุติธรรม มีเหตุผล	100.0	0.0	เห็นด้วย	<u>จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก</u> 1. มีความเที่ยงตรง สามารถสะท้อนสภาพ ที่แท้จริงของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง

ตาราง 15 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้ ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
	2. มีความเป็นกัลยาณมิตร เช่น ความไว ต่อการรับรู้ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้รวดเร็ว เป็นผู้ให้คำแนะนำ และเป็นทีปรึกษาที่ดี เคารพต่อการประเมินภายนอก	100.0	0.0	เห็นด้วย	2. มีใจเป็นกลาง โปร่งใส มีความรับผิดชอบตรวจสอบได้
	3. มีบุคลิกภาพที่ดี สุภาพ อ่อนน้อม เคารพ ให้เกียรติ ขอมรับและเข้าใจคนอื่น	100.0	0.0	เห็นด้วย	3. มีเหตุผล ใช้หลักฐานสนับสนุน
					4. รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริง
					5. มีอุดมการณ์ในการพัฒนาการศึกษา
					6. ตรงต่อเวลา
					7. มีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่เห็นแก่อำμισสินจ้าง

ตาราง 15 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้ ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
					8. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย อย่างครบถ้วน สมบูรณ์
					9. รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศ ของสถานศึกษาที่ทำการประเมิน อย่างเคร่งครัด
					ความเป็นกัลยาณมิตร
					10. ไวต่อการรับรู้ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ
					11. เป็นผู้ให้คำแนะนำที่ดี
					12. เป็นที่ปรึกษาที่ดี
					13. เคารพต่อการประเมินภายนอก
					14. มีจิตอาสาในการประเมินคุณภาพภายนอก

ตาราง 15 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้ ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
					15. มีการประสานงานที่ดีในทีม ของผู้ประเมินภายนอกและมีการ ประสานงานที่ดีกับสถานศึกษาที่รับการ ประเมิน
					16. มีความวิริยะ อุตสาหะในการประเมิน คุณภาพภายนอก
					17. ใช้การประเมินคุณภาพสถานศึกษาเชิงบวก <u>บุคลิกภาพ</u>
					18. สุภาพ อ่อนน้อม
					19. เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับและเข้าใจผู้อื่น
					20. มีความน่าเชื่อถือ

ตาราง 15 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้ ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
					อื่น ๆ
					21. มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอก
					22. มีอารมณ์มั่นคง
					23. มีความยืดหยุ่น

จากตาราง 15 พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเห็นด้วยมากกว่าร้อยละ 50 (เห็นด้วยร้อยละ 88.0 - 100.0) ทั้ง 11 ตัวบ่งชี้ และได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมตัวบ่งชี้และปรับปรุงภาษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังนี้

องค์ประกอบรองที่ 2.1 ด้านความรู้ ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอให้ปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมจากเดิม 4 ตัวบ่งชี้ เป็น 10 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบายการศึกษา ความมุ่งหมายหลักการ แนวการจัดการศึกษา การบริหารการศึกษา เปลี่ยนเป็น มีความรู้เกี่ยวกับนโยบาย ความมุ่งหมาย หลักการแนวการจัดการศึกษา และความเคลื่อนไหวทางการศึกษา

2. มีความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา (ปรับเปลี่ยนเป็นตัวบ่งชี้ที่ 5 มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา)

3. มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา (ปรับเปลี่ยนเป็นตัวบ่งชี้ที่ 6)

4. มีความรู้ทั่วไปที่เอื้อต่อประสิทธิภาพในการประเมิน เช่น ความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับองค์กรทางสังคม การเมือง และบริบทของการประเมิน (ปรับเปลี่ยนเป็นตัวบ่งชี้ที่ 9 มีความรู้เกี่ยวกับสภาพบริบทของสถานศึกษาที่ทำการประเมิน)

สำหรับตัวบ่งชี้ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะเพิ่มเติมมีดังนี้

ตัวบ่งชี้

2. มีความรู้เกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี การบริหารการศึกษา การจัดระบบการศึกษา ทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

3. มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและการจัดกระบวนการเรียนรู้

4. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดด้านคุณภาพ เช่น QC, TQM

7. มีความรู้ด้านจิตวิทยา

8. มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย

10. มีความรู้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้เขียนการแก้ปัญหาในมาตรฐานที่ประเมินได้ระดับปรับปรุง

องค์ประกอบรองที่ 2.2 ด้านทักษะ ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอให้ปรับเปลี่ยนตัวบ่งชี้เดิมให้มีความเฉพาะเจาะจงเพื่อง่ายแก่การทำความเข้าใจ จากเดิม 4 ตัวบ่งชี้ เป็น 13 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ชั้นวางแผนการประเมินสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้

1. มีทักษะในการวิเคราะห์รายงานประเมินตนเอง (SAR) เพื่อวางแผนประเมินสถานศึกษา

ชั้นดำเนินการประเมินสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้

2. มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา
3. มีทักษะในการบริหารจัดการ
4. มีทักษะการสังเกต
5. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. มีทักษะการทำงานเป็นทีม
7. มีทักษะการประสานงานที่ดี
8. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์
9. มีทักษะการประเมิน

ชั้นสรุปและรายงานผลการประเมิน

ตัวบ่งชี้

10. มีทักษะในการเขียน
11. มีทักษะในการแปลความ ตีความและขยายความ
12. มีทักษะในการตัดสินใจและลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล
13. มีทักษะในการให้ข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปดำเนินการพัฒนา

สถานศึกษาได้

องค์ประกอบรองที่ 2.3 ด้านคุณลักษณะ ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอให้ปรับเปลี่ยนตัวบ่งชี้เดิม ให้มีความเฉพาะเจาะจง เพื่อง่ายแก่การทำความเข้าใจ จากเดิม 3 ตัวบ่งชี้ เป็น 23 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก

ตัวบ่งชี้

1. มีความเที่ยงตรง สามารถสะท้อนสภาพที่แท้จริงของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง

2. มีใจเป็นกลาง โปร่งใส มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้
3. มีเหตุผล ใช้หลักฐานสนับสนุน
4. รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริง

5. มีอุดมการณ์ในการพัฒนาการศึกษา
6. ตรงต่อเวลา
7. มีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่เห็นแก่อำμισลินจ้าง
8. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างครบถ้วน สมบูรณ์
9. รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาที่ทำการประเมิน

อย่างเคร่งครัด

ความเป็นกัลยาณมิตร

ตัวบ่งชี้

10. ไวต่อการรับรู้ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ
11. เป็นผู้ให้คำแนะนำที่ดี
12. เป็นที่ปรึกษาที่ดี
13. เคารพต่อการประเมินภายนอก
14. มีจิตอาสาในการประเมินคุณภาพภายนอก
15. มีการประสานงานที่ดีในทีมของผู้ประเมินภายนอกและมีการประสานงาน

ที่ดีกับสถานศึกษาที่รับการประเมิน

16. มีความวิริยะอุตสาหะในการประเมินคุณภาพภายนอก
17. ใช้การประเมินคุณภาพสถานศึกษาเชิงบวก

บุคลิกภาพ

ตัวบ่งชี้

18. สุภาพ อ่อนน้อม
19. เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับและเข้าใจผู้อื่น
20. มีความน่าเชื่อถือ

คุณลักษณะอื่น ๆ

ตัวบ่งชี้

21. มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอก
22. มีอารมณ์มั่นคง
23. มีความยืดหยุ่น

ตาราง 16 องค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการรับรองคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในองค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	องค์ประกอบย่อย ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
	1. คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม	100.0	0.0	เห็นด้วย	1. คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม
	2. คัดเลือกโดยการเทียบวุฒิการศึกษา	60.9	39.1	เห็นด้วย	2. คัดเลือกโดยการเทียบวุฒิการศึกษา
	3. คัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ ทางการประเมิน	73.9	26.1	เห็นด้วย	3. คัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ ทางการประเมิน
	4. คัดเลือกโดยพิจารณาจากการปฏิบัติงาน ด้านการประเมิน	82.6	17.4	เห็นด้วย	4. คัดเลือกโดยพิจารณาจากการปฏิบัติงาน ด้านการประเมิน
	5. คัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถภาพ	87.0	13.0	เห็นด้วย	5. คัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถภาพ

จากตาราง 16 พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับองค์ประกอบย่อยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเห็นด้วยมากกว่าร้อยละ 50 (เห็นด้วยร้อยละ 64.00 - 100.0) ทั้ง 5 องค์ประกอบย่อย และได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมองค์ประกอบย่อยอีก 1 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบย่อยที่ 6 คัดเลือก โดยบูรณาการวิธีการในข้อ 1 - 5

ตาราง 17 องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในองค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้ ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
4.1 เกณฑ์การรับรอง ผู้ประเมินภายนอก	1. มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามตัวบ่งชี้	91.3	8.7	เห็นด้วย	1. มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามตัวบ่งชี้
	2. มีคุณสมบัติเฉพาะครบตามตัวบ่งชี้ ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะและด้านอื่น ๆ	95.7	4.3	เห็นด้วย	2. ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีการที่ สมศ. กำหนด
					3. มีคุณสมบัติเฉพาะครบตามตัวบ่งชี้ ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้าน คุณลักษณะ โดยได้คะแนนรวม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
4.2 ระดับการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก	1. ระดับปฏิบัติการ	43.5	56.5	ไม่เห็นด้วย	
	2. ระดับชำนาญการ	60.9	60.9	เห็นด้วย	1. ระดับชำนาญการ
	3. ระดับเชี่ยวชาญ	82.6	17.4	เห็นด้วย	2. ระดับชำนาญการพิเศษ
	4. ระดับผู้ทรงคุณวุฒิ	73.9	26.1	เห็นด้วย	3. ระดับเชี่ยวชาญ

ตาราง 17 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้ ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
4.3 ระยะเวลา ของการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก	1. ระดับปฏิบัติการ ให้การรับรอง 1 ปี	47.8	52.2	ไม่เห็นด้วย	
	2. ระดับชำนาญการ ให้การรับรอง 3 ปี	60.9	39.1	เห็นด้วย	1. ระดับชำนาญการ ให้การรับรอง 3 ปี
	3. ระดับเชี่ยวชาญ ให้การรับรอง 5 ปี	78.3	21.7	เห็นด้วย	2. ระดับชำนาญการพิเศษ ให้การรับรอง 5 ปี
	4. ระดับผู้ทรงคุณวุฒิ ให้การรับรอง 8 ปี	56.5	43.5	เห็นด้วย	3. ระดับเชี่ยวชาญ ให้การรับรอง 8 ปี
4.4 หน่วยงานที่รองรับ ผู้ประเมินภายนอก	1. หน่วยประเมินที่เป็นนิติบุคคล	87.0	13.0	เห็นด้วย	1. หน่วยประเมินที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญ นิติบุคคล สมาคม มูลนิธิ หรือ หน่วยงานสาธารณะประโยชน์อื่นที่ จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล
	2. บุคคลที่รวมตัวกันเป็นคณะบุคคล ที่ขึ้นทะเบียน	69.6	30.4	เห็นด้วย	2. คณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับการ รับรองจาก สมศ.

ตาราง 17 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้ ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
	3. สถาบันการอุดมศึกษา	91.3	8.7	เห็นด้วย	3. สถาบันการอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับ บัณฑิตศึกษาทางการศึกษาระดับ การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา สถิติทางการศึกษา การบริหารการศึกษา หรือการประกันคุณภาพการศึกษา
					4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน คุณภาพการศึกษาระดับกรม
4.5 การพ้นจากการเป็น ผู้ประเมินภายนอก					1. ตาย
					2. หนังสือรับรองหมดอายุ

ตาราง 17 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้ ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้ ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
					<p>3. ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้าม ที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ว่าด้วยการให้การรับรอง ขอบเขตการ ปฏิบัติหน้าที่และการกำกับดูแล ผู้ประเมินภายนอก สำหรับระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2545</p> <p>4. ถูกเพิกถอนหนังสือรับรองโดย สมศ.</p> <p>5. กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในสัญญา</p>

จากตาราง 17 พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับองค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ และไม่เห็นด้วย จำนวน 2 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

องค์ประกอบรองที่ 4.1 เกณฑ์การรับรองผู้ประเมินภายนอก ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย ทั้ง 2 ตัวบ่งชี้ และเพิ่มเติม 1 ตัวบ่งชี้ คือ

ตัวบ่งชี้

1. มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามตัวบ่งชี้
2. ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีการที่ สมศ. กำหนด (เพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ)
3. มีคุณสมบัติเฉพาะครบตามตัวบ่งชี้ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ โดยได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 (ปรับเปลี่ยนจากตัวบ่งชี้ที่ 2 เดิมและปรับเปลี่ยนภาษาให้เหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ)

องค์ประกอบรองที่ 4.2 ระดับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วย ในองค์ประกอบย่อยที่ 1 ระดับปฏิบัติการ ส่วนองค์ประกอบย่อยที่ 2, 3, 4 ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย แต่เสนอให้ปรับเปลี่ยนภาษาใหม่ให้เหมาะสมโดยองค์ประกอบย่อยใหม่มี 3 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

องค์ประกอบย่อย

1. ระดับชำนาญการ
2. ระดับชำนาญการพิเศษ
3. ระดับเชี่ยวชาญ

องค์ประกอบรองที่ 4.3 ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก ผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยในองค์ประกอบย่อยที่ 1 ระดับปฏิบัติการ ให้การรับรอง 1 ปี แต่เห็นด้วยในองค์ประกอบย่อยที่ 2, 3, 4 โดยได้เสนอให้ปรับเปลี่ยนภาษาใหม่ให้เหมาะสม ดังนี้

องค์ประกอบย่อย

1. ระดับชำนาญการ	ให้การรับรอง 3 ปี
2. ระดับชำนาญการพิเศษ	ให้การรับรอง 5 ปี
3. ระดับเชี่ยวชาญ	ให้การรับรอง 8 ปี

องค์ประกอบรองที่ 4.4 หน่วยงานที่รองรับผู้ประเมินภายนอก ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย ทุกองค์ประกอบย่อย (เห็นด้วยร้อยละ 68.0 – 88.0) โดยได้เสนอให้ปรับเปลี่ยนภาษาใหม่ให้เหมาะสม และเพิ่มเติมจำนวน 1 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบย่อย

1. หน่วยประเมินที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานสาธารณะประโยชน์
อื่นที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล (ปรับเปลี่ยนภาษาโดยผู้เชี่ยวชาญ)

2. คณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับการรับรองจาก สมศ. (ปรับเปลี่ยนภาษา
โดยผู้เชี่ยวชาญ)

3. สถาบันการอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาทางด้านการวิจัยการศึกษา
การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา สถิติทางการศึกษา การบริหารการศึกษา หรือการประกัน
คุณภาพการศึกษา (ปรับเปลี่ยนภาษาโดยผู้เชี่ยวชาญ)

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับกรม (เพิ่มเติมจาก
ผู้เชี่ยวชาญ)

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังได้เสนอให้เพิ่มองค์ประกอบรองที่ 4.5 การพ้นจากการ
เป็นผู้ประเมินภายนอก มี 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

องค์ประกอบย่อย

1. ตาย
2. หนังสือรับรองหมดอายุ
3. ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักงานรับรอง
มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ว่าด้วยการให้การรับรอง ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่
และการกำกับดูแลผู้ประเมินภายนอก สำหรับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2545
4. ถูกเพิกถอนหนังสือรับรองโดย สมศ.
5. กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

ตาราง 18 องค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการรับรองคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในองค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	องค์ประกอบย่อย ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
5.1 หน่วยงานที่ ตรวจสอบคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก	1. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอกโดย สมศ.	100.0	0.0	เห็นด้วย	1. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอกโดย สมศ.
	2. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอก โดยหน่วยประเมินต้นสังกัด	87.0	13.0	เห็นด้วย	2. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอกโดย ศูนย์เครือข่าย สมศ.
	3. ประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยสถานศึกษาที่ได้รับการประเมิน ภายนอก	91.3	8.7	เห็นด้วย	3. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอก โดยหน่วยประเมินต้นสังกัด ของผู้ประเมินภายนอก
					4. ประเมินผลการปฏิบัติงานโดย สถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก

ตาราง 18 (ต่อ)

องค์กรประกอบรอง	องค์กรประกอบย่อย ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	องค์กรประกอบย่อย ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
					5. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอก โดยผู้เชี่ยวชาญ ภายนอกองค์กร
					6. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล โดยองค์กรอิสระที่ได้รับการมอบหมาย จาก สมศ. และไม่มีส่วนได้เสียกับการ ประเมินคุณภาพภายนอก
					7. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการ ปฏิบัติงานโดยต้นสังกัดของสถานศึกษา ที่ได้รับการประเมินภายนอก
5.2 การพัฒนา ผู้ประเมินภายนอก	1. จัดประชุมสัมมนา	82.6	17.4	เห็นด้วย	1. จัดประชุมสัมมนาผู้ประเมินภายนอก ทุกปี

ตาราง 18 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	องค์ประกอบย่อย ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
	2. ฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประเมิน	100.0	0.0	เห็นด้วย	2. ฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประเมิน ฝึกอบรมเทคนิค ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการประเมิน
	3. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำวิจัย	82.6	17.4	เห็นด้วย	3. จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรม ระดับพื้นฐาน ระดับกลางและระดับสูง
	4. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำผลงาน ที่มีคุณภาพและการเลื่อนระดับ ของผู้ประเมินภายนอก	78.3	21.7	เห็นด้วย	4. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำวิจัย ให้ทุนสำหรับทำวิจัย
					5. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำผลงาน ที่มีคุณภาพและการเลื่อนระดับ ของผู้ประเมินภายนอก

ตาราง 18 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย ตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย	ความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ (ร้อยละ)		การ แปลผล	องค์ประกอบย่อย ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
		เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย		
					6. คัดเลือกผู้ประเมินที่มีผลงานดีเด่น เชิดชู/มอบรางวัล ให้ทุนการศึกษา ดูงานทั้งในและต่างประเทศ
5.3 ระยะเวลาที่ประเมิน คุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก	1. ประเมินคุณภาพ ทุก ๆ 1 ปี	47.8	52.2	ไม่เห็นด้วย	1. ตรวจสอบและประเมินผลงานการประเมิน ทุกครั้งที่มีการประเมินสถานศึกษา
	2. ประเมินเมื่อใบรับรอง การเป็นผู้ประเมินภายนอกหมดอายุ	69.6	30.4	เห็นด้วย	2. ประเมิน ทุก ๆ 3 ปี
					3. ประเมินทุกวงรอบของการประเมิน สถานศึกษา 4. ประเมินเมื่อมีข้อร้องเรียนที่บ่งชี้ ไปในทางที่ขาดคุณภาพ 5. ประเมิน เมื่อใบรับรองการเป็น ผู้ประเมินภายนอกหมดอายุ

จากตาราง 18 พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับองค์ประกอบย่อยที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น จำนวน 8 องค์ประกอบย่อย (เห็นด้วยร้อยละ 76.7-100) ไม่เห็นด้วยจำนวน 1 องค์ประกอบย่อย (เห็นด้วยร้อยละ 48.0) และได้เสนอแนะ ปรับปรุงภาษาและเพิ่มเติมองค์ประกอบย่อย จาก 9 องค์ประกอบย่อยเป็น 18 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

องค์ประกอบรองที่ 5.1 หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยทั้ง 3 องค์ประกอบย่อย และได้เสนอแนะเพิ่มเติมอีก 4 องค์ประกอบย่อย รวมเป็น 7 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

องค์ประกอบย่อย

1. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดย สมศ. (คงเดิม)
2. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานตรวจสอบ ติดตาม การปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดยศูนย์เครือข่าย สมศ. (เพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ)
3. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดยหน่วยประเมิน ต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก (คงเดิม)
4. ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก (คงเดิม)
5. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอกองค์กร (เพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ)
6. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลโดยองค์กรอิสระที่ได้รับการมอบหมายจาก สมศ. และไม่มีส่วนได้เสียกับการประเมินคุณภาพภายนอก (เพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ)
7. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานโดยต้นสังกัดของสถานศึกษา ที่ได้รับการประเมินภายนอก (เพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ)

องค์ประกอบรองที่ 5.2 การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย ทั้ง 4 องค์ประกอบ (เห็นด้วยร้อยละ 80.0 - 100.0) โดยเสนอแนะให้ปรับเปลี่ยนภาษาและเพิ่มเติมอีก 2 องค์ประกอบ รวมเป็น 7 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบย่อย

1. จัดประชุมสัมมนาผู้ประเมินภายนอก ทุกปี (ปรับเปลี่ยนโดยผู้เชี่ยวชาญ)
2. ฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน ฝึกอบรมเทคนิค ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการประเมิน (ปรับเปลี่ยนภาษาโดยผู้เชี่ยวชาญ)
3. จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง (เพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ)

4. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำวิจัย ให้ทุนสำหรับทำวิจัย (ปรับปรุง จากตัวบ่งชี้ที่ 3 เดิม)

5. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำผลงานที่มีคุณภาพและการเลื่อนระดับ ของผู้ประเมินภายนอก (จากตัวบ่งชี้ที่ 4 เดิม)

6. คัดเลือกผู้ประเมินที่มีผลงานดีเด่น เชิดชู/มอบรางวัล ให้ทุนการศึกษาดูงาน ทั้งในและต่างประเทศ (เพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ)

องค์ประกอบรองที่ 5.3 ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ผู้เชี่ยวชาญ ไม่เห็นด้วยในองค์ประกอบย่อยที่ 1 ประเมินคุณภาพ ทุก ๆ 1 ปี (เห็นด้วยร้อยละ 48.0) แต่เห็นด้วยในองค์ประกอบย่อยที่ 2 และได้เพิ่มเติมอีก 3 องค์ประกอบย่อย รวมเป็น 4 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

องค์ประกอบย่อย

1. ตรวจสอบและประเมินผลงานการประเมิน ทุกครั้งที่มีการประเมินสถานศึกษา (เพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ)

2. ประเมิน ทุก ๆ 3 ปี (เพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ)

3. ประเมินทวงรอบของการประเมินสถานศึกษา (เพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ)

4. ประเมินเมื่อมีข้อร้องเรียนที่บ่งชี้ไปในทางที่ขาดคุณภาพ (เพิ่มเติมจาก ผู้เชี่ยวชาญ)

5. ประเมินเมื่อใบรับรองการเป็นผู้ประเมินภายนอกหมดอายุ (จากองค์ประกอบ ย่อยที่ 2 เดิม)

สรุปองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ได้จากการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญโดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย รอบที่ 1

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟายรอบที่ 1 สามารถสรุป เป็น 5 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบรอง 39 องค์ประกอบย่อย และ 58 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก
ตัวบ่งชี้

1. อายุ 30 ปีขึ้นไป
2. วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปสาขาศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์
3. สัญชาติไทย
4. มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่เป็นอุปสรรคต่อการประเมิน

5. ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรมหรือเคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

6. ในกรณีที่เป็นข้าราชการต้องได้รับการอนุญาตจากผู้บังคับบัญชา หรือต้นสังกัดให้สามารถทำการประเมินคุณภาพภายนอกได้

7. ต้องมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน การบริหาร หรือนิเทศการศึกษา ในระดับที่ทำการประเมิน ไม่น้อยกว่า 5 ปี

8. สามารถปฏิบัติงานได้เต็มเวลา

9. ไม่เคยถูกถอนใบประกอบวิชาชีพครูหรือผู้บริหารหรือผู้ประเมิน ภายนอก

องค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรองที่ 2.1 ด้านความรู้

ตัวบ่งชี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบาย ความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษาและความเคลื่อนไหวทางการศึกษา

2. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี การบริหารการจัดการจัดระบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

3. มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและการจัดกระบวนการเรียนรู้

4. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดด้านคุณภาพ เช่น QC, TQM

5. มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

6. มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา

7. มีความรู้ด้านจิตวิทยา

8. มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย

9. มีความรู้เกี่ยวกับสภาพบริบทของสถานศึกษาที่ทำการประเมิน

10. มีความรู้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เขียนการแก้ปัญหาในมาตรฐานที่ประเมินได้ระดับปรับปรุง

องค์ประกอบรองที่ 2.2 ด้านทักษะ

ชั้นวางแผนการประเมินสถานศึกษา

- ตัวบ่งชี้
1. มีทักษะในการวิเคราะห์รายงานประเมินตนเอง (SAR)
- เพื่อวางแผนประเมินสถานศึกษา
- ขั้นดำเนินการประเมินสถานศึกษา
- ตัวบ่งชี้
2. มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา
  3. มีทักษะในการบริหารจัดการ
  4. มีทักษะการสังเกต
  5. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล
  6. มีทักษะการทำงานเป็นทีม
  7. มีทักษะการประสานงานที่ดี
  8. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์
  9. มีทักษะการประเมิน
- ขั้นสรุปและรายงานผลการประเมิน
- ตัวบ่งชี้
10. มีทักษะในการเขียน
  11. มีทักษะในการแปลความ ตีความ และขยายความ
  12. มีทักษะในการตัดสินใจ และลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล
  13. มีทักษะในการให้ข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปดำเนินการ
- พัฒนาสถานศึกษาได้
- องค์ประกอบรองที่ 2.3 ด้านคุณลักษณะ
- จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก
- ตัวบ่งชี้
1. มีความเที่ยงตรง สามารถสะท้อนสภาพที่แท้จริง
- ของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง
2. มีใจเป็นกลาง โปร่งใส มีความรับผิดชอบตรวจสอบได้
  3. มีเหตุผล ใช้หลักฐานสนับสนุน
  4. รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริง
  5. มีอุดมการณ์ในการพัฒนาการศึกษา
  6. ตรงต่อเวลา

7. มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เห็นแก่อำมีสินจ้าง
8. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างครบถ้วนสมบูรณ์
9. รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาที่ทำการ

ประเมินอย่างเคร่งครัด

ความเป็นกัลยาณมิตร

ตัวบ่งชี้

10. ไวต่อการรับรู้ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ
11. เป็นผู้ให้คำแนะนำที่ดี
12. เป็นที่ปรึกษาที่ดี
13. เคารพต่อการประเมินภายนอก
14. มีจิตอาสาในการประเมินคุณภาพภายนอก
15. มีการประสานงานที่ดีในทีมของผู้ประเมินภายนอก

และมีการประสานงานที่ดีกับสถานศึกษาที่รับการประเมิน

16. มีความวิริยะ อุตสาหะในการประเมินคุณภาพภายนอก
17. ใช้การประเมินคุณภาพสถานศึกษาเชิงบวก

บุคลิกภาพ

ตัวบ่งชี้

18. สุภาพ อ่อนน้อม
19. เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับและเข้าใจผู้อื่น
20. มีความน่าเชื่อถือ

คุณลักษณะอื่น ๆ

ตัวบ่งชี้

21. มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอก
22. มีอารมณ์มั่นคง
23. มีความยืดหยุ่น

องค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบย่อย

1. คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม
2. คัดเลือกโดยการเชิญวุฒิการศึกษา
3. คัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน

4. คัดเลือกโดยพิจารณาจากการปฏิบัติงานด้านการประเมิน
5. คัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมิน
6. คัดเลือกโดยบูรณาการวิธีการในองค์ประกอบย่อยที่ 1 – 5

องค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรองที่ 4.1 เกณฑ์การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก
ตัวบ่งชี้

1. มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามตัวบ่งชี้
2. ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีการที่ สมศ. กำหนด
3. มีคุณสมบัติเฉพาะครบตามตัวบ่งชี้ทั้งด้านความรู้ ทักษะ

และคุณลักษณะ โดยได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

องค์ประกอบรองที่ 4.2 ระดับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก
องค์ประกอบย่อย

1. ระดับชำนาญการ
2. ระดับชำนาญการพิเศษ
3. ระดับเชี่ยวชาญ

องค์ประกอบรองที่ 4.3 ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก
องค์ประกอบย่อย

1. ระดับชำนาญการ ให้การรับรอง 3 ปี
2. ระดับชำนาญการพิเศษ ให้การรับรอง 5 ปี
3. ระดับเชี่ยวชาญ ให้การรับรอง 8 ปี

องค์ประกอบรองที่ 4.4 หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก
องค์ประกอบย่อย

1. หน่วยงานที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชน
จำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงาน
สาธารณประโยชน์อื่นที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล

2. คณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับการรับรองจาก สมศ.

3. สถาบันการอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาทางด้านการ
การวิจัยการศึกษา การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา สถิติทางการศึกษา การบริหารการศึกษา
หรือการประกันคุณภาพการศึกษา

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับกรม

องค์ประกอบรองที่ 4.5 การพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบย่อย

1. ตาย
2. หนังสือรับรองหมดอายุ
3. ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ว่าด้วยการให้การรับรอง ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่และการกำกับดูแลผู้ประเมินภายนอก สำหรับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2545
4. ถูกเพิกถอนหนังสือรับรองโดย สมศ.
5. กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

องค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรองที่ 5.1 หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบย่อย

1. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก
โดย สมศ.
2. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก
โดยศูนย์เครือข่าย สมศ.
3. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก
โดยหน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก
4. ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยสถานศึกษาที่ได้รับการประเมิน
ภายนอก
5. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก
โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอกองค์กรที่ได้รับมอบหมายจาก สมศ.
6. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลโดยองค์กรอิสระที่ได้รับ
การมอบหมายจาก สมศ. และไม่มีส่วนได้เสียกับการประเมินคุณภาพภายนอก
7. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยต้นสังกัด
ของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก

องค์ประกอบรองที่ 5.2 การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบย่อย

1. จัดประชุมสัมมนาผู้ประเมินภายนอก ทุกปี

2. ฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน ฝึกอบรมเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการประเมิน
3. จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง
4. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอก ทำวิจัยให้ทุนสำหรับทำวิจัย
5. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอก ทำผลงานที่มีคุณภาพและการเลื่อน ระดับของผู้ประเมิน
6. คัดเลือกผู้ประเมินที่มีผลงานดีเด่น เชิดชู/มอบรางวัล ให้ทุนการศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ

องค์ประกอบรองที่ 5.3 ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก องค์ประกอบย่อย

1. ตรวจสอบและประเมินผลงานการประเมินทุกครั้งที่มีการประเมิน สถานศึกษา
2. ประเมิน ทุก ๆ 3 ปี
3. ประเมินทุกวงรอบของการประเมินสถานศึกษา
4. ประเมินเมื่อมีข้อร้องเรียนที่บ่งชี้ไปในทางที่ขาดคุณภาพ
5. ประเมินเมื่อใบรับรองการเป็นผู้ประเมินภายนอกหมดอายุ

2.2 ผลการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถามรอบที่ 2 ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 1 ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วยช่องสำหรับแสดงความคิดเห็น 2 หัวข้อหลัก คือ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมที่ตอบแบบสอบถามในรอบที่ 1 จำนวน 23 คน ได้รับกลับคืนมา จำนวน 23 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 (รายละเอียดของผู้เชี่ยวชาญนำเสนอในภาคผนวก ก) จากนั้นผู้วิจัยได้นำผลจากการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 2 ของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Mdn) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) เพื่อหาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

จากการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 2 ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำเสนอได้ดังตาราง

ตาราง 19 แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาขององค์ประกอบหลักที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2

องค์ประกอบหลัก	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
1. คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก	4.73	0.50	สอดคล้องกัน	4.52	0.50	สอดคล้องกัน
2. คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก	4.59	0.52	สอดคล้องกัน	4.30	0.50	สอดคล้องกัน
3. วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก	4.61	0.54	สอดคล้องกัน	4.30	1.26	สอดคล้องกัน
4. การรับรองผู้ประเมินภายนอก	4.40	1.12	สอดคล้องกัน	4.19	1.17	สอดคล้องกัน
5. การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก	4.54	0.52	สอดคล้องกัน	4.22	1.39	สอดคล้องกัน

จากตาราง 19 พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า องค์กรประกอบหลัก ทั้ง 5 องค์กรประกอบหลัก มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$)

ตาราง 20 แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาขององค์ประกอบรองที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 2

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
1. คุณสมบัติทั่วไป ของผู้ประเมินภายนอก							
2. คุณสมบัติเฉพาะ ของผู้ประเมินภายนอก	2.1 ด้านความรู้	4.78	0.50	สอดคล้องกัน	4.47	0.50	สอดคล้องกัน
	2.2 ด้านทักษะ	4.69	0.50	สอดคล้องกัน	4.23	1.19	สอดคล้องกัน
	2.3 ด้านคุณลักษณะ	4.73	0.50	สอดคล้องกัน	4.15	1.22	สอดคล้องกัน
3. วิธีการคัดเลือก ผู้ประเมินภายนอก							
4. การรับรองผู้ประเมินภายนอก	4.1 เกณฑ์การรับรองผู้ประเมินภายนอก	4.47	0.61	สอดคล้องกัน	4.42	1.18	สอดคล้องกัน
	4.2 ระดับการรับรองผู้ประเมินภายนอก	4.38	0.79	สอดคล้องกัน	4.10	1.26	สอดคล้องกัน
	4.3 ระยะเวลาของการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก	4.55	0.60	สอดคล้องกัน	4.57	0.60	สอดคล้องกัน

ตาราง 20 (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	4.4 หน่วยประเมินต้นสังกัด ของผู้ประเมินภายนอก	4.35	1.27	สอดคล้องกัน	4.28	1.20	สอดคล้องกัน
	4.5 การพ้นจากการเป็น ผู้ประเมินภายนอก	4.60	0.57	สอดคล้องกัน	4.42	0.73	สอดคล้องกัน
5. การควบคุมคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก	5.1 หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก	4.47	0.75	สอดคล้องกัน	4.20	1.24	สอดคล้องกัน
	5.2 การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก	4.68	0.52	สอดคล้องกัน	4.40	1.26	สอดคล้องกัน
	5.3 ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก	4.50	0.52	สอดคล้องกัน	4.33	1.26	สอดคล้องกัน

จากตาราง 20 พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า องค์กรประกอบรอง
ทั้ง 11 องค์กรประกอบรอง มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ
การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ($Mdn > 3.50$
และ $IQR < 1.51$)

ตาราง 21 แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 2

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	1. อายุ 30 ปี ขึ้นไป	4.44	0.88	สอดคล้องกัน	4.55	0.80	สอดคล้องกัน
	2. วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป สาขาศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์	4.21	1.35	สอดคล้องกัน	4.38	1.22	สอดคล้องกัน
	3. สัญชาติไทย	4.72	0.52	สอดคล้องกัน	4.81	0.52	สอดคล้องกัน
	4. มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ไม่เป็นอุปสรรค ต่อการประเมิน	4.73	0.50	สอดคล้องกัน	4.68	0.52	สอดคล้องกัน
	5. ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรมหรือเคยได้รับโทษ จำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ	4.81	0.52	สอดคล้องกัน	4.72	0.52	สอดคล้องกัน

ตาราง 21 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	6. ในกรณีที่เป็นข้าราชการต้องได้รับการอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาหรือต้นสังกัดให้สามารถทำการประเมินคุณภาพภายนอกได้	4.60	0.57	สอดคล้องกัน	4.11	1.47	สอดคล้องกัน
	7. ต้องมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน การบริหารหรือนิเทศการศึกษาในระดับที่ทำการประเมิน ไม่น้อยกว่า 5 ปี	4.63	0.52	สอดคล้องกัน	4.27	1.41	สอดคล้องกัน
	8. สามารถปฏิบัติงานได้เต็มเวลา	4.63	0.60	สอดคล้องกัน	4.12	1.52	ไม่สอดคล้องกัน
	9. ไม่เคยถูกลดอับประกอบวิชาชีพครูหรือผู้บริหารหรือผู้ประเมินภายนอก	4.95	0.50	สอดคล้องกัน	4.57	0.54	สอดคล้องกัน

จากตาราง 21 พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า ตัวบ่งชี้จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 และ 9

ส่วนตัวบ่งชี้ที่ 8 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในด้านความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($Mdn = 4.63$ และ $IQR = 0.60$) แต่มีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันในด้านความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ($Mdn = 4.12$ และ $IQR = 1.52$)

ตาราง 22 แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 2

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความ ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ
2.1 ด้านความรู้	1. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบาย ความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษา และความเคลื่อนไหว ทางการศึกษา	4.91	0.50	สอดคล้องกัน	4.52	0.57	สอดคล้องกัน
	2. มีความรู้เกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี การบริหาร การศึกษา การจัดระบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.35	1.27	สอดคล้องกัน
	3. มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดกระบวนการเรียนรู้	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.50	0.54	สอดคล้องกัน
	4. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดด้านคุณภาพ เช่น QC, TQM, BSC	4.65	0.50	สอดคล้องกัน	4.30	1.26	สอดคล้องกัน

ตาราง 22 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	5. มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา	4.91	0.50	สอดคล้องกัน	4.63	0.52	สอดคล้องกัน
	6. มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา	4.95	0.50	สอดคล้องกัน	4.52	0.57	สอดคล้องกัน
	7. มีความรู้ด้านจิตวิทยา	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.05	1.31	สอดคล้องกัน
	8. มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย	4.73	0.50	สอดคล้องกัน	4.05	1.35	สอดคล้องกัน
	9. มีความรู้เกี่ยวกับสภาพ บริบทของสถานศึกษา ที่ทำการประเมิน	4.65	0.50	สอดคล้องกัน	4.19	1.17	สอดคล้องกัน
	10. มีความรู้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เขียนการแก้ปัญหาในมาตรฐานที่ประเมินได้ระดับปรับปรุง	4.61	0.54	สอดคล้องกัน	4.05	1.24	สอดคล้องกัน

ตาราง 22 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
2.2 ด้านทักษะ	<u>ขั้นวางแผนการประเมินสถานศึกษา</u>						
	1. มีทักษะในการวิเคราะห์รายงานประเมินตนเอง (SAR) เพื่อวางแผนประเมินสถานศึกษา	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.25	1.28	สอดคล้องกัน
	<u>ขั้นดำเนินการประเมินสถานศึกษา</u>						
	2. มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.30	1.29	สอดคล้องกัน
	3. มีทักษะในการบริหารจัดการ	4.60	0.50	สอดคล้องกัน	4.04	1.12	สอดคล้องกัน
	4. มีทักษะการสังเกต	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.40	1.12	สอดคล้องกัน
	5. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูล และการเก็บรวบรวมข้อมูล	4.91	0.50	สอดคล้องกัน	4.36	1.34	สอดคล้องกัน
6. มีทักษะการทำงานเป็นทีม	4.78	0.50	สอดคล้องกัน	4.11	1.34	สอดคล้องกัน	
7. มีทักษะการประสานงานที่ดีในทีมของผู้ประเมิน ภายนอกและมีการประสานงานที่ดี กับสถานศึกษาที่รับการประเมิน	4.69	0.50	สอดคล้องกัน	4.25	1.25	สอดคล้องกัน	

ตาราง 22 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	8. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์	4.52	0.57	สอดคล้องกัน	3.89	1.26	สอดคล้องกัน
	9. มีทักษะการประเมิน ขั้นสรุปและรายงานผลการประเมิน	4.73	0.50	สอดคล้องกัน	4.21	1.31	สอดคล้องกัน
	10. มีทักษะในการเขียน	4.78	0.50	สอดคล้องกัน	4.11	1.42	สอดคล้องกัน
2.3 ด้านคุณลักษณะ	11. มีทักษะในการแปลความ ตีความ และขยายความ	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.16	1.37	สอดคล้องกัน
	2. มีใจเป็นกลาง โปร่งใส มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้	4.95	0.50	สอดคล้องกัน	4.00	1.27	สอดคล้องกัน
	3. มีเหตุผล ใช้หลักฐานสนับสนุน	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.21	1.31	สอดคล้องกัน
	4. รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริง	4.80	0.54	สอดคล้องกัน	4.25	1.25	สอดคล้องกัน
	5. มีอุดมการณ์ในการพัฒนาการศึกษา	4.78	0.50	สอดคล้องกัน	4.10	1.23	สอดคล้องกัน
	6. ตรงต่อเวลา	4.91	0.50	สอดคล้องกัน	4.42	1.18	สอดคล้องกัน
	7. มีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่เห็นแก่อำภิมิสสินจ้าง	4.95	0.50	สอดคล้องกัน	4.28	1.20	สอดคล้องกัน

ตาราง 22 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	8. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างครบถ้วน สมบูรณ์	4.91	0.50	สอดคล้องกัน	4.28	1.20	สอดคล้องกัน
	9. รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศ ของสถานศึกษาที่ทำการประเมินอย่างเคร่งครัด	4.91	0.50	สอดคล้องกัน	3.88	1.38	สอดคล้องกัน
	11. เป็นผู้ให้คำแนะนำที่ดี	4.78	0.50	สอดคล้องกัน	4.10	1.26	สอดคล้องกัน
	12. เป็นที่ปรึกษาที่ดี	4.81	0.52	สอดคล้องกัน	4.16	1.41	สอดคล้องกัน
	13. เคารพต่อการประเมินคุณภาพภายนอก	4.71	0.54	สอดคล้องกัน	4.19	1.20	สอดคล้องกัน
	14. มีจิตอาสาในการประเมินคุณภาพภายนอก	4.71	0.54	สอดคล้องกัน	4.05	1.43	สอดคล้องกัน
	15. มีการประสานงานที่ดีในทีมของผู้ประเมิน ภายนอกและมีการประสานงานที่ดี กับสถานศึกษาที่รับการประเมิน	4.73	0.50	สอดคล้องกัน	4.16	1.37	สอดคล้องกัน
	16. มีความวิริยะ อุตสาหะในการประเมินคุณภาพ ภายนอก	4.86	0.52	สอดคล้องกัน	4.21	1.31	สอดคล้องกัน

ตาราง 22 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	17. ใ้การประเมินคุณภาพสถานศึกษาเชิงบวก	4.80	0.54	สอดคล้องกัน	4.21	1.31	สอดคล้องกัน
	<u>บุคลิกภาพ</u>						
	18. สุภาพ อ่อนน้อม	4.70	0.57	สอดคล้องกัน	4.36	1.34	สอดคล้องกัน
	19. เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับและเข้าใจผู้อื่น	4.86	0.52	สอดคล้องกัน	4.36	1.13	สอดคล้องกัน
	20. มีความน่าเชื่อถือ	4.86	.50	สอดคล้องกัน	4.38	1.19	สอดคล้องกัน
	<u>คุณลักษณะอื่น ๆ</u>						
	21. มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอก	4.81	0.52	สอดคล้องกัน	4.33	1.20	สอดคล้องกัน
	22. มีอารมณ์มั่นคง	4.76	0.54	สอดคล้องกัน	3.89	1.26	สอดคล้องกัน
	23. มีความยืดหยุ่น	4.76	0.54	สอดคล้องกัน	4.26	1.33	สอดคล้องกัน

จากตาราง 22 พบว่า ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบรองที่ 2.1 ด้านความรู้ จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 10 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบรองที่ 2.2 ด้านทักษะ จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 13 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบรองที่ 2.3 ด้านคุณลักษณะ จำนวน 36 ตัวบ่งชี้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 36 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตาราง 23 แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาขององค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 2

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	1. คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.60	0.50	สอดคล้องกัน
	2. คัดเลือกโดยการเทียบวุฒิการศึกษา	3.85	1.59	ไม่สอดคล้อง	3.66	1.36	สอดคล้องกัน
	3. คัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน	4.00	1.39	สอดคล้องกัน	3.76	1.38	สอดคล้องกัน
	4. คัดเลือกโดยพิจารณาจากการปฏิบัติงาน ด้านการประเมิน	4.27	1.41	สอดคล้องกัน	4.11	1.38	สอดคล้องกัน
	5. คัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมิน	4.52	0.57	สอดคล้องกัน	4.35	1.27	สอดคล้องกัน
	6. คัดเลือกโดยบูรณาการวิธีการในองค์ประกอบย่อย ที่ 1 – 5	4.68	0.52	สอดคล้องกัน	4.40	1.12	สอดคล้องกัน

จากตาราง 23 พบว่า องค์กรประกอบย่อยในองค์กรประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือก ผู้ประเมินภายนอก จำนวน 6 องค์กรประกอบย่อย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่ามีความเหมาะสม ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีจำนวน 5 องค์กรประกอบย่อย คือ องค์กรประกอบย่อยที่ 1, 3, 4, 5, และ 6

ส่วนองค์กรประกอบย่อยที่ 2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn = 4.60$ และ $IQR = 0.50$) ว่ามีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แต่มีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน ในด้านความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($Mdn = 3.85$ และ $IQR = 1.59$)

ตาราง 24 แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 2

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ
4.1 เกณฑ์การรับรอง เป็น ผู้ประเมินภายนอก	1. มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามตัวบ่งชี้	4.73	0.50	สอดคล้องกัน	4.47	0.61	สอดคล้องกัน
	2. ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีการที่ สมศ. กำหนด	4.76	0.54	สอดคล้องกัน	4.71	0.54	สอดคล้องกัน
	3. มีคุณสมบัติเฉพาะครบตามตัวบ่งชี้ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ โดยได้คะแนนรวม ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	4.73	0.50	สอดคล้องกัน	4.56	0.50	สอดคล้องกัน
4.2 ระดับการรับรอง เป็น ผู้ประเมินภายนอก	1. ระดับชำนาญการ	4.00	1.76	ไม่สอดคล้องกัน	3.93	1.58	ไม่สอดคล้องกัน
	2. ระดับชำนาญการพิเศษ	4.57	0.54	สอดคล้องกัน	4.21	1.31	สอดคล้องกัน
	3. ระดับเชี่ยวชาญ	4.80	0.54	สอดคล้องกัน	4.52	0.69	สอดคล้องกัน
4.3 ระยะเวลาของการ รับรอง ผู้ประเมินภายนอก	1. ระดับชำนาญการ ให้การรับรอง 3 ปี	4.63	0.60	สอดคล้องกัน	4.57	0.64	สอดคล้องกัน
	2. ระดับชำนาญการพิเศษ ให้การรับรอง 5 ปี	4.55	0.60	สอดคล้องกัน	4.45	0.70	สอดคล้องกัน
	3. ระดับเชี่ยวชาญ ให้การรับรอง 8 ปี	4.66	0.54	สอดคล้องกัน	4.52	0.69	สอดคล้องกัน

ตาราง 24 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
4.4 หน่วยประเมิน ต้นสังกัดของ ผู้ประเมิน ภายนอก	1. หน่วยงานที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานสาธารณประโยชน์อื่นที่จดทะเบียน เป็นนิติบุคคล	4.50	0.66	สอดคล้องกัน	4.45	1.22	สอดคล้องกัน
	2. คณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับการรับรอง จาก สมศ.	4.60	0.57	สอดคล้องกัน	4.63	1.22	สอดคล้องกัน
	3. สถาบันการอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านการวิจัยการศึกษา การวัดผล และประเมินผลทางการศึกษา สถิติทางการศึกษา การบริหารการศึกษา หรือการประกันคุณภาพ การศึกษา	4.61	0.54	สอดคล้องกัน	4.45	0.70	สอดคล้องกัน

ตาราง 24 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพ การศึกษาระดับกรม	4.63	0.52	สอดคล้องกัน	4.38	1.19	สอดคล้องกัน
4.5 การพ้นจากการ เป็นผู้ประเมิน ภายนอก	1. ตาย	4.77	0.52	สอดคล้องกัน	4.90	0.52	สอดคล้องกัน
	2. หนังสือรับรองหมดอายุ	4.95	0.50	สอดคล้องกัน	4.95	0.50	สอดคล้องกัน
	3. ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามที่กำหนดไว้ในระเบียบ สมศ. ว่าด้วยการให้การรับรอง ขอเขตการปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับดูแล ผู้ประเมินภายนอก สำหรับระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2545	4.95	0.50	สอดคล้องกัน	4.91	0.50	สอดคล้องกัน
	4. ถูกเพิกถอนหนังสือรับรองโดย สมศ.	4.95	0.50	สอดคล้องกัน	4.91	0.50	สอดคล้องกัน
	5. กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในสัญญา	4.52	0.71	สอดคล้องกัน	4.50	0.65	สอดคล้องกัน

จากตาราง 24 พบว่า ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบรองที่ 4.1 เกณฑ์การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 3 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

องค์ประกอบย่อยในองค์ประกอบรองที่ 4.2 ระดับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก จำนวน 3 องค์ประกอบย่อย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าองค์ประกอบย่อยที่มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีจำนวน 2 องค์ประกอบย่อย คือ องค์ประกอบย่อยที่ 2 และ 3 ส่วนองค์ประกอบย่อยที่ 1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันในด้านความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($Mdn = 4.00$ และ $IQR = 1.76$) และมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันในด้านความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ($Mdn = 3.92$ และ $IQR = 1.58$)

องค์ประกอบย่อยในองค์ประกอบรองที่ 4.3 ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก จำนวน 3 องค์ประกอบย่อย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าทั้ง 3 องค์ประกอบย่อย มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

องค์ประกอบย่อยในองค์ประกอบรองที่ 4.4 หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก จำนวน 5 องค์ประกอบย่อย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าทั้ง 5 องค์ประกอบย่อย มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

องค์ประกอบย่อยในองค์ประกอบรองที่ 4.5 การพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก จำนวน 5 องค์ประกอบย่อย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าทั้ง 5 องค์ประกอบย่อย มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตาราง 25 แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาขององค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 2

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
5.1 หน่วยงานที่ ตรวจสอบคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก	1. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอกโดย สมศ.	4.72	0.52	สอดคล้องกัน	4.42	1.18	สอดคล้องกัน
	2. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอกโดยศูนย์เครือข่าย สมศ.	4.75	0.57	สอดคล้องกัน	4.38	1.19	สอดคล้องกัน
	3. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอกโดยหน่วยประเมิน ต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก	4.70	0.57	สอดคล้องกัน	4.36	1.38	สอดคล้องกัน
	4. ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยสถานศึกษา ที่ได้รับการประเมินภายนอก	4.76	0.54	สอดคล้องกัน	4.60	0.57	สอดคล้องกัน
	5. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอก โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก องค์กร	4.81	0.52	สอดคล้องกัน	4.47	0.61	สอดคล้องกัน

ตาราง 25 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	6. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลโดยองค์กรอิสระ ที่ได้รับมอบหมายจาก สมศ. และไม่มีส่วนได้เสีย กับการประเมินคุณภาพภายนอก	4.86	0.50	สอดคล้องกัน	4.42	0.73	สอดคล้องกัน
	7. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยต้นสังกัดของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมิน ภายนอก	4.55	0.60	สอดคล้องกัน	4.27	1.45	สอดคล้องกัน
5.2 การพัฒนา ผู้ประเมิน ภายนอก	1. จัดประชุมสัมมนาผู้ประเมินภายนอกทุกปี	4.86	0.50	สอดคล้องกัน	4.77	0.52	สอดคล้องกัน
	2. ฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ การประเมิน ฝึกอบรมเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ ในการประเมิน	4.91	0.50	สอดคล้องกัน	4.77	0.52	สอดคล้องกัน
	3. จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมระดับพื้นฐาน ระดับกลางและระดับสูง	4.72	0.52	สอดคล้องกัน	4.54	0.52	สอดคล้องกัน

ตาราง 25 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	4. ประเมินเมื่อมีข้อร้องเรียนที่บ่งชี้ไปในทาง ที่ขาดคุณภาพ	4.31	0.96	สอดคล้องกัน	4.23	1.59	ไม่สอดคล้องกัน
	5. ประเมินเมื่อใบรับรองการเป็นผู้ประเมินภายนอก หมดอายุ	4.55	0.80	สอดคล้องกัน	4.50	0.85	สอดคล้องกัน

จากตาราง 25 พบว่า องค์กรประกอบย่อยในองค์กรประกอบรองที่ 5.1 หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพผู้ประเมินภายนอก จำนวน 7 องค์กรประกอบย่อย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าทั้ง 7 องค์กรประกอบย่อย มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

องค์กรประกอบย่อยในองค์กรประกอบรองที่ 5.2 การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก จำนวน 5 องค์กรประกอบย่อย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าทั้ง 7 องค์กรประกอบย่อย มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

องค์กรประกอบย่อยในองค์กรประกอบรองที่ 5.3 ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก จำนวน 5 องค์กรประกอบย่อย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าองค์กรประกอบย่อยที่มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ องค์กรประกอบย่อยที่ 1, 2 และ 5

องค์กรประกอบย่อยที่ 3 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn = 4.11$ และ $IQR = 1.42$) ว่ามีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แต่มีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน ในด้านความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($Mdn = 4.23$ และ $IQR = 1.66$)

องค์กรประกอบย่อยที่ 4 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn = 4.31$ และ $IQR = 0.96$) ว่ามีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่มีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันในด้านความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ($Mdn = 4.23$ และ $IQR = 1.59$)

จากผลการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถามของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ในรอบที่ 2 สามารถสรุปจำนวนองค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์ ดังตาราง 26

ตาราง 26 แสดงจำนวนองค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์ จากผลการตอบแบบสอบถาม ในรอบที่ 2

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	จำนวนองค์ประกอบย่อย			จำนวนตัวบ่งชี้			องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์
		ทั้งหมด	ผ่าน เกณฑ์	ไม่ผ่าน เกณฑ์	ทั้งหมด	ผ่าน เกณฑ์	ไม่ผ่าน เกณฑ์	
1					9	8	1	ตัวบ่งชี้ที่ 8 สามารถปฏิบัติงานได้เต็มเวลา
2	2.1				10	10	-	
	2.2				13	13	-	
	2.3				23	23	-	
3		6	5	1				องค์ประกอบย่อยที่ 2 คัดเลือกโดยการเทียบวุฒิการศึกษา
4	4.1				3	3	-	
	4.2	3	2	1				องค์ประกอบย่อยที่ 1 ระดับชำนาญการ
	4.3	3	3	-				
	4.4	4	4	-				
	4.5	5	5	-				

ตาราง 26 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	จำนวนองค์ประกอบย่อย			จำนวนตัวบ่งชี้			องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์
		ทั้งหมด	ผ่าน เกณฑ์	ไม่ผ่าน เกณฑ์	ทั้งหมด	ผ่าน เกณฑ์	ไม่ผ่าน เกณฑ์	
5	5.1	7	7	-				
	5.2	6	6	-				
	5.3	5	3	2				องค์ประกอบย่อยที่ 3 ประเมินทุกวงรอบของการประเมิน สถานศึกษา องค์ประกอบย่อยที่ 4 ประเมินเมื่อมีข้อร้องเรียนที่บ่งชี้ ไปในทางที่ขาดคุณภาพ
รวม		39	35	4	58	57	1	

จากตาราง 26 พบว่า องค์กรประกอบย่อยที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพิจารณาทั้งหมด 39 ข้อ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 35 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 89.74 ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 4 องค์กรประกอบย่อย คิดเป็นร้อยละ 10.16 ส่วนตัวบ่งชี้ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพิจารณาทั้งหมด 58 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 57 ตัวบ่งชี้ คิดเป็นร้อยละ 98.25 ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 1 ตัวบ่งชี้ คิดเป็นร้อยละ 1.75

2.3 ผลการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถามรอบที่ 3 ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

จากการที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 2

แล้วส่งแบบสอบถามกลับไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมจำนวน 23 คน ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 23 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เพื่อยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงผลการตอบแบบสอบถามรอบที่ 3 (รอบสุดท้าย) โดยแบบสอบถามในรอบนี้จะนำเสนอตำแหน่งมาตรฐาน พิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนที่ตอบในรอบที่ 2 จากผลการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 3 ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถเสนอได้ดังตาราง

ตาราง 27 แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาขององค์ประกอบหลักที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 3

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
1. คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก	4.81	0.50	สอดคล้องกัน	4.59	0.52	สอดคล้องกัน
2. คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.52	0.52	สอดคล้องกัน
3. วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก	4.66	0.54	สอดคล้องกัน	4.45	0.67	สอดคล้องกัน
4. การรับรองผู้ประเมินภายนอก	4.31	1.14	สอดคล้องกัน	4.10	1.26	สอดคล้องกัน
5. การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก	4.52	0.57	สอดคล้องกัน	4.05	1.35	สอดคล้องกัน

จากตาราง 27 พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า องค์กรประกอบหลัก ทั้ง 5 องค์กรประกอบหลัก มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$)

ตาราง 28 แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาขององค์ประกอบรองที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบที่ 3

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
1. คุณสมบัติทั่วไป ของผู้ประเมินภายนอก							
2. คุณสมบัติเฉพาะ ของผู้ประเมินภายนอก	2.1 ด้านความรู้	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.52	0.49	สอดคล้องกัน
	2.2 ด้านทักษะ	4.69	0.50	สอดคล้องกัน	4.22	1.13	สอดคล้องกัน
	2.3 ด้านคุณลักษณะ	4.65	0.50	สอดคล้องกัน	4.15	1.22	สอดคล้องกัน
3. วิธีการคัดเลือก ผู้ประเมินภายนอก							
4. การรับรองผู้ประเมินภายนอก	4.1 เกณฑ์การรับรองผู้ประเมินภายนอก	4.50	0.65	สอดคล้องกัน	4.35	1.27	สอดคล้องกัน
	4.2 ระดับการรับรองผู้ประเมินภายนอก	4.22	1.39	สอดคล้องกัน	4.10	1.20	สอดคล้องกัน
	4.3 ระยะเวลาของการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก	4.50	0.65	สอดคล้องกัน	4.50	0.65	สอดคล้องกัน

ตาราง 28 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	4.4 หน่วยประเมินต้นสังกัด ของผู้ประเมินภายนอก	4.33	1.20	สอดคล้องกัน	4.19	1.17	สอดคล้องกัน
	4.5 การพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก	4.57	0.54	สอดคล้องกัน	4.61	0.54	สอดคล้องกัน
5. การควบคุมคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก	5.1 หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก	4.50	0.66	สอดคล้องกัน	4.23	1.21	สอดคล้องกัน
	5.2 การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก	4.66	0.54	สอดคล้องกัน	4.47	0.61	สอดคล้องกัน
	5.3 ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก	4.60	0.50	สอดคล้องกัน	4.39	0.50	สอดคล้องกัน

จากตาราง 28 พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า องค์กรประกอบรอง
ทั้ง 11 องค์กรประกอบรอง มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ
การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ($Mdn > 3.50$
และ $IQR < 1.51$)

ตาราง 29 แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 3

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	1. อายุ 30 ปี ขึ้นไป	4.52	0.71	สอดคล้องกัน	4.55	0.62	สอดคล้องกัน
	2. วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป สาขาศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์	4.30	1.26	สอดคล้องกัน	4.23	1.21	สอดคล้องกัน
	3. สัญชาติไทย	4.72	0.52	สอดคล้องกัน	4.81	0.52	สอดคล้องกัน
	4. มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่เป็นอุปสรรค ต่อการประเมิน	4.68	0.52	สอดคล้องกัน	4.63	0.52	สอดคล้องกัน
	5. ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรมหรือเคยได้รับโทษ จำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็น โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ	4.86	0.52	สอดคล้องกัน	4.77	0.52	สอดคล้องกัน

ตาราง 29 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	6. ในกรณีที่เป็นข้าราชการต้องได้รับการอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาหรือต้นสังกัดให้สามารถทำการประเมินคุณภาพภายนอกได้	4.55	0.60	สอดคล้องกัน	4.05	1.31	สอดคล้องกัน
	7. ต้องมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน การบริหาร หรือนิเทศการศึกษาในระดับที่ทำการประเมิน ไม่น้อยกว่า 5 ปี	4.73	0.50	สอดคล้องกัน	4.61	0.55	สอดคล้องกัน
	8. สามารถปฏิบัติงานได้เต็มเวลา	4.66	0.54	สอดคล้องกัน	4.00	1.53	ไม่สอดคล้องกัน
	9. ไม่เคยถูกลดอับประกอบวิชาชีพครูหรือผู้บริหารหรือผู้ประเมินภายนอก	4.78	0.50	สอดคล้องกัน	4.59	0.52	สอดคล้องกัน

จากตาราง 29 พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า ตัวบ่งชี้จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ($Mdn > 3.50$ และ

$IQR < 1.51$) คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 และ 9

ส่วนตัวบ่งชี้ที่ 8 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในด้านความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($Mdn = 4.66$ และ $IQR = 0.54$) แต่มีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันในด้านความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ($Mdn = 4.00$ และ $IQR = 1.53$)

ตาราง 30 แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 3

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
2.1 ด้านความรู้	1. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบาย ความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษา และความเคลื่อนไหว ทางการศึกษา	4.95	0.50	สอดคล้องกัน	4.63	0.52	สอดคล้องกัน
	2. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี การบริหาร การศึกษา การจัดระบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	4.78	0.50	สอดคล้องกัน	4.36	1.13	สอดคล้องกัน
	3. มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดกระบวนการเรียนรู้	4.91	0.50	สอดคล้องกัน	4.73	0.50	สอดคล้องกัน
	4. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดด้านคุณภาพ เช่น QC, TQM, BSC	4.78	0.50	สอดคล้องกัน	4.50	0.54	สอดคล้องกัน
	5. มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพ การศึกษา	4.95	0.50	สอดคล้องกัน	4.72	0.52	สอดคล้องกัน

ตาราง 30 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	6. มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา	4.91	0.50	สอดคล้องกัน	4.57	0.54	สอดคล้องกัน
	7. มีความรู้ด้านจิตวิทยา	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.45	0.67	สอดคล้องกัน
	8. มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย	4.69	0.50	สอดคล้องกัน	4.42	1.20	สอดคล้องกัน
	9. มีความรู้เกี่ยวกับสภาพบริบทของสถานศึกษา ที่ทำการประเมิน	4.65	0.50	สอดคล้องกัน	4.05	1.17	สอดคล้องกัน
	10. มีความรู้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการ แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เขียนการแก้ปัญหาในมาตรฐาน ที่ประเมินได้ระดับปรับปรุง	4.63	0.52	สอดคล้องกัน	4.40	1.12	สอดคล้องกัน
2.2 ด้านทักษะ	<u>ขั้นวางแผนการประเมินสถานศึกษา</u> 1. มีทักษะในการวิเคราะห์รายงานประเมินตนเอง (SAR) เพื่อวางแผนประเมินสถานศึกษา	4.73	0.50	สอดคล้องกัน	4.45	1.10	สอดคล้องกัน

ตาราง 30 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	<u>ขั้นตอนการประเมินสถานศึกษา</u>						
	2. มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.66	0.54	สอดคล้องกัน
	3. มีทักษะในการบริหารจัดการ	4.69	0.50	สอดคล้องกัน	4.14	1.16	สอดคล้องกัน
	4. มีทักษะการสังเกต	4.78	0.50	สอดคล้องกัน	4.31	1.14	สอดคล้องกัน
	5. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล	4.86	0.50	สอดคล้องกัน	4.38	1.19	สอดคล้องกัน
	6. มีทักษะการทำงานเป็นทีม	4.86	0.50	สอดคล้องกัน	4.05	1.24	สอดคล้องกัน
	7. มีทักษะการประสานงานที่ดีในทีมของผู้ประเมิน ภายนอก และมีการประสานงานที่ดีกับสถานศึกษา ที่รับการประเมิน	4.73	0.50	สอดคล้องกัน	4.22	1.13	สอดคล้องกัน
	8. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์	4.59	0.52	สอดคล้องกัน	4.05	1.17	สอดคล้องกัน
	9. มีทักษะการประเมิน	4.73	0.50	สอดคล้องกัน	4.15	1.22	สอดคล้องกัน
	<u>ขั้นสรุปและรายงานผลการประเมิน</u>						
	10. มีทักษะในการเขียน	4.81	0.52	สอดคล้องกัน	4.05	1.31	สอดคล้องกัน

ตาราง 30 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	11. มีทักษะในการแปลความ ตีความและขยายความ	4.73	0.50	สอดคล้องกัน	4.11	1.34	สอดคล้องกัน
	12. มีทักษะในการตัดสินใจและลงข้อสรุป อย่างสมเหตุสมผล	4.95	0.50	สอดคล้องกัน	4.25	1.25	สอดคล้องกัน
	13. มีทักษะในการให้ข้อเสนอแนะที่สามารถนำไป ดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาได้	4.95	0.50	สอดคล้องกัน	4.27	1.13	สอดคล้องกัน
2.3 ด้านคุณลักษณะ	จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก						
	1. มีความเที่ยงตรง สามารถสะท้อนสภาพที่แท้จริง ของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง	4.91	0.50	สอดคล้องกัน	4.25	1.32	สอดคล้องกัน
	2. มีใจเป็นกลาง โปร่งใส มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้	4.95	0.50	สอดคล้องกัน	4.05	1.35	สอดคล้องกัน
	3. มีเหตุผล ใช้หลักฐานสนับสนุน	4.86	0.50	สอดคล้องกัน	4.15	1.29	สอดคล้องกัน
	4. รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริง	4.81	0.52	สอดคล้องกัน	4.33	1.22	สอดคล้องกัน

ตาราง 30 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	5. มีอุดมการณ์ในการพัฒนาการศึกษา	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.00	1.24	สอดคล้องกัน
	6. ตรงต่อเวลา	4.86	0.50	สอดคล้องกัน	4.52	0.87	สอดคล้องกัน
	7. มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เห็นแก่อำภิมิสินจ้าง	4.95	0.50	สอดคล้องกัน	4.14	1.19	สอดคล้องกัน
	8. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างครบถ้วนสมบูรณ์	4.91	0.50	สอดคล้องกัน	4.38	1.19	สอดคล้องกัน
	9. รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศ ของสถานศึกษาที่ทำการประเมินอย่างเคร่งครัด	4.91	0.50	สอดคล้องกัน	3.88	1.38	สอดคล้องกัน
	11. เป็นผู้ให้คำแนะนำที่ดี	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.09	1.14	สอดคล้องกัน
	12. เป็นที่ปรึกษาที่ดี	4.91	0.50	สอดคล้องกัน	4.15	1.22	สอดคล้องกัน
	13. เคารพต่อการประเมินคุณภาพภายนอก	4.86	0.52	สอดคล้องกัน	4.21	0.50	สอดคล้องกัน
	14. มีจิตอาสาในการประเมินคุณภาพภายนอก	4.86	0.52	สอดคล้องกัน	4.09	1.14	สอดคล้องกัน
	15. มีการประสานงานที่ดีในทีมของผู้ประเมินภายนอก และมีการประสานงานที่ดีกับสถานศึกษาที่รับการ ประเมิน	4.78	0.50	สอดคล้องกัน	4.27	1.13	สอดคล้องกัน

ตาราง 30 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	16. มีความวิริยะ อุตสาหะในการประเมินคุณภาพ ภายนอก	4.86	0.52	สอดคล้องกัน	4.10	1.20	สอดคล้องกัน
	17. ใช้การประเมินคุณภาพสถานศึกษาเชิงบวก บุคลิกภาพ	4.80	0.54	สอดคล้องกัน	4.26	1.33	สอดคล้องกัน
	18. สุภาพ อ่อนน้อม	4.81	0.54	สอดคล้องกัน	4.40	1.26	สอดคล้องกัน
	19. เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับและเข้าใจผู้อื่น	4.81	0.52	สอดคล้องกัน	4.42	1.18	สอดคล้องกัน
	คุณลักษณะอื่น ๆ						
	21. มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอก	4.86	0.52	สอดคล้องกัน	4.28	1.20	สอดคล้องกัน
	22. มีอารมณ์มั่นคง	4.81	0.52	สอดคล้องกัน	4.09	1.14	สอดคล้องกัน
	23. มีความยืดหยุ่น	4.72	0.52	สอดคล้องกัน	4.30	1.26	สอดคล้องกัน

จากตาราง 30 พบว่า ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบรองที่ 2.1 ด้านความรู้ จำนวน 10 ตัวบ่งชี้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 10 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบรองที่ 2.2 ด้านทักษะ จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 13 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบรองที่ 2.3 ด้านคุณลักษณะ จำนวน 36 ตัวบ่งชี้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 36 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตาราง 31 แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาขององค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 3

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	1. คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม	4.73	0.50	สอดคล้องกัน	4.56	0.50	สอดคล้องกัน
	2. คัดเลือกโดยการเทียบวุฒิการศึกษา	3.73	1.33	สอดคล้องกัน	3.77	1.36	สอดคล้องกัน
	3. คัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน	4.00	1.21	สอดคล้องกัน	3.85	1.22	สอดคล้องกัน
	4. คัดเลือกโดยพิจารณาจากการปฏิบัติงาน ด้านการประเมิน	4.30	1.26	สอดคล้องกัน	3.95	1.12	สอดคล้องกัน
	5. คัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมิน	4.40	1.12	สอดคล้องกัน	4.30	1.26	สอดคล้องกัน
	6. คัดเลือกโดยบูรณาการวิธีการในองค์ประกอบย่อย ที่ 1-5	4.69	0.50	สอดคล้องกัน	4.52	0.50	สอดคล้องกัน

จากตาราง 31 พบว่า องค์กรประกอบย่อยในองค์กรประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือก ผู้ประเมินภายนอก จำนวน 6 องค์กรประกอบย่อย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าทั้ง 6 องค์กรประกอบย่อย มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมิน ภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตาราง 32 แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาขององค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 3

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
4.1 เกณฑ์การรับรองเป็น ผู้ประเมินภายนอก	1. มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามตัวบ่งชี้	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.45	0.67	สอดคล้องกัน
	2. ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีการที่ สมศ. กำหนด	4.86	0.52	สอดคล้องกัน	4.63	0.52	สอดคล้องกัน
	3. มีคุณสมบัติเฉพาะครบตามตัวบ่งชี้ทั้งด้าน ความรู้ ทักษะและด้านคุณลักษณะ โดยได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	4.73	0.50	สอดคล้องกัน	4.59	0.52	สอดคล้องกัน
4.2 ระดับการรับรองเป็น ผู้ประเมินภายนอก	1. ระดับชำนาญการ	4.45	0.67	สอดคล้องกัน	4.15	1.29	สอดคล้องกัน
	2. ระดับชำนาญการพิเศษ	4.65	0.50	สอดคล้องกัน	4.30	1.26	สอดคล้องกัน
	3. ระดับเชี่ยวชาญ	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.47	0.61	สอดคล้องกัน
4.3 ระยะเวลาของการ รับรอง ผู้ประเมินภายนอก	1. ระดับชำนาญการ ให้การรับรอง 3 ปี	4.71	0.54	สอดคล้องกัน	4.60	0.57	สอดคล้องกัน
	2. ระดับชำนาญการพิเศษ ให้การรับรอง 5 ปี	4.73	0.50	สอดคล้องกัน	4.40	1.12	สอดคล้องกัน
	3. ระดับเชี่ยวชาญ ให้การรับรอง 8 ปี	4.70	0.50	สอดคล้องกัน	4.55	0.60	สอดคล้องกัน

ตาราง 32 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความ ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ
	4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพ การศึกษาระดับกรม	4.54	0.52	สอดคล้องกัน	4.25	1.25	สอดคล้องกัน
4.5 การพ้นจากการเป็น ผู้ประเมินภายนอก	1. ตาย	4.81	0.52	สอดคล้องกัน	4.82	2.00	สอดคล้องกัน
	2. หนังสือรับรองหมดอายุ	4.94	0.50	สอดคล้องกัน	4.95	0.50	สอดคล้องกัน
	3. ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามที่กำหนด ไว้ในระเบียบ สมศ. ว่าด้วยการให้การรับรอง ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับดูแล ผู้ประเมินภายนอก สำหรับระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2545	5.00	0.00	สอดคล้องกัน	4.90	0.50	สอดคล้องกัน
	4. ถูกเพิกถอนหนังสือรับรองโดย สมศ.	5.00	0.00	สอดคล้องกัน	4.95	0.50	สอดคล้องกัน
	5. กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในสัญญา	4.66	0.54	สอดคล้องกัน	4.61	0.54	สอดคล้องกัน

จากตาราง 32 พบว่า ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบรองที่ 4.1 เกณฑ์การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก จำนวน 3 ตัวบ่งชี้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 3 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

องค์ประกอบย่อยในองค์ประกอบรองที่ 4.2 ระดับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก จำนวน 3 องค์ประกอบย่อย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าทั้ง 3 องค์ประกอบย่อย มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

องค์ประกอบย่อยในองค์ประกอบรองที่ 4.3 ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก จำนวน 3 องค์ประกอบย่อย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าทั้ง 3 องค์ประกอบย่อย มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

องค์ประกอบย่อยในองค์ประกอบรองที่ 4.4 หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก จำนวน 5 องค์ประกอบย่อย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าทั้ง 5 องค์ประกอบย่อย มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

องค์ประกอบย่อยในองค์ประกอบรองที่ 4.5 การพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก จำนวน 5 องค์ประกอบย่อย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าทั้ง 5 องค์ประกอบย่อย มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตาราง 33 แสดงค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลการพิจารณาขององค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก รอบที่ 3

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
5.1 หน่วยงานที่ ตรวจสอบคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก	1. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอก โดย สมศ.	4.77	0.52	สอดคล้องกัน	4.19	1.17	สอดคล้องกัน
	2. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอกโดยศูนย์เครือข่าย สมศ.	4.66	0.54	สอดคล้องกัน	4.15	1.25	สอดคล้องกัน
	3. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอกโดยหน่วยประเมิน ต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก	4.73	0.50	สอดคล้องกัน	4.38	1.19	สอดคล้องกัน
	4. ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยสถานศึกษา ที่ได้รับการประเมินภายนอก	4.66	0.54	สอดคล้องกัน	4.59	0.52	สอดคล้องกัน
	5. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอก โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก องค์กร	4.86	0.52	สอดคล้องกัน	4.52	0.57	สอดคล้องกัน

ตาราง 33 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	6. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลโดยองค์กรอิสระ ที่ได้รับมอบหมายจาก สมศ. และไม่มีส่วนได้เสีย กับการประเมินคุณภาพภายนอก	4.95	0.50	สอดคล้องกัน	4.31	1.14	สอดคล้องกัน
	7. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยต้นสังกัดของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมิน ภายนอก	4.61	0.54	สอดคล้องกัน	4.20	1.27	สอดคล้องกัน
5.2. การพัฒนา ผู้ประเมิน ภายนอก	1. จัดประชุมสัมมนาผู้ประเมินภายนอกทุกปี	4.86	0.50	สอดคล้องกัน	4.82	0.50	สอดคล้องกัน
	2. ฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ การประเมิน ฝึกอบรมเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ ในการประเมิน	4.95	0.50	สอดคล้องกัน	4.81	0.52	สอดคล้องกัน
	3. จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมระดับพื้นฐาน ระดับกลางและระดับสูง	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.60	0.52	สอดคล้องกัน

ตาราง 33 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	4. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำวิจัย ให้ทุนสำหรับ ทำวิจัย	4.95	0.50	สอดคล้องกัน	4.65	0.50	สอดคล้องกัน
	5. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอก ทำผลงานที่มีคุณภาพ และการเลื่อนระดับของผู้ประเมิน	4.82	0.50	สอดคล้องกัน	4.25	1.25	สอดคล้องกัน
	6. คัดเลือกผู้ประเมินที่มีผลงานดีเด่น เชิดชู/มอบรางวัล ให้ทุนการศึกษาคุณานทั้งในและต่างประเทศ	4.66	0.54	สอดคล้องกัน	4.50	0.50	สอดคล้องกัน
5.3 ระยะเวลาที่ ประเมิน คุณภาพ ผู้ประเมิน ภายนอก	1. ตรวจสอบและประเมินผลงานการประเมินทุกครั้ง ที่มีการประเมินสถานศึกษา	4.78	0.50	สอดคล้องกัน	4.52	0.57	สอดคล้องกัน
	2. ประเมิน ทุก ๆ 3 ปี	4.57	0.54	สอดคล้องกัน	4.30	1.26	สอดคล้องกัน
	3. ประเมินทุกวงรอบของการประเมินสถานศึกษา	4.23	1.66	ไม่สอดคล้องกัน	4.11	1.35	สอดคล้องกัน

ตาราง 33 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ	Mdn	IQR	ระดับความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ
	4. ประเมินเมื่อมีข้อร้องเรียนที่บ่งชี้ไปทาง ที่ขาดคุณภาพ	4.50	0.77	สอดคล้องกัน	4.05	1.54	ไม่สอดคล้องกัน
	5. ประเมิน เมื่อไปรับรองการเป็นผู้ประเมินภายนอก หมดอายุ	4.60	0.57	สอดคล้องกัน	4.55	0.62	สอดคล้องกัน

จากตาราง 33 พบว่า องค์กรประกอบย่อยในองค์กรประกอบรองที่ 5.1 หน่วยงาน ที่ตรวจสอบคุณภาพผู้ประเมินภายนอก จำนวน 7 องค์กรประกอบย่อย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็น สอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าทั้ง 7 องค์กรประกอบย่อย มีความเหมาะสม ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

องค์กรประกอบย่อยในองค์กรประกอบรองที่ 5.2 การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก จำนวน 5 องค์กรประกอบย่อย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าทั้ง 7 องค์กรประกอบย่อย มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมิน คุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

องค์กรประกอบย่อยในองค์กรประกอบรองที่ 5.3 ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก จำนวน 5 องค์กรประกอบย่อย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าองค์กรประกอบย่อยที่มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมิน ภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ องค์กรประกอบย่อยที่ 1, 2 และ 5

องค์กรประกอบย่อยในองค์กรประกอบรองที่ 5.3 ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมิน ภายนอก จำนวน 5 องค์กรประกอบย่อย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน ($Mdn > 3.50$ และ $IQR < 1.51$) ว่าองค์กรประกอบย่อยที่มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล คือ องค์กรประกอบย่อยที่ 1, 2 และ 5

องค์กรประกอบย่อยที่ 3 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn = 4.11$ และ $IQR = 1.42$) ว่ามีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แต่มีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน ในด้านความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ($Mdn = 4.23$ และ $IQR = 1.66$)

ส่วนองค์กรประกอบย่อยที่ 4 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ($Mdn = 4.50$ และ $IQR = 0.77$) ว่ามีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่มีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันในด้านความเป็นไปได้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ($Mdn = 4.05$ และ $IQR = 1.54$)

จากผลการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถามของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ในรอบที่ 3 สามารถสรุปจำนวนองค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ผ่านเกณฑ์และไม่ผ่านเกณฑ์ ดังตาราง 34

ตาราง 34 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	จำนวนองค์ประกอบย่อย			จำนวนตัวบ่งชี้			องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์
		ทั้งหมด	ผ่าน เกณฑ์	ไม่ผ่าน เกณฑ์	ทั้งหมด	ผ่าน เกณฑ์	ไม่ผ่าน เกณฑ์	
5	5.1	7	7	-				
	5.2	6	6	-				
	5.3	5	3	2				องค์ประกอบย่อยที่ 3 ประเมินทุกวงรอบของการประเมิน สถานศึกษา องค์ประกอบย่อยที่ 4 ประเมินเมื่อมีข้อร้องเรียนที่บ่งชี้ ไปในทางที่ขาดคุณภาพ
รวม		39	37	2	58	57	1	

จากตาราง 34 พบว่า องค์กรประกอบย่อยที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพิจารณาทั้งหมด 39 องค์กรประกอบย่อย มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 38 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 97.43 ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 1 องค์กรประกอบย่อย คิดเป็นร้อยละ 2.57 ส่วนตัวบ่งชี้ ที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญพิจารณาทั้งหมด 58 ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 57 ตัวบ่งชี้ คิดเป็นร้อยละ 98.27 ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 1 ตัวบ่งชี้ คิดเป็นร้อยละ 1.73

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาน้ำหนักคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในแบบสอบถามรอบที่ 3 ผู้วิจัยได้กำหนดให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณา ความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญ ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากน้อยเพียงใด โดยกำหนดค่าคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 10 หรือจากความสำคัญน้อยที่สุดไปจนถึง ความสำคัญมากที่สุด จากนั้นนำผลที่ได้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย แล้วเปรียบเทียบน้ำหนักคะแนน ความสำคัญในแต่ละองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ แล้วปรับค่าน้ำหนักรวมให้เท่ากับ 1 เพื่อความสะดวกในการนำไปประยุกต์ใช้ในกรณีอื่น ๆ

การคำนวณหาค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญ ผู้วิจัยไม่มีการคำนวณหาค่าน้ำหนัก คะแนนความสำคัญขององค์ประกอบย่อย ในองค์ประกอบรองที่ 4.5 การพ้นจากการเป็นผู้ประเมิน ภายนอก เนื่องจากไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าขนาดข้อมูลมากหรือน้อยควรจะอยู่ในสเกล ระดับใดจึงจะเหมาะสม ส่วนองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ อื่น ๆ ผู้วิจัยได้คำนวณหาค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์น้ำหนักคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่นำมาพิจารณา ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 35 แสดงค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบหลักที่ใช้ในการรับรอง
ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบหลัก	น้ำหนักคะแนนความสำคัญ (คะแนนเต็ม 1)
1. คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก	0.20
2. คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก	0.20
3. วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก	0.21
4. การรับรองผู้ประเมินภายนอก	0.19
5. การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก	0.20

จากตาราง 35 พบว่า องค์ประกอบหลักที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 5 องค์ประกอบหลัก มีค่าเฉลี่ย
น้ำหนักคะแนนความสำคัญระหว่าง 0.19 - 0.21 โดยองค์ประกอบหลักที่มีความสำคัญมากที่สุด
คือ องค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก ($\bar{X} = 0.21$) ส่วนองค์ประกอบหลัก
ที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก มีความสำคัญน้อยที่สุด ($\bar{X} = 0.19$)

ตาราง 36 แสดงค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบรองที่ใช้ในการรับรอง
ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	น้ำหนักคะแนนความสำคัญ (คะแนนเต็ม 1)
1. คุณสมบัติทั่วไป ของผู้ประเมินภายนอก		
2. คุณสมบัติเฉพาะ ของผู้ประเมินภายนอก	2.1 ด้านความรู้	0.34
	2.2 ด้านทักษะ	0.33
	2.3 ด้านคุณลักษณะ	0.33
3. วิธีการคัดเลือก ผู้ประเมินภายนอก		
4. การรับรอง ผู้ประเมินภายนอก	4.1 เกณฑ์การรับรอง ผู้ประเมินภายนอก	0.21
	4.2 ระดับการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก	0.19
	4.3 ระยะเวลาของการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก	0.20
	4.4 หน่วยประเมินต้นสังกัด ของผู้ประเมินภายนอก	0.19
	4.5 การพ้นจากการ เป็นผู้ประเมินภายนอก	0.21
5. การควบคุมคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก	5.1 หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก	0.33
	5.2 การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก	0.33
	5.3 ระยะเวลาที่ประเมิน คุณภาพผู้ประเมินภายนอก	0.34

จากตาราง 36 พบว่า องค์กรประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก มีจำนวน 3 องค์กรประกอบรอง มีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนความสำคัญระหว่าง 0.33 - 0.34 องค์กรประกอบรองด้านความรู้มีค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 0.34$) ส่วนองค์กรประกอบรองด้านทักษะและองค์กรประกอบรองด้านคุณลักษณะ มีค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญเท่ากัน ($\bar{X} = 0.33$)

องค์กรประกอบหลักที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 5 องค์กรประกอบรอง มีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนความสำคัญระหว่าง 0.19 - 0.21 โดยองค์กรประกอบรองที่ 4.1 เกณฑ์การรับรองผู้ประเมินภายนอก และองค์กรประกอบรองที่ 4.5 การพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก มีค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญมากที่สุดเท่ากัน ($\bar{X} = 0.21$) ส่วนองค์กรประกอบรองที่ 4.2 ระดับการรับรองผู้ประเมินภายนอก และองค์กรประกอบรองที่ 4.4 หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก มีค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญน้อยที่สุดเท่ากัน ($\bar{X} = 0.19$)

องค์กรประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 3 องค์กรประกอบรอง มีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนความสำคัญระหว่าง 0.33 - 0.34 องค์กรประกอบรองที่ 5.3 ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก มีค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 0.34$) ส่วนองค์กรประกอบรองที่ 5.1 หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพผู้ประเมินภายนอก และองค์กรประกอบรองที่ 5.2 การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก มีค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญเท่ากัน ($\bar{X} = 0.33$)

ตาราง 37 แสดงค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรอง
 ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 ในองค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก

ตัวบ่งชี้	น้ำหนักคะแนนความสำคัญ (คะแนนเต็ม 1)
1. อายุ 30 ปี ขึ้นไป	0.11
2. วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป สาขาศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์	0.11
3. สัญชาติไทย	0.13
4. มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่เป็นอุปสรรคต่อการประเมิน	0.13
5. ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรมหรือเคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับ ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ	0.13
6. ในกรณีที่เป็นข้าราชการต้องได้รับการอนุญาต จากผู้บังคับบัญชาหรือต้นสังกัดให้สามารถ ทำการประเมินคุณภาพภายนอกได้	0.11
7. ต้องมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการเรียน การสอน การบริหาร หรือนิเทศการศึกษา ในระดับที่ทำการประเมิน ไม่น้อยกว่า 5 ปี	0.14
8. ไม่เคยถูกถอนใบประกอบวิชาชีพครูหรือผู้บริหาร หรือผู้ประเมินภายนอก	0.13

จากตาราง 37 พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ
 การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมิน
 ภายนอก มีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนความสำคัญระหว่าง 0.11 - 0.14 โดยตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักคะแนน
 ความสำคัญมากที่สุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 7 ต้องมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน
 การบริหาร หรือนิเทศการศึกษา ในระดับที่ทำการประเมินไม่น้อยกว่า 5 ปี ($\bar{X} = 0.14$)

ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญน้อยที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 อายุ 30 ปีขึ้นไป ตัวบ่งชี้ที่ 2 วุฒิการศึกษา
ระดับปริญญาตรีขึ้นไปสาขาศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ และตัวบ่งชี้ที่ 6 ในกรณีที่เป็นข้าราชการ
ต้องได้รับการอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาหรือต้นสังกัดให้สามารถทำการประเมินคุณภาพภายนอกได้
($\bar{X} = 0.11$)

ตาราง 38 แสดงค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญของตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรอง
 ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 ในองค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (คะแนนเต็ม 1)
2.1 ด้านความรู้	1. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบาย ความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษา และความเคลื่อนไหวทางการศึกษา	0.10
	2. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี การบริหาร การศึกษา การจัดระบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย	0.10
	3. มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดกระบวนการเรียนรู้	0.11
	4. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดด้านคุณภาพ เช่น QC, TQM, BSC	0.10
	5. มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา	0.10
	6. มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา	0.10
	7. มีความรู้ด้านจิตวิทยา	0.10
	8. มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย	0.10
	9. มีความรู้เกี่ยวกับสภาพบริบทของสถานศึกษา ที่ทำการประเมิน	0.09
	10. มีความรู้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการ แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เขียนการแก้ปัญหาในมาตรฐาน ที่ประเมินได้ระดับปรับปรุง	0.10

ตาราง 38 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (คะแนนเต็ม 1)
2.2 ด้านทักษะ	<u>ขั้นวางแผนการประเมินสถานศึกษา</u>	0.08
	1. มีทักษะในการวิเคราะห์รายงานประเมินตนเอง (SAR) เพื่อวางแผนประเมินสถานศึกษา	
	<u>ขั้นดำเนินการประเมินสถานศึกษา</u>	0.08
	2. มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา	
	3. มีทักษะในการบริหารจัดการ	0.07
	4. มีทักษะการสังเกต	0.08
	5. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูล และการเก็บรวบรวมข้อมูล	0.08
	6. มีทักษะการทำงานเป็นทีม	0.08
	7. มีทักษะการประสานงานที่ดีในทีมของ ผู้ประเมินภายนอก และมีการประสานงานที่ดี กับสถานศึกษาที่รับการประเมิน	0.08
	8. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์	0.07
	9. มีทักษะการประเมิน	0.08
	<u>ขั้นสรุปและรายงานผลการประเมิน</u>	0.08
	10. มีทักษะในการเขียน	
	11. มีทักษะในการแปลความ ตีความ และขยายความ	0.08
	12. มีทักษะในการตัดสินใจและลงข้อสรุป อย่างสมเหตุสมผล	0.08
	13. มีทักษะในการให้ข้อเสนอแนะที่สามารถ นำไปดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาได้	0.08

ตาราง 38 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (คะแนนเต็ม 1)
2.3 ด้านคุณลักษณะ	<u>จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก</u>	0.05
	1. มีความเที่ยงตรง สามารถสะท้อนสภาพที่แท้จริงของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง	
	2. มีใจเป็นกลาง โปร่งใส มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้	0.05
	3. มีเหตุผล ใช้หลักฐานสนับสนุน	0.05
	4. รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริง	0.05
	5. มีอุดมการณ์ในการพัฒนาการศึกษา	0.04
	6. ตรงต่อเวลา	0.04
	7. มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เห็นแก่อำμισสินจ้าง	0.04
	8. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างครบถ้วน สมบูรณ์	0.05
	9. รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาที่ทำการประเมินอย่างเคร่งครัด	0.04
	<u>ความเป็นกัลยาณมิตร</u>	
	10. ไวต่อการรับรู้ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ	0.04
	11. เป็นผู้ให้คำแนะนำที่ดี	0.04
	12. เป็นที่ปรึกษาที่ดี	0.04
	13. เคารพต่อการประเมินคุณภาพภายนอก	0.04
	14. มีจิตอาสาในการประเมินคุณภาพภายนอก	0.04

ตาราง 38 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (คะแนนเต็ม 1)
	15. มีการประสานงานที่ดีในทีม ของผู้ประเมินภายนอกและมีการประสานงาน ที่ดีกับสถานศึกษาที่รับการประเมิน	.04
	16. มีความวิริยะอุตสาหะในการประเมิน คุณภาพภายนอก	0.04
	17. ใช้การประเมินคุณภาพสถานศึกษาเชิงบวก บุคลิกภาพ	0.05
	18. สุภาพ อ่อนน้อม	0.04
	19. เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับและเข้าใจผู้อื่น	0.05
	20. มีความน่าเชื่อถือ	0.05
	อื่นๆ	
	21. มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอก	0.04
	22. มีอารมณ์มั่นคง	0.04
	23. มีความยืดหยุ่น	0.04

จากตาราง 38 พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก ในองค์ประกอบรองที่ 2.1 ด้านความรู้ ตัวบ่งชี้มีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนความสำคัญระหว่าง 0.09 – 0.11 โดยตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญมากที่สุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 0.11$) ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญน้อยที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 9 มีความรู้เกี่ยวกับสภาพบริบทของสถานศึกษาที่ทำการประเมิน ($\bar{X} = 0.09$)

ในองค์ประกอบรองที่ 2.2 ด้านทักษะ ตัวบ่งชี้มีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนความสำคัญระหว่าง 0.07–0.08 ตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญมากที่สุดเท่ากัน ($\bar{X} = 0.08$) มีจำนวน 11 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12 และ 13 ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญน้อยที่สุด ($\bar{X} = 0.07$) มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 3 และตัวบ่งชี้ที่ 8

ในองค์ประกอบรองที่ 2.3 ด้านคุณลักษณะ ตัวบ่งชี้มีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนความสำคัญระหว่าง 0.04–0.05 ตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญมากที่สุดเท่ากัน ($\bar{X} = 0.05$) มีจำนวน 8 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1, 2, 3, 4, 8, 17, 19 และ 20 ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญน้อยที่สุด ($\bar{X} = 0.04$) มีจำนวน 15 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 21, 22 และ 23

ตาราง 39 แสดงค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการรับรอง
ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในองค์ประกอบหลักที่ 3 การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบย่อย	น้ำหนักคะแนนความสำคัญ (คะแนนเต็ม 1)
1. คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม	0.18
2. คัดเลือกโดยการเทียบวุฒิการศึกษา	0.15
3. คัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน	0.17
4. คัดเลือกโดยพิจารณาจากการทำงานด้านการประเมิน	0.17
5. คัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมิน	0.17
6. คัดเลือกโดยบูรณาการวิธีการในข้อ 1 – 5	0.16

จากตาราง 39 พบว่า องค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 3 การคัดเลือก
ผู้ประเมินภายนอก มีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนความสำคัญระหว่าง 0.15 - 0.18 โดยองค์ประกอบย่อย
ที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 0.18$) คือ องค์ประกอบย่อยที่ 1 คัดเลือกโดย
ผ่านการฝึกอบรม ส่วนองค์ประกอบย่อยที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญน้อยที่สุด ($\bar{X} = 0.15$)
คือ องค์ประกอบย่อยที่ 2 คัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน

ตาราง 40 แสดงค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรอง
ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในองค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (คะแนนเต็ม 1)
4.1 เกณฑ์การรับรองเป็น ผู้ประเมินภายนอก	1. มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามตัวบ่งชี้	0.33
	2. ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีการที่ สมศ. กำหนด	0.34
	3. มีคุณสมบัติเฉพาะครบตามตัวบ่งชี้ทั้งด้าน ความรู้ ด้านทักษะ และคุณลักษณะ โดยได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	0.33
4.2 ระดับการรับรองเป็น ผู้ประเมินภายนอก	1. ระดับชำนาญการ	0.32
	2. ระดับชำนาญการพิเศษ	0.33
	3. ระดับเชี่ยวชาญ	0.35
4.3 ระยะเวลาของการ รับรอง ผู้ประเมินภายนอก	1. ระดับชำนาญการ ให้การรับรอง 3 ปี	0.34
	2. ระดับชำนาญการพิเศษ ให้การรับรอง 5 ปี	0.31
	3. ระดับเชี่ยวชาญ ให้การรับรอง 8 ปี	0.35
4.4 หน่วยประเมิน ต้นสังกัดของ ผู้ประเมินภายนอก	1. หน่วยงานที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญ นิติบุคคล สมาคม มูลนิธิหรือหน่วยงาน สาธารณประโยชน์อื่นที่จดทะเบียน เป็นนิติบุคคล	0.25
	2. คณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับการ รับรองจาก สมศ.	0.25

ตาราง 40 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (คะแนนเต็ม 1)
	3. สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับ บัณฑิตศึกษาทางด้านการวิจัยการศึกษา การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา สถิติทางการศึกษา การบริหารการศึกษา หรือการประกันคุณภาพการศึกษา	0.25
	4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน คุณภาพการศึกษาระดับกรม	0.26

จากตาราง 40 พบว่า องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก ในองค์ประกอบรองที่ 4.1 เกณฑ์การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ตัวบ่งชี้มีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนความสำคัญระหว่าง 0.33 – 0.34 โดยตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 0.34$) คือ ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีการที่ สมศ. กำหนด ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญน้อยที่สุดเท่ากัน ($\bar{X} = 0.34$) คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามตัวบ่งชี้ และตัวบ่งชี้ที่ 3 มีคุณสมบัติเฉพาะครบตามตัวบ่งชี้ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ โดยได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

ในองค์ประกอบรองที่ 4.2 ระดับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก องค์ประกอบย่อยมีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนความสำคัญระหว่าง 0.32 – 0.35 โดยองค์ประกอบย่อยที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 0.35$) คือ องค์ประกอบย่อยที่ 3 ระดับเชี่ยวชาญ ส่วนองค์ประกอบย่อยที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญน้อยที่สุด ($\bar{X} = 0.32$) คือ องค์ประกอบย่อยที่ 1 ระดับชำนาญการ

ในองค์ประกอบรองที่ 4.3 ระยะเวลาของการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก องค์ประกอบย่อยมีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนความสำคัญระหว่าง 0.31 – 0.35 โดยองค์ประกอบย่อยที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 0.35$) คือ องค์ประกอบย่อยที่ 3 ระดับเชี่ยวชาญ

ให้การรับรอง 8 ปี ส่วนองค์ประกอบย่อยที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญน้อยที่สุด ($\bar{X} = 0.31$) คือ องค์ประกอบย่อยที่ 2 ระดับชำนาญการพิเศษ ให้การรับรอง 5 ปี

ในองค์ประกอบรองที่ 4.4 หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก องค์ประกอบย่อยมีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนความสำคัญระหว่าง 0.25 – 0.26 โดยองค์ประกอบย่อยที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 0.26$) คือ องค์ประกอบย่อยที่ 4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับกรม ส่วนองค์ประกอบย่อยอื่น ๆ มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญเท่ากัน ($\bar{X} = 0.25$)

ตาราง 41 แสดงค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการรับรอง
 ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 ในองค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย	น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (คะแนนเต็ม 1)
5.1 หน่วยงานที่ ตรวจสอบคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก	1. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอกโดย สมศ.	0.14
	2. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอก โดยศูนย์เครือข่าย สมศ.	0.14
	3. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอก โดยหน่วยประเมิน ต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก	0.14
	4. ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยสถานศึกษา ที่ได้รับการประเมินภายนอก	0.14
	5. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอก โดยผู้เชี่ยวชาญ ภายนอกองค์กร	0.15
	6. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลโดยองค์กร อิสระที่ได้รับมอบหมายจาก สมศ. และไม่มี ส่วนได้เสียกับการประเมินคุณภาพภายนอก	0.16
	7. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการ ปฏิบัติงาน โดยต้นสังกัดของสถานศึกษา ที่ได้รับการประเมินภายนอก	0.13
5.2 การพัฒนา ผู้ประเมินภายนอก	1. จัดประชุมสัมมนาผู้ประเมินภายนอกทุกปี	0.17

ตาราง 41 (ต่อ)

องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย	น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (คะแนนเต็ม 1)
	2. ฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน ฝึกอบรมเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการประเมิน	0.18
	3. จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมระดับพื้นฐาน ระดับกลางและระดับสูง	0.16
	4. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำวิจัย ให้ทุนสำหรับทำวิจัย	0.17
	5. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำผลงานที่มีคุณภาพและการเลื่อนระดับของผู้ประเมิน	0.16
	6. กัดเลือกผู้ประเมินที่มีผลงานดีเด่น เชิดชู/ มอบรางวัล ให้ทุนการศึกษาดูงาน ทั้งในและต่างประเทศ	0.16
5.3 ระยะเวลาที่ประเมิน คุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก	1. ตรวจสอบและประเมินผลงานการประเมินทุกครั้ง ที่มีการประเมินสถานศึกษา	0.22
	2. ประเมิน ทุก ๆ 3 ปี	0.20
	3. ประเมินทุกวงรอบของการประเมินสถานศึกษา	0.19
	4. ประเมินเมื่อมีข้อร้องเรียนที่บ่งชี้ไปทางที่ขาดคุณภาพ	0.19
	5. ประเมิน เมื่อใบรับรองการเป็นผู้ประเมินภายนอกหมดอายุ	0.20

จากตาราง 41 พบว่า องค์ประกอบย่อยที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ในองค์ประกอบรองที่ 5.1 หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพผู้ประเมินภายนอก องค์ประกอบย่อยมีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนความสำคัญระหว่าง 0.13–0.16 โดยองค์ประกอบย่อยที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 0.16$) คือ องค์ประกอบย่อยที่ 6 ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลโดยองค์กรอิสระที่ได้รับมอบหมายจาก สมศ. และไม่มีส่วนได้เสียกับการประเมินคุณภาพภายนอก ส่วนองค์ประกอบย่อยที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญน้อยที่สุดเท่ากัน ($\bar{X} = 0.13$) คือ องค์ประกอบย่อยที่ 7 ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยต้นสังกัดของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก

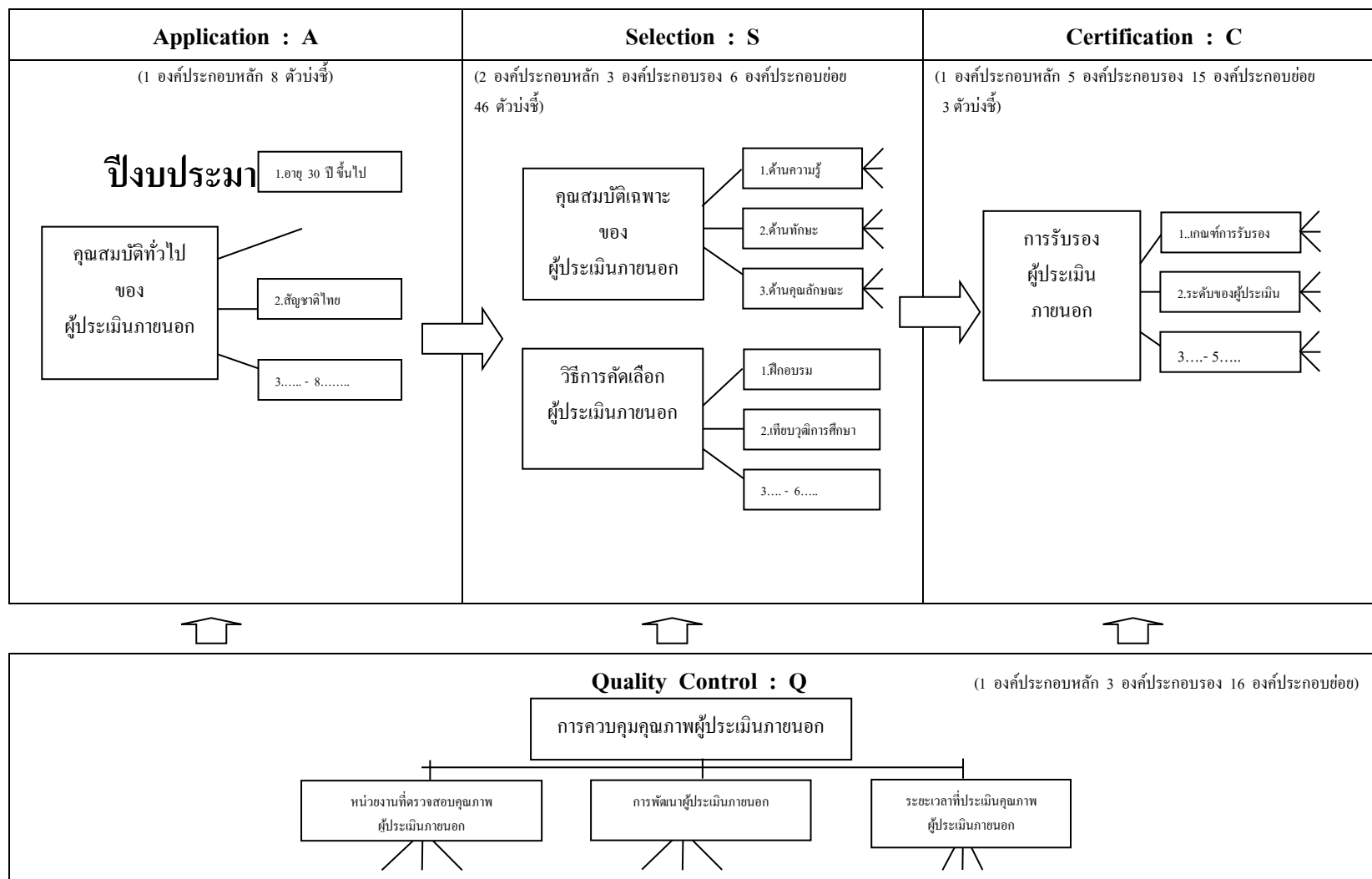
ในองค์ประกอบรองที่ 5.2 การพัฒนาคุณภาพผู้ประเมินภายนอก องค์ประกอบย่อยมีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนความสำคัญระหว่าง 0.16–0.18 โดยองค์ประกอบย่อยที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 0.18$) คือ องค์ประกอบย่อยที่ 2 ฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน ฝึกอบรมเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการประเมิน ส่วนองค์ประกอบย่อยที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญน้อยที่สุด ($\bar{X} = 0.16$) มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ องค์ประกอบย่อยที่ 1, 5 และ 6

ในองค์ประกอบรองที่ 5.3 ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก องค์ประกอบย่อยมีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนความสำคัญระหว่าง 0.19–0.22 โดยองค์ประกอบย่อยที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 0.22$) คือ องค์ประกอบย่อยที่ 1 ตรวจสอบและประเมินผลงานการประเมิน ทุกครั้งที่มีการประเมินสถานศึกษา ส่วนองค์ประกอบย่อยที่มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญน้อยที่สุดเท่ากัน ($\bar{X} = 0.19$) มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ องค์ประกอบย่อยที่ 3 ประเมินท่วงรอบของการประเมินสถานศึกษา และองค์ประกอบย่อยที่ 4 ประเมินเมื่อมีข้อร้องเรียนที่บ่งชี้ไปในทางที่ขาดคุณภาพ

ตอนที่ 2 การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองคุณภาพผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 คน โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Techniques) จำนวน 3 รอบ แบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นแผนภูมิโครงสร้างแสดงถึงกระบวนการของกิจกรรมการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 13 แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ASCQ Model (ฉบับร่าง)

รายละเอียดของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง)

แบบจำลองที่พัฒนาขึ้น เป็นแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียกว่า ASCQ Model โดยวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบบจำลองนี้พัฒนามาจากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้แก่ อาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ ด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา ที่มีวิทยฐานะระดับเชี่ยวชาญ ผู้บริหารการศึกษาและนักวิชาการระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่รับผิดชอบงานด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

แบบจำลอง ASCQ Model ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบรอง 37 องค์ประกอบย่อย และ 57 ตัวบ่งชี้ โดยองค์ประกอบทั้งหมดจะเชื่อมต่อกับขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นการรับสมัคร (Application : A)

ในขั้นตอนนี้เป็นการรับสมัครบุคคลเพื่อเข้ารับการคัดเลือกเป็นผู้ประเมิน ภายนอก ผู้สมัครต้องมีคุณสมบัติทั่วไปตามองค์ประกอบหลักที่ 1 ดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก
ตัวบ่งชี้

1. อายุ 30 ปี ขึ้นไป
2. วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปสาขาศึกษาศาสตร์/
ครุศาสตร์
3. สัญชาติไทย
4. มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่เป็นอุปสรรคต่อการประเมิน
5. ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรม หรือเคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือ ความผิดลหุโทษ
6. ในกรณีที่เป็นการข้าราชการต้องได้รับการอนุญาตจาก
ผู้บังคับบัญชาหรือต้นสังกัดให้สามารถทำการประเมินคุณภาพภายนอกได้
7. ต้องมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน
การบริหาร หรือนเทศการศึกษา ในระดับที่ทำการประเมินไม่น้อยกว่า 5 ปี

8. ไม่เคยถูกถอนใบประกอบวิชาชีพครูหรือผู้บริหาร

หรือผู้ประเมินภายนอก

ขั้นการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก (Selection : S)

ในขั้นตอนนี้ จะดำเนินการหลังจากที่ประกาศรับสมัครบุคคลเพื่อคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 องค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบรอง 6 องค์ประกอบย่อย และ 46 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก

ผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการคัดเลือกต้องมีคุณสมบัติเฉพาะในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ดังนี้

องค์ประกอบรองที่ 2.1 ด้านความรู้

ตัวบ่งชี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบาย ความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษาและความเคลื่อนไหวทางการศึกษา
2. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี การบริหารการศึกษา การจัดระบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
3. มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดกระบวนการเรียนรู้
4. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดด้านคุณภาพ เช่น QC, TQM
5. มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา
6. มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา
7. มีความรู้ด้านจิตวิทยา
8. มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย
9. มีความรู้เกี่ยวกับสภาพบริบทของสถานศึกษาที่ทำการประเมิน
10. มีความรู้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เขียนการแก้ปัญหาในมาตรฐานที่ประเมินได้ระดับปรับปรุง

องค์ประกอบที่ 2.2 ด้านทักษะ

ชั้นวางแผนการประเมินสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้

1. มีทักษะในการวิเคราะห์รายงานประเมินตนเอง (SAR) เพื่อวางแผนประเมินสถานศึกษาสถานศึกษา

ชั้นดำเนินการประเมินสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้

2. มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา

3. มีทักษะในการบริหารจัดการ

4. มีทักษะการสังเกต

5. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล

6. มีทักษะการทำงานเป็นทีม

7. มีทักษะการประสานงานที่ดีในทีมของผู้ประเมินภายนอก และมีการประสานงานที่ดีกับสถานศึกษาที่รับการประเมิน

8. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์

9. มีทักษะการประเมิน

ชั้นสรุปและรายงานผลการประเมิน

ตัวบ่งชี้

10. มีทักษะในการเขียน

11. มีทักษะในการแปลความ ตีความและขยายความ

12. มีทักษะในการตัดสินใจ และลงข้อสรุป

13. มีทักษะในการให้ข้อเสนอแนะที่สามารถนำไป

อย่างสมเหตุสมผล

ดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาได้

องค์ประกอบที่ 2.3 ด้านคุณลักษณะ

จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก

ตัวบ่งชี้

1. มีความเที่ยงตรง สามารถสะท้อนสภาพที่แท้จริงของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง

ตรวจสอบได้

2. มีใจเป็นกลาง โปร่งใส มีความรับผิดชอบ
3. มีเหตุผล ใช้หลักฐานสนับสนุน
4. รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริง
5. มีอุดมการณ์ในการพัฒนาการศึกษา
6. ตรงต่อเวลา
7. มีความซื่อสัตย์สุจริตไม่เห็นแก่อำมิสตินจ้าง
8. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างครบถ้วน

สมบูรณ์

9. รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศ

ของสถานศึกษาที่ทำการประเมินอย่างเคร่งครัด

ความเป็นกัลยาณมิตร

ตัวบ่งชี้

10. ไวต่อการรับรู้ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ

มีความสามารถในการจัดการความแตกต่างระหว่างสิ่งที่วิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง

11. เป็นผู้ให้คำแนะนำที่ดี
12. เป็นที่ปรึกษาที่ดี
13. เคารพต่อการประเมินภายนอก
14. มีจิตอาสาในการประเมินคุณภาพภายนอก
15. มีการประสานงานที่ดีในทีมของผู้ประเมิน

ภายนอกและมีการประสานงานที่ดีกับสถานศึกษาที่รับการประเมิน

16. มีความวิริยะอุตสาหะในการประเมินคุณภาพ

ภายนอก

17. ใช้การประเมินคุณภาพสถานศึกษาเชิงบวก

บุคลิกภาพ

ตัวบ่งชี้

18. สุภาพ อ่อนน้อม
19. เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับและเข้าใจผู้อื่น
20. มีความน่าเชื่อถือ

คุณลักษณะอื่น ๆ

ตัวบ่งชี้

21. มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอก

22. มีอารมณ์มั่นคง ไม่หวั่นไหวในสิ่งที่ได้รับ

ระหว่างที่ทำการประเมิน

23. มีความยืดหยุ่น ไม่ดึงเครียดจนเกินไป

องค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก

ในการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรใช้วิธีการคัดเลือกวิธีการใดวิธีการหนึ่งใน 6 วิธี ดังนี้
องค์ประกอบย่อย

1. คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม ผู้สมัครเป็นผู้ประเมินภายนอก ต้องเข้ารับการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีเพื่อเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเตรียมความพร้อมให้กับผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินภายนอก โดยจัดเนื้อหาสาระที่ผู้ประเมินภายนอกควรรับรู้ รวมทั้งการฝึกภาคปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระเทคนิควิธีและกรอบของการประเมินที่จะต้องใช้ในการปฏิบัติงานจริง ตลอดจนการเสริมสร้างและปรับทัศนคติในการประเมินคุณภาพสถานศึกษา การวางแผนและบทบาทในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

2. คัดเลือกโดยการเทียบวุฒิการศึกษา ผู้สมัครเป็นผู้ประเมินภายนอก ต้องสำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เรียนวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิต หรือเทียบเท่า และวิชาที่ว่าด้วยการวิจัยการวัดและประเมินผลการศึกษา การพัฒนาตัวบ่งชี้ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน รวมกับวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพแล้วไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต หรือเทียบเท่า ต้องมีการฝึกงานประเมินคุณภาพสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 60 ชั่วโมง และได้รับการปฐมนิเทศเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกตามระบบของ สมศ.

3. คัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน โดยจะต้องระบุคุณสมบัติเบื้องต้นหรือคุณสมบัติทั่วไปของผู้สมัครเป็นผู้ประเมินภายนอก ด้านประสบการณ์ทางการประเมินด้วยว่า ผู้สมัครต้องมีประสบการณ์ในการประเมินสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาไม่น้อยกว่ากี่ปีจึงจะเหมาะสมและมีการทดสอบหรือสัมภาษณ์เพื่อวัดคุณสมบัติด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะ โดยดำเนินการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

4. คัดเลือกโดยพิจารณาจากการปฏิบัติงานด้านการประเมิน โดยกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นหรือคุณสมบัติทั่วไปของผู้สมัครเป็นผู้ประเมินภายนอกเพิ่มเติม

ในประเด็นต้องปฏิบัติงานด้านการประเมินผลการศึกษา การนิเทศการศึกษาอยู่ในปัจจุบัน และมีการทดสอบเพื่อวัดคุณสมบัติด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ โดยดำเนินการทดสอบ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

5. คัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมิน เป็นการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก จากบุคคลที่มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามองค์ประกอบหลักที่ 1 โดยเลือกใช้วิธีการทดสอบสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะ โดยใช้การทดสอบ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

6. คัดเลือกโดยบูรณาการ เป็นการกำหนดหลักสูตร การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกที่ใช้วิธีการที่หลากหลาย โดยเลือกข้อดีของแต่ละวิธีมาบูรณาการ เพื่อให้สามารถคัดเลือกได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพและมีความเหมาะสมที่สุด โดยอาจใช้ทั้ง การฝึกอบรม การทดสอบสมรรถนะด้านต่าง ๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมไปถึงการกำหนด คุณสมบัติทั่วไปทั้งด้านการศึกษา ด้านประสบการณ์ทางการประเมิน และการปฏิบัติงานด้านการ ประเมินเข้าไปในหลักสูตรนั้นด้วย

ขั้นการรับรองผู้ประเมินภายนอก (Certification : C)

ขั้นตอนนี้จะดำเนินการหลังจากที่มีการรับสมัครผู้ประเมินภายนอก และทำการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก จนได้ผู้ที่มีคุณสมบัติเฉพาะตรงตามความต้องการ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ จากนั้นจะเป็นการให้การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมี 1 องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบรอง 15 องค์ประกอบย่อย และ 3 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรองที่ 4.1 เกณฑ์การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก

การให้การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมิน คุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ประเมินภายนอก จะต้องมียุทธศาสตร์ครบ ทั้ง 3 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้

1. มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามตัวบ่งชี้ ในองค์ประกอบ หลักที่ 1

2. ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีการที่ สมศ. กำหนด ในวิธีการใดวิธีการหนึ่งในองค์ประกอบหลักที่ 3

3. มีคุณสมบัติเฉพาะครบตามตัวบ่งชี้ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ในองค์ประกอบหลักที่ 2 โดยได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

องค์ประกอบรองที่ 4.2 ระดับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอกแล้ว ควรมีการพัฒนาในอาชีพผู้ประเมินภายนอก โดยกำหนดให้มีระดับของการให้การรับรอง เป็นผู้ประเมิน ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองของผู้ประเมินภายนอกอยู่ตลอดเวลา โดยควรมีการ กำหนดระดับของผู้ประเมินภายนอก ดังนี้

องค์ประกอบย่อย

1. ระดับชำนาญการ คือ ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก
2. ระดับชำนาญการพิเศษ คือ ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมมากสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก และสามารถ เป็นหัวหน้าทีมผู้ประเมินภายนอกได้
3. ระดับเชี่ยวชาญ คือ ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก และเป็นหัวหน้าทีม ผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรองที่ 4.3 ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมิน ภายนอก

เมื่อมีการกำหนดระดับของผู้ประเมินภายนอกแล้ว ควรมีการ กำหนดระยะเวลาในการให้การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอกในระดับต่าง ๆ ดังนี้

องค์ประกอบย่อย

1. ระดับชำนาญการ ให้การรับรอง 3 ปี
2. ระดับชำนาญการพิเศษ ให้การรับรอง 5 ปี
3. ระดับเชี่ยวชาญ ให้การรับรอง 8 ปี

องค์ประกอบรองที่ 4.4 หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมิน ภายนอก

เนื่องจากผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องทำการประเมินสถานศึกษาในนามหน่วยประเมินภายนอก ดังนั้นผู้ประเมินภายนอกจึงต้องสังกัดหน่วยประเมิน โดยหน่วยประเมินภายนอกควรมีลักษณะ ดังนี้

องค์ประกอบย่อย

1. หน่วยงานที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สมาคม มูลนิธิหรือหน่วยงานสาธารณประโยชน์อื่นที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล

2. คณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับการรับรองจาก สมศ.

3. สถาบันการอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านการวิจัยการศึกษา การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา สถิติทางการศึกษา การบริหาร การศึกษา หรือการประกันคุณภาพการศึกษา

4. หน่วยงานที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับกรมของกระทรวงศึกษาธิการ

องค์ประกอบรองที่ 4.5 การพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก องค์ประกอบย่อย

1. ตาย

2. หนังสือรับรองหมดอายุ

3. ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามที่กำหนดไว้

ในระเบียบสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ว่าด้วยการให้การรับรอง ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่และการกำกับดูแลผู้ประเมินภายนอก สำหรับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2545

4. ถูกเพิกถอนหนังสือรับรองโดย สมศ.

5. กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

ขั้นการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก (Quality Control : Q)

เมื่อให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก หน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบ ผู้ประเมินภายนอก ต้องมีการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก เพื่อให้ผู้ประเมินภายนอกสามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ มีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และมีความก้าวหน้า ในอาชีพผู้ประเมิน ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย 1 องค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบรอง และ 16 องค์ประกอบย่อย คือ

องค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรองที่ 5.1 หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพผู้ประเมิน ภายนอก

กระบวนการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ควรมีการดำเนินการตรวจสอบ และติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดยหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

องค์กรประกอบย่อย

1. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดย สมศ.
2. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดยศูนย์เครือข่าย สมศ.
3. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดยหน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก
4. ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก
5. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอกองค์กร
6. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลโดยองค์กรอิสระที่ได้รับการมอบหมายจาก สมศ. และไม่มีส่วนได้เสียกับการประเมินคุณภาพภายนอก
7. ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานโดยต้นสังกัดของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก

องค์กรประกอบรองที่ 5.2 การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก

การพัฒนาคุณภาพผู้ประเมินภายนอก เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อคงความมีคุณภาพของผู้ประเมินภายนอก และพัฒนาให้มีคุณภาพที่เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยมีวิธีการในการพัฒนาผู้ประเมินภายนอกด้วยวิธีการที่หลากหลาย ประกอบด้วย

องค์กรประกอบย่อย

1. จัดประชุมสัมมนาผู้ประเมินภายนอก ทุกปี
2. ฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน ฝึกอบรมเทคนิคใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการประเมิน
3. จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง
4. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำวิจัย ให้ทุนสำหรับทำวิจัย

5. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอก ทำผลงานที่มีคุณภาพ และการเลื่อนระดับของผู้ประเมิน

6. คัดเลือกผู้ประเมินที่มีผลงานดีเด่น เชิดชู/มอบรางวัล ให้ทุนการศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ

องค์ประกอบรองที่ 5.3 ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมิน ภายนอก

การประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สามารถดำเนินการได้ หลายวิธี ขึ้น โดยอยู่กับระยะเวลาหรือโอกาสที่เหมาะสมในการประเมินคุณภาพผู้ประเมิน ภายนอก ได้แก่

องค์ประกอบย่อย

1. ตรวจสอบและประเมินผลงานการประเมิน ทุกครั้งที่มีการ ประเมินสถานศึกษา
2. ประเมิน ทุก ๆ 3 ปี
3. ประเมิน เมื่อไปรับรองการเป็นผู้ประเมินภายนอก

หมดอายุ

2. การประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากที่ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง) โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 คน ที่ตอบแบบสอบถามโดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาพัฒนาเป็นแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก หลังจากนั้นได้นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาตรวจแก้ไขและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และนำแบบจำลองที่พัฒนาขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์สูง และได้รับการยอมรับในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเมินคุณภาพของแบบจำลอง พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการปรับปรุงให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ผลการประเมินแบบจำลอง ดังตาราง 42

ตาราง 42 แสดงผลการประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ความเหมาะสมของหลักการและเหตุผล	3.80	0.84	มาก
2. ความเหมาะสมของเป้าหมาย	4.00	0.71	มาก
3. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์	4.00	0.71	มาก
4. ความเหมาะสมของนิยามศัพท์เฉพาะ	3.80	0.45	มาก
5. ความเหมาะสมแบบจำลองที่พัฒนาขึ้น	3.60	0.55	มาก
6. แบบจำลองมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.80	0.45	มาก
7. ความเหมาะสมของขั้นตอนที่นำเสนอในแบบจำลอง ทั้ง 4 ขั้นตอน	3.80	0.45	มาก
8. ความเหมาะสมขององค์ประกอบ องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่นำเสนอในแบบจำลอง	3.60	0.55	มาก
9. ความเป็นไปได้ในการนำแบบจำลองไปสู่ปฏิบัติ	3.60	0.55	มาก
10. ประโยชน์แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.60	0.55	มาก
รวมเฉลี่ย	3.74	0.36	มาก

จากตาราง 42 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง) มีผลการประเมินคุณภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.60 - 4.00$) ทั้งด้านความเหมาะสมของหลักการและเหตุผล ความเหมาะสมของเป้าหมาย ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมของนิยามศัพท์เฉพาะ ความเหมาะสมแบบจำลอง ที่พัฒนาขึ้นแบบจำลองมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นการรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมิน คุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความเหมาะสมของขั้นตอนที่นำเสนอในแบบจำลองทั้ง

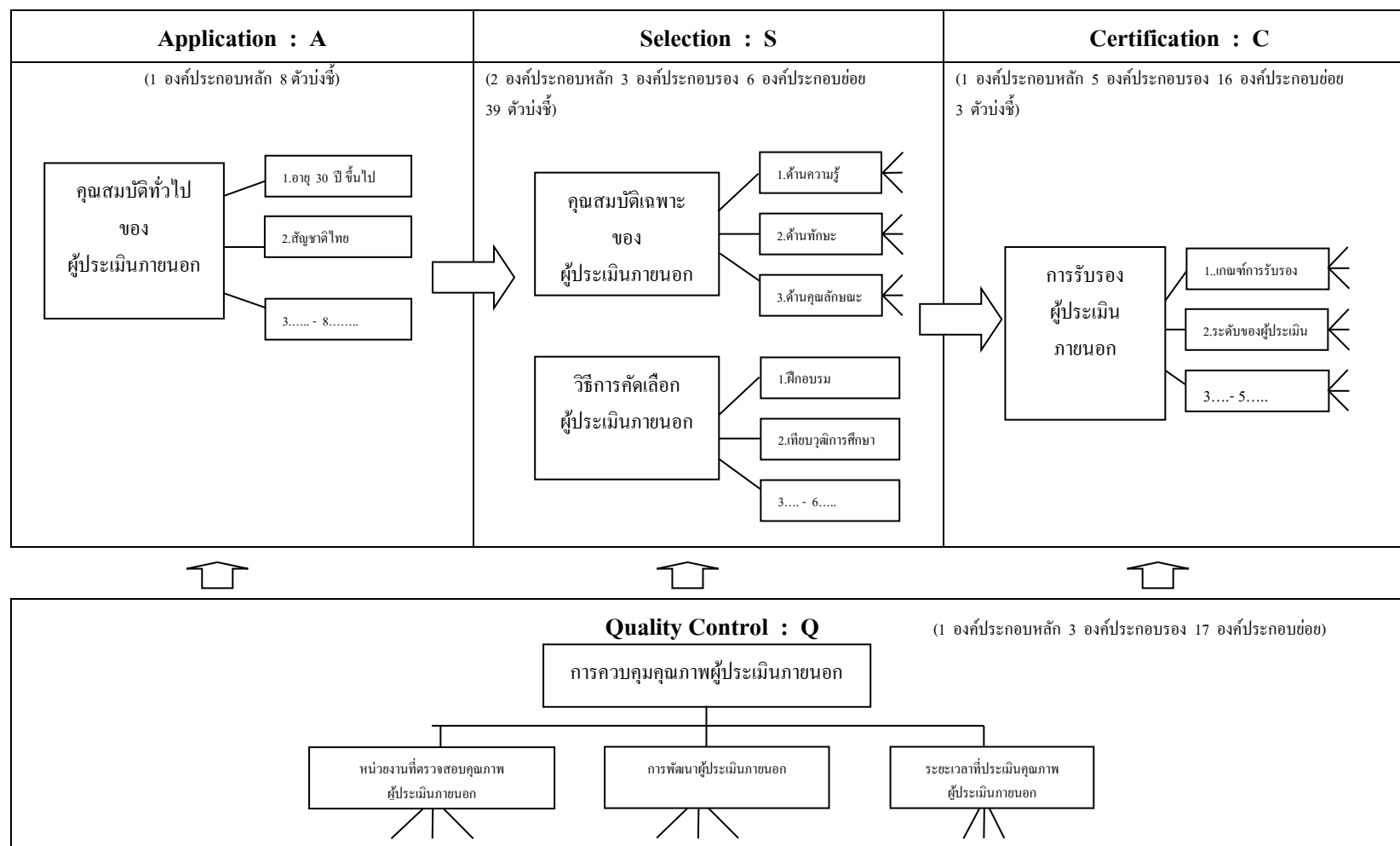
4 ขั้นตอน ความเหมาะสมขององค์ประกอบ องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่นำเสนอในแบบจำลอง ความเป็นไปได้ในการนำแบบจำลองไปสู่ปฏิบัติ และประโยชน์แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาแบบจำลองให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น สามารถสรุป ได้ดังนี้

1. ควรเพิ่มเติมนิยามศัพท์เฉพาะที่สำคัญเพิ่มเติม
2. ควรบ่งชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของขั้นตอน องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ ใน ASCQ Model ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
3. ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก ในองค์ประกอบรองด้านคุณลักษณะ ควรมีการปรับเปลี่ยนตัวบ่งชี้ เพราะมีหลายตัวบ่งชี้ที่มีความหมายซ้ำซ้อนกันและใกล้เคียงกัน ควรมีการรวมตัวบ่งชี้ขึ้น ๆ ให้เป็นตัวบ่งชี้เดียวกัน
4. ในองค์ประกอบรองที่ 4.5 การพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก ควรเพิ่มเติมอีก 1 องค์ประกอบย่อย คือ ผู้ประเมินภายนอกกระทำผิดร้ายแรง
5. องค์ประกอบย่อยที่ 4 ประเมินเมื่อมีข้อร้องเรียนที่บ่งชี้ไปในทางที่ขาดคุณภาพ ในองค์ประกอบรองที่ 5.3 ในองค์ประกอบหลักที่ 5 ควรคงไว้ในแบบจำลอง
6. การให้การรับรองผู้ประเมินภายนอกในองค์ประกอบรองที่ 4.3 ระดับชำนาญการ ให้การรับรอง 3 ปี ระดับชำนาญการพิเศษ ให้การรับรอง 5 ปี และระดับเชี่ยวชาญ ให้การรับรอง 8 ปี นั้น เป็นระยะเวลาที่นานเกินไป ควรปรับเปลี่ยนใหม่ ดังนี้ ระดับชำนาญการ ให้การรับรอง 2 ปี ระดับชำนาญการพิเศษ ให้การรับรอง 4 ปี และระดับเชี่ยวชาญ ให้การรับรอง 6 ปี
7. ควรชี้ให้เห็นถึงระบบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปัจจุบันของประเทศไทย และระบบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นนวัตกรรมจากงานวิจัยขึ้นนี้ เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างของประเด็นที่พัฒนาขึ้นเพิ่มเติม

3. การปรับปรุงแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

จากที่ผู้วิจัยได้นำแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง) คือ ASCQ Model ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน เพื่อรับรองแบบจำลองและเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการปรับปรุงให้แบบจำลองมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น นั้น ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาพัฒนาและปรับปรุงแบบจำลอง ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบรอง 39 องค์ประกอบย่อย และ 50 ตัวบ่งชี้ โดยองค์ประกอบทั้งหมดจะเชื่อมต่อกับขั้นตอนหลักทั้ง 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการรับสมัคร (Application : A) ขั้นตอนการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก (Selection : S) ขั้นตอนการรับรองผู้ประเมิน ภายนอก (Certification : C) และขั้นตอนการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก (Quality Control : Q) ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 14 แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ASCQ Model

จากภาพประกอบ 14 จะเห็นได้ว่าการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนรับสมัคร (Application : A) ขั้นตอนคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก (Selection : S) ขั้นตอนรับรองผู้ประเมินภายนอก (Certification : C) และขั้นตอนควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก (Quality Control : Q) และประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบรอง 39 องค์ประกอบย่อย และ 50 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ขั้นตอนรับสมัคร (Application : A)

ในขั้นตอนนี้เป็นการรับสมัครบุคคลเพื่อเข้ารับการคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอก ผู้สมัครคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอก ต้องมีคุณสมบัติทั่วไป ตามองค์ประกอบหลักที่ 1 ดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก ตัวบ่งชี้

1. อายุ 30 ปี ขึ้นไป
2. วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปสาขาวิทยาศาสตร์/
ครุศาสตร์
3. สัญชาติไทย
4. มีสุขภาพแข็งแรง ไม่เป็นอุปสรรคต่อการประเมิน
5. ไม่เคยถูกลงโทษทางวินัยหรือเคยได้รับโทษจำคุก
โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
6. ในกรณีที่เป็นการข้าราชการต้องได้รับการอนุญาตจากผู้บังคับบัญชา
หรือต้นสังกัดให้สามารถทำการประเมินคุณภาพภายนอกได้
7. ต้องมีประสบการณ์ที่เป็นที่ยอมรับในการปฏิบัติงานด้านการ
เรียนการสอน การบริหารหรือนิติศาสตร์ศึกษาในระดับที่ทำการประเมิน ไม่น้อยกว่า 5 ปี
8. ไม่เคยถูกถอนใบประกอบวิชาชีพครูหรือผู้บริหารหรือผู้ประเมิน
ภายนอก

ขั้นตอนคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก (Selection : S)

ในขั้นตอนนี้จะดำเนินการหลังจากที่ประกาศรับสมัครบุคคลเพื่อคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 องค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบรอง 6 องค์ประกอบย่อย

และ 39 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก
ผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการคัดเลือกต้องมีคุณสมบัติเฉพาะ
ในด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะ ดังนี้

องค์ประกอบรองที่ 2.1 ด้านความรู้
ตัวบ่งชี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบาย ความมุ่งหมาย หลักการ
แนวการจัดการศึกษาและความเคลื่อนไหวทางการศึกษา
2. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี การบริหารการศึกษา
การจัดระบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
3. มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน
และการจัดกระบวนการเรียนรู้
4. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดด้านคุณภาพ เช่น QC, TQM
5. มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพ
การศึกษา
6. มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา
7. มีความรู้ด้านจิตวิทยา
8. มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย
9. มีความรู้เกี่ยวกับสภาพบริบทของสถานศึกษาที่ทำการ
ประเมิน
10. มีความรู้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ
ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้เขียนการแก้ปัญหาในมาตรฐานที่ประเมินได้ระดับปรับปรุง

องค์ประกอบรองที่ 2.2 ด้านทักษะ

ขึ้นวางแผนการประเมินสถานศึกษา
ตัวบ่งชี้

1. มีทักษะในการวิเคราะห์รายงานประเมินตนเอง
(SAR) เพื่อวางแผนประเมินสถานศึกษาสถานศึกษา

ขึ้นดำเนินการประเมินสถานศึกษา
ตัวบ่งชี้

2. มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา

3. มีทักษะในการบริหารจัดการ
4. มีทักษะการสังเกต
5. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. มีทักษะการทำงานเป็นทีม
7. มีทักษะการประสานงานที่ดีในทีมของผู้ประเมิน

ภายนอก และมีการประสานงานที่ดีกับสถานศึกษาที่รับการประเมิน

8. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์
9. มีทักษะการประเมิน

ขั้นสรุปและรายงานผลการประเมิน

ตัวบ่งชี้

10. มีทักษะในการเขียน
11. มีทักษะในการแปลความ ตีความและขยายความ
12. มีทักษะในการตัดสินใจและลงข้อสรุปอย่าง

สมเหตุสมผล

13. มีทักษะในการให้ข้อเสนอแนะที่สามารถนำไป

ดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาได้

องค์ประกอบรองที่ 2.3 ด้านคุณลักษณะ

จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก

ตัวบ่งชี้

1. มีความเที่ยงตรง มีใจเป็นกลาง ยุติธรรม สามารถ

สะท้อนสภาพที่แท้จริงของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง

2. มีเหตุผล ใช้หลักฐานสนับสนุน
3. มีอุดมการณ์ในการพัฒนาการศึกษา
4. ตรงต่อเวลาและมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้
5. มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เห็นแก่อำμισสินจ้าง
6. มีความวิริยะ อุตสาหะในการประเมินคุณภาพภายนอก
7. รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา

ที่ทำการประเมินอย่างเคร่งครัด

ความเป็นกัลยาณมิตร

ตัวบ่งชี้

8. ไวต่อการรับรู้ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ มีความสามารถในการจัดการความแตกต่างระหว่างสิ่งที่วิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง

9. เป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นທີ່ปรึกษาที่ดี

10. มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอก

11. ใช้การประเมินคุณภาพสถานศึกษาเชิงบวก

บุคลิกภาพ

ตัวบ่งชี้

12. สุภาพ อ่อนน้อม

13. เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น

14. มีความน่าเชื่อถือ

คุณลักษณะอื่น ๆ

ตัวบ่งชี้

15. มีอารมณ์มั่นคง ไม่หวั่นไหวในสิ่งที่ได้รับระหว่างที่ทำการประเมิน

16. มีความยืดหยุ่น ไม่ดึงเครียดจนเกินไป

องค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก

ในการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอก ต้องผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบย่อย

1. คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม ผู้สมัครเป็นผู้ประเมินภายนอก ต้องเข้ารับการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีเพื่อเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจและเตรียมความพร้อมให้กับผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินภายนอก โดยจัดเนื้อหาสาระที่ผู้ประเมินภายนอกควรรับรู้ รวมทั้งการฝึกภาคปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระเทคนิควิธีและกรอบของการประเมินที่จะต้องใช้ในการปฏิบัติงานจริง ตลอดจนการเสริมสร้างและปรับทัศนคติในการประเมินคุณภาพสถานศึกษา การวางแผนและบทบาทในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

2. คัดเลือกโดยการเทียบวุฒิการศึกษา ผู้สมัครเป็นผู้ประเมินภายนอก ต้องสำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เรียนวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพไม่น้อยกว่า 2

หน่วยกิต หรือเทียบเท่า และวิชาที่ว่าด้วยการวิจัยการวัดและประเมินผลการศึกษา การพัฒนาตัวบ่งชี้ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน รวมทั้งวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพแล้ว ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต หรือเทียบเท่า ต้องมีการฝึกงานประเมินคุณภาพสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 60 ชั่วโมง และได้รับการปฐมนิเทศเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกตามระบบของ สมศ.

3. คัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน

โดยจะต้องระบุคุณสมบัติเบื้องต้นหรือคุณสมบัติทั่วไปของสมัครเป็นผู้ประเมินภายนอก ด้านประสบการณ์ทางการประเมินด้วยว่า ผู้สมัครต้องมีประสบการณ์ในการประเมินสถานศึกษา ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาไม่น้อยกว่าที่ปีจึงจะเหมาะสม และมีการทดสอบหรือสัมภาษณ์ เพื่อวัดคุณสมบัติด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ โดยดำเนินการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

4. คัดเลือกโดยพิจารณาจากการทำงานด้านการประเมิน

โดยกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นหรือคุณสมบัติทั่วไปของผู้สมัครเป็นผู้ประเมินภายนอกเพิ่มเติม ในประเด็นต้องปฏิบัติงานด้านการประเมินผลการศึกษา การนิเทศการศึกษาอยู่ในปัจจุบัน จากนั้น มีการทดสอบเพื่อวัดคุณสมบัติด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ โดยดำเนินการทดสอบ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

5. คัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมิน

เป็นการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก จากบุคคลที่มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามองค์ประกอบหลักที่ 1 โดยเลือกใช้วิธีการทดสอบสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะโดยใช้การทดสอบ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

6. คัดเลือกโดยบูรณาการ เป็นการกำหนดหลักสูตรการคัดเลือก

ผู้ประเมินภายนอกที่ใช้วิธีการที่หลากหลาย โดยเลือกข้อดีของแต่ละวิธีมาบูรณาการ เพื่อให้สามารถ คัดเลือกได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพและมีความเหมาะสมที่สุด โดยอาจใช้ทั้งการฝึกอบรม การทดสอบสมรรถนะด้านต่าง ๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมไปถึงการกำหนดคุณสมบัติ ทั่วไปทั้งด้านการศึกษา ด้านประสบการณ์ทางการประเมิน และการปฏิบัติงานด้านการประเมิน เข้าไว้ในหลักสูตรนั้นด้วย

ขั้นการรับรองผู้ประเมินภายนอก (Certification : C)

ขั้นตอนนี้จะดำเนินการหลังจากที่มีการรับสมัครผู้ประเมินภายนอก และทำการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก จนได้ผู้ที่มีคุณสมบัติเฉพาะตรงตามความต้องการ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และด้านคุณลักษณะ จากนั้นจะเป็นการให้การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1 องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบรอง 16 องค์ประกอบย่อย และ 3 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรองที่ 4.1 เกณฑ์การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก

การให้การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ประเมินภายนอกจะต้องมีคุณสมบัติครบทั้ง 3 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้

1. มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามตัวบ่งชี้
2. ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีการที่ สมศ. กำหนด
3. มีคุณสมบัติเฉพาะครบตามตัวบ่งชี้ทั้งด้านความรู้ ทักษะ

และคุณลักษณะ โดยได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80

องค์ประกอบรองที่ 4.2 ระดับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก

ผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอกแล้ว ควรมีการพัฒนาในอาชีพผู้ประเมินภายนอก โดยกำหนดให้มีระดับของการให้การรับรอง เป็นผู้ประเมิน ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองของผู้ประเมินภายนอกอยู่ตลอดเวลา โดยควรมีการ กำหนดระดับของผู้ประเมินภายนอก ดังนี้

องค์ประกอบย่อย

1. ระดับชำนาญการ คือ ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก
2. ระดับชำนาญการพิเศษ คือ ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมมากสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก และสามารถเป็นหัวหน้าทีม ผู้ประเมินภายนอกได้
3. ระดับเชี่ยวชาญ คือ ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก และเป็นหัวหน้าทีม ผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรองที่ 4.3 ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก

เมื่อมีการกำหนดระดับของผู้ประเมินภายนอกแล้ว ควรมีการ กำหนดระยะเวลาในการให้การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอกในระดับต่าง ๆ ดังนี้

องค์ประกอบย่อย

1. ระดับชำนาญการ ให้การรับรอง 2 ปี
2. ระดับชำนาญการพิเศษ ให้การรับรอง 4 ปี
3. ระดับเชี่ยวชาญ ให้การรับรอง 6 ปี

องค์ประกอบรองที่ 4.4 หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมิน

ภายนอก

เนื่องจากผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องทำการประเมินสถานศึกษาในนามหน่วยประเมินภายนอก ดังนั้นผู้ประเมินภายนอกจึงต้องสังกัดหน่วยประเมิน โดยหน่วยประเมินภายนอกควรมีลักษณะ ดังนี้

องค์ประกอบย่อย

1. หน่วยงานที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานสาธารณประโยชน์อื่นที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล
2. คณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับการรับรองจาก สมศ.
3. สถาบันการอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านการวิจัยการศึกษา การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา สถิติทางการศึกษา การบริหาร การศึกษา หรือการประกันคุณภาพการศึกษา
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพการศึกษา

ระดับกรม

องค์ประกอบรองที่ 4.5 การพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบย่อย

1. ตาย
2. หนังสือรับรองหมดอายุ
3. ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ว่าด้วยการให้การรับรอง ขอบเขต การปฏิบัติหน้าที่และการกำกับดูแลผู้ประเมินภายนอก สำหรับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2545 ซึ่งลักษณะต้องห้าม ได้แก่

- 1) เป็นผู้มียาเสพติดหรือจิตบกพร่องอันเป็นเหตุให้เป็นผู้หย่อนสมรรถภาพในการเป็นผู้ประเมินภายนอก
- 2) เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- 3) อยู่ในระหว่างลงโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

4) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

5) ในกรณีของผู้ที่เคยรับราชการต้องไม่เคยได้รับโทษ
ทางวินัยอย่างร้ายแรง

4. ผู้ประเมินภายนอกกระทำผิดร้ายแรง และตรวจสอบพบว่า
ได้กระทำผิดจริง การกระทำผิดร้ายแรง ได้แก่

1) ละทิ้งหน้าที่ หรือไม่รับผิดชอบในหน้าที่อย่างผู้มีความรู้
ความสามารถพึงกระทำ

2) ทุจริตต่อหน้าที่

3) กระทำผิดจรรยาบรรณกรณีใดกรณีหนึ่งเป็นเหตุให้เกิด
ความเสียหายแก่สำนักงานอย่างร้ายแรง

4) ส่งรายงานการประเมินอันเป็นเท็จ

5) เรียก รับหรือยอมรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด
สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในฐานะที่ตน
เป็นผู้ประเมินนั้น

6) มีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น
อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประเมินภายนอก

7) ใช้อำนาจในฐานะเป็นผู้ประเมินภายนอก ข่มขืนใจ
หรือจูงใจเพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่น

8) จงใจ หรือประมาทเลินเล่อในการปฏิบัติหน้าที่
หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สำนักงานอย่างร้ายแรง

5. ถูกเพิกถอนหนังสือรับรองโดย สมศ.

6. กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

ชั้นการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก (Quality Control : Q)

เมื่อให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก หน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบ
ผู้ประเมินภายนอก ต้องมีการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก เพื่อให้ผู้ประเมินภายนอกสามารถ
ปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ มีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และมีความก้าวหน้า
ในอาชีพผู้ประเมิน ในชั้นตอนนี้ประกอบด้วย 1 องค์กรประกอบหลัก 3 องค์กรประกอบรอง
และ 17 องค์กรประกอบย่อย คือ

องค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรองที่ 5.1 หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพผู้ประเมินภายนอก
ภายนอก

กระบวนการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ควรมีการ
ดำเนินการตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดยหน่วยงาน/องค์กร
ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

องค์ประกอบย่อย

1. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก
โดย สมศ.
2. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก
โดยศูนย์เครือข่าย สมศ.
3. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก
โดยหน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก
4. ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยสถานศึกษาที่ได้รับการ
ประเมินภายนอก
5. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก
โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอกองค์กร
6. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลโดยองค์กรอิสระ
ที่ได้รับการมอบหมายจาก สมศ. และไม่มีส่วนได้เสียกับการประเมินคุณภาพภายนอก
7. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน
โดยต้นสังกัดของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก

องค์ประกอบรองที่ 5.2 การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก

การพัฒนาคุณภาพผู้ประเมินภายนอก เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้อง
ดำเนินการเพื่อคงความมีคุณภาพของผู้ประเมินภายนอก และพัฒนาให้มีคุณภาพที่เหมาะสมยิ่งขึ้น
โดยมีวิธีการในการพัฒนาผู้ประเมินภายนอกด้วยวิธีการที่หลากหลาย ประกอบด้วย

องค์ประกอบย่อย

1. จัดประชุมสัมมนาผู้ประเมินภายนอก ทุกปี
2. ฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ
การประเมิน ฝึกอบรมเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการประเมิน

3. จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง
4. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำวิจัย ให้ทุนสำหรับทำวิจัย
5. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอก ทำผลงานที่มีคุณภาพ และการเลื่อนระดับของผู้ประเมิน
6. คัดเลือกผู้ประเมินที่มีผลงานดีเด่น เชิดชู/มอบรางวัล ให้ทุนการศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ

องค์ประกอบรองที่ 5.3 ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมิน

ภายนอก

การประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สามารถดำเนินการได้หลายวิธีขึ้น โดยอยู่กับระยะเวลาหรือ โอกาสที่เหมาะสมในการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอกได้แก่

องค์ประกอบย่อย

1. ตรวจสอบและประเมินผลงานการประเมิน ทุกครั้งที่มีการประเมินสถานศึกษา
2. ประเมิน ทุก ๆ 3 ปี
3. ประเมินเมื่อมีข้อร้องเรียนที่บ่งชี้ไปในทางที่ขาดคุณภาพ
4. ประเมินเมื่อใบรับรองการเป็นผู้ประเมินภายนอกหมดอายุ

การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก เป็นประเด็นสำคัญที่หน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหน่วยประเมินต้นสังกัด และ สมศ. ต้องดำเนินการให้ครอบคลุมในขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งการรับสมัครผู้ประเมินภายนอก การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกด้วยวิธีการที่เหมาะสม รวมไปถึงการให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก โดยมีเป้าหมายหลักคือการพัฒนาผู้ประเมินภายนอกให้มีสมรรถนะทั้งด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. เปรียบเทียบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและการรับรองผู้ประเมินภายนอก ของ สมศ.

แบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยการรวบรวมความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 คน โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ และผ่านการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขโดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน จนได้แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สมบูรณ์ สามารถเปรียบเทียบกับระบบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของ สมศ. ได้ ดังตาราง 43

ตาราง 43 เปรียบเทียบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และการรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. อายุ 30 ปี ขึ้นไป 2. วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป สาขาศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ 3. สัญชาติไทย 4. มีสุขภาพแข็งแรงไม่เป็นอุปสรรคต่อการประเมิน 5. ไม่เคยถูกลงโทษทางวินัย หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ 	<p>คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก</p> <p>กรณีผ่านการคัดเลือกโดยการฝึกอบรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. อายุ 30 – 65 ปี 2. สัญชาติไทย 3. การศึกษาระดับปริญญาตรี ขึ้นไป 4. มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ 5. สามารถทำการประเมินได้เต็มเวลา 6. ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรม 7. ถ้าเป็นข้าราชการต้องได้รับการอนุญาตจากต้นสังกัด <p>กรณีผ่านการคัดเลือกโดยเทียบวุฒิการศึกษา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. อายุ 30 ปี ขึ้นไป 2. มีสัญชาติไทย

ตาราง 43 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>6. ในกรณีที่เป็นข้าราชการต้องได้รับการอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาหรือต้นสังกัดให้สามารถทำการประเมินคุณภาพภายนอกได้</p> <p>7. ต้องมีประสบการณ์ที่เป็นที่ยอมรับในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน การบริหาร หรือนิเทศการศึกษา ในระดับที่ทำการประเมินไม่น้อยกว่า 5 ปี</p> <p>8. ไม่เคยถูกลงโทษประกอบวิชาชีพครู หรือผู้บริหารหรือผู้ประเมินภายนอก</p>	<p>3. การศึกษาระดับปริญญาโท เรียนวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิตหรือเทียบเท่า และวิชาที่ว่าด้วยการวิจัยการวัดและประเมินผลการศึกษา การพัฒนาตัวบ่งชี้ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันรวมกับวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพแล้วไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต หรือเทียบเท่า</p> <p>4. มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์</p> <p>5. ทำการประเมินได้เต็มเวลา</p> <p>6. ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรม</p>
<p><u>คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก</u> ด้านความรู้</p> <p>1. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบาย ความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษา และความเคลื่อนไหวทางการศึกษา</p> <p>2. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี การบริหาร การศึกษา การจัดระบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย</p> <p>3. มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานและการจัดกระบวนการเรียนรู้</p> <p>4. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดด้านคุณภาพ เช่น QC, TQM</p>	<p><u>คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก</u> ด้านความรู้</p> <p>1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัด การศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ ระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบ</p>

ตาราง 43 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>5. มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานและการประกัน คุณภาพการศึกษา</p> <p>6. มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา</p> <p>7. มีความรู้ด้านจิตวิทยา</p> <p>8. มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย</p> <p>9. มีความรู้เกี่ยวกับสภาพบริบท ของสถานศึกษาที่ทำการประเมิน</p> <p>10. มีความรู้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการ แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เขียนการแก้ปัญหา ในมาตรฐานที่ประเมินได้ระดับปรับปรุง</p> <p>ด้านทักษะ</p> <p>ขั้นวางแผนการประเมินสถานศึกษา</p> <p>1. มีทักษะในการวิเคราะห์รายงานประเมิน ตนเอง (SAR) เพื่อวางแผนประเมิน สถานศึกษาสถานศึกษา</p> <p>ขั้นดำเนินการประเมินสถานศึกษา</p> <p>2. มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา</p> <p>3. มีทักษะในการบริหารจัดการ</p> <p>4. มีทักษะการสังเกต</p> <p>5. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล</p> <p>6. มีทักษะการทำงานเป็นทีม</p>	<p>ด้านทักษะ</p> <p>1. มีทักษะด้านการประเมินผล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปและให้ข้อเสนอแนะ และการเขียนรายงาน</p> <p>2. มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา</p> <p>3. มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ รอบคอบ และสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม</p>

ตาราง 43 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>7. มีทักษะการประสานงานที่ดีในทีม ของผู้ประเมินภายนอกและมีการ ประสานงานที่ดีกับสถานศึกษาที่รับการ ประเมิน</p> <p>8. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์</p> <p>9. มีทักษะการประเมิน ขั้นสรุปและรายงานผลการประเมิน</p> <p>10. มีทักษะในการเขียน</p> <p>11. มีทักษะในการแปลความ ตีความ และขยายความ</p> <p>12. มีทักษะในการตัดสินใจและลงข้อสรุป อย่างสมเหตุสมผล</p> <p>13. มีทักษะในการให้ข้อเสนอแนะที่สามารถ นำไปดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาได้</p> <p>ด้านคุณลักษณะ</p> <p>จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก</p> <p>1. มีความเที่ยงตรง มีใจเป็นกลาง ยุติธรรม สามารถสะท้อนสภาพที่แท้จริง ของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง</p> <p>2. มีเหตุผลใช้หลักฐานสนับสนุน</p> <p>3. มีอุดมการณ์ในการพัฒนาการศึกษา</p> <p>4. ตรงต่อเวลาและมีความรับผิดชอบ ที่ตรวจสอบได้</p>	<p>ด้านคุณลักษณะ</p> <p>จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก</p> <p>1. ทำการประเมินคุณภาพภายนอก ด้วยตนเอง</p> <p>2. มีความเที่ยงตรง เป็นกลาง โปร่งใส มีความรับผิดชอบ และสามารถ ตรวจสอบได้</p>

ตาราง 43 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>5. มีความซื่อสัตย์สุจริตไม่เห็นแก่ อามิสสินจ้าง</p> <p>6. มีความวิริยะอุตสาหะในการประเมิน คุณภาพภายนอก</p> <p>7. รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศ ของสถานศึกษาที่ทำการประเมิน อย่างเคร่งครัด</p>	<p>3. รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริง อย่างชัดเจน มีเหตุผล มีหลักฐาน สนับสนุน และมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ยอมให้อิทธิพลใดเบี่ยงเบนผลการ ประเมินให้ผิดไปจากความเป็นจริง และต้องไม่รายงานเท็จหรือรายงาน โดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้ง</p> <p>4. ต้องไม่ประพฤติให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ของตนหรือแก่ชื่อเสียงของสำนักงาน</p> <p>5. รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศ ส่วนบุคคลและสถานศึกษาที่ได้รับระหว่าง การตรวจเยี่ยมและการประเมินคุณภาพ ภายนอกอย่างเคร่งครัด</p> <p>6. ไม่รับและไม่เรียกร้องในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้อง กับการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษา เช่น ไม่รับอามิสสินจ้าง รางวัล ของกำนัล การต้อนรับและรับรอง</p> <p>7. ไม่แสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนเอง หรือผู้อื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม โดยใช้ข้อมูลใด ๆ ซึ่งสำนักงานยังไม่ได้ เปิดเผยต่อสาธารณะและไม่ดำเนินการ ใด ๆ ในลักษณะที่อาจก่อให้เกิด ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในการ ปฏิบัติหน้าที่ผู้ประเมินภายนอก</p>

ตาราง 43 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>ความเป็นกัลยาณมิตร</p> <ol style="list-style-type: none"> 8. ไวต่อการรับรู้ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ 9. เป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นທີ່ปรึกษาที่ดี 10. มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอก 11. ใช้การประเมินคุณภาพสถานศึกษาเชิงบวก <p>บุคลิกภาพ</p> <ol style="list-style-type: none"> 12. สุภาพ อ่อนน้อม 13. เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น 14. มีความน่าเชื่อถือ <p>คุณลักษณะอื่น ๆ</p> <ol style="list-style-type: none"> 15. มีอารมณ์มั่นคง 16. มีความยืดหยุ่น <p><u>วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม 2. คัดเลือกโดยการเทียบวุฒิการศึกษา 3. คัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน 	<ol style="list-style-type: none"> 8. ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างครบถ้วน ตามมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกที่สำนักงานกำหนด <p>กัลยาณมิตรประเมิน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมและพัฒนา 2. สร้างศรัทธาต่อหอโรงเรียน 3. เพียรประเมินอย่างกัลยาณมิตร 4. ชี้นำและเสริมแรงพัฒนา <p>บุคลิกภาพ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สุภาพ เรียบร้อย <p><u>วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม 2. คัดเลือกโดยการเทียบวุฒิทางการศึกษา

ตาราง 43 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>4. คัดเลือกโดยพิจารณาจากการทำงาน ด้านการประเมิน</p> <p>5. คัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถนะ ของผู้ประเมิน</p> <p>6. คัดเลือกโดยบูรณาการวิธีการ ในองค์ประกอบย่อยที่ 1-5</p>	
<p><u>การรับรองผู้ประเมินภายนอก</u></p> <p>เกณฑ์การรับรองผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามตัวบ่งชี้ 2. ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีการที่ สมศ. กำหนด 3. มีคุณสมบัติเฉพาะครบตามตัวบ่งชี้ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ โดยได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 	<p><u>การรับรองผู้ประเมินภายนอก</u></p> <p>เกณฑ์การรับรองผู้ประเมินภายนอก</p> <p>กรณีคัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องได้คะแนนไม่น้อยกว่า 60 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 <p>กรณีคัดเลือกโดยการเทียบวุฒิทางการศึกษา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การศึกษาระดับปริญญาโท เรียนวิชาที่ ว่าด้วยการประกันคุณภาพไม่น้อยกว่า 2. หน่วยกิต และเรียนวิชาเกี่ยวกับการ ประกันคุณภาพการศึกษารวมกับวิชา วัดผลแล้วไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต 3. ต้องมีการฝึกงานประเมินคุณภาพ สถานศึกษาไม่น้อยกว่า 60 ชั่วโมง โดยมีหนังสือรับรองจากหัวหน้าภาคหรือ ประธานหลักสูตรหรือ ผู้อำนวยการ 4. ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกของ สมศ. คือ เข้ารับการปฐมนิเทศเกี่ยวกับการ ประเมินคุณภาพภายนอกตามระบบของ สมศ. โดยครบถ้วน

ตาราง 43 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>ระดับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ระดับชำนาญการ 2. ระดับชำนาญการพิเศษ 3. ระดับเชี่ยวชาญ <p>ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ระดับชำนาญการ ให้การรับรอง 2 ปี 2. ระดับชำนาญการพิเศษ ให้การรับรอง 4 ปี 3. ระดับเชี่ยวชาญ ให้การรับรอง 6 ปี <p>หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หน่วยงานที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติ บุคคล สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงาน สาธารณประโยชน์อื่นที่จดทะเบียน เป็นนิติบุคคล 2. คณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับการ รับรองจาก สมศ. 	<p>5. มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม และมีมนุษยสัมพันธ์ดีโดยมีหนังสือ รับรองจากหัวหน้าภาค/หรือประธาน หลักสูตรหรือผู้อำนวยการ</p> <p>ระดับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ไม่มีการกำหนดระดับของผู้ประเมินภายนอก</p> <p>ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้การรับรอง เป็นระยะเวลา 3 ปี <p>หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หน่วยงานที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานสาธารณประโยชน์อื่น ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล 2. คณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับการ รับรองจาก สมศ.

ตาราง 43 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>3. สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับ บัณฑิตศึกษาทางการวิจัยการศึกษา การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา การบริหารการศึกษาหรือการประกัน คุณภาพการศึกษา</p> <p>4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน คุณภาพการศึกษาระดับกรม</p> <p>การพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตาย 2. หนังสือรับรองหมดอายุ 3. ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้าม ที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ว่าด้วยการให้การรับรอง ขอบเขต การปฏิบัติหน้าที่และการกำกับดูแล ผู้ประเมินภายนอก สำหรับระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2545 4. ผู้ประเมินภายนอกกระทำผิดร้ายแรง และตรวจสอบพบว่าได้กระทำผิดจริง การกระทำผิดร้ายแรง 5. ถูกเพิกถอนหนังสือรับรองโดย สมศ. 6. กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในสัญญา 	<p>3. สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับ บัณฑิตศึกษาทางการวิจัยการศึกษา การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา การบริหารการศึกษาหรือการประกัน คุณภาพการศึกษา</p> <p>การพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตาย 2. หนังสือรับรองหมดอายุ 3. ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้าม ที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ว่าด้วยการให้การรับรองขอบเขต การปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับดูแล ผู้ประเมินภายนอก สำหรับระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2545 4. ผู้ประเมินภายนอกกระทำผิดร้ายแรง และตรวจสอบพบว่าได้กระทำผิดจริง การกระทำผิดร้ายแรง 5. ถูกเพิกถอนหนังสือรับรองโดย สมศ. 6. กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

ตาราง 43 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p data-bbox="280 512 711 551"><u>การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก</u></p> <p data-bbox="296 568 639 607">หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพ</p> <p data-bbox="296 624 504 663">ผู้ประเมินภายนอก</p> <ol data-bbox="312 680 820 1805" style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอกโดย สมศ. 2. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอกโดยศูนย์เครือข่าย สมศ. 3. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอก โดยหน่วยประเมิน ต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก 4. ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยสถานศึกษา ที่ได้รับการประเมินภายนอก 5. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอก โดยผู้เชี่ยวชาญ ภายนอกองค์กร 6. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลโดย องค์กรอิสระที่ได้รับการมอบหมายจาก สมศ. และไม่มีส่วนได้เสียกับการประเมิน คุณภาพภายนอก 7. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการ ปฏิบัติงานโดยต้นสังกัดของสถานศึกษา ที่ได้รับการประเมินภายนอก 	<p data-bbox="852 512 1283 551"><u>การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก</u></p> <p data-bbox="868 568 1211 607">หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพ</p> <p data-bbox="868 624 1075 663">ผู้ประเมินภายนอก</p> <ol data-bbox="884 680 1318 1122" style="list-style-type: none"> 1. การติดตามผู้ประเมินภายนอก จากแบบประเมินผู้ประเมินภายนอก ของสถานศึกษา 2. การติดตามผู้ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ภายนอกองค์กร 3. การติดตามผู้ประเมินภายนอก โดยคณะกรรมการประเมินผลการ ดำเนินงานของ สมศ.

ตาราง 43 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดประชุมสัมมนาผู้ประเมินภายนอกทุกปี 2. ฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประเมิน ฝึกอบรมเทคนิค ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการประเมิน 3. จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรม ระดับพื้นฐาน ระดับกลางและระดับสูง 4. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำวิจัย ให้ทุนสำหรับทำวิจัย 5. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอก ทำผลงาน ที่มีคุณภาพและการเลื่อนระดับ ของผู้ประเมิน 6. คัดเลือกผู้ประเมินที่มีผลงานดีเด่น เชิดชู/ มอบรางวัล ให้ทุนการศึกษาดูงาน ทั้งในและต่างประเทศ <p>ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบและประเมินผลงานการประเมิน ทุกครั้งที่มีการประเมินสถานศึกษา 2. ประเมิน ทุก ๆ 3 ปี 3. ประเมินเมื่อมีข้อร้องเรียนที่บ่งชี้ไปทาง ที่ขาดคุณภาพ 4. ประเมิน เมื่อใบรับรองการเป็น ผู้ประเมินภายนอกหมดอายุ 	<p>การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก</p> <p>มีการจัดประชุมผู้ประเมินภายนอก และส่งเสริมการวิจัย แต่ไม่มีการกำหนด รูปแบบ เนื้อหาสาระ หรือความถี่ ในการพัฒนาคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ที่ชัดเจน</p> <p>ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้สถานศึกษาที่ได้รับการประเมิน ภายนอก ตอบแบบประเมินผู้ประเมิน ภายนอก ทุกครั้งที่มีการประเมิน สถานศึกษา 2. มีการประเมิน 1 ครั้ง ในรอบ 3 ปี เพื่อต่ออายุใบรับรองการเป็น ผู้ประเมินภายนอก

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิจัย
7. อภิปรายผล
8. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ผู้เชี่ยวชาญสำหรับศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย 3 รอบ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

1.1 อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์สูง ในการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ประเมินภายนอกของสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาเกี่ยวกับมาตรฐานและการ ประกันคุณภาพการศึกษา หรือมีผลงานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 7 คน

1.2 ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาหรือโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีวิทยฐานะ ระดับเชี่ยวชาญ และเป็นโรงเรียนที่ได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา รอบแรก ในปี พ.ศ. 2544 – 2548

1.3. ผู้บริหารการศึกษาหรือนักวิชาการ ซึ่งรับผิดชอบงานด้านมาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 7 คน

2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินคุณภาพของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์สูงและได้รับการยอมรับในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวน 4 ฉบับ ดังนี้

1. แบบสอบถามฉบับที่ 1 ใช้สอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบ/ วิธีการสำหรับรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในเทคนิคเคลฟาย รอบที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบบตรวจรายการ (Checklist) และแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open Ended Form)

2. แบบสอบถามฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิด มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท์สเกล (Likert Scale) ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยประยุกต์ใช้เทคนิคเคลฟาย รอบที่ 2

3. แบบสอบถามฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย ตัวบ่งชี้ และน้ำหนัก (Weight) คะแนนความสำคัญที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ทสเกล (Likert Scale) และแบบเติมค่าตัวเลขใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยประยุกต์ใช้เทคนิคเคลฟาย รอบที่ 3

4. แบบประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ทสเกล (Likert Scale) และแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรายละเอียดของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง) และวิพากษ์หรือเสนอแนะเพิ่มเติม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยติดต่อผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเองแล้วแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อขอความร่วมมือตามความสมัครใจของผู้เชี่ยวชาญ โดยขอหนังสือจากโครงการศูนย์บัณฑิตศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเคลฟายรอบที่ 1 โดยส่งแบบสอบถามปลายเปิดพร้อมด้วยกรอบแนวคิดเบื้องต้นของการวิจัย และสรุปเค้าโครงวิทยานิพนธ์ติดต่อขอความร่วมมือทั้งด้วยตนเองพร้อมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยและระยะเวลาที่ระบุไว้ในแบบสอบถาม ให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามกลับคืน หรือตามแต่ผู้เชี่ยวชาญจะกรุณา
3. ดำเนินการส่งแบบสอบถาม รอบที่ 2-3 และขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ โดยผู้วิจัยได้ทำหน้าที่ของจดหมายเขียนชื่อ ที่อยู่ ผู้วิจัย พร้อมติดแสตมป์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เชี่ยวชาญในการตอบแบบสอบถามและส่งกลับคืนให้ผู้วิจัย ในกรณีที่ยังไม่ได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยจะโทรศัพท์ติดตามและขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามและขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองหรือให้ผู้เชี่ยวชาญส่งแบบสอบถามกลับคืนทางไปรษณีย์

4. ผู้วิจัยติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินคุณภาพของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 ท่าน ด้วยตนเอง แล้วแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ พร้อมกับขอความร่วมมือตามความสมัครใจของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยขอหนังสือจากโครงการคุุณภูมิตั้งชาติ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมเค้าโครงวิทยานิพนธ์ แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง) และแบบประเมิน แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย มีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมโดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย รอบที่ 1 มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ระหว่าง .60 - 1.00 และแบบประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ระหว่าง .80 - 1.00
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน กับคำตอบของกลุ่ม โดยคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Rang) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อพิจารณาความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจากการตอบแบบสอบถามปลายปิดชนิดประมาณค่า 5 ระดับ ในรอบที่ 2 และ 3 คือ

- 2.1 องค์กรประกอบหลัก องค์กรประกอบรอง องค์กรประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ใด ที่มีค่ามัธยฐานมากกว่า 3.50 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 แสดงว่าองค์กรประกอบหลัก องค์กรประกอบรอง องค์กรประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ นั้น กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน
- 2.2 องค์กรประกอบหลัก องค์กรประกอบรอง องค์กรประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ใดที่มี

ค่ามัธยฐานไม่เกิน 3.50 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มากกว่า 1.50 แสดงว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ นั้น กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน

3. การกำหนดน้ำหนัก (Weight) คะแนนความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่ใช้การรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้มีคะแนนเต็ม 10 คะแนน การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดน้ำหนัก (Weight) คะแนนความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ต่าง ๆ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ของน้ำหนักคะแนนความสำคัญ จากนั้นแปลงน้ำหนักคะแนนรวมที่ผู้เชี่ยวชาญให้เป็นคะแนนเต็ม 1 คะแนน เพื่อความสะดวกในการนำไปประยุกต์ใช้ในกรณีอื่น ๆ จากนั้นจึงนำน้ำหนักคะแนนความสำคัญที่ผู้เชี่ยวชาญตอบมา เทียบบัญญัติไตรยางศ์ให้ได้คะแนนตัวบ่งชี้ตามสัดส่วนของคะแนน โดยคะแนนน้ำหนักความสำคัญ จะนำมาให้ประกอบการพิจารณาลำดับความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ในแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

4. การประเมินคุณภาพของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 คน โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ ปรับปรุงและประเมินคุณภาพของแบบจำลองที่พัฒนาขึ้น ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ASCQ Model ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นการรับสมัคร (Application : A) ขั้นการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก (Selection : S) ขั้นการรับรองผู้ประเมินภายนอก (Certification : C) และขั้นการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก (Quality Control : Q) ซึ่งขั้นตอนทั้งหมด ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบรอง 39 องค์ประกอบย่อย และ 50 ตัวบ่งชี้

ขั้นการรับสมัคร (A) ผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอกต้องมีคุณสมบัติ ตามองค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก ซึ่งมีจำนวน 8 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ มีอายุ 30 ปี ขึ้นไป มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปสาขาศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์

สัญชาติไทย สุขภาพแข็งแรงไม่เป็นอุปสรรคต่อการประเมิน ไม่เคยถูกลงโทษทางวินัยหรือเคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ในกรณีที่เป็นข้าราชการต้องได้รับการอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาหรือต้นสังกัดให้สามารถทำการประเมินคุณภาพภายนอกได้ ต้องมีประสบการณ์ที่เป็นที่ยอมรับในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน การบริหารหรือนิติศาสตร์ศึกษา ในระดับที่ทำการประเมินไม่น้อยกว่า 5 ปี และไม่เคยถูกถอนใบประกอบวิชาชีพครูหรือผู้บริหารหรือผู้ประเมินภายนอก

ขั้นการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก (S) เพื่อให้ได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณสมบัติตามต้องการ ต้องใช้วิธีการคัดเลือกที่เหมาะสมในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก มีจำนวน 3 องค์ประกอบรอง ได้แก่ สมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ทั้งหมดประกอบด้วย 46 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก มีจำนวน 6 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม การเทียบวุฒิการศึกษา การเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน การปฏิบัติงานด้านการประเมิน พิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมิน และการคัดเลือกโดยบูรณาการวิธีการในองค์ประกอบย่อยที่ 1 - 5

ขั้นการรับรองผู้ประเมินภายนอก (C) ประกอบด้วย องค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก จำนวน 5 องค์ประกอบรอง ได้แก่ เกณฑ์การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ระดับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ระยะเวลาของการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก และการพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก ทั้งหมดประกอบด้วย 16 องค์ประกอบย่อย และ 3 ตัวบ่งชี้

ขั้นการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก (Q) จะดำเนินการครอบคลุมขั้นการรับสมัคร ขั้นการคัดเลือก และขั้นการรับรองผู้ประเมินภายนอก เพื่อให้การรับรองผู้ประเมินภายนอกเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก จำนวน 3 องค์ประกอบรอง ได้แก่ หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพผู้ประเมินภายนอก การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก และระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ทั้งหมดประกอบด้วย 17 องค์ประกอบย่อย

2. ผลการประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง) พบว่า โดยภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ($\bar{X} = 3.60 - 4.00$) ทั้งด้านความเหมาะสมของหลักการและเหตุผล ความเหมาะสมของเป้าหมาย ความเหมาะสม

ของวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมของนิยามศัพท์เฉพาะ ความเหมาะสมแบบจำลองที่พัฒนาขึ้น แบบจำลองมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความเหมาะสมของขั้นตอนที่นำเสนอในแบบจำลอง ทั้ง 4 ขั้นตอน ความเหมาะสมขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่นำเสนอในแบบจำลอง ความเป็นไปได้ในการนำแบบจำลองไปสู่ปฏิบัติและประโยชน์ ของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

อภิปรายผล

ในการอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการอภิปราย โดยนำเสนอ ตามลำดับ ดังนี้

1. แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผลการประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัยที่ครอบคลุมขั้นตอน การค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 คน ผู้วิจัยได้ ประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผลการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าการรับรองผู้ประเมินภายนอกควรประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบรอง 37 องค์ประกอบย่อย และ 57 ตัวบ่งชี้

จากนั้นผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาเป็นแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมิน ภายนอก โดยผ่านการประเมินคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ASCQ Model ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นการรับสมัคร (Application : A) ขั้นการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก (Selection : S)

ขั้นการรับรองผู้ประเมินภายนอก (Certification : C) และขั้นการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก (Quality Control : Q) ซึ่งทั้งหมดประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบรอง 39 องค์ประกอบย่อย และ 50 ตัวบ่งชี้ แบบจำลองมีส่วนประกอบต่างๆ ดังนี้

ขั้นการรับสมัคร (A) ในขั้นตอนนี้เป็นการรับสมัครบุคคลเพื่อเข้ารับการคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอก โดยผู้สมัครต้องมีคุณสมบัติเบื้องต้นตามองค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก คือ ต้องมีอายุ 30 ปี ขึ้นไป มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป สาขาวิทยาศาสตร์/ครุศาสตร์ สัญชาติไทย มีสุขภาพแข็งแรงไม่เป็นอุปสรรคต่อการประเมิน สอดคล้องกับสำนักงานตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษา (Education Review Office : ERO) ของประเทศนิวซีแลนด์ ที่กำหนดให้ผู้ประเมินภายนอกต้องมีประสบการณ์ในการสอนหรือการบริหารสถานศึกษาในระดับที่ทำประเมิน (ทองอยู่ แก้วไทรชะ และคณะ. 2548 : 47) และไม่เคยถูกถอนใบประกอบวิชาชีพครูหรือผู้บริหารหรือผู้ประเมินภายนอก ประเด็นที่สอดคล้องกับคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. คือ มีอายุ 30 ปี สัญชาติไทย มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรมและถ้าเป็นข้าราชการต้องได้รับการอนุญาตจากผู้บังคับบัญชา หรือต้นสังกัด ส่วนประเด็นที่แตกต่างจากคุณสมบัติผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. คือ คุณสมบัติด้านวุฒิการศึกษาซึ่งในแบบจำลองกำหนดเป็นวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปสาขา วิทยาศาสตร์/ครุศาสตร์ โดยในปัจจุบันกำหนดเป็นเพียงวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปเท่านั้น ไม่ระบุสาขาวิชา และกำหนดให้ผู้ประเมินภายนอก ต้องสามารถทำการปฏิบัติงานได้เต็มเวลา แต่ผลจากการวิจัยไม่ได้กำหนดให้มีประเด็นนี้เนื่องจากถ้าผู้ประเมินภายนอกเป็นข้าราชการ จะไม่สามารถปฏิบัติงานประเมินสถานศึกษาได้เต็มเวลา

ขั้นการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก (S) ในขั้นตอนนี้จะดำเนินการหลังจากรับสมัครบุคคลเพื่อคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมคัดเลือกให้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณสมบัติตามต้องการ ซึ่งประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบรอง 6 องค์ประกอบย่อย และ 42 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก จากการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าผู้ประเมินภายนอกที่ผ่านการคัดเลือก ควรมีคุณสมบัติเฉพาะในสมรรถนะ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ดังนี้

ด้านความรู้ ผู้ประเมินภายนอก จะต้องมีความรู้ใน 10 ตัวบ่งชี้ คือ ความรู้เกี่ยวกับนโยบาย ความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษาและความเคลื่อนไหวทางการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี การบริหารการศึกษา การจัดระบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและการศึกษา

ตามอรรถาธิบาย ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและการจัดกระบวนการเรียนรู้ แนวคิดด้านคุณภาพ เช่น TQM, BSC เป็นต้น ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา ความรู้ด้านจิตวิทยา ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย ความรู้เกี่ยวกับสภาพบริบทของสถานศึกษาที่ทำการประเมิน และความรู้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้เขียนการแก้ปัญหาในมาตรฐานที่ประเมินได้ระดับปรับปรุงสอดคล้องกับงานวิจัยของทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2547 : 270) ที่พบว่า ผู้ประเมินภายนอกต้องมีความรู้ด้านการวัดและประเมิน ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ประเมินและความรู้ทั่วไปที่เอื้อต่อประสิทธิภาพในการประเมิน สอดคล้องกับงานวิจัยของเกื้อ กระแสโสม (2547 : 96) ที่พบว่า สมรรถนะด้านความรู้ของผู้ประเมินภายนอก ควรประกอบด้วยความรู้ด้านการจัดการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษา ระบบการศึกษาของไทยในปัจจุบัน บทบาทหน้าที่ขององค์กรผู้ประเมินภายนอก และหลักการวิธีการประเมินคุณภาพ ส่วนกิจ และคณะ (King and others. 2001 : 233) พบว่า ผู้ประเมินภายนอกต้องมีความรู้ด้านการวิจัย การวัดและประเมินผล สอดคล้องกับ ERO ที่กำหนดให้ผู้ประเมินภายนอกต้องมีความรู้ในเรื่องหลักสูตรและการสอน ส่วนสำนักงานมาตรฐานการศึกษา (Office for Standards in Education : Ofsted) ของประเทศอังกฤษ กำหนดให้ผู้ประเมินภายนอกต้องมีความรู้เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการศึกษา และนโยบายการศึกษา (ทองอยู่ แก้วไทรชะ และคณะ. 2548 : 38 - 43) ขณะที่สมาคมการประเมินของสหรัฐอเมริกา (AEA) ได้กำหนดว่าผู้ประเมินต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ที่เหมาะสมกับการประเมิน (The American Evaluation Association. July14, 2006)

จะเห็นได้ว่าสมรรถนะด้านความรู้ของผู้ประเมินภายนอกจากแบบจำลอง มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิจัยอื่น ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น และเมื่อเปรียบเทียบกับสมรรถนะด้านความรู้ที่ สมศ. กำหนด มีประเด็นที่สอดคล้องกันคือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ ระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบ มีความรู้ด้านการประเมินผล ส่วนประเด็นเพิ่มเติมจากงานวิจัยได้แก่ มีความรู้ด้านจิตวิทยา ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย ความรู้เกี่ยวกับสภาพบริบทของสถานศึกษาที่ทำการประเมิน ความรู้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้เขียนการแก้ปัญหาในมาตรฐานที่ประเมินได้ระดับปรับปรุง ซึ่งประเด็นที่เพิ่มเติมนี้น่าจะมาจากปฏิบัติงานประเมินสถานศึกษาของผู้ประเมินภายนอก ซึ่งสะท้อนมาจากสถานศึกษา ว่าความรู้ที่ สมศ. กำหนดไว้ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้ประเมินภายนอกสามารถประเมินสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ จึงควรเพิ่มเติมความรู้ในตัวเองซึ่งดังกล่าวข้างต้น

ด้านทักษะ ผู้ประเมินภายนอก นอกจากจะต้องมีความรู้เพียงพอครอบคลุมทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องในการประเมินสถานศึกษาแล้ว สมรรถนะด้านทักษะมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประเมินภายนอกต้องมี เพราะถ้ามีความรู้แต่ขาดทักษะแล้ว การประเมินสถานศึกษาก็ไม่อาจเกิดคุณภาพได้ ดังนั้นผู้ประเมินภายนอกต้องมีทักษะที่เอื้อต่อการประเมินภายนอกจำนวน 13 ตัวบ่งชี้ ในขั้นเตรียมการก่อนประเมินสถานศึกษา ผู้ประเมินภายนอกจะต้องมีทักษะในการวิเคราะห์รายงานประเมินตนเอง (SAR) เพื่อวางแผนประเมินสถานศึกษา เพราะจะเป็นการทำความเข้าใจถึงสภาพบริบทของสถานศึกษาที่จะทำการประเมินและเป็นการเตรียมข้อมูลเบื้องต้นของสถานศึกษาก่อนจะทำการประเมิน สอดคล้องกับงานวิจัยของเกื้อ กระแสโสม (2547 : 97) และทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2547 : 273) ที่พบว่า ผู้ประเมินภายนอกต้องมีการวางแผนในการประเมินสถานศึกษา มีการวิเคราะห์ SAR อย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล และเมื่อผู้ประเมินภายนอกทำการประเมินสถานศึกษาจริง จะต้องมีความรู้ที่จำเป็นในการประเมินสถานศึกษา ทักษะส่วนบุคคล ได้แก่ ทักษะการสื่อสารด้วยวาจา ทักษะการสังเกต ทักษะในการแสวงหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ทักษะการประเมิน ส่วนทักษะในการประเมินสถานศึกษาในรูปแบบของทีมผู้ประเมิน ได้แก่ ทักษะในการบริหารจัดการ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการประสานงานที่ดีในทีมของผู้ประเมินภายนอกและมีการประสานงานที่ดีกับสถานศึกษาที่รับการประเมิน สอดคล้องกับงานวิจัยของเกื้อ กระแสโสม (2547 : 83) ที่พบว่า

ผู้ประเมินภายนอกต้องมีทักษะการสื่อสารและการประสานงาน ทักษะทางการคิดเชิงตรรกะและการคิด วิเคราะห์ และทักษะการทำงานเป็นทีม ขณะที่ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2547 : 273) พบว่าในการปฏิบัติการประเมินสถานศึกษา ผู้ประเมินภายนอกต้องทำการประเมินตามแผนการประเมินอย่างเป็นระบบ เลือกใช้วิธีการและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างเหมาะสม กล่าวถามและตั้งคำถามที่สื่อความได้ดี สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ที่สังเกตหรือตรวจสอบได้ แก้ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการประเมินได้ สามารถวิเคราะห์เอกสารและหลักฐานที่ใช้ประกอบการประเมินได้ สามารถทำงานเป็นทีมและประสานงานกับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องได้อย่างดี มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจากับผู้อื่นเป็นทั้งผู้พูดและผู้ฟังที่ดี สอดคล้องกับคิง และคณะ (King and others. 2001 : 243) พบว่าผู้ประเมินภายนอกต้องสามารถกำหนดกรอบคำถามการประเมินได้ มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีทักษะการพูดเพื่อการสื่อสาร ทักษะการเจรจา ทักษะการกำจัดความขัดแย้ง ทักษะการดำเนินงานเกี่ยวกับกลุ่ม ทักษะการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือ ทักษะการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ สอดคล้องกับวอร์ทเชนส์ (สมหวัง พิธิยา

นุวัฒน์. 2544 : 48 ; อ้างอิงมาจาก Worthen. 1975) ที่พบว่าผู้ประเมินภายนอกต้องมีความสามารถในการแสวงหาสารสนเทศเกี่ยวกับการประเมิน สามารถเลือกใช้วิธีการประเมินได้อย่างเหมาะสมและสามารถใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการประเมิน เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจการประเมินสถานศึกษาแล้ว ผู้ประเมินภายนอกจะต้องสรุปและรายงานผลการประเมินสถานศึกษา ซึ่งทักษะที่จำเป็นในขั้นตอนนี้ได้แก่ ทักษะในการเขียน ทักษะในการแปลความ ตีความ และขยายความ ทักษะในการตัดสินใจและลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล และทักษะในการให้ข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกื้อ กระแสโสม (2547 : 93 - 94) ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2547 : 273) คิง และคณะ (King and others. 2001 : 242) ที่พบว่าผู้ประเมินภายนอกต้องมีทักษะในการแปลความหมาย และลงข้อสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม สามารถระบุมาตรฐาน (Standard) ที่จะใช้ในการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ต้องการประเมินได้ มีความสามารถในการให้ข้อมูลย้อนกลับด้วยวาจา ซึ่งจุดแข็ง จุดอ่อน และข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็ง ได้ชัดเจนเหมาะสม มีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิด วิเคราะห์อย่างเป็นระบบมีเหตุผล สามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สามารถเขียนแสดงความคิดเห็นแบบเป็นทางการ มีทักษะในการเขียนเพื่อการสื่อสาร

เมื่อพิจารณาประเด็นด้านทักษะของผู้ประเมินภายนอกขององค์กรการประเมินคุณภาพภายนอกของต่างประเทศ พบว่า ERO ได้กำหนดให้ผู้ประเมินภายนอกต้องมีทักษะในการคิด วิเคราะห์ การเขียน การสื่อสารด้วยวาจา ทักษะด้านบุคคล ทักษะด้านการบริหารจัดการ ขณะที่ Ofsted กำหนดให้ผู้ประเมินภายนอกต้องมีทักษะในการเขียนรายงานจากหลักฐานที่รวบรวมมาจากการประเมิน (ทองอยู่ แก้วไทรสะ และคณะ. 2548 : 38 - 51)

เมื่อเปรียบเทียบกับทักษะของผู้ประเมินภายนอก จากแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและทักษะของผู้ประเมินภายนอกในปัจจุบันของ สมศ. พบว่า มีประเด็นที่คล้ายคลึงคือ ทักษะด้านการประเมินผล ทักษะในการให้ข้อเสนอแนะ ทักษะการเขียนรายงาน ทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา ทักษะในการคิดวิเคราะห์ และทักษะในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยมีทักษะเพิ่มเติมจากแบบจำลองคือ ทักษะในการบริหารจัดการ ทักษะการสังเกต ทักษะในการแสวงหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการประสานงานที่ดี ทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ และทักษะในการแปลความ ตีความ และขยายความ ซึ่งจะสังเกตได้ว่าทักษะที่เพิ่มเติมบางทักษะเป็นทักษะเกี่ยวกับการประเมินสถานศึกษาในรูปแบบที่เป็นทีมงานมากกว่าทักษะส่วนบุคคล นั่นอาจหมายถึงจะมาจากในการประเมินสถานศึกษาจริงนั้น ผู้ประเมินภายนอก ยังมีทักษะในการประเมินสถานศึกษาในรูปแบบทีมงานยังไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้น

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยจึงต้องการให้ผู้ประเมินมีทักษะด้านนี้เพิ่มเติม

ด้านคุณลักษณะ จากการวิจัยพบว่า ผู้ประเมินภายนอก จะต้องมีการอบรมของผู้ประเมินภายนอก ความเป็นกัลยาณมิตร บุคลิกภาพและคุณลักษณะอื่น ๆ ซึ่งทั้งหมดประกอบด้วย 16 ตัวบ่งชี้ ด้านจรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอกนั้นจะต้องมีความเที่ยงตรง มีใจเป็นกลาง ยุติธรรม สามารถสะท้อนสภาพที่แท้จริงของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง มีเหตุผล ใช้หลักฐานสนับสนุน มีอุดมการณ์ในการพัฒนาการศึกษาตรงต่อเวลาและมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ มีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่เห็นแก่อำภิมสินจ้าง มีความวิริยะอุตสาหะในการประเมินคุณภาพภายนอก รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาที่ทำการประเมินอย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับงานวิจัยของทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2547 : 272) และเกื้อ กระแสโสม (2547 : 94) ที่พบว่า ผู้ประเมินภายนอกต้องมีจรรยาบรรณของผู้ประเมิน ประกอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ในการประเมินไม่แสวงหาหรือเรียกร้องผลประโยชน์ใด ๆ จากสถานศึกษาที่รับการประเมิน มีความรับผิดชอบต่อการประเมิน มีความยุติธรรมและไม่มีอคติ ตรงต่อเวลา รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศอย่างเคร่งครัด ให้ความเคารพสิทธิมนุษยชนโดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นมีความทุ่มเทและเสียสละในการทำงาน มีความเที่ยงตรงและเป็นกลางในการประเมิน และมีความละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติการประเมิน สอดคล้องกับคิง และคณะ (King and others. 2001 : 243) ที่กล่าวว่า ผู้ประเมินภายนอกจะต้องทำงานให้เสร็จทันเวลา มีจริยธรรม ซื่อสัตย์ในการประเมิน เคารพการประเมินและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รับผิดชอบในสิ่งที่เปิดเผยต่อสาธารณะ ส่วน Ofsted กำหนดจรรยาบรรณของผู้ประเมินไว้ว่าต้องปฏิบัติงานอย่างมีหลักการและมีความเป็นมืออาชีพ ประเมินโรงเรียนอย่างมีกวิสัย รายงานผลการตรวจเยี่ยมโรงเรียนอย่างเป็นธรรม สื่อสารอย่างจริงใจและเปิดเผย ปฏิบัติงานโดยยึดหลักผลประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลัก และให้ความเคารพข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับจากการตรวจเยี่ยม โรงเรียน (ทองอยู่ แก้วไทรอะ และคณะ. 2548 : 37 - 44) ขณะที่ สมศ. (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 ก : 18) ได้กำหนดจรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอกไว้ว่า ผู้ประเมินภายนอกจะต้องตรวจสอบและประเมินสถานศึกษาโดยตรงไปตรงมา มีความเที่ยงตรง เป็นกลางและรายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริง มีเหตุผลและมีหลักฐานสนับสนุน รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับระหว่างการประเมินไม่เรียกร้องในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประเมิน โดยประเด็นที่คล้ายคลึงกับแบบจำลองคือ มีความเที่ยงตรง เป็นกลาง และรายงานสิ่งที่ค้นพบ

ตามความเป็นจริง มีเหตุผลและใช้หลักฐานสนับสนุน รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับ ระหว่างการประเมิน ส่วนประเด็นเพิ่มเติมจากแบบจำลอง คือ โปร่งใส มีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ มีอุดมการณ์ในการพัฒนาการศึกษา ตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์สุจริตไม่เห็นแก่ อามิสสินจ้าง มีความวิริยะอุตสาหะในการประเมินคุณภาพภายนอก ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณธรรมและจริยธรรมเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้มาจาก พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงของผู้ประเมินภายนอก ในระหว่างที่ปฏิบัติการประเมินในสถานศึกษา และผู้ได้รับการประเมินเห็นว่าผู้ประเมินภายนอกมีคุณลักษณะในด้านนี้น้อย หรือไม่มี จึงต้องการ ให้ผู้ประเมินภายนอกมีคุณลักษณะดังกล่าวเพิ่มเติมจากจรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอกที่ สมศ. กำหนดไว้

การประเมินสถานศึกษา เป็นงานที่บ่งชี้คุณภาพของสถานศึกษา ผู้รับการประเมินย่อมมีความวิตกกังวลกับผลการประเมินและวิธีการประเมินของผู้ประเมินภายนอก ดังนั้นเพื่อให้เกิดความไว้วางใจกับผู้ประเมินภายนอก ผู้ประเมินภายนอกจะต้องมีความเป็น กัลยาณมิตร คือ มีความไวต่อการรับรู้ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ เข้าใจและรับรู้สถานการณ์ต่าง ๆ ได้ง่าย เป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นທີ່ปรึกษาที่ดี มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอก โดยใช้การ วิธีการประเมินคุณภาพสถานศึกษาเชิงบวก สอดคล้องกับแนวคิดของเกื้อ กระแสโสม (2547 : 105) ที่พบว่า กัลยาณมิตรประเมิน ควรประกอบด้วยความไวต่อการรับรู้ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้รวดเร็ว เป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นທີ່ปรึกษาที่ดี ยอมรับฟังการวิพากษ์ วิจรณ์และความคิดเห็นของผู้อื่น ในขณะที่ สมศ. กำหนดให้ผู้ประเมินภายนอก ทำการประเมินแบบกัลยาณมิตรประเมิน ประกอบด้วย การส่งเสริมและพัฒนา สร้างศรัทธาต่อหอโรงเรียน เพียรประเมินอย่างกัลยาณมิตร จีติกและเสริมแรงพัฒนาซึ่งจะเห็นความสอดคล้องจากแบบจำลองและ สมศ. คือ ผู้ประเมินภายนอก จะต้องชี้ให้ผู้ได้รับการประเมินเห็นคุณค่าของการประเมินภายนอก โดยใช้รูปแบบการประเมิน ในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการประเมิน ให้คำแนะนำและคำปรึกษาที่ดีแก่สถานศึกษา ที่ได้รับการประเมิน โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือส่งเสริมสถานศึกษาเกิดการพัฒนา โดยนำผลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไป

บุคลิกภาพของผู้ประเมินภายนอก เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับผู้ที่ได้รับการประเมินภายนอก ดังนั้นผู้ประเมินภายนอก จะต้องมีความสุภาพ อ่อนน้อม มีความน่าเชื่อถือ เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับ และเข้าใจผู้อื่น สอดคล้องกับ งานวิจัยของทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2547 : 272) ที่พบว่าบุคลิกภาพที่ดีของผู้ประเมินภายนอก คือ

การมีมนุษยสัมพันธ์และมีทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคล มีความเป็นกัลยาณมิตร น่าเชื่อถือ เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับและเข้าใจบุคคลอื่น สุภาพ อ่อนน้อม ไม่วางอำนาจเหนือบุคคล ในสถานศึกษาและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม ใจเย็น ไม่ฉุนเฉียวง่าย มีความอดทนอดกลั้นสูง มองโลกในแง่ดีและสร้างสรรค์ มีความละเอียดรอบคอบ มีความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า และแต่งกายเหมาะสม ไม่มีปัญหาสุขภาพร่างกายที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน และมีความกระตือรือร้นในการทำงาน

นอกจากจรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก ความเป็นกัลยาณมิตร และบุคลิกภาพแล้ว ผู้ประเมินภายนอกต้องเป็นผู้ที่มีอารมณ์มั่นคง ไม่หวั่นไหวต่อที่เร้าต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างทำการประเมินคุณภาพสถานศึกษา เพราะอาจจะทำให้เกิดปัจจัยแทรกซ้อนซึ่งส่งผลกระทบต่อผลการประเมินสถานศึกษา นอกจากนั้นต้องมีความยืดหยุ่น ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม ที่ทำการประเมิน

องค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก ผลจากการวิจัยพบว่า มีหลากหลายวิธีการที่เหมาะสมในการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก ผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือก เป็นผู้ประเมินภายนอก ต้องผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งใน 6 วิธีการต่อไปนี้ คือ (1) คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม (2) คัดเลือกโดยการเทียบวุฒิการศึกษา (3) คัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน (4) คัดเลือกโดยพิจารณาจากการปฏิบัติงานด้านการประเมิน (5) คัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมิน และ (6) คัดเลือกโดยบูรณาการวิธีการ ในองค์ประกอบย่อยที่ 1 - 5 ที่กล่าวมาข้างต้น โดยวิธีการที่สอดคล้องกับการคัดเลือกผู้ประเมิน ภายนอกของ สมศ. คือ การคัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม (Based on Training) และการคัดเลือก โดยการเทียบวุฒิการศึกษา (Based on Education) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในสถานการณ์ปัจจุบัน การฝึกอบรมเป็นวิธีการที่สามารถดำเนินการได้ง่ายและเห็นผลรวดเร็ว โดยจะให้การรับรองผู้ผ่านการประเมินการฝึกอบรมเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2547 : 274) และ Ofsted ส่วนการคัดเลือกโดยการเทียบวุฒิศึกษานั้น เนื่องจากในบริบทของประเทศไทย การคัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม ได้จำนวนผู้ประเมินภายนอกไม่เพียงพอกับความต้องการ ดังนั้น จึงคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา และด้านการประเมินผลการศึกษา โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป และผ่านการฝึกปฏิบัติงานด้านการประเมิน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา. 2546 ข : 3 - 6) จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก ส่วนการคัดเลือกโดยการทดสอบทักษะและสมรรถนะด้านต่าง ๆ (Based on Competencies) สอดคล้องกับแนวคิดของเกือ กระแสโสม (2547 : 136 - 137) และสอดคล้องกับการคัดเลือก

ผู้ประเมินภายนอกของ ERO การคัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน (Based on Evaluation Experience) และการคัดเลือกโดยพิจารณาจากการทำงานด้านการประเมิน (Based on Performance) สอดคล้องกับงานวิจัยของวอร์ทเธน (Worthen. 1999 : 545 - 547) สำหรับวิธีการใหม่ที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากแบบจำลองนี้คือ การคัดเลือกโดยบูรณาการวิธีการต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อคัดเลือกให้ได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพ เพราะการคัดเลือกให้ได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพและมีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการเป็นผู้ประเมินภายนอกนั้น ไม่มีวิธีการใดวิธีการหนึ่งที่ดีที่สุด ดังนั้นจึงควรใช้วิธีการคัดเลือกที่หลากหลายและเหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์ โดยต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการคัดเลือกให้เหมาะสมยิ่ง ๆ ขึ้นไป ด้วย การรับรองผู้ประเมินภายนอกควรดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การใช้แบบสอบข้อเขียนและการวัดสมรรถนะ การพิจารณาบททวนการศึกษา การใช้โครงการฝึกอบรม การสนับสนุนการศึกษาต่อเนื่อง การพิจารณาบททวนการประเมินโดยการรับรองนี้อาจใช้วิธีเดียวหรือหลายวิธีควบคู่กัน

ขั้นการรับรองผู้ประเมินภายนอก (C) ในขั้นตอนนี้จะดำเนินการหลังจากที่มีการรับสมัครผู้ประเมินภายนอก และทำการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกจนได้ผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการทั้งด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะ หลังจากนั้นจะเป็นการให้การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก ในองค์ประกอบนี้มีรายละเอียดเกี่ยวกับเกณฑ์การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ระดับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก และการพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก จากการวิจัยพบว่าเกณฑ์การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ประเมินภายนอกจะต้องมีคุณสมบัติครบ ทั้ง 3 ตัวบ่งชี้ คือ มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามตัวบ่งชี้ที่กำหนด ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีการที่ สมศ. กำหนด และมีคุณสมบัติเฉพาะครบตามตัวบ่งชี้ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ โดยได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ซึ่งแตกต่างจาก สมศ. ที่กำหนดให้ผ่านการคัดเลือก มีคะแนนจากการฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 60 คะแนน และแตกต่างจากงานวิจัยของทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2547 : 274) ที่กำหนดให้ผู้ผ่านการคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอกต้องได้คะแนนจากการฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 72 คะแนน ส่วนเกื้อ กระแสโสม (2547 : 139) กำหนดให้ผู้ผ่านการคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอกต้องได้คะแนนรวมจากการทดสอบสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 61 จะเห็นได้ว่าเกณฑ์ที่กำหนดให้ผ่านการคัดเลือกตามแนวคิดของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญสูงมาก คือ

ต้องได้คะแนน 80 คะแนนขึ้นไป จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ในการทดสอบสมรรถนะ ด้านต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการคัดเลือกให้ได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้ประเมินภายนอกในปัจจุบันที่ผ่านการคัดเลือกของ สมศ. อาจจะมีคุณสมบัติที่ไม่เพียงพอที่จะทำการประเมินสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และสร้างความน่าเชื่อถือในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ นงลักษณ์ วิรัชชัย และวรรณิ เจตจำนงนุช (2548 : ค - ม) ที่พบว่า นักการศึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ผ่านการศึกษตามหลักสูตรเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพและมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะทำหน้าที่ ผู้ประเมินภายนอกได้ แต่กลไกดังกล่าวยังไม่สามารถประกันความมีมาตรฐานระดับเดียวกัน ของผู้ประเมินภายนอกได้

การให้การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. ไม่มีการกำหนดระดับ ของผู้ประเมินภายนอก แต่จากการวิจัยพบว่าควรกำหนดให้มีระดับของผู้ประเมินภายนอกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับชำนาญการ ระดับชำนาญการพิเศษ และระดับเชี่ยวชาญ เพื่อให้ผู้ประเมิน ภายนอกมีการพัฒนาตนเองและมีความมั่นคงในอาชีพผู้ประเมินภายนอก ขณะที่ยังงานวิจัยของทองอยู่ แก้วไพเราะ และคณะ (2548 : 142) พบว่าควรกำหนดเส้นทางวิชาชีพ (Career Path) ของผู้ประเมินภายนอก โดยกำหนดเป็น 3 ระดับ คือ ผู้ประเมินฝึกหัด ผู้ประเมินชำนาญการ และผู้ประเมินเชี่ยวชาญ ขณะที่ผู้ประเมินภายนอกของ ERO เป็นบุคลากรของ ERO ส่วนผู้ประเมิน ภายนอก ของ Ofsted มี 4 ประเภท คือ ผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ที่ขึ้นทะเบียน ผู้ประเมินภายนอกบุคคลธรรมดาและผู้ประเมินภายนอกสมทบ (ทองอยู่ แก้วไพเราะ และคณะ 2548 : 38) และสอดคล้องกับแนวคิดของวอร์ทเธน (Worthen, 1999 : 549) ที่กล่าวว่าผู้ประเมินภายนอกควรแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ Master Evaluator, Professional Evaluator และ Para - Professional Evaluator

ระยะเวลาที่ให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก จากแบบจำลองพบว่า ผู้ประเมินภายนอกระดับชำนาญการ ให้การรับรอง 2 ปี ระดับชำนาญการพิเศษให้การรับรอง 4 ปี ระดับเชี่ยวชาญ ให้การรับรอง 6 ปี ในขณะที่ปัจจุบัน สมศ. ให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก เป็นระยะเวลา 3 ปี สำหรับหน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. มี 3 ประเภท คือ หน่วยประเมินที่เป็นนิติบุคคล บุคคลที่รวมตัวกันเป็นคณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและสถาบัน อุดมศึกษา แต่จากการวิจัยพบว่า หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอกที่คล้ายคลึง สมศ. คือ หน่วยงานที่เป็นนิติบุคคล และคณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับการรับรองจาก สมศ. สถาบันการอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาทางด้านการวิจัยการศึกษา การวัดผล

และประเมินผลทางการศึกษา สถิติทางการศึกษา การบริหารการศึกษา หรือการประกันคุณภาพ การศึกษาและเพิ่มเติมอีก 1 ประเภท คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับกรม ซึ่งโดยปกติทำหน้าที่ประเมินผลสถานศึกษาอยู่แล้ว ควรเป็นองค์กร/หน่วยงานที่ทำหน้าที่ประเมินภายนอกสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย

การพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก ผลการวิจัยสอดคล้องกับการดำเนินงานของ สมศ. ทุกประการ คือ ผู้ประเมินภายนอกจะพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก เมื่อ (1) ตาย (2) หนึ่งสัปดาห์รองหมดอายุ (3) ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาว่าด้วยการให้การรับรอง ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับดูแลผู้ประเมินภายนอก สำหรับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2545 ซึ่งลักษณะต้องห้าม ได้แก่ เป็นผู้มีความพิการหรือจิตบกพร่องอันเป็นเหตุให้เป็นผู้ห่วย สมรรถภาพในการเป็นผู้ประเมินภายนอก เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือน ไร้ความสามารถ อยู่ในระหว่างลงโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิด ลหุโทษในกรณีของผู้ที่เคยรับราชการต้องไม่เคยได้รับโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง (4) ผู้ประเมิน ภายนอกกระทำผิดร้ายแรงและตรวจสอบพบว่าได้กระทำผิดจริง การกระทำผิดร้ายแรง ได้แก่ การละทิ้งหน้าที่หรือไม่รับผิดชอบในหน้าที่อย่างผู้มีความรู้ความสามารถพึงกระทำ ทุจริตต่อหน้าที่ กระทำผิดจรรยาบรรณกรณีใดกรณีหนึ่งเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สำนักงานอย่างร้ายแรง ส่งรายงานการประเมินอันเป็นเท็จ เรียก รับหรือยอมรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเอง หรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในฐานะที่ตนเป็นผู้ประเมิน นั้น มีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประเมิน ภายนอก ใช้อำนาจในฐานะเป็นผู้ประเมินภายนอก ข่มขืนใจ หรือจูงใจเพื่อให้บุคคลใดมอบให้ หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่น จงใจหรือประมาทเลินเล่อในการ ปฏิบัติหน้าที่ หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สำนักงานอย่างร้ายแรง (5) ถูกเพิกถอนหนังสือรับรองโดย สมศ. และ (6) กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในสัญญาซึ่งทุกประเด็น ที่กล่าวมาสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานของ สมศ. ทุกประการ แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ที่ตอบแบบสอบถามในการวิจัยนี้ เห็นด้วยกับการดำเนินการของ สมศ. ทุกประการ

ขั้นการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก (Q) หน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบ ผู้ประเมินภายนอก ต้องมีการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก เพื่อให้ผู้ประเมินภายนอกสามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ มีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และมีความก้าวหน้า ในอาชีพผู้ประเมิน ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย 1 องค์กรประกอบหลัก 3 องค์กรประกอบรอง

และ 17 องค์ประกอบย่อย คือ องค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก จะดำเนินการครอบคลุมขั้นการรับสมัคร การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก และการรับรองผู้ประเมินภายนอก ประกอบด้วย หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพผู้ประเมินภายนอก การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก และระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ในกระบวนการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ควรดำเนินการตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดยหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง คือ สมศ. ศูนย์เครือข่าย สมศ. หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก สถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก ผู้เชี่ยวชาญภายนอกองค์กร องค์กรอิสระที่ได้รับการมอบหมายจาก สมศ. และไม่มีส่วนได้เสียกับการประเมินคุณภาพภายนอก และต้นสังกัดของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก โดยมีประเด็นที่สอดคล้องกับ การดำเนินการของ สมศ. คือ การติดตามผู้ประเมินภายนอก จากแบบประเมินผู้ประเมินภายนอกของสถานศึกษา การติดตามผู้ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกองค์กร และการติดตาม ผู้ประเมินภายนอกโดยคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานของ สมศ. ส่วนประเด็นเพิ่มเติม คือ การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลจากศูนย์เครือข่าย สมศ. โดยหน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอกองค์กร และโดยต้นสังกัดของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานประเมินภายนอกของไทยยังอยู่ในระยะเริ่มต้น ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพของผู้ประเมินภายนอกจึงอยู่ในวงจำกัด และคาดว่าองค์กร/หน่วยงานอื่น ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นและเพิ่มเติมจาก สมศ. จะเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอกต่อไปในอนาคต เมื่อเปรียบเทียบกับการดำเนินงานขององค์กรประเมินคุณภาพการศึกษาของต่างประเทศพบว่า ERO มี Senior Review Manager ดูแลคุณภาพด้านการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา และมี Area Manager เป็นผู้รับรองรายงานการประเมินสถานศึกษา ส่วน Ofsted มีการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอกโดยหน่วยประเมินต้นสังกัด และ Ofsted จะทำหน้าที่ประเมินคุณภาพของหน่วยประเมิน (ทองอยู่ แก้วไทรชะ และคณะ. 2548 : 37 - 43)

สำหรับการพัฒนาผู้ประเมินภายนอก กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ควรดำเนินการจัดประชุมสัมมนาผู้ประเมินภายนอกทุกปี เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ประเมินภายนอกเพิ่มขึ้น มีการฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน ฝึกอบรมเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนางลักษณ์ วิรัชชัย (2548 : ก - ม) ที่พบว่าถึงเวลาแล้วที่ สมศ. ต้องดำเนินการตรวจสอบศักยภาพของผู้ประเมินภายนอกและจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ประเมินภายนอกบางส่วนหรือการจัดประชุมสัมมนา

เพื่อการแลกเปลี่ยนประสบการณ์อันจะนำไปสู่ความเป็นมาตรฐานระดับสูงที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ควรจัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมระดับพื้นฐาน ระดับกลางและระดับสูง และนำไปใช้ในการเลื่อนระดับของผู้ประเมินภายนอก ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำวิจัย ให้ทุนสำหรับทำวิจัย ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอก ทำผลงานที่มีคุณภาพและการเลื่อนระดับของผู้ประเมิน และคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกที่มีผลงานดีเด่น เชิดชู/มอบรางวัล ให้ทุนการศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นการบำรุงขวัญและกำลังใจแก่ผู้ประเมินภายนอก โดยมีประเด็นที่สอดคล้องกับการดำเนินการของ สมศ. คือมีการจัดประชุมผู้ประเมินภายนอกและส่งเสริมการวิจัย แต่ไม่มีการกำหนดรูปแบบเนื้อหาสาระหรือความถี่ในการพัฒนาคุณภาพผู้ประเมินภายนอกที่ชัดเจน สอดคล้องกับการดำเนินงานของ ERO ที่กำหนดให้มีการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกทุกปี ปีละ 5 วัน มีการประชุมผู้ประเมินภายนอกทุกคน ทุกระยะ 1-2 ปี ส่วน Ofsted กำหนดให้การพัฒนาผู้ประเมินภายนอกเป็นหน้าที่ของหน่วยประเมินต้นสังกัด เช่น อบรมความรู้เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพ 4 วัน ลงทะเบียนเรียนทางไกล อบรมหัวข้อที่เป็นจุดเน้นในนโยบายการศึกษาใหม่ การเข้าร่วมสังเกตการสอนในโรงเรียน ฝึกงานการประเมินคุณภาพภายนอก (ทองอยู่ แก้วไทรสะ และคณะ. 2548 : 39-43)

จากแบบจำลองพบว่าควรมีการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอกทุกครั้งที่มีการประเมินสถานศึกษา และทำการประเมินทุก ๆ 3 ปี สอดคล้องกับงานวิจัยของทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2547 : 348 - 357) เมื่อมีข้อร้องเรียนที่บ่งชี้ไปในทางที่ขาดคุณภาพก็ต้องได้รับการตรวจสอบ ประเมินและทำการประเมินเมื่อใบรับรองการเป็นผู้ประเมินภายนอกหมดอายุ ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินงานของ สมศ. ที่ให้สถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอกตอบแบบประเมินผู้ประเมินภายนอกทุกครั้งที่มีการประเมินสถานศึกษา และมีการประเมิน 1 ครั้ง ในรอบ 3 ปี เพื่อต่ออายุใบรับรองการเป็นผู้ประเมินภายนอก ส่วน ERO มีการประเมินคุณภาพของผู้ประเมินภายนอกทุกปี (ทองอยู่ แก้วไทรสะ และคณะ. 2548 : 47 - 53) จะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยที่จะมีการทำการประเมินผู้ประเมินภายนอก เพื่อต่ออายุใบรับรองเท่านั้น แต่ควรมีการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอกที่หลากหลายเป็นระยะ ๆ และสม่ำเสมอ โดยการประเมินที่ดำเนินการได้บ่อยที่สุดคือการประเมินทุกครั้งที่มีการประเมินสถานศึกษา เพราะคุณภาพของรายงานการประเมินสถานศึกษาจะสะท้อนคุณภาพของผู้ประเมินภายนอกด้วย

จากการวิเคราะห์น้ำหนักคะแนนความสำคัญขององค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบ ในแบบจำลองปรากฏว่า มีค่าน้ำหนักคะแนนความสำคัญที่ใกล้เคียงกัน คือ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.19 - 0.21 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบหลักมีความสำคัญใกล้เคียงกัน โดยองค์ประกอบหลักที่มีคะแนนน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดคือ องค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก นั้นหมายถึงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับวิธีการที่ใช้ในการคัดเลือก

ผู้ประเมินภายนอกมากที่สุดเพราะถ้าใช้วิธีการคัดเลือกที่เหมาะสมจะทำให้สามารถคัดเลือกได้ ผู้ประเมินภายนอกที่มีสมรรถนะตามต้องการซึ่งวิธีการที่ใช้เพื่อรับรองผู้ประเมินนั้นมีหลายวิธี อาจใช้วิธีเดียวหรือหลายวิธีควบคู่กันทั้งการใช้แบบทดสอบข้อเขียน การสัมภาษณ์เพื่อวัดสมรรถภาพ การระบุคุณสมบัติเฉพาะทางการศึกษา การใช้โครงการฝึกอบรม การสนับสนุนการศึกษาต่อเนื่อง การพิจารณาบททวนรายงานการประเมิน เป็นต้น

จากผลการประเมินคุณภาพแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง) พบว่า โดยภาพรวม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ ($\bar{X} = 3.60 - 4.00$) ทั้งด้านความเหมาะสมของหลักการและเหตุผล ความเหมาะสมของเป้าหมาย ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมของนิยามศัพท์เฉพาะ ความเหมาะสมแบบจำลองที่พัฒนาขึ้น แบบจำลองมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นการรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความเหมาะสมของขั้นตอนที่นำเสนอในแบบจำลอง ทั้ง 4 ขั้นตอน ความเหมาะสมขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่นำเสนอในแบบจำลอง ความเป็นไปได้ในการนำแบบจำลองไปสู่ปฏิบัติและประโยชน์แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นมีประโยชน์ มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้

แบบจำลอง ASCQ Model นี้ เป็นแบบจำลองที่กล่าวถึงระบบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวม แบบกว้าง ๆ ไม่ได้ระบุเจาะจงในประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่เด่นชัดลงไป จึงไม่มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินในองค์ประกอบต่าง ๆ มีเพียงประเด็นสมรรถนะของผู้ประเมินภายนอกเท่านั้น ที่กำหนดไว้ว่าผู้ที่ได้รับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอกต้องได้คะแนนด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะรวมไม่น้อยกว่า 80 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และแบบจำลองนี้ไม่ได้ผ่านการทดลองใช้แต่ประการใด เนื่องจากในสภาพความเป็นจริงไม่สามารถดำเนินการทดลองได้ ไม่ว่าจะเป็นการคัดเลือกผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอกตามคุณสมบัติทั่วไป จำนวน 8 ตัวบ่งชี้ของแบบจำลองซึ่งมีบางประเด็นที่แตกต่างจากคุณสมบัติเบื้องต้นที่ สมศ. กำหนด หรือวิธีการคัดเลือกทั้ง 6 วิธีการที่นำเสนอ ในขณะที่ปัจจุบันการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกของการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย มีเพียง 2 วิธีการเท่านั้น และในประเด็นระดับของผู้ประเมินภายนอก ซึ่งในแบบจำลองมีการกำหนดให้มี 3 ระดับ คือ ระดับชำนาญการ

ระดับชำนาญการพิเศษ และระดับเชี่ยวชาญ และมีระยะเวลาในการให้การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอกที่แตกต่างกันไป ในขณะที่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของไทยในปัจจุบันไม่ได้กำหนดแต่ประการใด

หลักการนำแบบจำลองไปสู่การปฏิบัติ แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้นเน้นการพัฒนาระบบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพกว้าง ๆ ที่เป็นระบบ สามารถพัฒนาผู้ประเมินภายนอกให้มีสมรรถนะทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยใช้วิธีการคัดเลือกที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ตลอดจนการควบคุมคุณภาพของผู้ประเมิน ให้สามารถพัฒนาตนเองจนสามารถทำการประเมินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและต่อเนื่อง มีความก้าวหน้าในอาชีพผู้ประเมินภายนอก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย คือ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ควรนำแนวคิดและทางเลือกจากแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ทั้งองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ ไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก การรับรองผู้ประเมินภายนอก การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก ในประเด็นที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของไทย

ประโยชน์ของแบบจำลองในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ประโยชน์ต่อผู้ใช้ผลการประเมิน แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะทำให้ผู้ใช้ผลการประเมินสถานศึกษามั่นใจว่าผู้ประเมินภายนอกเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการประเมินสถานศึกษาเป็นอย่างดีผู้ใช้ผลการประเมินมั่นใจในคุณภาพการประเมินและผลการประเมิน ดังนั้นสารสนเทศที่ได้จากการประเมินสถานศึกษา จึงเป็นสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและมีความถูกต้อง ข้อเสนอแนะจากการประเมินสถานศึกษาสามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ประโยชน์ต่อผู้ประเมินภายนอก ถ้าผู้ประเมินภายนอกได้รับการคัดเลือกด้วยวิธีการที่เหมาะสม ได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีสมรรถนะเหมาะสมสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นอกจากนั้นยังเป็นการพัฒนาเส้นทางวิชาชีพ (Career Path) ของผู้ประเมินภายนอก ซึ่งควรแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ผู้ประเมินชำนาญการ ผู้ประเมินชำนาญการพิเศษ และผู้ประเมินเชี่ยวชาญ ซึ่งจะเป็แรงจูงใจให้ผู้ประเมินภายนอกพัฒนาขีดความสามารถของตนเองให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญที่สุดคือการมีระบบการรับรอง

ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพจะเพิ่มความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกด้วย

ประโยชน์ต่อวิชาชีพการประเมิน การรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการพัฒนาคุณภาพของวิชาชีพการประเมิน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในสมรรถนะของผู้ประเมิน ป้องกันการฉวยโอกาสในการทำการประเมินในทางที่ผิด ทำให้ผู้ประเมินสามารถใช้วิธีการที่เหมาะสมในการประเมิน มีจรรยาบรรณของผู้ประเมินและสามารถปฏิบัติกรประเมินที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน สร้างภาพพจน์ที่ดีต่อวิชาชีพการประเมิน องค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยอมรับบทบาทของการประเมิน ทำให้วิชาชีพการประเมินมีความเข้มแข็งขึ้น

ประโยชน์ต่อหน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก สามารถนำแบบจำลองไปพัฒนาผู้ประเมินภายนอกในสังกัดในมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ประโยชน์ต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบการรับรองคุณภาพผู้ประเมินภายนอก เป็นอีกแนวคิดหรือทางเลือกหนึ่งซึ่งสามารถพัฒนาระบบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สามารถคัดเลือก คัดกรองได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพ โดยมีหลายประเด็นที่แตกต่างจากปัจจุบัน และเป็นทางเลือกที่เป็นประโยชน์ต่อการรับรองผู้ประเมินภายนอก นอกจากนั้นยังเป็นสารสนเทศในการพัฒนาระบบการรับรองผู้ประเมินภายนอก เช่น การกำหนดระดับของผู้ประเมินภายนอก แนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้ประเมินภายนอก เป็นต้น

ข้อจำกัดของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากแบบจำลองนี้ไม่ได้ผ่านกระบวนการทดลองใช้จริง เนื่องจากความแตกต่างของระบบการรับรองผู้ประเมินภายนอกของแบบจำลองและการรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. ในปัจจุบัน ดังนั้นจึงเป็นแบบจำลองที่เกิดจากความคิดเห็นของผู้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่คำนึงถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของขั้นตอนต่าง ๆ รวมไปถึงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่นำเสนอโดยผ่านการรับรองคุณภาพของผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น รายละเอียดในแบบจำลองเป็นเพียงภาพรวมของระบบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปได้เท่านั้น ยังไม่ได้มีการทดลองใช้จริงแต่ประการใด ในทางปฏิบัติหากหน่วยงานหรือองค์กรด้านมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา จะนำแบบจำลองนี้ไปประยุกต์ใช้ ควรมีการทบทวนและทดลองจริงก่อนนำไปใช้เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย คือ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (องค์การมหาชน) ควรนำแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ไปทดลองและประยุกต์ใช้ ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและเป็นไปได้ทั้งโดยภาพรวม และรายด้านขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ต่าง ๆ เช่น การทบทวนการกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้สมัครคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอก การปรับปรุง หลักสูตรในการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอก เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะตามแบบจำลอง ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย คือ สมศ. และศูนย์เครือข่าย สมศ. ซึ่งมีหน้าที่ ดำเนินการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก ควรนำวิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกทั้ง 6 วิธี จากแบบจำลองไปร่างหลักสูตรและทดลองใช้ในการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก เพื่อศึกษา ความเป็นไปได้ในการนำมาประยุกต์ใช้และเปรียบเทียบจุดเด่น จุดด้อยของวิธีการคัดเลือกแต่ละวิธี

1.3 หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก ควรมีการประเมินคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอกในสังกัด และพัฒนาผู้ประเมินภายนอกให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ โดยใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับสภาพบริบทของหน่วยประเมินต้นสังกัด นั้น ๆ เช่น การจัดประชุมสัมมนา การจัดฝึกอบรมในหน่วยประเมิน การศึกษาดูงาน เป็นต้น

1.4 ผู้ประเมินภายนอก ควรมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามคุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก โดยเข้ารับการ พัฒนา ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับตนเอง มีการประเมินผลตนเอง และปรับปรุงพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ เกิดความศรัทธาและน่าเชื่อถือ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้รับการประเมินเชื่อมั่นในรายงานการประเมิน สถานศึกษา ของผู้ประเมินภายนอก

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการนำแบบจำลองไปใช้จริง ในการดำเนินการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษากลยุทธ์ต่าง ๆ ในอันที่จะส่งเสริมการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้ประเมินภายนอก เพื่อให้มีคุณสมบัติด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมสำหรับผู้ประเมินภายนอก

2.4 ควรวิจัยเพื่อพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทการศึกษาไทย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกษม บุญอ่อน. “เดลฟาย : เทคนิคการวิจัย,” กรุปริทัศน์. 26 - 28 ; 4 ตุลาคม, 2522.
- เกื้อ กระแสโสม. การพัฒนาการรับรองผู้ประเมินภายนอกตามแนวคิดที่เน้นสมรรถภาพ
สำหรับการประเมินสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ค. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2547.
- ขนิษฐา วิทยาอนุมาส. “การวิจัยแบบเดลฟาย : เทคนิคและปัญหาที่พบในการวิจัย,” ใน
รวมบทความเกี่ยวกับการวิจัยการศึกษา. หน้า 26. กรุงเทพฯ ฯ : กองวิจัยการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2530.
- เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ และแสง ปิ่นมณี. ดัชนีทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ ฯ :
องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2533.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. “การสังเคราะห์ระบบทางการศึกษา,” ใน ประมวลสาระชุดวิชาการจัดระบบ
ทางการศึกษา เล่มที่ 2 หน่วยที่ 4. หน้า 99 นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2536.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. การพัฒนารูปแบบการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอกสำหรับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ กศ.ค. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2547.
- ทองอยู่ แก้วไทรสะ และคณะ. มาตรฐานและรูปแบบการพัฒนาหน่วยประเมินคุณภาพภายนอก
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา (องค์การมหาชน), 2548.
- ธวัชชัย ผลเพิ่ม. แบบจำลองการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การศึกษาจังหวัด. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- ธวัชชัย พงศ์ประยูร. แบบจำลองแถวคอยของแผนกจ่ายยาในโรงพยาบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. สถิติการศึกษาและแนวโน้ม. กรุงเทพฯ ฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2541.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และวรรณิ เจตจำนงนุช. การสังเคราะห์รายงานผลการประเมินคุณภาพ
ภายนอกระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา (องค์การมหาชน), 2548.

- นิคม ทาแดง. “แบบจำลองระบบทางการศึกษา,” ใน ประมวลสาระชุดวิชาการจัดระบบทางการศึกษา. เล่มที่ 2 หน่วยที่ 5. หน้า 124 นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2536.
- บุญชม ศรีสะอาด. “การพัฒนาการวิจัยโดยใช้รูปแบบ,” วารสารการวิจัยทางการศึกษา. 20 (2) : 19 – 25, 2533.
- _____. วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2541.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : สามเจริญพานิช, 2535.
- ประยูร ศรีประสาธน์. “เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย,” วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 14 : 46 - 60 ; เมษายน - พฤษภาคม, 2523.
- พิชิต ฤทธิจรูญ. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เฮ้าส์ ออฟ เคอร์มีสท์, 2547.
- _____. หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เฮ้าส์ ออฟ เคอร์มีสท์, 2545.
- เพชรมณี วิริยะสืบพงศ์. การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมคุณภาพกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. ปริญญาโท กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
- วรรณิ แกมเกตุ. การพัฒนาตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพการใช้ครู : การประยุกต์ใช้โมเดลสมการโครงสร้างกลุ่มพหุและโมเดลเอ็มทีเอ็มเอ็ม. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- วารารณ์ บุญเจียม. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ผลการประเมินภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน,” ใน บทสรุปงานวิจัยด้านการประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สมศ. ปี 2544 – 2547. 2547 หน้า 42.
- วิจารณ์ พานิช และคณะ. การประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา : กรณีศึกษานิวซีแลนด์. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544.
- วิเชียร ชิวพิมาย และชัยยุทธ ศิริสุทธิ. มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

สมนึก กัททิษณี. การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กอสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, 2546.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. วิธีวิทยาการประเมินศาสตร์แห่งคุณค่า. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

———. “หลักประกันระบบการประเมินและผู้ประเมินภายนอก,” มติชน. 8 พฤษภาคม 2549.
หน้า 27.

สวณิต ชมาภัย และระวีวรรณ ประกอบผล. แบบจำลองการสื่อสาร. กรุงเทพฯ :
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ.
แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก.
กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี, 2545.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. “ตัวบ่งชี้การปฏิบัติงานที่เหมาะสมสำหรับการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน
โครงการและแผนงาน,” ข่าวสารวิจัยการศึกษา. 19(6) : 3 - 11 ; ตุลาคม, 2539.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพเพื่อการเรียนรู้ :
การประเมินและการประกัน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,
2545.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). กรอบแนวทางการ
ประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2546 ก.

———. การเป็นผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการรับรองผู้สำเร็จการศึกษา.
กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน),
2546 ข.

———. แนวปฏิบัติในการประเมินรอบที่ 2 และกัลยาณมิตร. กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรอง
มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2548 ก.

———. บทสรุปสำหรับผู้บริหารผลสะท้อนจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรก
(พ.ศ.2544 - 2548). กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา (องค์การมหาชน), 2549.

- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). มาตรฐานการศึกษา
ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน : ประถมและมัธยมศึกษา รอบที่สอง (พ.ศ. 2549 - 2553).
กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน),
2548 ข.
- _____. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา (องค์การมหาชน), 2546 ค.
- _____. ระเบียบสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ว่าด้วยการให้การ
รับรอง ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับดูแลผู้ประเมินภายนอก สำหรับระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน
คุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2545.
- _____. รายงานประจำปี 2547. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา (องค์การมหาชน), 2548 ค.
- อาทิตยา ดวงมณี. การพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมสำหรับความเป็นเลิศทางวิชาการของสาขาวิชา
ทางการศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2540.
- อุทุมพร จามรมาน. การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ :
พินิจพับลิชซิ่ง, 2530.
- _____. วิธีทำประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน. กรุงเทพฯ ฯ : พินิจพับลิชซิ่ง,
2544.
- Altschuld, J.W. “The Case for a Voluntary System for Credentialing Evaluators,”
American Journal of Evaluation. 20(3) : 507 - 517, 1999.
- Davis, P.P. A Study of Current Perceptions and Expectations of Evaluators and Special
Educators Regarding the Role of the Evaluator. Thesis Ed.D. Boston College,
n.d. <<http://thailis.uni.net/dao/detai.nsp>> May 8, 2006.
- Fuller, C. Ellen Stricklin,. A Study of Evaluator Consistency/Stability in the Appraisal
of Teacher Performance. Thesis Ed.D. Texas : University of North Texas, n.d.
<<http://thailis.uni.net/dao/detai.nsp>> May 8, 2006.

- Jones and Worthen. "AEA Members' Opinions Concerning Evaluator Certification," American Journal of Evaluation. 20(3) : 495 - 506, 1999.
- King, J.A. and others. "Toward a Taxonomy of Essential Evaluator Competencies," American Journal of Evaluation. 22(2) : 229 - 247, 2001.
- Sawin, E.I. "Toward Clarification of Program Evaluation : A Proposal with Implication for the Possible Certification of Evaluators," American Journal of Evaluation. 21(2) : 231 - 237, 2000.
- The American Evaluation Association. Guiding Principles for Evaluators. n.d.
<<http://www.eva.org>> July 14, 2006.
- Toomb, L.A. The Relative Worth of Predominantly Male and Female Occupations : an Empirical Examination of Job Occupations. Thesis D.B.A. Louisiana : Louisiana Tech University, <<http://thailis.uni.net/dao/detai.nsp>> May 8, 2006.
- Worthen, B.R. "Critical Challenges Confronting Certification of Evaluators," American Journal of Evaluation. 20(3) : 533 - 555, 1999.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถาม
โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถาม
โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย

1. รศ.ดร.บุญชม ศรีสะอาด
ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
2. อาจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ
รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ผู้สอนวิชามาตรฐานและการประกันคุณภาพ
การศึกษา
ผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
3. รศ.ปิยพันธ์ แสนทวีสุข
รองคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
4. พลอากาศตรี ดร.อนันต์ ศรีอำไพ
อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
5. รศ.ดร.วิเชียร ชิวพิมาย
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
6. ผศ.ดร.สมาน อัสวภูมิ
ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี
กรรมการศูนย์เครือข่าย สมศ.
ผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
7. ผศ.ประทุม ผงผ่าน
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
กรรมการศูนย์เครือข่าย สมศ.
8. นายอรุณ ธานี
ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนเสียมทองพิทยาคม
จังหวัดอุบลราชธานี

9. นายสมศักดิ์ ครอบงุมท ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนศรีบัว
จังหวัดอุบลราชธานี
10. นายอิทธิพล ทองปน ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช
จังหวัดอุบลราชธานี
11. นายประจวบ บอกล้นเทียะ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนสวนหม่อน
จังหวัดนครราชสีมา
12. นายบพิตร โสมณวัฒน์ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนอนุบาลยโสธร
จังหวัดยโสธร
13. นายชวดล เพ็ญชรี ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนมหาชนะชัยพิทยาคม
จังหวัดยโสธร
14. นายอัสนีสักดิ์ ศิริชัย ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนกุ้งจานพิทยาคม
จังหวัดยโสธร
15. นายชาติรี ชาปะวัง ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย
จังหวัดร้อยเอ็ด
16. นางบุญชู วงศ์คำจันทร์ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านเหล่ากล้วย
จังหวัดร้อยเอ็ด
17. นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ
18. นางสาวไพรวลัย พิทักษ์สาธิต นักวิชาการ 8 ว.
หัวหน้ากลุ่มพัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพ
ภายใน กระทรวงศึกษาธิการ
19. นางสาวลัดดาวัลย์ รักษ์สัตย์ นักวิชาการ 8 ว.
กลุ่มพัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพภายใน
กระทรวงศึกษาธิการ
20. นายธัญญา เรืองแก้ว นักวิชาการ 8 ว.
กลุ่มพัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพภายใน
กระทรวงศึกษาธิการ
21. นายจรูญ คำยัง นักวิชาการ 8 ว.
กลุ่มพัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพภายใน
กระทรวงศึกษาธิการ

22. นายดิเรก ศรีวะ โสภา

ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1

23. นายคชาภักดิ์ จุมผา

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร

เขต 1

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมิน
แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมิน
แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ศ.ดร.ธีระ รุญเจริญ	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
2. ผศ.ดร.ทวีชัย บุญเต็ม	รองประธานกรรมการบริหารหลักสูตรปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น กรรมการศูนย์เครือข่าย สมศ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3.อาจารย์ ดร.วรรณมา สีนศิริ	รองอธิการบดี ฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
4.ดร.ผจญ โกจารย์ศรี	ผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. ผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด มิตรประเมิน จังหวัดขอนแก่น
5.นางบุญชู ชรัญเจียร	ผู้เชี่ยวชาญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

(รอบที่ 1)

เรื่อง

การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

DEVELOPING A MODEL FOR CERTIFYING EXTERNAL ASSESSORS
IN EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE OF BASIC EDUCATION

ผู้วิจัย

นางสุมาลี ศรีพุทธรินทร์

นิติปรัชญาเอกสาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาท อิศรปรีดา

ประธานกรรมการ

อาจารย์ ดร.มนตรี อนันตรักษ์

กรรมการ

**แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการรับรองผู้ประเมินภายนอก
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อทราบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อ
องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ของการรับรองผู้ประเมินภายนอก
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบ
ในการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมิน
คุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความสำคัญในการนำไปใช้การปรับปรุง
และพัฒนาการรับรองผู้ประเมินภายนอก ให้สามารถคัดเลือก และคัดกรองผู้ประเมินภายนอก
ที่มีคุณภาพ สามารถทำงานได้เต็มตามศักยภาพและเหมาะสมกับบริบทการประกันคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย

แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ใช้สำหรับรับรองผู้ประเมินภายนอก
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อให้ข้อมูลของท่านเป็นประโยชน์สูงสุด ขอความกรุณาให้ท่านได้ตอบแบบสอบถาม
ให้ครบทุกประเด็น จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

(นางสุมาลี ศรีพุทธรินทร์)

นิติตปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แบบจำลอง (Model) หมายถึง แผนภูมิโครงสร้างที่แสดงถึงขั้นตอน องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้สำหรับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก (Developing a Model for Certifying External Assessors) หมายถึง การนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก มาพัฒนาเป็นแผนภูมิโครงสร้างที่แสดงถึงขั้นตอน องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้รับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การประกันคุณภาพการศึกษา (Educational Quality Assurance) หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวม
4. การประเมินคุณภาพภายนอก (External Quality Assessment) หมายถึง การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งกระทำโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือผู้ประเมินภายนอก เพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น
5. ผู้ประเมินภายนอก (Assessors) หมายถึง บุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพศึกษากำหนด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษา และได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ให้ทำการประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก (General Qualifications of External Assessors) หมายถึง คุณสมบัติทั่วไปของบุคคลที่สมัครคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น คุณสมบัติด้านอายุ วุฒิการศึกษา ความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การมีเวลาให้กับการประเมินอย่างเต็มที่ ไม่เคยได้รับการลงโทษทางวินัยหรือทำผิดกฎหมาย
7. คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก (Specific Qualifications of External Assessors) หมายถึง คุณสมบัติที่เหมาะสมสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ

8. วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก (Selection) หมายถึง กระบวนการ วิธีการที่ใช้ในการคัดเลือก คัดกรองเพื่อให้ได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย การพิจารณา การเทียบวุฒิทางการศึกษา การเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน การพิจารณาจากการปฏิบัติงาน ด้านการประเมิน การพิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมินและการคัดเลือกโดยการบูรณาการ

9. การรับรองผู้ประเมินภายนอก (Certification) หมายถึง เกณฑ์การรับรองผู้ประเมินภายนอก ระดับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก หน่วยงานต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก รวมทั้งการพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

10. การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก (Quality Control) หมายถึง กระบวนการ ตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก และระยะเวลาที่ทำการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

11. ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์สูง เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

11.1 อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์สูง ในการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาเกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา หรือมีผลงานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

11.2 ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาหรือโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีวิทยฐานะระดับผู้เชี่ยวชาญและเป็นโรงเรียนที่ได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รอบแรก ในปี พ.ศ. 2544 - 2548

11.3 ผู้บริหารการศึกษาและนักวิชาการซึ่งรับผิดชอบงานด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

12. ผู้ทรงคุณวุฒิ (Experts) หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์สูง และได้รับการยอมรับในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

13. ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีความสอดคล้องกันเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความเป็นไปได้ในการเก็บข้อมูล โดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ($Q_3 - Q_1$)

ไม่เกิน 1.50 และค่ามัธยฐานมากกว่า 3.50

14. การคัดเลือกโดยการฝึกอบรม (Selecting by Training) หมายถึง การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกโดยใช้รูปแบบการฝึกอบรมเป็นหลักในการคัดเลือก

15. การคัดเลือกโดยการเทียบวุฒิทางการศึกษา (Selecting by Comparing Educational Qualification) หมายถึง การคัดเลือกโดยกำหนดวุฒิการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ประเมินภายนอก

16. การคัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน (Selecting by Comparing Experience in Assessment) หมายถึง การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกโดยกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ประเมินภายนอกต้องมีประสบการณ์ในการประเมินสถานศึกษา ในระดับที่ทำการประเมิน และผ่านการทดสอบคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้

17. การคัดเลือกโดยพิจารณาจากการปฏิบัติงานด้านการประเมิน (Selecting by Considering from Work Performance Assessment) หมายถึง การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกโดยกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ประเมินภายนอกต้องปฏิบัติงานด้านการประเมิน ในระดับที่ทำการประเมินและผ่านการทดสอบคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้

18. การคัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมิน (Selecting by Considering from Competency of Assessors) หมายถึง การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกโดยการทดสอบสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้ประเมินภายนอก

19. การคัดเลือกโดยการบูรณาการ (Integrated Method) หมายถึง การคัดเลือกโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ผสมผสานกันเพื่อให้ได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณสมบัติตามต้องการ เช่น การทดสอบสมรรถนะและการฝึกอบรม การฝึกอบรมผู้ที่วุฒิทางการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ตามที่กำหนด หรือการทดสอบสมรรถนะของผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการประเมินและปฏิบัติงานด้านการประเมิน เป็นต้น

20. ผู้ประเมินภายนอกระดับชำนาญการ หมายถึง ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอกและสามารถทำการประเมินคุณภาพสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

21. ผู้ประเมินภายนอกระดับชำนาญการพิเศษ หมายถึง ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมมากสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก สามารถทำการประเมินคุณภาพสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเป็นหัวหน้าทีมผู้ประเมินภายนอกได้

22. ผู้ประเมินภายนอกระดับเชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก สามารถทำการประเมินคุณภาพสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นหัวหน้าทีมผู้ประเมินภายนอก

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อมูลและทำเครื่องหมาย ลงใน ตรงหน้าข้อความที่เป็นจริง
เกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ .....ปี
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี สาขาวิชา.....
ปริญญาโท สาขาวิชา.....
ปริญญาเอก สาขาวิชา.....
4. ตำแหน่ง .....
5. ประสบการณ์ในการเป็นผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
 มี ไม่มี
ถ้ามี มีประสบการณ์ในการประเมินภายนอก ..... ปี

ตอนที่ 2 องค์กรประกอบและตัวบ่งชี้ที่ใช้สำหรับรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ
การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คำชี้แจงการตอบ โปรดพิจารณาการกำหนดองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย
และตัวบ่งชี้ที่ใช้สำหรับรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน □ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมลงในช่องว่างที่กำหนดให้

องค์ประกอบหลัก	ตัวบ่งชี้	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1. คุณสมบัติทั่วไป ของ ผู้ประเมินภายนอก	1. อายุ 30 ปี ขึ้นไป		
	2. วุฒิกศักราระดับปริญญาตรีขึ้นไป ด้านการศึกษา		
	3. สัญชาติไทย		
	4. มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ไม่เป็นอุปสรรค ต่อการประเมิน		
	5. ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรม		
	6. ถ้าเป็นข้าราชการต้องได้รับการอนุญาต จากต้นสังกัดให้สามารถทำการประเมิน คุณภาพภายนอกได้		
	7. อื่น ๆ (โปรดระบุ)		
	....		

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
2. คุณสมบัติเฉพาะ ของ ผู้ประเมินภายนอก			
2.1 ด้านความรู้	1. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบายการศึกษา ความมุ่งหมายหลักการ แนวการจัดการศึกษา การบริหารการศึกษา		
	2. มีความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา		
	3. มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา		
	4. มีความรู้ทั่วไปที่เอื้อต่อประสิทธิภาพในการ ประเมิน เช่น ความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับ องค์กรทางสังคม การเมืองและบริบทของ การประเมิน		
	5. อื่น ๆ (โปรดระบุ)		

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
2.2 ด้านทักษะ	1. มีทักษะในการวางแผนการประเมินสถานศึกษา เช่น การวิเคราะห์รายการประเมินตนเองของสถานศึกษา		
	2. มีทักษะในการดำเนินการประเมินสถานศึกษาสามารถทำการประเมินตามแผนการประเมินอย่างเป็นระบบ		
	3. มีทักษะในการสรุปและการเขียนรายงาน		
	4. มีทักษะอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการประเมิน เช่น การสื่อสารและการประสานงาน ทักษะการคิดเชิงตรรกะและการคิดเชิงวิเคราะห์ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการตัดสินใจ		
	5. อื่น ๆ (โปรดระบุ)		

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	ตัวบ่งชี้	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
2.3 ด้านคุณลักษณะ	1. มีจรรยาบรรณ เช่น ความเที่ยงตรง เป็นกลาง ยุติธรรม มีเหตุผล		
	2. มีความเป็นกัลยาณมิตร เช่น ความไวต่อการรับรู้ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้รวดเร็ว เป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาที่ดี เคารพต่อการประเมินภายนอก		
	3. มีบุคลิกภาพที่ดี สุภาพ อ่อนน้อม เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับและเข้าใจคนอื่น		
	4. อื่น ๆ (โปรดระบุ)		

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย
3. วิธีการคัดเลือก ผู้ประเมินภายนอก	1. คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม		
	2. คัดเลือกโดยการเทียบวุฒิการศึกษา		
	3. คัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ ทางการประเมิน		
	4. คัดเลือกโดยพิจารณาจากการปฏิบัติงาน ด้านการประเมิน		
	5. คัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถภาพ ของผู้ประเมิน		
	6. อื่น ๆ (โปรดระบุ)		

องค์กรประกอบหลัก/ องค์กรประกอบรอง	องค์กรประกอบย่อย	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
4.2 ระดับ การรับรอง ผู้ประเมินภายนอก	1. ระดับปฏิบัติการ		
	2. ระดับชำนาญการ		
	3. ระดับเชี่ยวชาญ		
	4. ระดับผู้ทรงคุณวุฒิ		
	5. อื่น ๆ (โปรดระบุ)		

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
4.3 ระยะเวลา ของการรับรอง ผู้ประเมิน ภายนอก	1. ระดับปฏิบัติการ ให้การรับรอง 1 ปี		
	2. ระดับชำนาญการ ให้การรับรอง 3 ปี		
	3. ระดับเชี่ยวชาญ ให้การรับรอง 5 ปี		
	4. ระดับผู้ทรงคุณวุฒิ ให้การรับรอง 8 ปี		
	5. อื่น ๆ (โปรดระบุ)		

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
4.4 หน่วยงาน ที่รองรับ ผู้ประเมิน ภายนอก	1. หน่วยประเมินที่เป็นนิติบุคคล		
	2. บุคคลที่รวมตัวกันเป็นคณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียน		
	3. สถาบันการอุดมศึกษา		
	4. อื่น ๆ (โปรดระบุ)		

องค์กรประกอบหลัก/ องค์กรประกอบรอง	องค์กรประกอบย่อย	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
5. การควบคุม คุณภาพ ผู้ประเมิน ภายนอก			
1. รูปแบบ	1. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอกโดย สมศ.		
	2. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอก โดยหน่วยประเมิน ต้นสังกัด		
	3. ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยสถานศึกษา ที่ได้รับการประเมินภายนอก		
	4. อื่น ๆ (โปรดระบุ)		

องค์กรประกอบหลัก/ องค์กรประกอบรอง	องค์กรประกอบย่อย	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
5.2 การพัฒนา ผู้ประเมิน ภายนอก	1. จัดประชุมสัมมนา		
	2. ฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประเมิน		
	3. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำวิจัย		
	4. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำผลงาน ที่มีคุณภาพและการเลื่อนระดับของผู้ประเมิน		
	5. อื่น ๆ (โปรดระบุ)		

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบย่อย	องค์ประกอบย่อย	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
5.3 ระยะเวลา ที่ประเมิน คุณภาพ ผู้ประเมิน ภายนอก	1. ประเมินคุณภาพ ทุก ๆ 1 ปี		
	2. ประเมินเมื่อใบรับรองการเป็น ผู้ประเมินภายนอกหมดอายุ		
	3. อื่น ๆ (โปรดระบุ)		

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

(รอบที่ 2)

เรื่อง

การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

DEVELOPING A MODEL FOR CERTIFYING EXTERNAL ASSESSORS
IN EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE OF BASIC EDUCATION

ผู้วิจัย

นางสุมาลี ศรีพุทธรินทร์

นิติปรัชญาเอกสาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธ อิศรปรีดา

อาจารย์ ดร.มนตรี อนันต์รักษ์

ประธานกรรมการ

กรรมการ

คำชี้แจง

1. หากปราศจากความกรุณาจากท่านในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ประเทศไทยไม่อาจสร้างคุณูปกตที่มีคุณค่าได้ ผู้วิจัยจึงสำนึกในพระคุณของท่านเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามรอบที่ 1 อย่างละเอียดถี่ถ้วน
2. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 ที่มีจุดประสงค์เพื่อทราบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อ องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยได้รวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ได้เสนอแนะ แก้ไข เพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว
3. แบบสอบถามนี้มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)
4. แบบสอบถามประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. เพื่อให้ข้อมูลของท่านเป็นประโยชน์สูงสุด ขอความกรุณาท่านได้ตอบแบบสอบถามให้ครบทุกประเด็น ภายในเวลา 2 สัปดาห์ (ภายในเดือนกันยายน 2549) จักเป็นพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

(นางสุมาลี ศรีพุทธรินทร์)

นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำชี้แจงการตอบแบบสอบถาม

โปรดพิจารณาการกำหนดองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง □ ในแต่ละองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยมีรายละเอียดสำหรับความหมายในการตอบ ดังนี้

1. ช่องความเหมาะสม ขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน มีความหมายของอันดับคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4 หมายถึง เห็นด้วยว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วยว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรอง
ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ช่องความเป็นไปได้ ขององค์ประกอบ/องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ ที่ใช้ในการรับรอง
ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความหมาย
ของอันดับคะแนน ดังนี้
  - 5 หมายถึง มีความเป็นไปได้มากที่สุดว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรอง
ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 4 หมายถึง มีความเป็นไปได้มากกว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรอง
ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 3 หมายถึง มีความเป็นไปได้ปานกลางว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรอง
ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2 หมายถึง มีความเป็นไปได้น้อยกว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรอง
ผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 1 หมายถึง มีความเป็นไปได้น้อยที่สุดว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสมในการรับรอง
ผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวอย่าง

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก	1. อายุ 30 ปี ขึ้นไป 2. วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรีขึ้นไป สาขาศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์		✓					✓			

คำอธิบาย

จากการตอบข้อ 1. แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญ เห็นด้วย ว่าตัวบ่งชี้ที่ 1. อายุ 30 ปี ขึ้นไป มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอกและ ความเป็นไปได้มาก ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการตอบข้อ 2. แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญ ไม่แน่ใจ ว่าตัวบ่งชี้ที่ 2. วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรีขึ้นไป สาขาศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ มีความเหมาะสมในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอกและ ความเป็นไปได้มากที่สุด ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

**องค์ประกอบหลักที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

ท่านคิดว่าการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ผู้วิจัยนำเสนอ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับใด

องค์ประกอบหลัก	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก										
2. คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก										
3. วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก										
4. การรับรองผู้ประเมินภายนอก										
5. การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก										

**องค์ประกอบรองที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

ท่านคิดว่าการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละองค์ประกอบหลัก ที่มีการจำแนกเป็นองค์ประกอบรองต่าง ๆ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับใด

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. คุณสมบัติทั่วไป ของ ผู้ประเมินภายนอก											
2. คุณสมบัติเฉพาะ ของ ผู้ประเมินภายนอก	1. ด้านความรู้										
	2. ด้านทักษะ										
	3. ด้านคุณลักษณะ										

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
5.3 ระยะเวลาที่ ประเมินคุณภาพ ผู้ประเมิน ภายนอก	4. ส่งเสริมให้ผู้ประเมิน ภายนอก ทำวิจัย ให้ทุนสำหรับทำวิจัย											
	5. ส่งเสริมให้ผู้ประเมิน ภายนอก ทำผลงานที่มี คุณภาพและการเลื่อนระดับ ของผู้ประเมินภายนอก											
	6. คัดเลือกผู้ประเมินที่มีผลงาน ดีเด่น เชิดชู/มอบรางวัล ให้ทุนการศึกษาดูงาน ทั้งในและต่างประเทศ											
	1. ตรวจสอบและประเมินผลงาน การประเมิน ทุกครั้งที่มีการ ประเมินสถานศึกษา											
	2. ประเมิน ทุก ๆ 3 ปี											
	3. ประเมินทุกวงรอบของการ ประเมินสถานศึกษา											
	4. ประเมินเมื่อมีข้อร้องเรียน ที่บ่งชี้ไปในทางที่ ขาดคุณภาพ											
	5. ประเมิน เมื่อใบรับรอง การเป็นผู้ประเมินภายนอก หมดอายุ											

ลงชื่อ

( )

ผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

(รอบที่ 3)

เรื่อง

การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

DEVELOPING A MODEL FOR CERTIFYING EXTERNAL ASSESSORS
IN EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE OF BASIC EDUCATION

ผู้วิจัย

นางสุมาลี ศรีพุทธรินทร์

นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธ อิศรปรีดา

ประธานกรรมการ

อาจารย์ ดร.มนตรี อนันตรักษ์

กรรมการ

คำชี้แจง

1. ผู้วิจัยสำนึกในพระคุณของท่านเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามรอบที่ 1 และ 2 อย่างละเอียดถี่ถ้วน เพราะหากปราศจากความกรุณาจากท่าน ในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ประเทศไทยไม่อาจสร้างคุณูปกตที่มีคุณค่าได้
2. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 (รอบสุดท้าย) มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาทบทวนคำตอบอีกครั้งหนึ่ง โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการตอบในรอบที่ 2 ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อประกอบการพิจารณาเปรียบเทียบกับคำตอบของท่านว่าจะคงคำตอบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบ ตลอดจนการพิจารณาให้น้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ด้วย
3. แบบสอบถามนี้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)
4. เพื่อให้ข้อมูลของท่านเป็นประโยชน์สูงสุด ขอความกรุณาท่านได้ตอบแบบสอบถามให้ครบทุกประเด็น ภายในเวลา 2 สัปดาห์ (ภายในเดือนพฤศจิกายน 2549) จักเป็นพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

(นางสุมาลี ศรีพุทธรินทร์)

นิติคปริญาเอกสาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำชี้แจงการตอบแบบสอบถาม

โปรดพิจารณาการกำหนดองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง □ ในแต่ละองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และน้ำหนักคะแนนความสำคัญโดยมีรายละเอียดสำหรับความหมายในการตอบ ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 มาวิเคราะห์ เพื่อคำนวณค่ามัธยฐาน (Median : Mdn) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range : IQR) ขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ แล้วนำมาสร้าง เป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ในรอบที่ 3 (รอบสุดท้าย) ที่มีข้อความเกี่ยวกับองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ในรอบที่ 2 ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในแบบสอบถามดังนี้

Mdn หมายถึง ค่ามัธยฐาน ซึ่งแทนด้วยสัญลักษณ์ *

IQR หมายถึง ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เป็นค่าที่แสดงถึงระยะห่างระหว่างควอไทล์ ที่ 3 กับควอไทล์ที่ 1 ($Q_3 - Q_1$) ซึ่งแทนด้วยสัญลักษณ์ $\square$

⊗ เป็นสัญลักษณ์ที่แทนตำแหน่งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2

□ เป็นสัญลักษณ์ที่แทนตำแหน่งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 3 (รอบสุดท้าย)

2. โปรดพิจารณาการกำหนดองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และเติมค่าตัวเลข ในช่องน้ำหนักคะแนนความสำคัญโดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1. ช่องความเหมาะสม ขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน มีความหมายของอันดับคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมในการรับรอง
ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4 หมายถึง เห็นด้วยว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมในการรับรอง
ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมในการรับรอง
ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วยว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมในการรับรอง
ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมในการรับรอง
ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2. ช่องความเป็นไปได้ ขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย
และตัวบ่งชี้ ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน มีความหมายของอันดับคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเป็นไปได้มากที่สุด ขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4 หมายถึง มีความเป็นไปได้มาก ขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง
องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 3 หมายถึง มีความเป็นได้ปานกลางขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2 หมายถึง มีความเป็นได้น้อยขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1 หมายถึง มีความเป็นได้น้อยที่สุดขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3. ช่องน้ำหนักระแนความสำคัญ เป็นส่วนที่ให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่ามีความสำคัญมากน้อยในระดับใด โดยกำหนดให้น้ำหนักระแนความสำคัญในแต่ละองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ มีคะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยสามารถให้คะแนนได้ตั้งแต่ 1 ถึง 10 คะแนน โดยมีความหมายในการตอบ ดังนี้

- 1 คะแนน หมายถึง องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ นั้น ๆ มีความสำคัญน้อยที่สุด
- 10 คะแนน หมายถึง องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ นั้น ๆ มีความสำคัญมากที่สุด

สามารถแสดงได้ดังเส้นจำนวน ต่อไปนี้

น้อยที่สุด		ปานกลาง						มากที่สุด	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
น้ำหนักระแน									

หมายเหตุ ผู้เชี่ยวชาญสามารถให้น้ำหนักระแนความสำคัญได้ตั้งแต่ 1 ถึง 10 คะแนน โดยไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนในมาตราส่วนประมาณค่า

ตัวอย่าง

ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้							น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 – 10 จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน)		
	5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1	Mdn	IQR			
1. มีความรู้เกี่ยวกับความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษา การบริหารการศึกษา		⊗ *					3.50	1.20	*	⊗ ✓					4.50	0.75	8

คำอธิบาย

จากการตอบข้อ 1. ในด้านความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ พบว่า ผลการตอบแบบสอบถามรอบที่ 2 มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.00 กล่าวคือ ผู้เชี่ยวชาญ เห็นด้วย ว่าตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมในการบ่งชี้การรับรองคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เท่ากับ 1.20 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน จากคำตอบเดิมในรอบที่ 2 ให้น้ำหนักคะแนนความเหมาะสมของตัวบ่งชี้เท่ากับ 4 และเมื่อเปรียบเทียบผลการตอบของกลุ่มแล้วพบว่า อยู่ในขอบเขตพิสัยระหว่างควอไทล์ จึงคงคะแนนการตอบในรอบที่ 3 เป็น 4 คะแนนเช่นเดิม

ในด้านความเป็นไปได้ในการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ตามตัวบ่งชี้ จากผลการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 2 นั้น มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.50 แสดงว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าตัวบ่งชี้มีความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากที่สุด โดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เท่ากับ 0.75 แสดงว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน จากคำตอบเดิมในรอบที่ 2 ให้น้ำหนักคะแนนความเหมาะสมของตัวบ่งชี้เท่ากับ 4 และเมื่อเปรียบเทียบผลการตอบของกลุ่มแล้วพบว่า อยู่นอกเหนือขอบเขตพิสัยระหว่างควอไทล์ และการตอบในรอบที่ 3 ก็ยังคงคำตอบเป็น 4 คะแนนเช่นเดิม จากผลการตอบในช่องน้ำหนักคะแนนความสำคัญ แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับตัวบ่งชี้ดังกล่าว ในการรับรองผู้ประเมินคุณภาพภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับมาก (8 คะแนน)

**องค์ประกอบหลักที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

ท่านคิดว่า การรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลักที่ผู้วิจัยนำเสนอ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับใด และในแต่ละองค์ประกอบมีน้ำหนักคะแนนความสำคัญในระดับใด

องค์ประกอบ	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้							น้ำหนักคะแนนความสำคัญ (1 – 10 คะแนน)
	5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1	Mdn	IQR	
1. คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก						4.73	0.50						4.52	0.50	
2. คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก						4.59	0.52						4.30	0.50	
3. วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก						4.61	0.54						4.30	1.26	
4. การรับรองผู้ประเมินภายนอก						4.40	1.12						4.19	1.17	
5. การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก						4.54	0.52						4.22	1.39	

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้							น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 - 10 คะแนน)
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1	Mdn	IQR	
4. การรับรอง ผู้ประเมิน ภายนอก	1. เกณฑ์การรับรอง ผู้ประเมินภายนอก						4.47	0.61						4.42	1.18	
	2. ระดับการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก						4.38	0.79						4.10	1.26	
	3. ระยะเวลาของการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก						4.55	0.60						4.57	0.60	
	4. หน่วยประเมินต้นสังกัด ของผู้ประเมินภายนอก						4.35	1.27						4.28	1.20	
	5. การพ้นจากการ เป็นผู้ประเมินภายนอก						4.60	0.57						4.42	0.73	

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้							น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 – 10 คะแนน)	
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1	Mdn	IQR		
5. การควบคุม คุณภาพ ผู้ประเมิน ภายนอก	1. หน่วยงานที่ตรวจสอบ คุณภาพผู้ประเมินภายนอก						4.47	0.75							4.20	1.24	
	2. การพัฒนา ผู้ประเมินภายนอก						4.68	0.52							4.40	1.26	
	3. ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพ ผู้ประเมินภายนอก						4.50	0.52							4.33	1.26	

**องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

ท่านคิดว่าการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในองค์ประกอบหลัก/องค์ประกอบรอง ที่มี การจำแนกเป็นองค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ต่างๆ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับใดและในแต่ละตัวบ่งชี้มีน้ำหนักคะแนนความสำคัญในระดับใด

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม						ความเป็นไปได้						น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 – 10 คะแนน)		
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1		Mdn	IQR
1. คุณสมบัติ ทั่วไป ของ ผู้ประเมิน ภายนอก	1. อายุ 30 ปี ขึ้นไป						4.44	0.88						4.55	0.80	
	2. วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรีขึ้นไป สาขาศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์						4.21	1.35						4.38	1.22	
	3. สัญชาติไทย						4.72	0.52						4.81	0.52	
	4. มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ไม่เป็นอุปสรรคต่อการ ประเมิน						4.73	0.50						4.68	0.52	

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม						ความเป็นไปได้						น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 – 10 คะแนน)			
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1		Mdn	IQR	
	5. ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรม หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำ พิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่ เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้ กระทำโดยประมาทหรือ ความผิดลหุโทษ						4.81	0.52							4.72	0.52	
	6. ในกรณีที่เป็นข้าราชการ ต้องได้รับการอนุญาตจาก ผู้บังคับบัญชาหรือต้นสังกัด ให้สามารถทำการประเมิน คุณภาพภายนอกได้						4.60	0.57							4.11	1.47	

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม						ความเป็นไปได้						น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 – 10 คะแนน)		
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1		Mdn	IQR
	7. ต้องมีประสบการณ์ในการ ปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน การบริหารหรือนเทศการศึกษา ในระดับที่ทำการประเมิน ไม่น้อยกว่า 5 ปี						4.63	0.52						4.27	1.41	
	8. สามารถปฏิบัติงานได้เต็มเวลา						4.63	0.60						4.12	1.52	
	9. ไม่เคยถูกถอนใบประกอบวิชาชีพ ครูหรือผู้บริหาร หรือผู้ประเมินภายนอก						4.95	0.50						4.57	0.54	

องค์ประกอบ/ องค์ประกอบย่อย	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม						ความเป็นไปได้						น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 – 10 คะแนน)			
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1		Mdn	IQR	
2. คุณสมบัติ เฉพาะของ ผู้ประเมิน ภายนอก																	
2.1 ด้านความรู้	1. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบาย ความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษา และความเคลื่อนไหวทางการศึกษา						4.91	0.50							4.52	0.57	
	2. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี การบริหารการศึกษา การจัดระบบ การศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย						4.82	0.50							4.35	1.27	

องค์ประกอบ/ องค์ประกอบย่อย	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม						ความเป็นไปได้						น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 – 10 คะแนน)		
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1		Mdn	IQR
	3. มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัด กระบวนการเรียนรู้						4.82	0.50						4.50	0.54	
	4. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ด้านคุณภาพ เช่น QC, TQM						4.65	0.50						4.30	1.26	
	5. มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา						4.91	0.50						4.63	0.52	
	6. มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผล การศึกษา						4.95	0.50						4.52	0.57	
	7. มีความรู้ด้านจิตวิทยา						4.82	0.50						4.05	1.31	
	8. มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย						4.73	0.50						4.05	1.35	
	9. มีความรู้เกี่ยวกับสภาพบริบท ของสถานศึกษาที่ทำการประเมิน						4.65	0.50						4.19	1.17	

องค์ประกอบ/ องค์ประกอบย่อย	ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้							น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 – 10 คะแนน)
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1	Mdn	IQR	
	3. มีทักษะการสังเกต						4.82	0.50						4.40	1.12	
	4. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูล และการเก็บรวบรวมข้อมูล						4.91	0.50						4.36	1.34	
	5. มีทักษะการทำงานเป็นทีม						4.78	0.50						4.11	1.34	
	6. มีทักษะการประสานงานที่ดี						4.69	0.50						4.25	1.25	
	7. มีทักษะในการใช้ คอมพิวเตอร์						4.52	0.57						3.89	1.26	
	8. มีทักษะการประเมิน						4.73	0.50						4.21	1.31	
	<u>ขั้นสรุปและรายงานผลการประเมิน</u>															
	1. มีทักษะในการเขียน						4.78	0.50						4.11	1.42	

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้							น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 – 10 คะแนน)
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1	Mdn	IQR	
3. ด้าน คุณลักษณะ	2. มีทักษะในการแปลความ ตีความ และขยายความ						4.82	0.50						4.16	1.37	
	3. มีทักษะในการตัดสินใจ และลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล						4.91	0.50						4.38	1.19	
	4. มีทักษะในการให้ข้อเสนอแนะ ที่สามารถนำไปดำเนินการพัฒนา สถานศึกษาได้						4.95	0.50						4.36	1.13	
	<u>จรรยาบรรณ</u> <u>ของผู้ประเมินภายนอก</u> 1. มีความเที่ยงตรง สามารถสะท้อน สภาพที่แท้จริงของสถานศึกษาได้ อย่างถูกต้อง						4.86	0.50						4.28	1.20	

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้							น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 – 10 คะแนน)
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1	Mdn	IQR	
	2. มีใจเป็นกลาง โปร่งใส มีความรับผิดชอบตรวจสอบได้						4.95	0.50						4.00	1.27	
	3. มีเหตุผล ใช้หลักฐานสนับสนุน						4.82	0.50						4.21	1.31	
	4. รายงานสิ่งที่ค้นพบ ตามความเป็นจริง						4.80	0.54						4.25	1.25	
	5. มีอุดมการณ์ในการพัฒนา การศึกษา						4.78	0.50						4.10	1.23	
	6. ตรงต่อเวลา						4.91	0.50						4.42	1.18	
	7. มีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่เห็นแก่อำมิสสินจ้าง						4.95	0.50						4.28	1.20	
	8. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่าง ครบถ้วนสมบูรณ์						4.91	0.50						4.28	1.20	

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้							น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 – 10 คะแนน)	
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1	Mdn	IQR		
	9. รักษาความลับของข้อมูล สารสนเทศของสถานศึกษา ที่ทำการประเมินอย่างเคร่งครัด						4.91	0.50							3.88	1.38	
	<u>ความเป็นกัลยาณมิตร</u>																
	1. ไวต่อการรับรู้ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ						4.63	0.52							3.84	1.29	
	2. เป็นผู้ให้คำแนะนำที่ดี						4.78	0.50							4.10	1.26	
	3. เป็นที่ปรึกษาที่ดี						4.81	0.52							4.16	1.41	
	4. เคารพต่อการประเมินภายนอก						4.71	0.54							4.19	1.20	
	5. มีจิตอาสาในการประเมิน คุณภาพภายนอก						4.71	0.54							4.05	1.43	

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม						ความเป็นไปได้						น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 – 10 คะแนน)		
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1		Mdn	IQR
	6. มีการประสานงานที่ดีในทีม ของผู้ประเมินภายนอก และมีการ ประสานงานที่ดีกับสถานศึกษา ที่รับการประเมิน						4.73	0.50						4.16	1.37	
	7. มีความวิริยะ อุตสาหะ ในการประเมินคุณภาพภายนอก						4.86	0.52						4.21	1.31	
	8. ใช้การประเมินคุณภาพ สถานศึกษาเชิงบวก						4.80	0.54						4.21	1.31	
	<u>บุคลิกภาพ</u>															
	1. สุภาพ อ่อนน้อม						4.70	0.57						4.36	1.34	
	2. เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับ และเข้าใจผู้อื่น						4.86	0.52						4.36	1.13	
	3. มีความน่าเชื่อถือ						4.86	0.50						4.38	1.19	

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้							น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 – 10 คะแนน)		
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1	Mdn	IQR			
	อื่น ๆ																	
	1. มีเจตคติที่ดีต่อการประเมิน คุณภาพภายนอก						4.81	0.52							4.33	1.20		
	2. มีอารมณ์มั่นคง						4.76	0.54							3.89	1.26		
	3. มีความยืดหยุ่น						4.76	0.54							4.26	1.33		
3. วิธีการคัดเลือก ผู้ประเมิน ภายนอก	1. คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม						4.82	0.50							4.60	0.50		
	2. คัดเลือกโดยการเชิญวุฒิการศึกษา						3.85	1.59							3.66	1.36		
	3. คัดเลือกโดยการเทียบ ประสบการณ์ทางการประเมิน						4.00	1.39							3.76	1.38		
	4. คัดเลือกโดยพิจารณาจากการ ปฏิบัติงานด้านการประเมิน						4.27	1.41							4.11	1.38		

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้							น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 - 10 คะแนน)
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1	Mdn	IQR	
	5. คัดเลือกโดยพิจารณาจาก สมรรถนะของผู้ประเมิน						4.52	0.57						4.35	1.27	
	6. คัดเลือกโดยบูรณาการ วิธีการในข้อ 1 - 5						4.68	0.52						4.40	1.12	
4. การรับรอง ผู้ประเมิน ภายนอก																
4.1 เกณฑ์	1. มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามตัวบ่งชี้						4.73	0.50						4.47	0.61	
การรับรอง เป็นผู้ประเมิน ภายนอก	2. ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีการที่ สมศ. กำหนด						4.76	0.54						4.71	0.54	
	3. มีคุณสมบัติเฉพาะครบตามตัวบ่งชี้ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ โดยได้คะแนน รวมไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80						4.73	0.50						4.56	0.50	

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้							น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 - 10 คะแนน)
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1	Mdn	IQR	
4.2 ระดับ การรับรอง เป็นผู้ประเมิน ภายนอก	1. ระดับชำนาญการ						4.00	1.76						3.93	1.58	
	2. ระดับชำนาญการพิเศษ						4.57	0.54						4.21	1.31	
	3. ระดับเชี่ยวชาญ						4.80	0.54						4.52	0.69	
4.3 ระยะเวลา ของการรับรอง ผู้ประเมิน ภายนอก	1. ระดับชำนาญการ ให้การรับรอง 3 ปี						4.63	0.60						4.57	0.64	
	2. ระดับชำนาญการพิเศษ ให้การรับรอง 5 ปี						4.55	0.60						4.45	0.70	
	3. ระดับเชี่ยวชาญ ให้การรับรอง 8 ปี						4.66	0.54						4.52	0.69	

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้							น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 - 10 คะแนน)	
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1	Mdn	IQR		
4.4 หน่วยประเมิน ต้นสังกัด ของผู้ประเมิน ภายนอก	1. หน่วยงานที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วน สามัญนิติบุคคล สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานสาธารณประโยชน์ อื่นที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล						4.50	0.66							4.45	1.22	
	2. คณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับ การรับรองจาก สมศ.						4.60	0.57							4.63	0.52	
	3. สถาบันการอุดมศึกษาที่เปิดสอน ระดับบัณฑิตศึกษาทางการ วิจัยการศึกษา การวัดผลและ ประเมินผลทางการศึกษา สถิติ ทางการศึกษา การบริหาร การศึกษาหรือการประกันคุณภาพ การศึกษา						4.61	0.54							4.45	0.70	

องค์ประกอบ/ องค์ประกอบย่อย	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้							น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 - 10 คะแนน)
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1	Mdn	IQR	
4.5 การพ้นจากการ เป็นผู้ประเมิน ภายนอก	4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ การประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับกรม						4.63	0.52						4.38	1.19	
	1. ตาย						4.77	0.52						4.90	0.52	
	2. หนังสือรับรองหมดอายุ						4.95	0.50						4.95	0.50	
	3. ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะ ต้องห้ามที่กำหนดไว้ในระเบียบ สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา ว่าด้วยการให้การรับรองขอเขต การปฏิบัติหน้าที่และการกำกับ ดูแลผู้ประเมินภายนอก สำหรับ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2545						4.95	0.50						4.91	0.50	

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม						ความเป็นไปได้						น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 – 10 คะแนน)		
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1		Mdn	IQR
	4. ถูกเพิกถอนหนังสือรับรอง โดย สมศ.						4.95	0.50						4.91	0.50	
	5. กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ ในสัญญา						4.52	0.71						4.50	0.65	

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้							น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 – 10 คะแนน)		
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1	Mdn	IQR			
5. การควบคุม คุณภาพ ผู้ประเมิน ภายนอก																		
5.1 หน่วยงานที่ ตรวจสอบ	1. ตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอกโดย สมศ.						4.72	0.52							4.42	1.18		
คุณภาพ ผู้ประเมิน ภายนอก	2. ตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอก โดยศูนย์เครือข่าย สมศ.						4.75	0.57							4.38	1.19		
	3. ตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอก โดยหน่วยประเมินต้นสังกัด ของผู้ประเมินภายนอก						4.70	0.57							4.36	1.38		

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม						ความเป็นไปได้						น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 - 10 คะแนน)		
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1		Mdn	IQR
	4. ประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยสถานศึกษาที่ได้รับการ ประเมินภายนอก						4.76	0.54						4.60	0.57	
	5. ตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอก โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอกองค์กร						4.81	0.52						4.47	0.61	
	6. ตรวจสอบติดตามและประเมินผล โดยองค์กรอิสระที่ได้รับมอบหมาย จาก สมศ. และไม่มีส่วนได้เสีย กับการประเมินคุณภาพภายนอก						4.86	0.50						4.42	0.73	
	7. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงานโดยต้นสังกัด ของสถานศึกษาที่ได้รับการ ประเมินภายนอก						4.55	0.60						4.27	1.45	

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้							น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 - 10 คะแนน)
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1	Mdn	IQR	
5.2 การพัฒนา ผู้ประเมิน ภายนอก	1. จัดประชุมสัมมนา ผู้ประเมินภายนอก ทุกปี						4.86	0.50						4.77	0.52	
	2. ฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน ฝึกอบรมเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการประเมิน						4.91	0.50						4.77	0.52	
	3. จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรม ระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง						4.72	0.52						4.54	0.52	
	4. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอก ทำวิจัยให้ทุนสำหรับทำวิจัย						4.90	0.52						4.45	0.67	
	5. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอก ทำผลงานที่มีคุณภาพ และการเลื่อนระดับของผู้ประเมิน						4.78	0.50						4.31	1.34	

องค์ประกอบหลัก/ องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ความเหมาะสม							ความเป็นไปได้							น้ำหนักคะแนน ความสำคัญ (1 - 10 คะแนน)	
		5	4	3	2	1	Mdn	IQR	5	4	3	2	1	Mdn	IQR		
5.3 ระยะเวลา ที่ประเมิน คุณภาพ ผู้ประเมิน ภายนอก	6. คัดเลือกผู้ประเมินที่มีผลงานดีเด่น เชิดชู/มอบรางวัล ให้ทุนการศึกษา คุณานทั้งในและต่างประเทศ						4.71	0.54							4.36	1.34	
	1. ตรวจสอบและประเมินผลงาน การประเมิน ทุกครั้งที่มีการ ประเมินสถานศึกษา						4.82	0.50							4.42	1.18	
	2. ประเมิน ทุก ๆ 3 ปี						4.47	0.75							4.26	1.33	
	3. ประเมินทุกวงรอบของการ ประเมินสถานศึกษา						4.23	1.66							4.11	1.42	
	4. ประเมินเมื่อมีข้อร้องเรียนที่บ่งชี้ ไปในทางที่ขาดคุณภาพ						4.31	0.96							4.23	1.59	
	5. ประเมินเมื่อใบรับรองการเป็น ผู้ประเมินภายนอกหมดอายุ						4.55	0.80							4.50	0.85	

แบบประเมินเพื่อการรับรองแบบจำลองจากงานวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

DEVELOPING A MODEL FOR CERTIFYING EXTERNAL ASSESSORS
IN EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE OF BASIC EDUCATION

ผู้วิจัย

นางสุมาลี ศรีพุทธรินทร์

นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธ อิศรปรีดา ประธานกรรมการ

อาจารย์ ดร.มนตรี อนันตรักษ์ กรรมการ

คำชี้แจง

1. ผู้วิจัยสำนึกในพระคุณของท่านเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาแสดงความคิดเห็นเพื่อประเมินรับรองแบบจำลองจากงานวิจัยนี้ เพราะหากปราศจากความกรุณาจากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิ ประเทศไทยไม่อาจสร้างคุณูปกตที่มีคุณค่าได้
2. แบบประเมินฉบับนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการรับรองแบบจำลองจากงานวิจัย (Prototype) ที่ผู้วิจัยได้ร่างแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก่อนที่จะนำไปปรับใช้ ต้องมีการปรับปรุงแบบจำลองนี้จนกว่าจะมีความเชื่อมั่นในระดับหนึ่ง ว่าสามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. แบบประเมินฉบับนี้ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ประเมิน
  - ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ระดับคะแนนที่กำหนดในแบบประเมิน มีความหมาย ดังนี้

5	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นในระดับมาก
3	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นในระดับน้อย
1	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นในระดับน้อยที่สุด
  - ตอนที่ 3 ข้อวิพากษ์ หรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม
4. เพื่อให้ข้อมูลของท่านเป็นประโยชน์สูงสุด ขอความกรุณาท่านได้ตอบแบบสอบถามให้ครบทุกประเด็นภายในเวลา 2 สัปดาห์ (ภายในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2550) จักเป็นพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

(นางสุมาลี ศรีพุทธรินทร์)

นิติคปริญญญาเอกสาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำชี้แจงการตอบแบบประเมิน

โปรดเติมข้อความ ลงในช่องว่างในตอนที 1 และกรณำทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดในตอนที 2 และหากท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมหรือข้อเสนอแนะ กรุณาเขียนข้อความในบทวิพากษ์ ตอนที 3 ซึ่งเป็นส่วนสุดท้ายของแบบประเมินชุดนี้

ตอนที 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ประเมิน

ชื่อผู้ประเมิน .....

สถานที่ทำงาน .....

.....

ตำแหน่งปัจจุบัน .....

.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพ
การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เมื่อท่านได้ศึกษารายละเอียดของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมิน
คุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แล้วท่านมีความคิดเห็นประการใด
โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ความเหมาะสมของหลักการและเหตุผล					
2. ความเหมาะสมของเป้าหมาย					
3. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์					
4. ความเหมาะสมของนิยามศัพท์เฉพาะ					
5. ความเหมาะสมแบบจำลองที่พัฒนาขึ้น					
6. แบบจำลองมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็น การรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประกัน คุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน					
7. ความเหมาะสมของขั้นตอนที่นำเสนอ ในแบบจำลองทั้ง 4 ขั้นตอน					
8. ความเหมาะสมขององค์ประกอบ องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่นำเสนอในแบบจำลอง					
9. ความเป็นไปได้ในการนำแบบจำลอง ไปสู่ปฏิบัติ					
10. ประโยชน์แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมิน ภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน					

ภาคผนวก ง
ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 44 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ของแบบสอบถาม

องค์ประกอบหลัก/องค์ประกอบรอง/ องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC)
1. คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก	1.00
ตัวบ่งชี้	
1. อายุ 30 ปี ขึ้นไป	1.00
2. วุฒิกศัการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปสาขาศึกษาศาสตร์/ ครุศาสตร์	.80
3. สัญชาติไทย	1.00
4. มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ไม่เป็นอุปสรรคต่อการประเมิน	1.00
5. ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรม หรือเคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษ สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิด ลหุโทษ	1.00
6. ในกรณีที่เป็นข้าราชการต้องได้รับการอนุญาต จากผู้บังคับบัญชาหรือต้นสังกัดให้สามารถทำการประเมิน คุณภาพภายนอกได้	.80
7. ต้องมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการเรียน การสอน การบริหารหรือนิเทศการศึกษาในระดับที่ ทำการประเมิน ไม่น้อยกว่า 5 ปี	1.00
8. สามารถปฏิบัติงานได้เต็มเวลา	1.00
9. ไม่เคยถูกถอนใบประกอบวิชาชีพครูหรือผู้บริหาร หรือผู้ประเมินภายนอก	1.00
2. คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก	1.00
2.1 ด้านความรู้	1.00
ตัวบ่งชี้	
1. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบาย ความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษาและความเคลื่อนไหวทางการศึกษา	1.00

ตาราง 44 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก/องค์ประกอบรอง/ องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC)
2. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี การบริหารการศึกษา การจัดระบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย	1.00
3. มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและการ จัดกระบวนการเรียนรู้	1.00
4. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดด้านคุณภาพ เช่น QC, TQM	1.00
5. มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพ การศึกษา	1.00
6. มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา	1.00
7. มีความรู้ด้านจิตวิทยา	1.00
8. มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย	1.00
9. มีความรู้เกี่ยวกับสภาพบริบทของสถานศึกษาที่ทำการ ประเมิน	.80
10. มีความรู้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เขียนการแก้ปัญหา ในมาตรฐานที่ประเมินได้ระดับปรับปรุง	1.00
2.2 ด้านทักษะ	1.00
ตัวบ่งชี้	
1. มีทักษะในการวิเคราะห์รายงานประเมินตนเอง (SAR) ของสถานศึกษา	1.00
2. มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา	1.00
3. มีทักษะในการบริหารจัดการ	1.00
4. มีทักษะการสังเกต	1.00
5. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ...	1.00
6. มีทักษะการทำงานเป็นทีม	1.00

ตาราง 44 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก/องค์ประกอบรอง/ องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC)
7. มีทักษะการประสานงานที่ดี	1.00
8. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์	1.00
9. มีทักษะการประเมิน	1.00
10. มีทักษะในการเขียน	1.00
11. มีทักษะในการแปลความ ตีความและขยายความ	1.00
12. มีทักษะในการตัดสินใจและลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล	1.00
13. มีทักษะในการให้ข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปดำเนินการ พัฒนาสถานศึกษาได้	1.00
2.3. ด้านคุณลักษณะ	1.00
ตัวบ่งชี้	
จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก	
1. มีความเที่ยงตรง สามารถสะท้อนสภาพที่แท้จริง ของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง	1.00
2. มีใจเป็นกลาง โปร่งใส มีความรับผิดชอบตรวจสอบได้	1.00
3. มีเหตุผล ใช้หลักฐานสนับสนุน	1.00
4. รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริง	.80
5. มีอุดมการณ์ในการพัฒนาการศึกษา	1.00
6. ตรงต่อเวลา	1.00
7. มีความซื่อสัตย์ สุจริตไม่เห็นแก่เอามิสสินจ้าง	1.00
8. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ...	1.00
9. รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ที่ทำการประเมินอย่างเคร่งครัด	1.00
ความเป็นกัลยาณมิตร	
10. ไวต่อการรับรู้ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ	1.00
11. เป็นผู้ให้คำแนะนำที่ดี	1.00

ตาราง 44 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก/องค์ประกอบรอง/ องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC)
12. เป็นที่ปรึกษาที่ดี	.80
13. เคารพต่อการประเมินภายนอก	.80
14. มีจิตอาสาในการประเมินคุณภาพภายนอก	1.00
15. มีการประสานงานที่ดีในทีมของผู้ประเมินภายนอก และมีการประสานงานที่ดีกับสถานศึกษาที่รับ การประเมิน	1.00
16. มีความวิริยะ อุตสาหะในการประเมิน คุณภาพภายนอก	1.00
17. ใช้การประเมินคุณภาพสถานศึกษาเชิงบวก	1.00
บุคลิกภาพ	
18. สุภาพ อ่อนน้อม	1.00
19. เคารพ ให้เกียรติ ขอมรับและเข้าใจผู้อื่น	1.00
20. มีความน่าเชื่อถือ	1.00
คุณลักษณะอื่น ๆ	
21. มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอก	1.00
22. มีอารมณ์มั่นคง	1.00
23. มีความยืดหยุ่น	1.00
3. วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก	1.00
องค์ประกอบย่อย	
1. คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม	1.00
2. คัดเลือกโดยการเทียบวุฒิการศึกษา	.80
3. คัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน ..	.80
4. คัดเลือกโดยพิจารณาจากการปฏิบัติงาน ด้านการประเมิน	1.00
5. คัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมิน	.80

ตาราง 44 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก/องค์ประกอบรอง/ องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC)
6. คัดเลือกโดยบูรณาการวิธีการในข้อ 1 - 5	1.00
4. การรับรองผู้ประเมินภายนอก	.80
4.1 เกณฑ์การรับรองผู้ประเมินภายนอก	1.00
ตัวบ่งชี้	
1. มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามตัวบ่งชี้	1.00
2. ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีการที่ สมศ. กำหนด	1.00
3. มีคุณสมบัติเฉพาะครบตามตัวบ่งชี้ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ โดยได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80	1.00
4.2 ระดับการรับรองผู้ประเมินภายนอก	.80
องค์ประกอบย่อย	
1. ระดับชำนาญการ	1.00
2. ระดับชำนาญการพิเศษ	1.00
3. ระดับเชี่ยวชาญ	1.00
4.3 ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก	1.00
องค์ประกอบย่อย	
1. ระดับชำนาญการ ให้การรับรอง 3 ปี	1.00
2. ระดับชำนาญการพิเศษ ให้การรับรอง 5 ปี	1.00
3. ระดับเชี่ยวชาญ ให้การรับรอง 8 ปี	1.00
4.4 หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก	1.00
องค์ประกอบย่อย	
1. หน่วยงานที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วน สามัญนิติบุคคล สมาคม มูลนิธิหรือหน่วยงาน สาธารณประโยชน์อื่นที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ...	.80

ตาราง 44 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก/องค์ประกอบรอง/ องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC)
2. คณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับการรับรองจาก สมศ.	.80
3. สถาบันการอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ทางการศึกษา สถิติทางการศึกษา การบริหาร การศึกษา หรือการประกันคุณภาพการศึกษา	.60
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับกรม	.60
4.5. การพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก	1.00
องค์ประกอบย่อย	
1. ดाय	1.00
2. หนังสือรับรองหมวดอายุ	1.00
3. ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามที่กำหนดไว้ ในระเบียบสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษาว่าด้วยการให้การรับรอง ขอบเขต การปฏิบัติหน้าที่และการกำกับดูแลผู้ประเมินภายนอก สำหรับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2545	1.00
4. ถูกเพิกถอนหนังสือรับรองโดย สมศ.	1.00
5. กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในสัญญา	.60
5. การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก	1.00
5.1 หน่วยงานที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก	1.00
องค์ประกอบย่อย	
1. ตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมิน ภายนอกโดย สมศ.	1.00

ตาราง 44 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก/องค์ประกอบรอง/ องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC)
2. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดยศูนย์เครือข่าย สมศ.	1.00
3. ตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดยหน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก	1.00
4. ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยสถานศึกษาที่ได้รับการ ประเมินภายนอก	1.00
5. ตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอกองค์กร	1.00
6. ตรวจสอบติดตามและประเมินผลโดยองค์กรอิสระที่ได้รับ การมอบหมายจาก สมศ. และไม่มีส่วนได้เสีย กับการประเมินคุณภาพภายนอก	1.00
7. ตรวจสอบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยต้นสังกัดของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก	.80
5.2 การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก	1.00
องค์ประกอบย่อย	
1. จัดประชุมสัมมนาผู้ประเมินภายนอก ทุกปี	1.00
2. ฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน ฝึกอบรมเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการประเมิน	1.00
3. จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง	1.00
4. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำวิจัย ให้ทุนสำหรับ ทำวิจัย	1.00
5. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอก ทำผลงานที่มีคุณภาพ และการเลื่อนระดับของผู้ประเมินภายนอก	.80

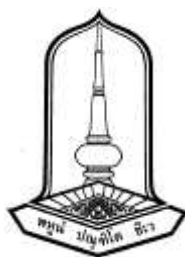
ตาราง 44 (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก/องค์ประกอบรอง/ องค์ประกอบย่อย/ตัวบ่งชี้	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC)
6. คัดเลือกผู้ประเมินที่มีผลงานดีเด่น เชิดชู/มอบรางวัล ให้ทุนการศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ	1.00
5.3 ระยะเวลาที่ทำการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ... องค์ประกอบย่อย	1.00
1. ตรวจสอบและประเมินผลงานการประเมิน ทุกครั้งที่มีการ ประเมินสถานศึกษา	1.00
2. ประเมิน ทุก ๆ 3 ปี	.60
3. ประเมินทุกวงรอบของการประเมินสถานศึกษา	.60
4. ประเมินเมื่อมีข้อร้องเรียนที่บ่งชี้ไปในทางที่ ขาดคุณภาพ	.80
5. ประเมินเมื่อใบรับรองการเป็นผู้ประเมินภายนอก หมดอายุ	.80

ตาราง 45 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) ของแบบประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการประเมิน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC)
1. ความเหมาะสมของหลักการและเหตุผล	1.00
2. ความเหมาะสมของเป้าหมาย	1.00
3. ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์	1.00
4. ความเหมาะสมของนิยามศัพท์เฉพาะ	.80
5. ความเหมาะสมแบบจำลองที่พัฒนาขึ้น	1.00
6. แบบจำลองมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นการรับรอง ผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1.00
7. ความเหมาะสมของขั้นตอนที่นำเสนอในแบบจำลอง ทั้ง 4 ขั้นตอน	1.00
8. ความเหมาะสมขององค์ประกอบ องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่นำเสนอในแบบจำลอง	1.00
9. ความเป็นไปได้ในการนำแบบจำลองไปสู่ปฏิบัติ	1.00
10. ประโยชน์แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	1.00

ภาคผนวก จ
แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก
 ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
**DEVELOPING A MODEL FOR CERTIFYING EXTERNAL ASSESSORS
 IN EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE OF BASIC EDUCATION**
 (ฉบับร่าง)

โดย
 สุมาลี ศรีพุทธรินทร์

โครงการหลักสูตรดุขฎฐฎฎฎฎฎฎ คณะศึกษาศาสตรั
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 ปี พ.ศ. 2550

คำนำ

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการรับรองผู้ประเมินภายนอก โดยนำเสนอสาระที่จำเป็นสำหรับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ ซึ่งสาระที่นำเสนอนี้ได้มาจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 23 ท่าน โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Techniques) จำนวน 3 รอบ และผ่านการประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน แล้วสังเคราะห์ขึ้นเป็นแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียกว่า ASCQ Model ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการรับสมัคร (Application) ขั้นตอนการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก (Selection) ขั้นตอนการรับรองผู้ประเมินภายนอก (Certification) และขั้นตอนการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก (Quality Control) โดยในขั้นตอนทั้งหมดประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบรอง 39 องค์ประกอบย่อย และ 50 ตัวบ่งชี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธ อิศรปริดา ประธานกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.มนตรี อนันตรักษ์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้เชี่ยวชาญในเทคนิค เดลฟายทุกท่านและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งตรวจประเมินแบบจำลอง ซึ่งมีส่วนทำให้การพัฒนาแบบจำลองนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) และมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแบบจำลองนี้ จะเป็นแนวทางที่ดีและก่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของผู้ประเมินภายนอก ในการประเมิน คุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นผลดีต่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ การศึกษาของประเทศชาติในที่สุด

สุมาลี ศรีพุทธรินทร์

ผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
หลักการและเหตุผล	1
เป้าหมาย	4
วัตถุประสงค์	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
การรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา	
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของ สมศ.	8
แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา	
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	17
หลักการของการนำแบบจำลองไปสู่การปฏิบัติ	28
ข้อจำกัดของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก	29
ประโยชน์ของแบบจำลอง	29
เปรียบเทียบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา	
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	
และการรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.	30
บรรณานุกรม	41
ภาคผนวก	43
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถามโดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย	44
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก	
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	48

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

- 1 เปรียบเทียบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
และการรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ 30

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กระบวนการคัดเลือกและรับรองผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	8
2 แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ASCQ Mode	18

หลักการและเหตุผล

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่สำคัญคือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 49 กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เรียกโดยย่อว่า “สมศ.” มีฐานะเป็นองค์การมหาชน ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีหน้าที่พัฒนาระบบการประเมินคุณภาพภายนอก กำหนดกรอบ แนวทาง วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด พัฒนามาตรฐานและเกณฑ์สำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก กำกับดูแลและกำหนดมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกที่ดำเนินการโดยผู้ประเมินภายนอก โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย หลักการและแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติโดยให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน นอกจากนี้ในบทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวได้กำหนดไว้ว่าจะต้องจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งภายในหกปีนับตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลใช้บังคับ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 : 13)

การประเมินภายนอกเป็นการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ที่ผ่านมาเป็นการประเมินโดยใช้รูปแบบ " กัลยาณมิตรประเมิน " ยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม โปร่งใส ประเมินตามหลักฐานข้อมูลตามสภาพจริง มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ โดยดำเนินการตรวจสอบยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตามกรอบแนวทางและวิธีการที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กำหนด และสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด ให้ข้อมูลซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นจุดเด่น จุดที่ต้องพัฒนาของสถานศึกษา เงื่อนไขความสำเร็จและสาเหตุของปัญหา ช่วยเสนอแนะแนวทางปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง รายงานผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.

2548 ก : 30)

ผู้ประเมินภายนอก เป็นบุคลากรที่ทำหน้าที่สำคัญยิ่งของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา โดยต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ ระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินภายนอก มีความรู้และทักษะด้านการประเมิน ซึ่งได้แก่ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุป การให้ข้อเสนอแนะและการเขียนรายงาน มีทักษะในการสื่อสาร ด้วยวาจา มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ รอบคอบและสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม มีบุคลิกสุภาพเรียบร้อย มีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา เป็นกัลยาณมิตร มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน ร่วมกับผู้อื่น มีความสามารถในการประสานงาน มีจรรยาบรรณของผู้ประเมิน คือ ตรวจสอบและประเมินสถานศึกษาอย่างตรงไปตรงมาตามความชำนาญในวิชาชีพ มีความเที่ยงตรง เป็นกลาง รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริงอย่างชัดเจน มีเหตุผลและหลักฐานสนับสนุน ไม่ใช่ความรู้สึกหรือลำเอียงเข้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง สามารถสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้อย่างชัดเจนและเปิดเผย รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศส่วนบุคคลที่ได้รับระหว่างตรวจสอบและประเมิน ไม่เรียกร้องในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพสถานศึกษา (ทองอยู่ แก้วไทรชะ และคณะ.

2548 : 86)

ผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 3 ประเภท คือ หน่วยประเมินภายนอก ประเภทนิติบุคคล คณะบุคคล และสถาบันอุดมศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้มีการรับรองผู้ประเมินภายนอกใน 2 วิธี คือ การฝึกอบรมและการเทียบวุฒิทางการศึกษา การฝึกอบรมนั้นสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก ประกอบด้วยภาคความรู้และภาคปฏิบัติ ใช้เวลาทั้งสิ้น 7 วัน หรือ 60 ชั่วโมง การรับรองผู้ประเมินภายนอกจะพิจารณาจากการเข้าร่วมการฝึกอบรม ผลการสอบและการเขียนรายงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมรวมทั้งประสบการณ์ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นส่วนเสริม ส่วนการรับรองโดยการเทียบวุฒิทางการศึกษา จะพิจารณาคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้สมัคร โดยจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ สัญชาติไทย สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแผน ก. ระดับบัณฑิตศึกษาขึ้นไป ต้องเรียนวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพ ไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิต หรือเทียบเท่าและวิชาที่ว่าด้วยการวิจัยการวัดและประเมินผลการศึกษา การพัฒนาตัวบ่งชี้ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน รวมกับวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพแล้วไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต หรือเทียบเท่า และต้องมีการฝึกงานประเมินคุณภาพสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 60 ชั่วโมง โดยมีหนังสือรับรองจากหัวหน้าภาค/หรือประธานหลักสูตร/

หรือ ผู้อำนวยการผู้สมัครเป็นผู้ประเมินภายนอกจะต้องผ่านเกณฑ์การคัดเลือกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา คือ เข้ารับการปฐมนิเทศเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกตามระบบของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา โดยครบถ้วน มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม และมีมนุษยสัมพันธ์ดีโดยมีหนังสือรับรองจากหัวหน้าภาค/หรือประธานหลักสูตรหรือผู้อำนวยการ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 ข : 1 - 10)

ในบริบทของต่างประเทศ การรับรองผู้ประเมินมีการดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การใช้แบบสอบข้อเขียนและการสัมภาษณ์เพื่อวัดสมรรถภาพ การระบุคุณสมบัติเฉพาะทางการศึกษา การใช้โครงการฝึกอบรม การสนับสนุนทุนการศึกษาต่อเนื่อง การพิจารณาทบทวนรายงานการประเมิน โดยการรับรองผู้ประเมินนี้อาจใช้วิธีเดียวหรือหลายวิธีควบคู่กัน ในขณะที่ วอร์ทเธน (Worthen. 1999 : 545) ได้เสนอวิธีการรับรองผู้ประเมินว่ามีอยู่อย่างน้อย 4 วิธี คือ การรับรองที่เน้นการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ (Certification Based on Formal Training) การรับรองที่เน้นประสบการณ์ทางการประเมิน (Certification Based on Evaluation Experience) การรับรองที่เน้นการปฏิบัติงานทางการประเมิน (Certification Based on Performance) และการรับรองที่เน้นสมรรถนะของผู้ประเมิน (Certification Based on Competencies)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอกหลายวิธีด้วยกันนับตั้งแต่การให้ใบอนุญาตเป็นผู้ประเมินภายนอก มีมาตรการควบคุมโดยกำหนดระยะเวลาการเป็นผู้ประเมินภายนอก 3 ปี หากผู้ประเมินภายนอกปฏิบัติผิดจรรยาบรรณตามเกณฑ์ที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กำหนดในขั้นแรกจะเป็นการกล่าวตักเตือนในเบื้องต้น ขั้นต่อมาเป็นการถอดถอนใบอนุญาตซึ่งไม่สามารถเป็นผู้ประเมินภายนอกได้อีก มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกหลายวิธีได้แก่ การติดตามผู้ประเมินภายนอกจากแบบประเมินรายงานการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกจากสถานศึกษา การติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก และการติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกโดยคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาระบบการประเมินพัฒนาผู้ประเมินและพัฒนามาตรฐานของหน่วยประเมิน นอกจากนี้ในการควบคุมคุณภาพของผู้ประเมินภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้ให้การสนับสนุนหน่วยประเมินภายนอกให้มีระบบการติดตามของหน่วยประเมินภายนอกเองด้วย เพื่อให้มีมาตรฐานสมดังเจตนารมณ์ที่จะต้องมีการพัฒนาผู้ประเมินภายนอกของหน่วยประเมินเอง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2548 ก : 37 - 45)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับนี้ เป็นแบบจำลองที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยได้สอบถามความคิดเห็นของกลุ่มเชี่ยวชาญ จำนวน 23 ท่าน โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ แล้วพัฒนาเป็นแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ประเมินคุณภาพและให้ข้อเสนอเพื่อพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แบบจำลองนี้นำเสนอสาระที่ใช้เป็นแนวทางในการรับรองผู้ประเมินภายนอก โดยหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการรับรองผู้ประเมินภายนอกสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สามารถคัดเลือก/คัดกรองได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพ มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยใช้วิธีการคัดเลือกที่เหมาะสม มีระบบการรับรองที่น่าเชื่อถือ มีระบบการควบคุมคุณภาพและพัฒนาผู้ประเมินภายนอก ให้เป็นบุคคลที่สามารถทำการประเมินสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาสามารถนำผลการประเมินไปพัฒนาศักยภาพให้ดียิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกัน ผู้ประเมินภายนอกยังมีความก้าวหน้าในอาชีพ มีการพัฒนาและปรับปรุงตนเองอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศต่อไป

เป้าหมาย

พัฒนาระบบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างแบบจำลองการรับรองผู้ประเมินภายนอกที่เหมาะสม ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แบบจำลอง (Model) หมายถึง แผนภูมิโครงสร้างที่แสดงถึงขั้นตอน องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้สำหรับการรับรองผู้ประเมินภายนอก

ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การพัฒนาแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก (Developing a Model for Certifying External Assessors) หมายถึง การนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก มาพัฒนาเป็นแผนภูมิโครงสร้างที่แสดงถึงขั้นตอน องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่ใช้รับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การประกันคุณภาพการศึกษา (Educational Quality Assurance) หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวม

4. การประเมินคุณภาพภายนอก (External Quality Assessment) หมายถึง การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งกระทำโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือผู้ประเมินภายนอก เพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

5. ผู้ประเมินภายนอก (Assessors) หมายถึง บุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพศึกษากำหนด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษา และได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ให้ทำการประเมินภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก (General Qualifications of External Assessors) หมายถึง คุณสมบัติทั่วไปของบุคคลที่สมัครคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น คุณสมบัติด้านอายุ วุฒิการศึกษา ความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การมีเวลาให้กับการประเมินอย่างเต็มที่ ไม่เคยได้รับการลงโทษทางวินัยหรือทำผิดกฎหมาย

7. คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก (Specific Qualifications of External Assessors) หมายถึง คุณสมบัติที่เหมาะสมสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ

8. วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก (Selection) หมายถึง กระบวนการ วิธีการที่ใช้ในการคัดเลือก คัดกรองเพื่อให้ได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย การฝึกอบรม การเทียบวุฒิทางการศึกษา การเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน การพิจารณาจากการปฏิบัติงาน ด้านการประเมิน การพิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมินและการคัดเลือกโดยการบูรณาการ

9. การรับรองผู้ประเมินภายนอก (Certification) หมายถึง เกณฑ์การรับรองผู้ประเมินภายนอก ระดับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก หน่วยงานต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก รวมทั้งการพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

10. การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก (Quality Control) หมายถึง กระบวนการตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก และระยะเวลาที่ทำการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

11. ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์สูง เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย

11.1 อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์สูง ในการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาเกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา หรือมีผลงานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

11.2 ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษาหรือโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีวิทยฐานะระดับเชี่ยวชาญและเป็นโรงเรียนที่ได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รอบแรก ในปี พ.ศ. 2544 - 2548

11.3 ผู้บริหารการศึกษาและนักวิชาการซึ่งรับผิดชอบงานด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

12. ผู้ทรงคุณวุฒิ (Experts) หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์สูง และได้รับการยอมรับในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

13. ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีความสอดคล้องกันเกี่ยวกับความเหมาะสมขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความเป็นไปได้ในการเก็บข้อมูล โดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ($Q_3 - Q_1$) ไม่เกิน 1.50 และค่ามัธยฐานมากกว่า 3.50

14. การคัดเลือกโดยการฝึกอบรม (Selecting by Training) หมายถึง การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกโดยใช้รูปแบบการฝึกอบรมเป็นหลักในการคัดเลือก

15. การคัดเลือกโดยการเทียบวุฒิทางการศึกษา (Selecting by Comparing Educational Qualification) หมายถึง การคัดเลือกโดยกำหนดวุฒิการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ประเมินภายนอก

16. การคัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน (Selecting by Comparing Experience in Assessment) หมายถึง การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกโดยกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ประเมินภายนอกต้องมีประสบการณ์ในการประเมินสถานศึกษา ในระดับที่ทำการประเมิน และผ่านการทดสอบคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้

17. การคัดเลือกโดยพิจารณาจากการทำงานด้านการประเมิน (Selecting by Considering from Work Performance Assessment) หมายถึง การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกโดยกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ประเมินภายนอกต้องปฏิบัติงานด้านการประเมิน ในระดับที่ทำการประเมินและผ่านการทดสอบคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้

18. การคัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมิน (Selecting by Considering from Competency of Assessors) หมายถึง การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกโดยการทดสอบสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของผู้ประเมินภายนอก

19. การคัดเลือกโดยการบูรณาการ (Integrated Method) หมายถึง การคัดเลือกโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ผสมผสานกันเพื่อให้ได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณสมบัติตามต้องการ เช่น การทดสอบสมรรถนะและการฝึกอบรม การฝึกอบรมผู้ที่วุฒิทางการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ตามที่กำหนด หรือการทดสอบสมรรถนะของผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการประเมินและปฏิบัติงานด้านการประเมิน เป็นต้น

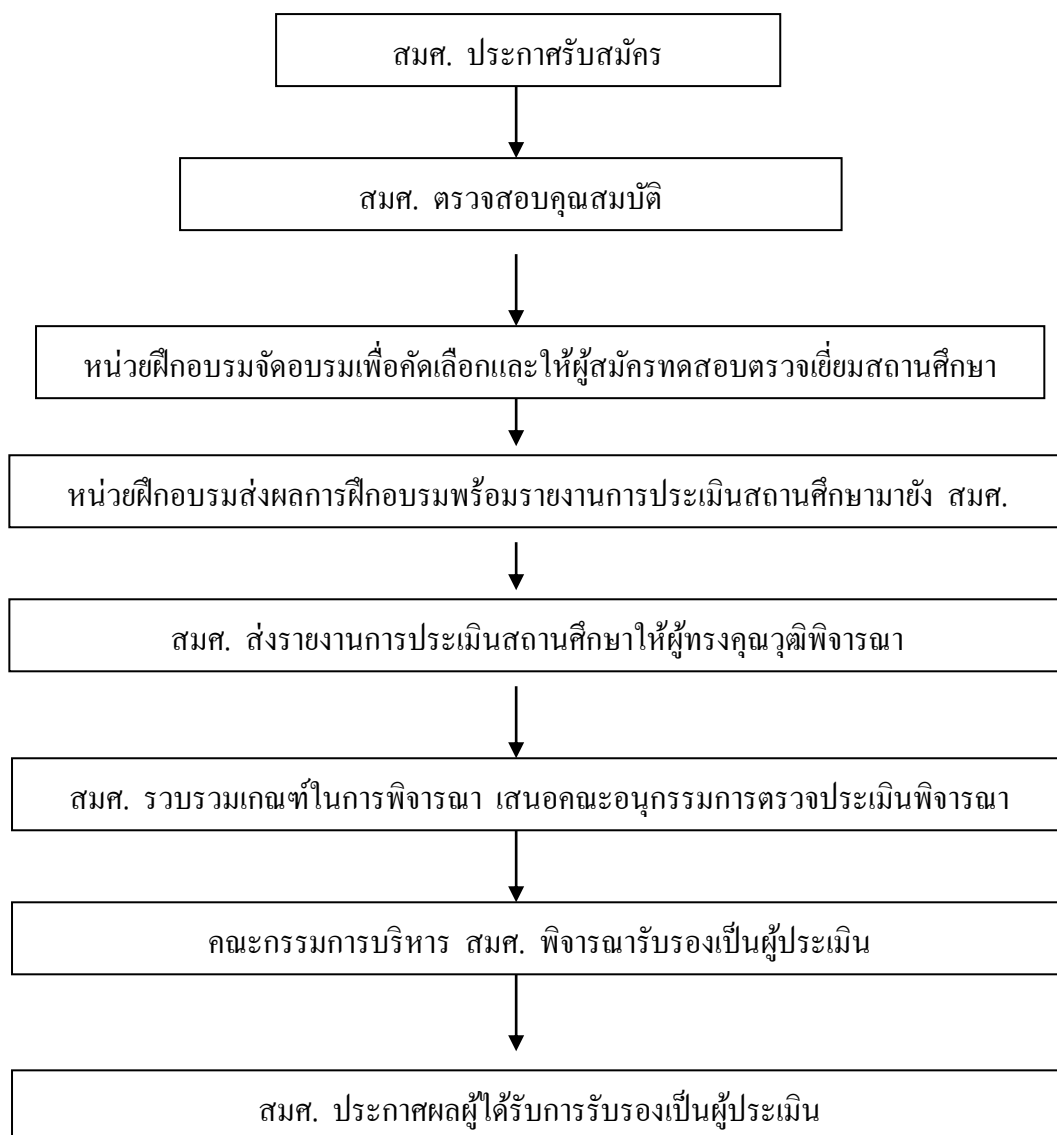
20. ผู้ประเมินภายนอกระดับชำนาญการ หมายถึง ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอกและสามารถทำการประเมินคุณภาพสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

21. ผู้ประเมินภายนอกระดับชำนาญการพิเศษ หมายถึง ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมมากสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก สามารถทำการประเมินคุณภาพสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเป็นหัวหน้าทีมผู้ประเมินภายนอกได้

22. ผู้ประเมินภายนอกระดับเชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก สามารถทำการประเมินคุณภาพสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นหัวหน้าทีมผู้ประเมินภายนอก

การรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของ สมศ.

การคัดเลือกและรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. ในปัจจุบัน มีการดำเนินการ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กระบวนการคัดเลือกและรับรองผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก

การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก อยู่ในความรับผิดชอบของ สมศ. โดยการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกในปัจจุบัน มีการดำเนินการอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. การฝึกอบรม
2. การเทียบวุฒิทางการศึกษา

การฝึกอบรม

ผู้สมัครเข้ารับการฝึกอบรม ต้องมีคุณสมบัติเบื้องต้น ดังนี้

1. มีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ แต่ต้องไม่เกิน 65 ปี ในวันที่ยื่นในสมัคร
  2. มีสัญชาติไทย
  3. สามารถปฏิบัติงานได้เต็มเวลา
  4. มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าหรือมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์การทำงานที่ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพเป็นที่ยอมรับและเคยถูกลงโทษทางจริยธรรม
  5. ในกรณีที่เป็นการขอเข้ารับราชการต้องได้รับหนังสืออนุญาตจากผู้บังคับบัญชาหรือต้นสังกัดให้สามารถยื่นใบสมัครเข้ารับการฝึกอบรมเพื่อทำการประเมินภายนอกได้
  6. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบ
  7. มีความรู้และมีทักษะด้านการประเมินผล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปและให้ข้อเสนอแนะ และการเขียนรายงาน
  8. มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา
  9. มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ รอบคอบและสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
  10. มีบุคลิกภาพ สุภาพเรียบร้อย
  11. มีเจตคติที่ดีต่อสถานศึกษา เป็นกัลยาณมิตร มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีความสามารถในการประสานงาน
- ผู้ประเมินต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังนี้
1. เป็นผู้มีกายพิการหรือจิตบกพร่องอันเป็นเหตุให้เป็นผู้หย่อนสมรรถภาพในการเป็นผู้ประเมินภายนอก

2. เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
3. อยู่ในระหว่างลงโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
4. เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษ

สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

5. ในกรณีของผู้ที่เคยรับราชการต้องไม่เคยได้รับโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง

หลักสูตรการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอก เพื่อให้ได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐานเดียวกันและภายใต้ขอบเขตของการประเมินที่ถูกต้องตรงกัน สมศ. จึงจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกเพื่อเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเตรียมความพร้อมให้กับผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินภายนอก ให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับ และเชื่อถือได้ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดย สมศ. ได้กำหนดหลักสูตรฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอก โดยมีเนื้อหาสาระ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อให้ผู้ผ่านการอบรม มีความสามารถในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดได้ในมาตรฐานเดียวกัน และมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อให้ผู้ผ่านการอบรม

1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินการของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประเมินภายนอก สาระสำคัญของมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระบวนการประเมินคุณภาพสถานศึกษา

2. มีทักษะการประเมินคุณภาพสถานศึกษาในเรื่องการวิเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา การวางแผนการปฏิบัติงานเพื่อประเมินคุณภาพสถานศึกษา การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนรายงานการประเมินคุณภาพสถานศึกษา

3. มีเจตคติที่ดีและถูกต้องในเรื่องการประเมินคุณภาพ

4. มีจรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก

ผลสำเร็จที่คาดหวัง ผู้ผ่านการอบรม มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ และจรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก สามารถปฏิบัติงานประเมินคุณภาพสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวการจัดหลักสูตร การจัดหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ประเมินภายนอกมีหลักการ คือเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจและเตรียมความพร้อมให้กับผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินภายนอก โดยจัดเนื้อหาสาระที่ผู้ประเมินภายนอกควรรับรู้ ทำความเข้าใจที่เป็นภาคทฤษฎี รวมทั้งการฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระเทคนิควิธีและกรอบของการประเมินที่จะต้อง

ใช้ในการปฏิบัติงานจริง ตลอดจนการเสริมสร้างและปรับทัศนคติในการประเมินคุณภาพสถานศึกษา การวางแผนและบทบาทในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา ข้อกำหนดและข้อพึงระวังในการประเมินคุณภาพสถานศึกษา กระบวนการฝึกอบรมจึงจัดตามลำดับขั้นตอนก่อนหลังของการรับรู้ การทำความเข้าใจและการฝึกประสบการณ์ โดยต้องใช้เทคนิคการฝึกอบรมหลากหลายวิธี ซึ่งจะเน้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (Participatory Model) และการฝึกปฏิบัติจริงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ฝึกกระทำตามกระบวนการประเมินคุณภาพภายนอกหลาย ๆ ครั้ง จนเกิดความชำนาญและกลายเป็นทักษะในที่สุด ความเชื่อถือศรัทธาที่จะเกิดขึ้นในระบบการประเมินคุณภาพภายนอก ขึ้นอยู่กับความเป็นมืออาชีพของผู้ประเมินภายนอก การฝึกอบรมจึงต้องมุ่งสู่การสร้างผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณสมบัติครบถ้วน และต้องมั่นใจว่าผู้ผ่านการประเมินผลการฝึกอบรมจะเป็นผู้ที่มีความเหมาะสมจริงทั้งในด้านคุณสมบัติเฉพาะบุคคล เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม ความรู้ความเข้าใจ ความสามารถและความตั้งใจจริงที่จะทำงานเพื่อช่วยกันพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ระยะเวลาและวิธีการฝึกอบรม การฝึกอบรมจะใช้เวลา 7 วัน หรือประมาณ 60 ชั่วโมง โดยจะเป็นการให้ความรู้ภาคทฤษฎี 3 วัน หรือประมาณ 27 ชั่วโมง และการฝึกปฏิบัติ และสรุปผล 4 วัน หรือประมาณ 33 ชั่วโมง โดยใช้วิธีการให้ศึกษาดูด้วยตนเอง ฟังคำบรรยาย แบ่งกลุ่มปฏิบัติตามบัตรงาน ปฏิบัติการภาคสนามในสถานศึกษา นำเสนอ อภิปราย ซักถาม และประเมินผล

สำหรับรูปแบบการจัดการฝึกอบรมนั้น ผู้จัดการฝึกอบรมจะต้องพิจารณาความพร้อม ความรู้ ความสามารถของผู้ที่จะเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อจัดการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับ ประสบการณ์และความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการอบรมแต่ละกลุ่ม ซึ่งอาจใช้รูปแบบในการฝึกอบรมวิธีใดวิธีหนึ่ง ดังนี้

1. จัดการฝึกอบรมแบบครึ่งเดียวจนตลอดหลักสูตรเหมาะสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีความพร้อมด้านเวลาในการเข้ารับการฝึกอบรมและมีความพร้อมด้านเนื้อหาสาระ การฝึกอบรมจึงเน้นการทำความเข้าใจในกติกากฎระเบียบของการตรวจเยี่ยม ปรับเจตคติและวิธีการจากที่เคยกระทำมาก่อน ให้เป็นไปในแนวทางที่กำหนด การฝึกอบรมในกลุ่มนี้สามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจได้ง่าย แต่ข้อควรระวังคือการปรับพฤติกรรม เนื่องจากเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และรอบรู้ในเรื่องนี้มาก่อน จึงมักนำประสบการณ์เดิมมาเป็นเครื่องกีดขวางการพัฒนาไปสู่การตรวจเยี่ยมตามแนวทางที่กำหนด เมื่อออกปฏิบัติงานก็จะมีพฤติกรรมแบบเดิมที่เคยปฏิบัติมา การจัดการฝึกอบรมของกลุ่มนี้ สามารถจัดต่อเนื่องกันจัดครบ 60 ชั่วโมงในครั้งเดียว โดยเน้นพฤติกรรม การตรวจเยี่ยมและการแปลผลข้อมูล

2. จัดการฝึกอบรมแบบแบ่งเป็นช่วงชุดของเนื้อหา (Module) ซึ่งสามารถดำเนินการโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นขั้นตอน และใช้เวลาในการฝึกอบรมที่ละขั้นตอน เมื่อจบแต่ละขั้นตอนจะเว้นระยะไปช่วงหนึ่งเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไปทำความเข้าใจ ศึกษาหาความรู้ เพื่อให้มีความชัดเจนก่อนที่จะเข้ารับการฝึกอบรมขั้นต่อไป วิธีนี้เป็นการใช้เวลาแก่ผู้เข้ารับการอบรมได้ฝึกฝนตนเอง

3. มีเวลาไปศึกษาทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระจากเอกสารประกอบการฝึกอบรมอย่างละเอียด และนำมาทบทวนในห้องฝึกอบรมอีกครั้ง

สำหรับการประเมินผลการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ได้คะแนน 60 คะแนนขึ้นไปจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน จะได้รับการเสนอชื่อต่อ สมศ. เพื่อรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอกต่อไป

การเทียบวุฒิทางการศึกษา

เนื่องจากการรับรองผู้ประเมินภายนอกโดยการฝึกอบรมยังได้จำนวนผู้ประเมินภายนอกไม่เพียงพอและความต้องการที่จะได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพ ดังนั้นการรับรองผู้ประเมินภายนอกโดยการเทียบวุฒิทางการศึกษาจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพ โดยผู้ที่ประสงค์จะเป็นผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องมีความสอดคล้องกับ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 ข : 1 - 10)

คุณสมบัติเบื้องต้น

ผู้สมัครเป็นผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาโดยการเทียบวุฒิทางการศึกษานั้น จะต้องมีความสอดคล้องกับเบื้องต้น ดังนี้

1. จะต้องมียุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ โดยมติดกรรมการบริหารให้อายุเกิน 65 ปีได้
2. เป็นผู้มีสัญชาติไทย
3. สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแผน ก. ระดับบัณฑิตศึกษาขึ้นไปที่ต้องทำวิทยานิพนธ์ ต้องเรียนวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิตหรือเทียบเท่า และวิชาที่ว่าด้วยการวิจัยการวัดและประเมินผลการศึกษา การพัฒนาตัวบ่งชี้ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน รวมกับวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพแล้วไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต หรือเทียบเท่า
4. ต้องมีการฝึกงานประเมินคุณภาพสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 60 ชั่วโมง โดยมีหนังสือรับรองจากหัวหน้าภาคหรือประธานหลักสูตรหรือผู้อำนวยการ

คุณสมบัติเฉพาะ

ผู้สมัครเป็นผู้ประเมินภายนอกจะต้อง

1. ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกของ สมศ. คือ เข้ารับการปฐมนิเทศเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกตามระบบของ สมศ. โดยครบถ้วน

2. มีความสามารถในการทำงานเป็นทีมและมีมนุษยสัมพันธ์ดีโดยมีหนังสือรับรองจากหัวหน้าภาค/หรือประธานหลักสูตรหรือผู้อำนวยการ

ขั้นตอนการเป็นผู้ประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการเทียบวุฒิทางการศึกษา

1. ผู้สมัครกรอกแบบฟอร์มใบสมัครพร้อมแนบเอกสารหลักฐานการรับสมัครมายัง สมศ. ซึ่งประกอบด้วยใบแสดงวุฒิการศึกษา Transcript หนังสือรับรองการฝึกงาน การประเมินคุณภาพสถานศึกษา/หนังสือรับรองในการทำงานเป็นทีมและมีมนุษยสัมพันธ์ และเอกสารอื่นๆ ที่ สมศ. กำหนด

2. สมศ. เสนอให้คณะกรรมการพิจารณาคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ สมศ. กำหนด

3. ได้รับการปฐมนิเทศเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกตามระบบของ สมศ.

4. สมศ. พิจารณาและเสนอให้คณะกรรมการบริหาร สมศ. รับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การรับรองผู้ประเมินภายนอก

การให้การรับรองผู้ประเมินภายนอกที่ผ่านการคัดเลือก สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา จะออกหนังสือรับรองตามแบบและวิธีการตามที่สำนักงานกำหนด ทั้งนี้ให้หนังสือรับรองมีอายุ 3 ปี นับแต่วันที่ได้รับการรับรอง

การขอต่ออายุการรับรอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานกำหนด โดยให้กระทำก่อนครบกำหนดการรับรองเดิมไม่น้อยกว่า 60 วัน และเมื่อได้ยื่นขอต่ออายุการรับรองแล้ว ให้ถือว่า การให้การรับรองผู้ประเมินภายนอกนั้น มีผลอยู่ต่อไปจนกว่าจะมีคำวินิจฉัยในเรื่องการต่ออายุการรับรอง

จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก

ผู้ประเมินภายนอก จะต้องรักษาจรรยาบรรณในฐานะเป็นผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. ดังนี้

1. ทำการประเมินคุณภาพภายนอกด้วยตนเอง
2. มีความเที่ยงตรง เป็นกลาง โปร่งใส มีความรับผิดชอบ และสามารถตรวจสอบได้ รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริงอย่างชัดเจน มีเหตุผล มีหลักฐานสนับสนุน และมีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่ยอมให้อิทธิพลใดเบี่ยงเบนผลการประเมินให้ผิดไปจากความเป็นจริงและต้องไม่รายงานเท็จหรือรายงาน โดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้ง
3. ต้องไม่ประพฤติให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของตนหรือแก่ชื่อเสียงของสำนักงาน
4. รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศส่วนบุคคลและสถานศึกษาที่ได้รับระหว่างการตรวจเยี่ยมและการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างเคร่งครัด
5. ไม่รับและไม่เรียกรื่องในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษา เช่น ไม่รับอามิสสินจ้าง รางวัล ของกำนัล การต้อนรับและรับรอง
6. ไม่แสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม โดยใช้ข้อมูลใด ๆ ซึ่งสำนักงานยังไม่ได้เปิดเผยต่อสาธารณะและไม่ดำเนินการใด ๆ ในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ผู้ประเมินภายนอก
7. ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างครบถ้วนตามมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกที่สำนักงานกำหนด

กัลยาณมิตรประเมิน

กัลยาณมิตรประเมิน (Amicable Assessment Model) ของ สมศ. มีขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2548 ข : 4) คือ

1. ส่งเสริมและพัฒนา โดยการสร้างเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะ การประเมินคุณภาพภายนอกและส่งเสริมพัฒนาให้สถานศึกษาพร้อมพัฒนาสู่คุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถาบันและพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ.
2. สร้างศรัทธาต่อหอโรงเรียน เป็นการพัฒนาคัดสรรผู้ประเมินภายนอกที่มีความ

เป็นกัลยาณมิตรเพื่อให้สถานศึกษาเกิดศรัทธาและไว้วางใจต่อผู้ประเมินภายนอกและมีความเป็นมิตรต่อกันในการปฏิบัติภารกิจการประเมินคุณภาพภายนอกเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา

3. เพียรประเมินอย่างกัลยาณมิตร คือ การประเมินสภาพจริงเพื่อยืนยันผลประเมินจากการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาสู่มาตรฐานโดยการบูรณาการการประเมินตนเอง การประเมินเชิงประจักษ์ การประเมินเสริมพลัง การประเมินเชิงคุณภาพและการประเมินเทียบมาตรฐาน

4. ชี้นำและเสริมแรงพัฒนา คือ การรายงานผลการประเมินอย่างตรงไปตรงมา พร้อมทั้งร่วมมือกับต้นสังกัดในการให้แรงเสริมเพื่อให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

การควบคุมคุณภาพของผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. มีการกำหนดไว้ ดังนี้

1. ผู้ประเมินต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างผู้มีความรู้ความสามารถพึงกระทำ ต้องรักษาจรรยาบรรณตามที่กำหนดไว้
2. หน่วยประเมินต้องรับผิดชอบในการกระทำใด ๆ ของผู้ประเมินภายนอกในระหว่างที่ผู้ประเมินภายนอกในสังกัดหน่วยประเมินนั้น ๆ และในการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประเมินสังกัดหน่วยประเมินในการประเมินคุณภาพภายนอก
3. ผู้ประเมินภายนอกผู้ใดกระทำผิดร้ายแรงให้ผู้อำนวยการสั่งพักใช้หนังสือรับรองและทำความเข้าใจเสนอคณะกรรมการเพื่อสั่งเพิกถอนหนังสือรับรอง ในกรณีที่เป็นความผิดไม่ร้ายแรงให้ผู้อำนวยการสั่งตักเตือน หรือภาคทัณฑ์แล้วแต่กรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลงโทษก็ได้ ในกรณีที่กระทำผิดเล็กน้อย หากผู้อำนวยการเห็นว่ามิเหตุอันควรงดโทษ จะงดโทษให้โดยกล่าวตักเตือนหรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ได้
4. ผู้ประเมินภายนอกผู้ใดกระทำผิดในกรณีต่อไปนี้ ถือว่าเป็นการกระทำผิดร้ายแรง
  - 4.1 ละทิ้งหน้าที่หรือไม่รับผิดชอบในหน้าที่อย่างผู้มีความรู้ ความสามารถ พึงกระทำ
  - 4.2 ทุจริตต่อหน้าที่
  - 4.3 กระทำผิดจรรยาบรรณกรณีใดกรณีหนึ่งเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สำนักงานอย่างร้ายแรง

4.4 ส่งรายงานการประเมินอันเป็นเท็จ

4.5 เรียก รับหรือยอมรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในฐานะที่ตนเป็นผู้ประเมินนั้น

4.6 มีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประเมินภายนอก

4.7 ใช้อำนาจในฐานะเป็นผู้ประเมินภายนอก ข่มขืนใจหรือจูงใจเพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่น

4.8 จงใจหรือประมาทเลินเล่อในการปฏิบัติหน้าที่หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สำนักงานอย่างร้ายแรง

5. ในกรณีที่มีการกล่าวหาว่าผู้ประเมินภายนอกผู้ใดกระทำความผิด ผู้อำนวยการอาจแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริงโดยไม่ชักช้า และเสนอผลการดำเนินการสอบสวนต่อคณะกรรมการเพื่อให้มีคำวินิจฉัยต่อไปก็ได้ โดยผู้อำนวยการมีอำนาจวินิจฉัยอย่างใดอย่างหนึ่ง ต่อไปนี้

5.1 ยกข้อกล่าวหา

5.2 ตักเตือน

5.3 ภาคทัณฑ์

5.4 พักการใช้หนังสือรับรองมีกำหนดระยะเวลาตามที่เห็นสมควร แต่ไม่เกิน 1 ปี

5.5 ทำความเห็นเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อสั่งเพิกถอนหนังสือรับรองและบัตรประจำตัวของผู้ประเมินภายนอก

ผู้ประเมินอาจอุทธรณ์คำวินิจฉัยของผู้อำนวยการต่อคณะกรรมการได้

6. ในกรณีที่เป็นความผิดร้ายแรงให้ผู้อำนวยการส่งตักเตือน ภาคทัณฑ์ หรือหักค่าจ้างตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้างงานที่ทำกับสำนักงาน ในกรณีที่กระทำผิดเล็กน้อย หากผู้อำนวยการเห็นว่ามิเหตุอันควรงดโทษ จะงดโทษให้โดยกล่าวตักเตือน หรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ได้

7. ผู้ประเมินผู้ใดถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาที่มีโทษความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ผู้อำนวยการอาจสั่งพักใช้หนังสือรับรองก็ได้

8. ในการสั่งลงโทษ ผู้อำนวยการต้องสั่งลงโทษให้เหมาะสมกับความผิด โดยคำสั่งลงโทษต้องแสดงถึงข้อเท็จจริงและเหตุผลให้ชัดเจนว่า ผู้ถูกลงโทษกระทำความผิดในกรณีใดตามข้อใดและรายงานต่อคณะกรรมการ

9. ให้ประธานกรรมการหรือหัวหน้าคณะทำงานซึ่งทำหน้าที่สอบสวนมีหนังสือแจ้งข้อกล่าวหาพร้อมทั้งส่งสำเนาเรื่องที่ถูกกล่าวหาส่งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 15 วัน ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิทำคำชี้แจงหรือนำพยานหลักฐานใด ๆ มาให้คณะกรรมการหรือคณะทำงานซึ่งทำหน้าที่สอบสวนได้

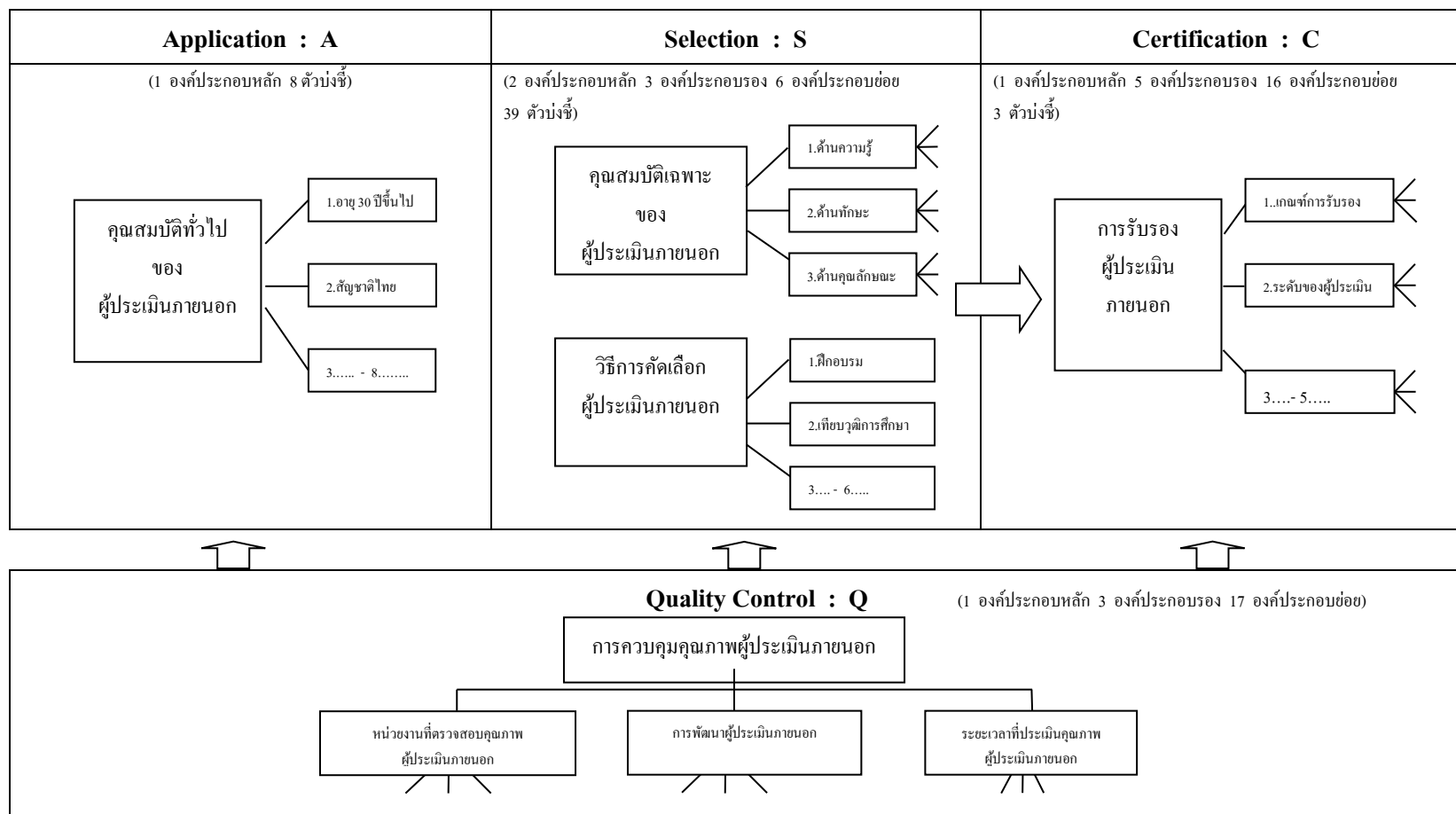
10. ในกรณีที่ปรากฏแก่คณะกรรมการว่าผู้ประเมินภายนอกผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือฝ่าฝืนคำสั่งพักใช้หนังสือรับรองให้คณะกรรมการสั่งเพิกถอนใบอนุญาตผู้นั้น

11. ผู้ประเมินภายนอกซึ่งถูกเพิกถอนหนังสือรับรองอาจขอหนังสือรับรองอีกได้เมื่อพ้น 2 ปี นับแต่วันถูกสั่งเพิกถอนหนังสือรับรอง แต่เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาคำขอหนังสือรับรองนั้นและปฏิเสธการออกหนังสือรับรอง ผู้นั้นจะยื่นคำขอรับหนังสือรับรองได้อีกต่อเมื่อพ้นระยะเวลา 1 ปี นับแต่วันที่คณะกรรมการปฏิเสธการออกหนังสือรับรอง ถ้าคณะกรรมการปฏิเสธหนังสือรับรองเป็นครั้งที่สอง ผู้นั้นเป็นอันหมดสิทธิขอรับหนังสือรับรองอีกต่อไป

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แบบจำลองที่พัฒนาขึ้น เป็นแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียกว่า ASCQ Model โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบบจำลองนี้พัฒนามาจาก ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับความความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้แก่ อาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับเชี่ยวชาญ ผู้บริหารการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนนักวิชาการที่รับผิดชอบงานด้านมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

แบบจำลอง ASCQ Model ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบรอง 39 องค์ประกอบย่อย และ 50 ตัวบ่งชี้ โดยองค์ประกอบทั้งหมดจะเชื่อมต่อกับขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 2 แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ASCQ Model

จากภาพประกอบ 2 จะเห็นได้ว่าการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพ การศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการรับสมัคร (Application : A) ขั้นการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก (Selection : S) ขั้นการรับรอง ผู้ประเมินภายนอก (Certification : C) และขั้นการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก (Quality Control : Q) และประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 11 องค์ประกอบรอง 39 องค์ประกอบย่อย และ 50 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ขั้นการรับสมัคร (Application : A) ในขั้นตอนนี้เป็นการรับสมัครบุคคลเพื่อเข้ารับ การคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอก ผู้สมัครคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอก ต้องมีคุณสมบัติทั่วไป ตามองค์ประกอบหลักที่ 1 ดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก
ตัวบ่งชี้

1. อายุ 30 ปีขึ้นไป
2. วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปสาขาศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์
3. สัญชาติไทย
4. มีสุขภาพแข็งแรง ไม่เป็นอุปสรรคต่อการประเมิน
5. ไม่เคยถูกลงโทษทางวินัยหรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษา ถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
6. ในกรณีที่เป็นข้าราชการต้องได้รับการอนุญาตจากผู้บังคับบัญชา หรือต้นสังกัดให้สามารถทำการประเมินคุณภาพภายนอกได้
7. ต้องมีประสบการณ์ที่เป็นที่ยอมรับในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน การบริหารหรือนิเทศการศึกษาในระดับที่ทำการประเมิน ไม่น้อยกว่า 5 ปี

8. ไม่เคยถูกถอนใบประกอบวิชาชีพครูหรือผู้บริหารหรือผู้ประเมินภายนอก
ขั้นการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก (Selection : S) ในขั้นตอนนี้จะดำเนินการหลังจาก ที่ประกาศรับสมัครบุคคลเพื่อคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 องค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบรอง 6 องค์ประกอบย่อย และ 39 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 2 คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก

ผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการคัดเลือกต้องมีคุณสมบัติเฉพาะ ในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ดังนี้

องค์ประกอบรองที่ 2.1 ด้านความรู้

ตัวบ่งชี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบาย ความมุ่งหมาย หลักการ แนวทางการจัดการศึกษาและความเคลื่อนไหวทางการศึกษา
2. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี การบริหารการจัดการจัดการระบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
3. มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานและการจัดกระบวนการเรียนรู้
4. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดด้านคุณภาพ เช่น QC, TQM
5. มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา
6. มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา
7. มีความรู้ด้านจิตวิทยา
8. มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย
9. มีความรู้เกี่ยวกับสภาพบริบทของสถานศึกษาที่ทำการประเมิน
10. มีความรู้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้เขียนการแก้ปัญหาในมาตรฐานที่ประเมินได้ระดับปรับปรุง

องค์ประกอบรองที่ 2.2 ด้านทักษะ

ขั้นวางแผนการประเมินสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้

1. มีทักษะในการวิเคราะห์รายงานประเมินตนเอง (SAR) เพื่อวางแผนประเมินสถานศึกษาสถานศึกษา

ขั้นดำเนินการประเมินสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้

2. มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา
3. มีทักษะในการบริหารจัดการ
4. มีทักษะการสังเกต
5. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. มีทักษะการทำงานเป็นทีม
7. มีทักษะการประสานงานที่ดี ในทีมของผู้ประเมินภายนอก และมีการประสานงานที่ดีกับสถานศึกษาที่รับการประเมิน

8. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์

9. มีทักษะการประเมิน

ขั้นสรุปและรายงานผลการประเมิน

ตัวบ่งชี้

10. มีทักษะในการเขียน

11. มีทักษะในการแปลความ ตีความและขยายความ

12. มีทักษะในการตัดสินใจและลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล

13. มีทักษะในการให้ข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปดำเนินการ

พัฒนาสถานศึกษาได้

องค์ประกอบรองที่ 2.3 ด้านคุณลักษณะ

จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก

ตัวบ่งชี้

1. มีความเที่ยงตรง มีใจเป็นกลาง ยุติธรรม สามารถสะท้อนสภาพที่แท้จริงของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง

2. มีเหตุผล ใช้หลักฐานสนับสนุน

3. มีอุดมการณ์ในการพัฒนาการศึกษา

4. ตรงต่อเวลาและมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

5. มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เห็นแก่อำภิสสินจ้าง

6. มีความวิริยะ อุตสาหะในการประเมินคุณภาพภายนอก

7. รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาที่ทำการ

ประเมินอย่างเคร่งครัด

ความเป็นกัลยาณมิตร

ตัวบ่งชี้

8. ไวต่อการรับรู้ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ มีความสามารถในการจัดการความแตกต่างระหว่างสิ่งที่วิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง

9. เป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นทีปปรึกษาที่ดี

10. มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอก

11. ใช้การประเมินคุณภาพสถานศึกษาเชิงบวก

บุคลิกภาพ

ตัวบ่งชี้

12. สุภาพ อ่อนน้อม
13. เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น
14. มีความน่าเชื่อถือ

คุณลักษณะอื่น ๆ

ตัวบ่งชี้

15. มีอารมณ์มั่นคง ไม่หวั่นไหวในสิ่งที่ได้รับระหว่างที่ทำการประเมิน

16. มีความยืดหยุ่น ไม่ตึงเครียดจนเกินไป

องค์ประกอบหลักที่ 3 วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก

ในการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกเป็นผู้ประเมินภายนอก ต้องผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบย่อย

1. คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม ผู้สมัครเป็นผู้ประเมินภายนอก ต้องเข้ารับการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีเพื่อเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจและเตรียมความพร้อมให้กับผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินภายนอก โดยจัดเนื้อหาสาระที่ผู้ประเมินภายนอกควรรับรู้ รวมทั้งการฝึกภาคปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระเทคนิควิธีและกรอบของการประเมินที่จะต้องใช้ในการปฏิบัติงานจริง ตลอดจนการเสริมสร้างและปรับทัศนคติในการประเมินคุณภาพสถานศึกษา การวางแผนและบทบาทในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

2. คัดเลือกโดยการเทียบวุฒิการศึกษา ผู้สมัครเป็นผู้ประเมินภายนอก ต้องสำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เรียนวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิต หรือเทียบเท่า และวิชาที่ว่าด้วยการวิจัยการวัดและประเมินผลการศึกษา การพัฒนาตัวบ่งชี้ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน รวมกับวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพแล้ว ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต หรือเทียบเท่า ต้องมีการฝึกงานประเมินคุณภาพสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 60 ชั่วโมง และได้รับการปฐมนิเทศเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกตามระบบของ สมศ.

3. คัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน โดยจะต้องระบุคุณสมบัติเบื้องต้นหรือคุณสมบัติทั่วไปของสมัครเป็นผู้ประเมินภายนอก ด้านประสบการณ์ทางการประเมินด้วยว่า ผู้สมัครต้องมีประสบการณ์ในการประเมินสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาไม่น้อยกว่าปีจึงจะเหมาะสม และมีการทดสอบหรือสัมภาษณ์ เพื่อวัดคุณสมบัติด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ โดยดำเนินการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

4. คัดเลือกโดยพิจารณาจากการปฏิบัติงานด้านการประเมิน โดยกำหนด คุณสมบัติเบื้องต้นหรือคุณสมบัติทั่วไปของผู้สมัครเป็นผู้ประเมินภายนอกเพิ่มเติมในประเด็นต้อง ปฏิบัติงานด้านการประเมินผลการศึกษา การนิเทศการศึกษาอยู่ในปัจจุบัน จากนั้นมีการทดสอบเพื่อ วัดคุณสมบัติด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ โดยดำเนินการทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

5. คัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถนะของผู้ประเมิน เป็นการคัดเลือก ผู้ประเมินภายนอก จากบุคคลที่มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามองค์ประกอบหลักที่ 1 โดยเลือกใช้วิธีการ ทดสอบสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ โดยใช้การทดสอบทั้งภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติ

6. คัดเลือกโดยบูรณาการ เป็นการกำหนดหลักสูตรการคัดเลือกผู้ประเมิน ภายนอกที่ใช้วิธีการที่หลากหลาย โดยเลือกข้อดีของแต่ละวิธีมาบูรณาการ เพื่อให้สามารถคัดเลือก ได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพและมีความเหมาะสมที่สุด โดยอาจใช้ทั้งการฝึกอบรม การทดสอบ สมรรถนะด้านต่าง ๆ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมไปถึงการกำหนดคุณสมบัติทั่วไปทั้งด้าน การศึกษา ด้านประสบการณ์ทางการประเมิน และการปฏิบัติงานด้านการประเมิน เข้าไว้ในหลักสูตร นั้นด้วย

ขั้นการรับรองผู้ประเมินภายนอก (Certification : C) ขั้นตอนนี้จะดำเนินการหลังจาก ที่มีการรับสมัครผู้ประเมินภายนอกและทำการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก จนได้ผู้ที่มีคุณสมบัติเฉพาะ ตรงตามความต้องการทั้งด้านความรู้ ทักษะ และด้านคุณลักษณะ จากนั้นจะเป็นการให้การรับรอง เป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1 องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบรอง 16 องค์ประกอบย่อย และ 3 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

องค์ประกอบหลักที่ 4 การรับรองผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรองที่ 4.1 เกณฑ์การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก

การให้การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ประเมินภายนอกจะต้องมีคุณสมบัติครบทั้ง 3 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้

1. มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามตัวบ่งชี้
2. ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีการที่ สมศ. กำหนด
3. มีคุณสมบัติเฉพาะครบตามตัวบ่งชี้ทั้งด้านความรู้ ทักษะ

และคุณลักษณะ โดยได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80

องค์ประกอบรองที่ 4.2 ระดับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก

ผู้ประเมินภายนอกที่ได้รับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอกแล้ว ควรมีการพัฒนาในอาชีพผู้ประเมินภายนอก โดยกำหนดให้มีระดับของการให้การรับรองเป็นผู้ประเมิน ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองของผู้ประเมินภายนอกอยู่ตลอดเวลา โดยควรมีการกำหนดระดับของผู้ประเมินภายนอก ดังนี้

องค์ประกอบย่อย

1. ระดับชำนาญการ คือ ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก
2. ระดับชำนาญการพิเศษ คือ ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมมากสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก และสามารถเป็นหัวหน้าทีมผู้ประเมินภายนอกได้
3. ระดับเชี่ยวชาญ คือ ผู้ประเมินภายนอกที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมมากที่สุดสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก และเป็นหัวหน้าทีมผู้ประเมินภายนอก

องค์ประกอบรองที่ 4.3 ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก

เมื่อมีการกำหนดระดับของผู้ประเมินภายนอกแล้ว ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการให้การรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอกในระดับต่าง ๆ ดังนี้

องค์ประกอบย่อย

1. ระดับชำนาญการ ให้การรับรอง 2 ปี
2. ระดับชำนาญการพิเศษ ให้การรับรอง 4 ปี
3. ระดับเชี่ยวชาญ ให้การรับรอง 6 ปี

องค์ประกอบรองที่ 4.4 หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก

เนื่องจากผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องทำการประเมินสถานศึกษาในนามหน่วยประเมินภายนอก ดังนั้นผู้ประเมินภายนอกจึงต้องสังกัดหน่วยประเมิน โดยหน่วยประเมินภายนอกควรมีลักษณะ ดังนี้

องค์ประกอบย่อย

1. หน่วยงานที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานสาธารณประโยชน์อื่นที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล
2. คณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับการรับรองจาก สมศ.

3. สถาบันการอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาทางการวิจัย การศึกษา การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา สถิติทางการศึกษา การบริหารการศึกษา หรือการประกันคุณภาพการศึกษา

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับกรม องค์กรประกอบรองที่ 4.5 การพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก องค์กรประกอบย่อย

1. ตาย
2. หนังสือรับรองหมดอายุ
3. ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ว่าด้วยการให้การรับรอง ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับดูแลผู้ประเมินภายนอก สำหรับระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2545 ซึ่งลักษณะต้องห้าม ได้แก่

1) เป็นผู้มึนเมาหรือจิตบกพร่องอันเป็นเหตุให้เป็นผู้หย่อนสมรรถภาพในการเป็นผู้ประเมินภายนอก
2) เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
3) อยู่ในระหว่างลงโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
4) เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
5) ในกรณีของผู้ที่เคยรับราชการต้องไม่เคยได้รับโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง

4. ผู้ประเมินภายนอกกระทำผิดร้ายแรง และตรวจสอบพบว่าได้กระทำผิดจริง การกระทำผิดร้ายแรง ได้แก่

1) ละทิ้งหน้าที่ หรือไม่รับผิดชอบในหน้าที่อย่างผู้มีความรู้ความสามารถพึงกระทำ
2) ทุจริตต่อหน้าที่
3) กระทำผิดจรรยาบรรณกรณีใดกรณีหนึ่งเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สำนักงานอย่างร้ายแรง
4) ส่งรายงานการประเมินอันเป็นเท็จ
5) เรียก รับหรือยอมรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับ

ตนเองหรือผู้อื่น โดยมีขอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในฐานะที่ตนเป็นผู้ประเมินนั้น

- 6) มีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประเมินภายนอก
- 7) ใช้อำนาจในฐานะเป็นผู้ประเมินภายนอก ข่มขืนใจ หรือจูงใจ เพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่น
- 8) จงใจ หรือประมาทเลินเล่อในการปฏิบัติหน้าที่หรือกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สำนักงานอย่างร้ายแรง

5. ถูกเพิกถอนหนังสือรับรองโดย สมศ.

6. กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

ขั้นการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก (Quality Control : Q) เมื่อให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก หน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบผู้ประเมินภายนอก ต้องมีการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก เพื่อให้ผู้ประเมินภายนอกสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ มีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และมีความก้าวหน้าในอาชีพผู้ประเมิน ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วย 1 องค์กรประกอบหลัก 3 องค์กรประกอบรอง และ 17 องค์กรประกอบย่อย คือ

องค์กรประกอบหลักที่ 5 การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

องค์กรประกอบรองที่ 5.1 หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

กระบวนการควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ควรมีการดำเนินการตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดยหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้
องค์กรประกอบย่อย

1. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอกโดย สมศ.
2. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดยศูนย์เครือข่าย สมศ.
3. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดยหน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก
4. ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก
5. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก โดยผู้เชี่ยวชาญภายนอกองค์กร

6. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลโดยองค์กรอิสระที่ได้รับการมอบหมายจาก สมศ. และไม่มีส่วนได้เสียกับการประเมินคุณภาพภายนอก

7. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานโดยต้นสังกัดของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก

องค์ประกอบรองที่ 5.2 การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก

การพัฒนาคุณภาพผู้ประเมินภายนอก เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อคงความมีคุณภาพของผู้ประเมินภายนอก และพัฒนาให้มีคุณภาพที่เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยมีวิธีการในการพัฒนาผู้ประเมินภายนอกด้วยวิธีการที่หลากหลาย ประกอบด้วย

องค์ประกอบย่อย

1. จัดประชุมสัมมนาผู้ประเมินภายนอก ทุกปี
2. ฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมิน ฝึกอบรมเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการประเมิน
3. จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมระดับพื้นฐาน ระดับกลาง และระดับสูง
4. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำวิจัย ให้อำนาจสนับสนุนสำหรับทำวิจัย
5. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอก ทำผลงานที่มีคุณภาพและการเลื่อนระดับของผู้ประเมิน
6. คัดเลือกผู้ประเมินที่มีผลงานดีเด่น เชิดชู/มอบรางวัล ให้อำนาจสนับสนุนการศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ

องค์ประกอบรองที่ 5.3 ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

การประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก สามารถดำเนินการได้หลายวิธี ขึ้นโดยอยู่กับระยะเวลาหรือโอกาสที่เหมาะสมในการประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ได้แก่

องค์ประกอบย่อย

1. ตรวจสอบและประเมินผลงานการประเมิน ทุกครั้งที่มีการประเมินสถานศึกษา
2. ประเมิน ทุก ๆ 3 ปี
3. ประเมินเมื่อมีข้อร้องเรียนที่บ่งชี้ไปในทางที่ขาดคุณภาพ
4. ประเมินเมื่อใบรับรองการเป็นผู้ประเมินภายนอกหมดอายุ

การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก เป็นประเด็นสำคัญที่หน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหน่วยประเมินต้นสังกัด และ สมศ. ต้องดำเนินการให้ครอบคลุมในขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งการรับสมัครผู้ประเมินภายนอก การคัดเลือกผู้ประเมินภายนอกด้วยวิธีการที่เหมาะสม รวมไปถึงการให้การรับรองผู้ประเมินภายนอก โดยมีเป้าหมายหลักคือการพัฒนาผู้ประเมินภายนอกให้มีสมรรถนะทั้งด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักการของการนำแบบจำลองไปสู่การปฏิบัติ

แบบจำลองที่พัฒนาขึ้นจากผลการวิจัย มีหลักการสำหรับการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลดังนี้

1. แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นการพัฒนาระบบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ต้องการพัฒนาผู้ประเมินภายนอกให้มีสมรรถนะทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านคุณลักษณะ โดยใช้วิธีการคัดเลือกที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ตลอดจนการควบคุมคุณภาพของผู้ประเมิน ให้สามารถพัฒนาตนเองจนสามารถทำการประเมินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและมีความก้าวหน้าในอาชีพผู้ประเมิน
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย คือ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ควรแนวคิดและทางเลือกจากแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ทั้งองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ ไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการรับรองผู้ประเมินภายนอก การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก ในประเด็นที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของไทย

ข้อจำกัดของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก

ข้อจำกัดของแบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากแบบจำลองนี้ไม่ได้ผ่านกระบวนการทดลองใช้จริงเนื่องจากความแตกต่างของระบบการรับรองผู้ประเมินภายนอกของแบบจำลองและการรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. ในปัจจุบัน ดังนั้นจึงเป็นแบบจำลองที่เกิดจากความคิดเห็นของผู้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่คำนึงถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของขั้นตอนต่าง ๆ รวมไปถึงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้ที่นำเสนอโดยผ่านการรับรองคุณภาพของผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น รายละเอียดในแบบจำลองเป็นเพียงภาพรวมของระบบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น ยังไม่ได้มีการทดลองใช้จริงแต่ประการใด ในทางปฏิบัติหากหน่วยงานหรือองค์กรด้านมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา จะนำแบบจำลองนี้ไปประยุกต์ใช้ ควรมีการทบทวนและทดลองจริงก่อนนำไปใช้เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศต่อไป

ประโยชน์ของแบบจำลองในการรับรองผู้ประเมินภายนอก

ประโยชน์ต่อผู้ใช้ผลการประเมิน

1. การรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะทำให้ผู้ใช้ผลการประเมินสถานศึกษามั่นใจว่าผู้ประเมินภายนอก เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการประเมินสถานศึกษาเป็นอย่างดีเพราะผ่านการคัดเลือกมาอย่างดีแล้ว ผู้ใช้ผลการประเมินมั่นใจในคุณภาพการประเมินและผลการประเมิน ดังนั้นสารสนเทศที่ได้จากการประเมินสถานศึกษา จึงเป็นสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือและมีความถูกต้อง ข้อเสนอแนะจากการประเมินสถานศึกษาสามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ประโยชน์ต่อผู้ประเมินภายนอก

1. ผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสมรรถนะที่เหมาะสมสำหรับการเป็นผู้ประเมินภายนอก ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เหมาะสมกับการเป็นผู้ประเมินภายนอก

2. เป็นการพัฒนาเส้นทางวิชาชีพ (Career Path) ของผู้ประเมินภายนอก ซึ่งควร

แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ผู้ประเมินชำนาญการ ผู้ประเมินชำนาญการพิเศษ และผู้ประเมินเชี่ยวชาญ และเป็นแรงจูงใจให้ผู้ประเมินภายนอกพัฒนาขีดความสามารถของตนเองให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

3. เพิ่มความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้ประเมินภายนอก

ประโยชน์ต่อวิชาชีพการประเมิน

การรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการพัฒนาคุณภาพของวิชาชีพการประเมิน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในสมรรถนะของผู้ประเมิน ป้องกันการฉวยโอกาสในการทำการประเมินในทางที่ผิด ทำให้ผู้ประเมินสามารถใช้วิธีการที่เหมาะสมในการประเมิน มีจรรยาบรรณของผู้ประเมินและสามารถปฏิบัติการประเมินที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน สร้างภาพพจน์ที่ดีต่อวิชาชีพการประเมิน องค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยอมรับบทบาทของการประเมิน ทำให้วิชาชีพการประเมินมีความเข้มแข็งขึ้น

ประโยชน์ต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบการรับรองคุณภาพผู้ประเมินภายนอก

1. พัฒนาระบบการรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีมาตรฐาน สามารถคัดเลือก คัดกรองได้ผู้ประเมินภายนอกที่มีคุณภาพ สามารถทำการประเมินภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล
2. เพื่อเป็นสารสนเทศให้หน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษานำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการรับรองผู้ประเมินภายนอกในการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของไทย

พัฒนามาตรฐานของผู้ประเมินภายนอกให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย และทัดเทียมกับมาตรฐานผู้ประเมินภายนอกของต่างประเทศ

เปรียบเทียบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ของแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นและการรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.

แบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยการรวบรวมความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
จำนวน 23 คน โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ และผ่านการประเมินเพื่อรับรอง
คุณภาพและปรับปรุงแก้ไขโดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน จนได้แบบจำลองเพื่อรับรอง
ผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สมบูรณ์
สามารถเปรียบเทียบกับระบบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของ สมศ.
ดังตาราง 1

ตาราง 1 เปรียบเทียบการรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
และการรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก	คุณสมบัติทั่วไปของผู้ประเมินภายนอก
1. อายุ 30 ปี ขึ้นไป	กรณีผ่านการคัดเลือกโดยการฝึกอบรม
2. วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป สาขาศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์	1. อายุ 30 – 65 ปี
3. สัญชาติไทย	2. สัญชาติไทย
4. มีสุขภาพแข็งแรงไม่เป็นอุปสรรค ต่อการประเมิน	3. การศึกษาระดับปริญญาตรี ขึ้นไป
5. ไม่เคยถูกลงโทษทางวินัย หรือเคยได้รับโทษ จำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำ โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ	4. มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์
	5. สามารถทำการประเมินได้เต็มเวลา
	6. ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรม
	7. ถ้าเป็นข้าราชการต้องได้รับการอนุญาต จากต้นสังกัด
	กรณีผ่านการคัดเลือกโดยเทียบวุฒิการศึกษา
	1. อายุ 30 ปี ขึ้นไป
	2. มีสัญชาติไทย

ตาราง 1 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>6. ในกรณีที่เป็นข้าราชการต้องได้รับการอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาหรือต้นสังกัดให้สามารถทำการประเมินคุณภาพภายนอกได้</p> <p>7. ต้องมีประสบการณ์ที่เป็นที่ยอมรับในการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอน การบริหาร หรือนิเทศการศึกษา ในระดับที่ทำการประเมินไม่น้อยกว่า 5 ปี</p> <p>8. ไม่เคยถูกลงโทษประกอบวิชาชีพครู หรือผู้บริหารหรือผู้ประเมินภายนอก</p>	<p>3. การศึกษาระดับปริญญาโท เรียนวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพไม่น้อยกว่า 2 หน่วยกิตหรือเทียบเท่า และวิชาที่ว่าด้วยการวิจัยการวัดและประเมินผลการศึกษา การพัฒนาตัวบ่งชี้ การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกันรวมกับวิชาที่ว่าด้วยการประกันคุณภาพแล้วไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต หรือเทียบเท่า</p> <p>4. มีร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์</p> <p>5. ทำการประเมินได้เต็มเวลา</p> <p>6. ไม่เคยถูกลงโทษทางจริยธรรม</p>
<p><u>คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก</u> ด้านความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้เกี่ยวกับนโยบาย ความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัดการศึกษา และความเคลื่อนไหวทางการศึกษา 2. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี การบริหาร การศึกษา การจัดระบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 3. มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานและการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4. มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดด้านคุณภาพ เช่น QC, TQM 	<p><u>คุณสมบัติเฉพาะของผู้ประเมินภายนอก</u> ด้านความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความมุ่งหมาย หลักการ แนวการจัด การศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ ระบบการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบ

ตาราง 1 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>5. มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานและการประกัน คุณภาพการศึกษา</p> <p>6. มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลการศึกษา</p> <p>7. มีความรู้ด้านจิตวิทยา</p> <p>8. มีความรู้เกี่ยวกับการวิจัย</p> <p>9. มีความรู้เกี่ยวกับสภาพบริบท ของสถานศึกษาที่ทำการประเมิน</p> <p>10. มีความรู้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์ในการ แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพื่อนำไปใช้เขียนการแก้ปัญหา ในมาตรฐานที่ประเมินได้ระดับปรับปรุง</p> <p>ด้านทักษะ</p> <p>ขั้นวางแผนการประเมินสถานศึกษา</p> <p>1. มีทักษะในการวิเคราะห์รายงานประเมิน ตนเอง (SAR) เพื่อวางแผนประเมิน สถานศึกษาสถานศึกษา</p> <p>ขั้นดำเนินการประเมินสถานศึกษา</p> <p>2. มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา</p> <p>3. มีทักษะในการบริหารจัดการ</p> <p>4. มีทักษะการสังเกต</p> <p>5. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล</p> <p>6. มีทักษะการทำงานเป็นทีม</p>	<p>ด้านทักษะ</p> <p>1. มีทักษะด้านการประเมินผล ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปและให้ข้อเสนอแนะ และการเขียนรายงาน</p> <p>2. มีทักษะในการสื่อสารด้วยวาจา</p> <p>3. มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ รอบคอบ และสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>7. มีทักษะการประสานงานที่ดีในทีม ของผู้ประเมินภายนอกและมีการ ประสานงานที่ดีกับสถานศึกษาที่รับการ ประเมิน</p> <p>8. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์</p> <p>9. มีทักษะการประเมิน ขั้นสรุปและรายงานผลการประเมิน</p> <p>10. มีทักษะในการเขียน</p> <p>11. มีทักษะในการแปลความ ตีความ และขยายความ</p> <p>12. มีทักษะในการตัดสินใจและลงข้อสรุป อย่างสมเหตุสมผล</p> <p>13. มีทักษะในการให้ข้อเสนอแนะที่สามารถ นำไปดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาได้</p> <p>ด้านคุณลักษณะ จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก</p> <p>1. มีความเที่ยงตรง มีใจเป็นกลาง ยุติธรรม สามารถสะท้อนสภาพที่แท้จริง ของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง</p> <p>2. มีเหตุผลใช้หลักฐานสนับสนุน</p> <p>3. มีอุดมการณ์ในการพัฒนาการศึกษา</p> <p>4. ตรงต่อเวลาและมีความรับผิดชอบ ที่ตรวจสอบได้</p>	<p>ด้านคุณลักษณะ</p> <p>จรรยาบรรณของผู้ประเมินภายนอก</p> <p>1. ทำการประเมินคุณภาพภายนอก ด้วยตนเอง</p> <p>2. มีความเที่ยงตรง เป็นกลาง โปร่งใส มีความรับผิดชอบ และสามารถ ตรวจสอบได้</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>5. มีความซื่อสัตย์สุจริตไม่เห็นแก่ อามิสสินจ้าง</p> <p>6. มีความวิริยะอุตสาหะในการประเมิน คุณภาพภายนอก</p> <p>7. รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศ ของสถานศึกษาที่ทำการประเมิน อย่างเคร่งครัด</p>	<p>3. รายงานสิ่งที่ค้นพบตามความเป็นจริง อย่างชัดเจน มีเหตุผล มีหลักฐาน สนับสนุน และมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ยอมให้อิทธิพลใดเบี่ยงเบนผลการ ประเมินให้ผิดไปจากความเป็นจริง และต้องไม่รายงานเท็จหรือรายงาน โดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้ง</p> <p>4. ต้องไม่ประพฤติให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ของตนหรือแก่ชื่อเสียงของสำนักงาน</p> <p>5. รักษาความลับของข้อมูลสารสนเทศ ส่วนบุคคลและสถานศึกษาที่ได้รับระหว่าง การตรวจเยี่ยมและการประเมินคุณภาพ ภายนอกอย่างเคร่งครัด</p> <p>6. ไม่รับและไม่เรียกร้องในสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้อง กับการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษา เช่น ไม่รับอามิสสินจ้าง รางวัล ของกำนัล การต้อนรับและรับรอง</p> <p>7. ไม่แสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนเอง หรือผู้อื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม โดยใช้ข้อมูลใด ๆ ซึ่งสำนักงานยังไม่ได้ เปิดเผยต่อสาธารณะและไม่ดำเนินการ ใด ๆ ในลักษณะที่อาจก่อให้เกิด ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในการ ปฏิบัติหน้าที่ผู้ประเมินภายนอก</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>ความเป็นกัลยาณมิตร</p> <ol style="list-style-type: none"> 8. ไวต่อการรับรู้ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ 9. เป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นທີ່ปรึกษาที่ดี 10. มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายนอก 11. ใช้การประเมินคุณภาพสถานศึกษาเชิงบวก <p>บุคลิกภาพ</p> <ol style="list-style-type: none"> 12. สุภาพ อ่อนน้อม 13. เคารพ ให้เกียรติ ยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น 14. มีความน่าเชื่อถือ <p>คุณลักษณะอื่น ๆ</p> <ol style="list-style-type: none"> 15. มีอารมณ์มั่นคง 16. มีความยืดหยุ่น <p><u>วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม 2. คัดเลือกโดยการเทียบวุฒิการศึกษา 3. คัดเลือกโดยการเทียบประสบการณ์ทางการประเมิน 	<ol style="list-style-type: none"> 8. ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายอย่างครบถ้วน ตามมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกที่สำนักงานกำหนด <p>กัลยาณมิตรประเมิน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมและพัฒนา 2. สร้างศรัทธาต่อหอโรงเรียน 3. เพียรประเมินอย่างกัลยาณมิตร 4. ชี้นำและเสริมแรงพัฒนา <p>บุคลิกภาพ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สุภาพ เรียบร้อย <p><u>วิธีการคัดเลือกผู้ประเมินภายนอก</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. คัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม 2. คัดเลือกโดยการเทียบวุฒิทางการศึกษา

ตาราง 1 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>4. คัดเลือกโดยพิจารณาจากการทำงาน ด้านการประเมิน</p> <p>5. คัดเลือกโดยพิจารณาจากสมรรถนะ ของผู้ประเมิน</p> <p>6. คัดเลือกโดยบูรณาการวิธีการ ในองค์ประกอบย่อยที่ 1-5</p>	
<p><u>การรับรองผู้ประเมินภายนอก</u></p> <p>เกณฑ์การรับรองผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีคุณสมบัติทั่วไปครบตามตัวบ่งชี้ 2. ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีการที่ สมศ. กำหนด 3. มีคุณสมบัติเฉพาะครบตามตัวบ่งชี้ ทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ โดยได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 	<p><u>การรับรองผู้ประเมินภายนอก</u></p> <p>เกณฑ์การรับรองผู้ประเมินภายนอก</p> <p>กรณีคัดเลือกโดยผ่านการฝึกอบรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องได้คะแนนไม่น้อยกว่า 60 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 <p>กรณีคัดเลือกโดยการเทียบวุฒิทางการศึกษา</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การศึกษาระดับปริญญาโท เรียนวิชาที่ ว่าด้วยการประกันคุณภาพไม่น้อยกว่า 2. หน่วยกิต และเรียนวิชาเกี่ยวกับการ ประกันคุณภาพการศึกษารวมกับวิชา วัดผลแล้วไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต 3. ต้องมีการฝึกงานประเมินคุณภาพ สถานศึกษาไม่น้อยกว่า 60 ชั่วโมง โดยมีหนังสือรับรองจากหัวหน้าภาคหรือ ประธานหลักสูตรหรือ ผู้อำนวยการ 4. ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกของ สมศ. คือ เข้ารับการปฐมนิเทศเกี่ยวกับการ ประเมินคุณภาพภายนอกตามระบบของ สมศ. โดยครบถ้วน

ตาราง 1 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>ระดับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ระดับชำนาญการ 2. ระดับชำนาญการพิเศษ 3. ระดับเชี่ยวชาญ <p>ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ระดับชำนาญการ ให้การรับรอง 2 ปี 2. ระดับชำนาญการพิเศษ ให้การรับรอง 4 ปี 3. ระดับเชี่ยวชาญ ให้การรับรอง 6 ปี <p>หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หน่วยงานที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติ บุคคล สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงาน สาธารณประโยชน์อื่นที่จดทะเบียน เป็นนิติบุคคล 2. คณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับการ รับรองจาก สมศ. 	<p>5. มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม และมีมนุษยสัมพันธ์ดีโดยมีหนังสือ รับรองจากหัวหน้าภาค/หรือประธาน หลักสูตรหรือผู้อำนวยการ</p> <p>ระดับการรับรองเป็นผู้ประเมินภายนอก ไม่มีการกำหนดระดับของผู้ประเมินภายนอก</p> <p>ระยะเวลาของการรับรองผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้การรับรอง เป็นระยะเวลา 3 ปี <p>หน่วยประเมินต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. หน่วยงานที่เป็นนิติบุคคล ได้แก่ บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สมาคม มูลนิธิ หรือหน่วยงานสาธารณประโยชน์อื่น ที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล 2. คณะบุคคลที่ขึ้นทะเบียนและได้รับการ รับรองจาก สมศ.

ตาราง 1 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>3. สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับ บัณฑิตศึกษาทางการวิจัยการศึกษา การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา การบริหารการศึกษาหรือการประกัน คุณภาพการศึกษา</p> <p>4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน คุณภาพการศึกษาระดับกรม</p> <p>การพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตาย 2. หนังสือรับรองหมดอายุ 3. ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้าม ที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ว่าด้วยการให้การรับรอง ขอบเขต การปฏิบัติหน้าที่และการกำกับดูแล ผู้ประเมินภายนอก สำหรับระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2545 4. ผู้ประเมินภายนอกกระทำผิดร้ายแรง และตรวจสอบพบว่าได้กระทำผิดจริง การกระทำผิดร้ายแรง 5. ถูกเพิกถอนหนังสือรับรองโดย สมศ. 6. กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในสัญญา 	<p>3. สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับ บัณฑิตศึกษาทางการวิจัยการศึกษา การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา การบริหารการศึกษาหรือการประกัน คุณภาพการศึกษา</p> <p>การพ้นจากการเป็นผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตาย 2. หนังสือรับรองหมดอายุ 3. ขาดคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้าม ที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ว่าด้วยการให้การรับรองขอบเขต การปฏิบัติหน้าที่ และการกำกับดูแล ผู้ประเมินภายนอก สำหรับระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2545 4. ผู้ประเมินภายนอกกระทำผิดร้ายแรง และตรวจสอบพบว่าได้กระทำผิดจริง การกระทำผิดร้ายแรง 5. ถูกเพิกถอนหนังสือรับรองโดย สมศ. 6. กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

ตาราง 1 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p data-bbox="280 512 711 551"><u>การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก</u></p> <p data-bbox="293 566 638 604">หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพ</p> <p data-bbox="293 620 504 658">ผู้ประเมินภายนอก</p> <ol data-bbox="309 685 820 1809" style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอกโดย สมศ. 2. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอกโดยศูนย์เครือข่าย สมศ. 3. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอก โดยหน่วยประเมิน ต้นสังกัดของผู้ประเมินภายนอก 4. ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยสถานศึกษา ที่ได้รับการประเมินภายนอก 5. ตรวจสอบ ติดตามการปฏิบัติงาน ของผู้ประเมินภายนอก โดยผู้เชี่ยวชาญ ภายนอกองค์กร 6. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลโดย องค์กรอิสระที่ได้รับการมอบหมายจาก สมศ. และไม่มีส่วนได้เสียกับการประเมิน คุณภาพภายนอก 7. ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการ ปฏิบัติงานโดยต้นสังกัดของสถานศึกษา ที่ได้รับการประเมินภายนอก 	<p data-bbox="852 512 1283 551"><u>การควบคุมคุณภาพผู้ประเมินภายนอก</u></p> <p data-bbox="865 566 1209 604">หน่วยงานที่ตรวจสอบคุณภาพ</p> <p data-bbox="865 620 1075 658">ผู้ประเมินภายนอก</p> <ol data-bbox="880 685 1321 1124" style="list-style-type: none"> 1. การติดตามผู้ประเมินภายนอก จากแบบประเมินผู้ประเมินภายนอก ของสถานศึกษา 2. การติดตามผู้ประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ภายนอกองค์กร 3. การติดตามผู้ประเมินภายนอก โดยคณะกรรมการประเมินผลการ ดำเนินงานของ สมศ.

ตาราง 1 (ต่อ)

แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น	การรับรองผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
<p>การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดประชุมสัมมนาผู้ประเมินภายนอกทุกปี 2. ฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประเมิน ฝึกอบรมเทคนิค ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการประเมิน 3. จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรม ระดับพื้นฐาน ระดับกลางและระดับสูง 4. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอกทำวิจัย ให้ทุนสำหรับทำวิจัย 5. ส่งเสริมให้ผู้ประเมินภายนอก ทำผลงาน ที่มีคุณภาพและการเลื่อนระดับ ของผู้ประเมิน 6. คัดเลือกผู้ประเมินที่มีผลงานดีเด่น เชิดชู/ มอบรางวัล ให้ทุนการศึกษาดูงาน ทั้งในและต่างประเทศ <p>ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตรวจสอบและประเมินผลงานการประเมิน ทุกครั้งที่มีการประเมินสถานศึกษา 2. ประเมิน ทุก ๆ 3 ปี 3. ประเมินเมื่อมีข้อร้องเรียนที่บ่งชี้ไปทาง ที่ขาดคุณภาพ 4. ประเมิน เมื่อใบรับรองการเป็น ผู้ประเมินภายนอกหมดอายุ 	<p>การพัฒนาผู้ประเมินภายนอก</p> <p>มีการจัดประชุมผู้ประเมินภายนอก และส่งเสริมการวิจัย แต่ไม่มีการกำหนด รูปแบบ เนื้อหาสาระ หรือความถี่ ในการพัฒนาคุณภาพผู้ประเมินภายนอก ที่ชัดเจน</p> <p>ระยะเวลาที่ประเมินคุณภาพผู้ประเมินภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ให้สถานศึกษาที่ได้รับการประเมิน ภายนอก ตอบแบบประเมินผู้ประเมิน ภายนอก ทุกครั้งที่มีการประเมิน สถานศึกษา 2. มีการประเมิน 1 ครั้ง ในรอบ 3 ปี เพื่อต่ออายุใบรับรองการเป็น ผู้ประเมินภายนอก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ทองอยู่ แก้วไทรสะ และคณะ. มาตรฐานและรูปแบบการพัฒนาหน่วยประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2548.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). การเป็นผู้ประเมิน ภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการรับรองผู้สำเร็จการศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2546 ก.
- _____. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (องค์การมหาชน), 2546 ข.
- _____. มาตรฐานการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ประถมและมัธยมศึกษา รอบที่สอง (พ.ศ. 2549 - 2553). กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2548 ก.
- _____. รายงานประจำปี 2547. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (องค์การมหาชน), 2548 ข.
- _____. สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงาน รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2548 ค.
- Worthen, B.R. "Critical Challenges Confronting Certification of Evaluators," American Journal of Evaluation, 20(3) : 533 - 555, 1999.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตอบแบบสอบถาม
โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย

1. รศ.ดร.บุญชม ศรีสะอาด   ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
2. อาจารย์ ดร.ชัยยุทธ ศิริสุทธิ   รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ผู้สอนวิชามาตรฐานและการประกันคุณภาพ
การศึกษา
ผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
3. รศ.ปิยพันธ์ แสนทวีสุข   รองคณบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
4. พลอากาศตรี ดร.อนันต์ ศรีอำไพ   อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
5. รศ.ดร.วิเชียร ชิวพิมาย   รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
ผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
6. ผศ.ดร.สมาน อัสวภูมิ   ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรคุณวุฒิบัณฑิต
สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี
กรรมการศูนย์เครือข่าย สมศ.
ผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
7. ผศ.ประทุม ผงผ่าน   รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
กรรมการศูนย์เครือข่าย สมศ.
8. นายอรุณ ธานี   ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนเสียมทองพิทยาคม
จังหวัดอุบลราชธานี

9. นายสมศักดิ์ ครอบงุมท ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนศรีบัว
จังหวัดอุบลราชธานี
10. นายอิทธิพล ทองปน ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช
จังหวัดอุบลราชธานี
11. นายประจวบ บอกลั่นเทียะ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนสวนหม่อน
จังหวัดนครราชสีมา
12. นายบพิตร โสมณวัฒน์ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนอนุบาลยโสธร
จังหวัดยโสธร
13. นายชวตล เพ็ญชรี ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนมหาชนะชัยพิทยาคม
จังหวัดยโสธร
14. นายอัสนีสักดิ์ ศิริชัย ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนกุ้งจานวิทยาคม
จังหวัดยโสธร
15. นายชาติรี ชาปะวัง ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย
จังหวัดร้อยเอ็ด
16. นางบุญชู วงศ์คำจันทร์ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านเหล่ากล้วย
จังหวัดร้อยเอ็ด
17. นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ
18. นางสาวไพรวลัย พิทักษ์สาธิต นักวิชาการ 8 ว.
หัวหน้ากลุ่มพัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพ
ภายใน กระทรวงศึกษาธิการ
19. นางสาวลัดดาวัลย์ รักษ์สัตย์ นักวิชาการ 8 ว.
กลุ่มพัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพภายใน
กระทรวงศึกษาธิการ
20. นายธัญญา เรืองแก้ว นักวิชาการ 8 ว.
กลุ่มพัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพภายใน
กระทรวงศึกษาธิการ
21. นายจรูญ คำยัง นักวิชาการ 8 ว.
กลุ่มพัฒนามาตรฐานและการประกันคุณภาพภายใน
กระทรวงศึกษาธิการ

22. นายดิเรก ศรีวะ โสภานิเทศก์เชี่ยวชาญ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1
23. นายคชาภักดิ์ จุมผา
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร
เขต 1

ภาคผนวก ข
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมิน
แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก
ในการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมิน
แบบจำลองเพื่อรับรองผู้ประเมินภายนอก ในการประเมินคุณภาพการศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ศ.ดร.ธีระ รุญเจริญ	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล ผู้ประเมินภายนอกของ สมศ.
2. ผศ.ดร.ทวีชัย บุญเต็ม	รองประธานกรรมการบริหารหลักสูตรปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น กรรมการศูนย์เครือข่าย สมศ. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3. อาจารย์ ดร.วรรณมา สีนศิริ	รองอธิการบดี ฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
4. ดร.ผจญ โกจารย์ศรี	ผู้ประเมินภายนอกของ สมศ. ผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด มิตรประเมิน จังหวัดขอนแก่น
5. นางบุญชู ชรัชฐิเยร	ผู้เชี่ยวชาญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก ฉ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการวิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางสุมาลี ศรีพุทธรินทร์
วันเกิด	วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2515
สถานที่เกิด	อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 7 ถนนโนนตาล 2 ตำบลในเมือง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร 35000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้อำนวยการโรงเรียน
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านหนองสรวง ตำบลหนองเรือ อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร 35000

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2531 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนดงมะไฟพิทยาคม ตำบลดงมะไฟ
อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร
- พ.ศ. 2534 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมืองยโสธร
จังหวัดยโสธร
- พ.ศ. 2538 ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) สาขาการประถมศึกษา
ในโครงการคุรุทายาท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- พ.ศ. 2540 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- พ.ศ. 2543 ประกาศนียบัตรบัณฑิต (ป.บัณฑิต.) สาขาบัณฑิตอาสาสมัคร
พัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- พ.ศ. 2550 ปริญญาการศึกษาคุศฎีบัณฑิต (กศ.ค.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา
การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม